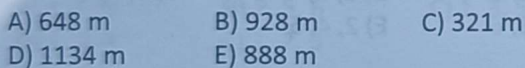

SINAG 1

2. Sxemə əsasən, dağın nisbi hündürlüyü ilə Böyük Kirs zirvəsinin mütləq hündürlüyü arasındakı fərqi hesablayın.

5. Ərazisinin əksər hissəsinin Baykal qırıxıqlıq vilayətində yaranan platformanı müəyyən edin.
- A) Avstraliya B) Hindistan
C) Ərəbistan D) Şərqi Avropa
E) Sibir

-
- Karpāt dağları Sixote-Alin dağları
- 1 2
- 3
- Zaqros dağları

- a. Müləyim işıqlanma qurşağında yerləşir.
b. Kimmeri qırışıqlığında yaranmışdır.
c. Mütləq hündürlüyü 3000 m-dən çoxdur.
d. Müləyim-kontinental iqlim vilayətində yerləşir.
e. Yerləşdiyi ölkənin əhalisinin əksər hissəsi
Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.
f. İnkişaf etməkdə olan ölkənin ərazisində yerləşir.
- A) 1-d; 2-b; 3-c B) 1-d; 2-a,b; 3-c,e
C) 1-c; 2-a,f; 3-d D) 1-a; 2-c; 3-d,f
E) 1-b; 2-a; 3-c

1. Atlas, And və Kordilyer dağları üç yarımkürədə yerləşir.
 2. Tibet dağlıq yaylası mütləq hündürlüyünə görə Qafqaz dağlarından daha böyükdür.
 3. Appalaç dağlarının qərb, Ural dağlarının isə şərq yamacları daha çox yağıntı alır.
 4. Kotopaxi, Popokatepetl və Ruis vulkanları Latın Amerikasının ölkələri ərazisində yerləşir.
 5. Kap, Ural və Böyük Suayırıcı dağları geosinklinalın inkişafının dördüncü mərhələsindədir.
 6. Qədim olmasına baxmayaraq Tyan-Şan dağlarının mütləq hündürlüyü Pamir və Kunlun dağlarından daha çoxdur.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4

8. Respublikamızda ən cavan sūxurların yayıldığı ərazilərdə yerləşən şəhərləri müəyyən edin.
- A) Yardımlı, Sabirabad, Samux
B) Qobustan, Lerik, Ucar
C) Kürdəmir, Xaçmaz, Gədəbəy
D) Şahbuz, Cəbrayıl, İmişli
E) Tərtər, Ağdam, Ağstafa

9. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

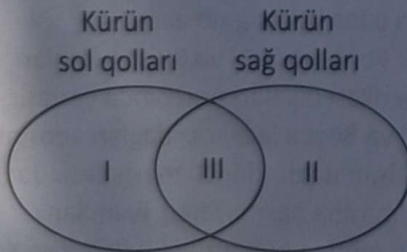
No	Faydalı qazıntı	Yatağın adı	Yerləşdiyi inzibati rayon
1	Xromit	İpək	Laçın
2	Kvars qumu	Hacıvəli	Qobustan
3	Əhəngdaşı	Zəyəm	Daşkəsən
4	Polimetal	Mazımçay	Zaqatala
5	Molibden	Diəxçay	Ordubad
6	Kükürd kolçedanı	Çıraqdərə	Göygöl

- A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 6

10. Doğru olan fikirləri müəyyən edin.

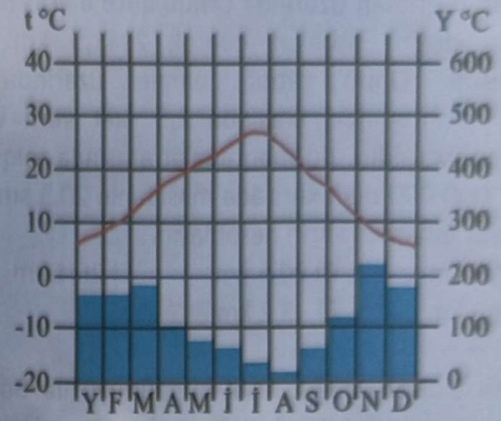
1. Peru və Bengel cərəyanları cənub mülayim istilik qurşağının sahəsinin genişlənməsinə səbəb olmuşdur.
 2. Yanvar və iyul izotermələri arasındakı ən böyük temperatur fərqi Avraziya materikindədir.
 3. Siklonun daxil olduğu ərazilərdə havanın qalxan hərəkəti nəticəsində quru hava şəraiti yaranır.
 4. Ümumi radiasiyanın ən böyük qiymət aldığı ərazilər ekvatorial iqlim qurşağında yerləşir.
 5. Buludları təşkil edən əsas su kütləsi maye haldadır.
 6. Havanın su buxarı ilə doyma həddi artdıqca yağıntı düşmə ehtimalı da artır.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 6

11. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Mənsəbləri okean səviyyəsindən həm yuxarıda, həm də aşağıda yerləşə bilər.
 2. Keçdiyi ərazilərdə yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim yarım tipinə rast gəlinə bilər.
 3. Mənbəyi IV dövr süxurlarının yayıldığı ərazilərdə yerləşən çay aiddir.
 4. Aralarında transsərhəd çayları mövcuddur.
 5. Hövzəsinin suları ilə Aşıq Bayramlı və Cavanşir su anbarları qidalanır.
- A) I-2; II-3,5; III-1,4 B) I-1,5; II-3; III-2,4
C) I-3,5; II-1; III-2,4 D) I-2,5; II-3; III-1,4
E) I-1; II-4,5; III-2,3

12. İqlim diaqramının aid olduğu iqlim tipi üçün düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Keçid iqlim qurşağında yerləşir.
 2. Pireney, Apennin və Yukatan yarım adalarında yayılmışdır.
 3. Yayıldığı bütün ölkələr iqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə İEO-lər qrupuna daxildir.
 4. Yayıldığı ərazilərdə əsasən, qırmızı-qonur torpaqlar üstünlük təşkil edir.
 5. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşən ərazilər üçün səciyyəvidir.
 6. Bu iqlim tipinə yalnız bir materikdə rast gəlinir.
- A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

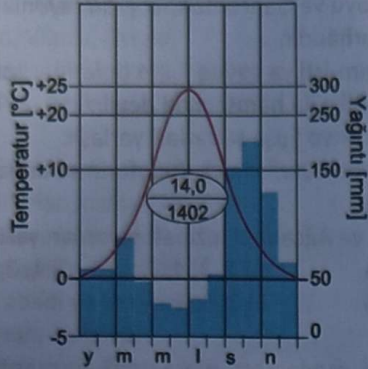
13. Keçid iqlim qurşaqlarına aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Öz hava kütlələri mövcud deyil və tiplərə bölünmürlər.
 2. Avraziya materikdə həmsərhəddirlər.
 3. Şimal yarımkürəsində yağıntıların illik paylanmasında qeyri-bərabərlik müşahidə edilir.
 4. Şimali Amerikanın cənub, Cənubi Amerikanın isə şimal ucqar nöqtələri yerləşir.
 5. Şimal Buzlu okean sahillərində yayılmamışdır.
 6. İslandiya, Kuba və Madaqaskar adalarında yayılmışdır.
- A) 1, 2, 4 B) 3, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 5, 6 E) 2, 3, 6

14. Qarda və İnari gölləri üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. İEO-in ərazisində yerləşirlər.
 2. Vulkanik mənşəli göllərdir.
 3. Hündür dağ gölləridir.
 4. Yerləşdiyi ölkələr Avropa İttifaqına üzv ölkələrdir.
 5. Yerləşdiyi ölkələrin ərazisinin çox hissəsi əsas iqlim qurşağına uyğun gəlir.
 6. Axarlı göllərdir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 6

15. İqlim diaqramının aid olduğu məntəqənin yerləşdiyi təbii vilayət üçün düzgün fikirləri müəyyən edin.

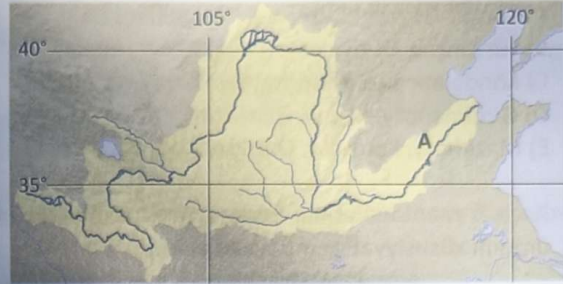

- Yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim yarımipini yayılmışdır.
 - Suvarma şəraitində əkinçilik həyata keçirilir.
 - Alp və subalp çəmən landşaftları yayılmışdır.
 - Dağ-meşələri dağ çöllərindən daha yuxarıda yerləşir.
 - Tektonik qırılmalar boyunca termal və mineral bulaqlar səthə çıxmışdır.
 - Ərazisindəki milli parkda təbii halda yayılmış şabalıdyarpaq palıd və Avropa qaraçöhrəsi qorunur.
- A) 3, 4, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 1, 2, 5
16. Orta duzluluğa malik olan okean suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarı, X su hövzəsinin eyni miqdarda suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarından iki dəfə çoxdur. X hövzəsinin orta duzluluğu ilə Qırmızı dənizin orta duzluluğu arasındakı fərqi hesablayın.
- A) 16,5‰ B) 31,4‰ C) 22,3‰
D) 24,5‰ E) 28,2‰
17. Cədvələ əsasən, hansı məntəqələrdə 1 m³ havada olan faktiki su buxarının miqdarının eyni olduğunu müəyyən edin.

Məntəqələr	Nisbi rütubətlik	1 m ³ havanın su buxarı ilə doyma həddi
I	60%	24 q
II	47%	19 q
III	40%	36 q
IV	55%	17,7 q
V	80%	24,5 q

- A) I və III B) I və II C) IV və V
D) I, III və V E) II və IV

18. Xəritə-sxemədə təsviri verilmiş çaya aid olan əlamətləri müəyyən edin.

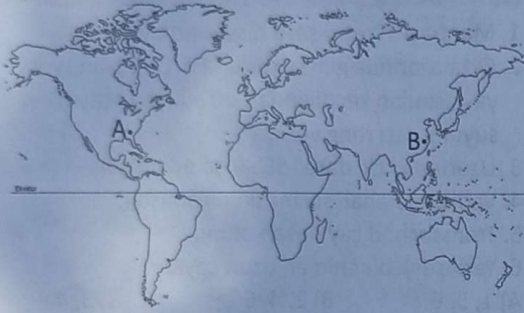

- Mənbəyi Tibetin şərq hissəsində yerləşir.
 - Orta axarında gilli süxurlarla örtülü olan Lyoss yaylasından keçdiyindən bu süxurlar çayın suyuna sarı rəng verir.
 - Üzərində "Üç dəre" SES inşa edilmişdir.
 - Vadisində əhali sıx məskunlaşmışdır.
 - Transsərhəd çay hesab olunur.
 - Yerləşdiyi ölkənin ən uzun çayıdır.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5
19. Kolumbiya və Missuri çaylarını birləşdirən ümumi xüsusiyyət:
- A) Sutoplayıcı hövzəsi bütövlükdə seysmik qurşaqlarda yerləşir.
- B) Mənsəbinin yerləşdiyi okeanın sahəsi fasiləsiz olaraq genişlənir.
- C) Mənbəyi Qayalı dağlarda yerləşir.
- D) Eroziya bazisi dünya okeanı səviyyəsindən yuxarıda yerləşir.
- E) Qidalanmasında yağış suları iştirak etmir.
20. Xəzərin Azərbaycan sektorundan şimalda yerləşən coğrafi obyektləri seçin.
- A) Buzacı və Aqraxan yarımadaı, Oqurçinsk adası
- B) Çeçen adası, Buzacı və Çələkən yarımadaı
- C) Kulalı adası, Miyənqala yarımadaı, Qazax körfəzi
- D) Çələkən yarımadaı, Manqışlaq körfəzi, Suiti adaları
- E) Aqraxan yarımadaı, Qızlar (Qızılyar) körfəzi, Durnev adaları
21. A ölkəsində əhalinin sayı 17 mln. nəfər, hər 1000 nəfərə düşən doğulanların sayı 4 nəfər, ölənlərin sayı isə 8 nəfər olmuşdur. Növbəti il ölkə əhalisinin sayı 17,2 mln. nəfərə çatmışdır. Ölkəyə gələn miqrantların sayını hesablayın.
- A) 200 min nəfər B) 268 min nəfər
C) 68 min nəfər D) 132 min nəfər
E) 276 min nəfər

22. Qonur dağ-meşə torpaqlarının yayıldığı çay hövzələrini müəyyən edin.

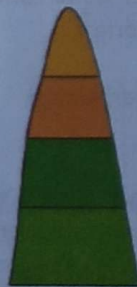
- A) Tərtər, Göyçay, Qusarçay
B) Turyançay, Qudyalçay, Həkəri
C) Köndələnçay, Zəyəmçay, Şəmkiçay
D) Girdimançay, Kişçay, Əlincəçay
E) Mazımçay, Katexçay, Oxçuçay

23. A və B məntəqələrinin yerləşdikləri ərazilər üçün ümumi xüsusiyyətlər müəyyən edin.

1. Keçid iqlim qurşağının musson iqlim tipi səciyyəvidir.
2. Yağıntıların əsas hissəsi ilin soyuq dövründə düşür.
3. Sarı və qırmızı torpaqlara rast gəlinir.
4. Dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonası formalaşmışdır.
5. Platformanın qalxan sahələrinə uyğun gəlir.
6. Bu ərazilərdə yayılmış torpaqlara Avstraliya materikində rast gəlinmir.
A) 1, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 5

24. Şəkil-sxemdə Talış dağlarında mövcud olan azonal landşaf tiplərinin hündürlüyə doğru dəyişməsi verilməmişdir. Hansı landşaf tiplərinin yerlərini dəyişsək, doğru ardıcılıq müəyyən olunar?

4. dağ-kserofit bitkiləri
3. dağ meşələri
2. quru dağ çölləri
1. düzən meşələri

- A) 2 və 3 B) 3 və 4 C) 1 və 2
D) 1 və 4 E) 2 və 4

25. Bərpa olunan təbii ehtiyatlara aid **deyil**:

- A) su B) torpaq, C) bitki örtüyü D) fosforitlər
E) heyvanat aləmi

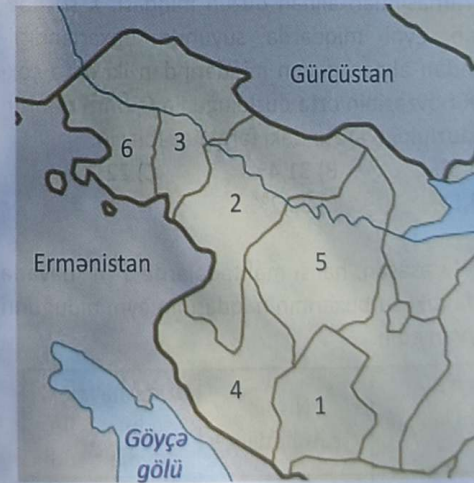
26. Qarabağ fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Arazboyu və Gəncə fiziki-coğrafi rayonları ilə həmsərhəddir.
2. Mülayim-isti və soyuq iqlim tiplərinə rast gəlinir.
3. Xarici ölkə ilə həmsərhəd deyil.
4. Kəlbəcər və Şuşa şəhərləri yerləşir.
5. Ərazisində Sərsəng və Xudafərin su anbarları yerləşir.
6. Bərdə və Ağcabədi inzibati rayonları yerləşir.
A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 4
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 5

27. Afrikanın monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkələri üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Konstitusiyalı monarxiyalardır.
2. Materikdaxili mövqeyə malikdirlər.
3. Əhalisinin əksəriyyəti Niger-Kordofan dil ailəsinə mənsubdur.
4. BRİCS (BRİKS) təşkilatına üzv ola ölkə ilə həmsərhəddir.
5. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşirlər.
6. Unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdirlər.
A) 1, 2, 4 B) 1, 5, 6 C) 4, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

28. Verilmiş inzibati rayonlar üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

- I. 2, 3 və 6 rəqəmləri ilə göstərilən inzibati rayonlarda mülayim-isti, soyuq, yarımsəhra və quru-çöl iqlim tiplərinə rast gəlinir.
II. 1, 4 və 5 rəqəmləri ilə göstərilən inzibati rayonlar eyni iqtisadi rayonun tərkibinə daxildir.
III. 5 və 6 rəqəmi ilə göstərilən inzibati rayonlar iki tektonik zonada yerləşir.
IV. Hər bir inzibati rayon daxilində yalnız bir şəhər mövcuddur.
A) yalnız IV B) I, II və IV C) yalnız III
D) II və III E) I və III

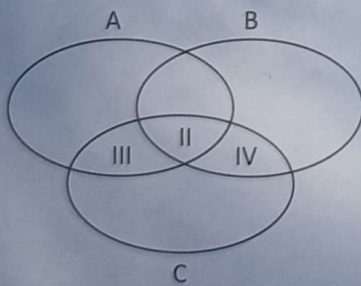
29. Ekstremal təbii şəraitdə yerləşən şəhərlər:

- A) Vankuver, Santyaqo, Buenos-Ayres
- B) Dehli, Madrid, Moqadişo
- C) Oslo, Vilnüs, Şanxay
- D) Manila, Vellinqton, Hanoy
- E) La-Pas, Reykyavik, Ulan-Bator

30. İranla həmsərhəd olub, lakin fərqli iqtisadi rayonlara aid olan inzibati rayonlar:

- A) Lənkəran və Füzuli
- B) Cəbrayıl və Zəngilan
- C) Ağcabədi və Beyləqan
- D) Masallı və İmişli
- E) Cəlilabad və Biləsuvar

31. Xəritə-sxemə və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Avropa İttifaqı və NATO təşkilatına üzv ölkədir.
 2. Əhalisinin əksər hissəsi Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.
 3. Paytaxtı okean və ya dəniz sahilində yerləşmir.
 4. Slavyandilli xalqların üstünlük təşkil etdiyi ölkələrlə həmsərhəddir.
 5. G-20 ölkələrindən hesab olunmur.
- A) I-2; II-3,4; III-1; IV-5 B) I-2,3; II-1; III-5; IV-4
C) I-1; II-2,3; III-4; IV-5 D) I-2; II-1,3; III-5; IV-4
E) I-5; II-2,4; III-1; IV-3

32. Avstraliya İttifaqına aid olan iri dəniz limanlarını müəyyən edin.

- A) Port-Hedlend, Dampir, Nyukasl
- B) Tampa, Valdiz, Santus
- C) Riçards-Bey, Kure, Tampiko
- D) Ulsan, Tiba, Sietl
- E) Tubaran, Ninbo, Havr

33. İqtisadiyyatın II sektoruna aid olan təsərrüfat sahələrini müəyyən edin.

- A) üzvi-sintez kimyası, maşınqayırma, daş kömür hasilatı
- B) metallurgiya, konserv sənayesi, pambıq parça istehsalı
- C) nəqliyyat, turizm, polimer kimyası
- D) neft hasilatı, dəzgahqayırma, dənüyyütmə
- E) bank xidməti, şərabçılıq, dəri və xırdavat sənayesi

34. Qarabağ iqtisadi rayonuna aid **olmayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. İnzibati rayonların sayı şəhərlərin sayından daha çoxdur.
 2. Mərmər, gil və neft ehtiyatlarına malikdir.
 3. Ərazisindən Köndələnçay, Tərtər və Həkəri çayları axır.
 4. Beynəlxalq hava limanı fəaliyyət göstərir.
 5. Sahəsinə görə yalnız Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonundan geri qalır.
 6. İki inzibati rayonu Kür, bir inzibati rayonu isə Araz çayının sahilində yerləşir.
- A) 1, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 5

35. Respublikamızın kənd təsərrüfatı ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Alçaq dağlıq və dağətəyi rayonlarında yazlıq taxıl əkinləri üstündür.
 2. Yığılan taxıl məhsullarının çox hissəsi heyvandarlıq və quşçuluqda yem məqsədilə istifadə olunur.
 3. Maldarlıq, əsasən, yay və qış otlaqlarına meyl edir.
 4. Alçaqdağlıq ərazilərdə torpaqların şoranlaşması intensiv gedir.
 5. Naxçıvan düzənliklərində qışın sərt keçməsi orada soyuqadavamlı qoyun cinslərinin yetişdirilməsini tələb edir.
 6. Gəncə-Qazax düzü qərzəkli meyvəçilik və tütüncülük üzrə ixtisaslaşmışdır.
- A) 1, 3, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

36. Qəhvə istehsalına görə fərqlənən Asiya ölkələri:

- A) Vyetnam, Hindistan, İndoneziya
- B) İsrail, Livan, Nepal
- C) Şri-Lanka, Vyetnam, Butan
- D) Çin, Əfqanıstan, Oman
- E) Suriya, Malayziya, Türkmənistan

37. Respublikamızın sənayesi ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

- 1. Gəncə Alüminium alüminium-oksidi istehsal edir.
- 2. Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu elektrik enerjisi istehsalına görə Aran iqtisadi rayonunu geridə qoyur.
- 3. Emal sənayesinin üstün inkişafı ticarət balansının müsbət olmasına səbəb olmuşdur.
- 4. Ağır sənayenin əsas müəssisələri ölkəmizin cənub rayonlarında cəmlənmişdir.
- 5. Respublikamızın sahəsinə görə ən kiçik iqtisadi rayonu sənaye məhsulları istehsalının payına görə ölkəmizdə birincidir.

- A) 3, 5 B) 1, 5 C) 1, 4
- D) 2, 4 E) 2, 3

38. Xəritə-sxemə əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

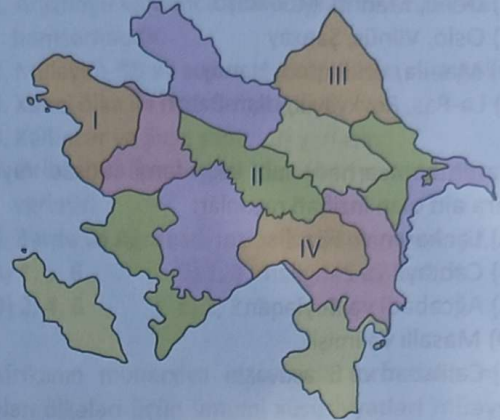

- A) 1-Çuvaşiya, 2-Tatarıstan, 3-Xakasiya
- B) 1-Çuvaşiya, 2-Başqırdıstan, 3-Tatarıstan
- C) 1-Kabarda-Balkarıstan, 2-Tatarıstan, 3-Başqırdıstan
- D) 1-Qaraçay-Çərkəz, 2-Çuvaşiya, 3-Kabarda-Balkarıstan
- E) 1-Çuvaşiya, 2-Tatarıstan, 3-Başqırdıstan

39. Neftlə daha çox çirkənməyə məruz qalmış su hövzələri:

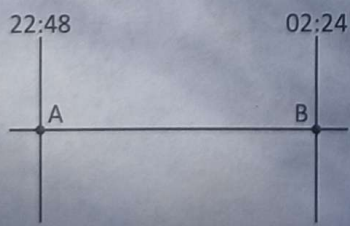
- A) Ərəbistan və Ueddell dənizləri, Qvineya körfəzi
- B) Xəzər dənizi, İran və Anadlı körfəzləri
- C) Meksika körfəzi, Şimal və Karib dənizləri
- D) Aralıq dənizi, Biskay körfəzi, Dreyk boğazı
- E) Baltik, Ross və Yapon dənizləri

40. Xəritə sxemə əsasən, iqtisadi rayonları əhalisinin sayının azalmasına görə sıralayın.

- A) III, IV, I, II B) I, II, III, IV C) II, III, I, IV
- D) II, I, III, IV E) II, I, IV, III

SINAQ 2

- Eyni miqyas və eyni məzmununda beş müxtəlif ölkənin xəritəsi tərtib olunmuşdur. Hansı ölkənin xəritəsində generalizasiya daha böyükdür?
A) Fransa B) Norveç
C) Bolqarıstan D) Niderland
E) Lüksemburq
- Pakistanın siyasi xəritəsində miqyasın kəmiyyətini 2 dəfə böyütsək, İslamabad və Kəraçi şəhərləri arasında xəritədəki məsafənin necə dəyişəcəyini müəyyən edin.
A) 4 dəfə kiçilər B) 2 dəfə böyüyər
C) sabit qalar D) 4 dəfə böyüyər
E) 2 dəfə kiçilər
- Günəş şüalarının 60° şimal enliyinə günorta vaxtı 30° bucaq altında düşdüyü tarixdə, 46° şimal və 46° cənub enliklərindəki A və B məntəqələrinə günəş şüalarının günorta vaxtı fərqli bucaqlar altında düşməsinin səbəbi:
A) Məntəqələrin yerləşdiyi ərazinin relyefinin müxtəlif istiqamətlərə doğru meyilli olması
B) Yarımkürələr üzrə su və quru sahələrinin qeyri-bərabər paylanması
C) Şimalda yaz, cənubda isə payız fəslinin başlanması
D) Yer kürəsinin yarımkürələr üzrə orbit müstəvisinə meyillilik bucağının müxtəlif olması
E) Cənub yarımkürəsində səpələnən radiasiya kəmiyyətinin böyük olması
- A və B məntəqələrinin yerləşdiyi paralel boyu Yer-in xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürəti 1447,5 km/saata bərabərdir. Bu məntəqələr arasındakı ən qısa məsafəni hesablayın.

A) 5211 km B) 4323 km C) 6157 km
D) 4690 km E) 2141 km
- Eyni istiqamətdə hərəkət edən litosfer tavalarını müəyyən edin.
A) Şimali Amerika və Afrika
B) Hind-Avstraliya və Naska
C) Antarktida və Cənubi Amerika
D) Ərəbistan və Şimali Amerika
E) Afrika və Cənubi Amerika

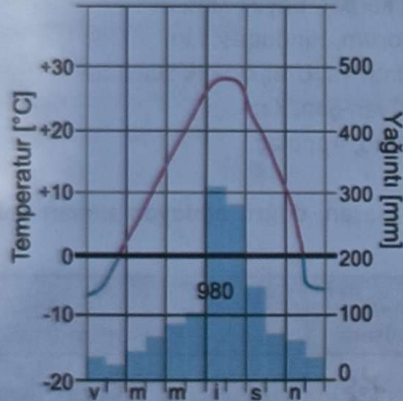
- Günəş şüalarının minimum düşmə bucağının ən böyük qiymət aldığı paralel ilə 22 iyunda günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağının 19° olduğu enlik arasında yerləşən relyef vahidlərini müəyyən edin.
A) Skandinaviya və Ural dağları, Verxoyansk silsiləsi
B) Şərqi Afrika, Qviana və Efiopiya yaylaları
C) Pataqoniya, Böyük Suayırıcı silsilə, Əhəqqar yaylası
D) La-Plata ovalığı, Kap dağları, Hammersli silsiləsi
E) Missisipi, Padan və Kolxida ovalıqları
- Süxur laylarının antiklinal və sinklinal yatım formalarının üstünlük təşkil etdiyi dağları müəyyən edin.
A) Pamir, Karpat, Böyük Xinqan
B) Qaraqorum, Hinduquş, Alp
C) Skandinaviya, Ural, Böyük Suayırıcı
D) Altay, Tyan-Şan, Kap
E) Atlas, And, Appalaç
- Cədvələ əsasən, doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

No	Şərti işarə	Yatağın adı	Yerləşdiyi iqtisadi rayon
1		Ağdağ	Qazax-Tovuz
2		Şahtaxtı	Naxçıvan
3		Çıraqdərə	Gəncə-Daşkəsən
4		Hacıvəli	Abşeron-Xızı
5		Ağcakənd	Qarabağ
6		Narzanlı	Şərqi Zəngəzur

- A) 1, 2, 6 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4
- Yan silsilədə yerləşən dağ zirvələrini müəyyən edin.
A) Şahdağ, Qara-Burqa
B) Dübrar, Babadağ
C) Heydər, Yarıdağ
D) Salavat aşırımı, Raqdan
E) Çingiz Mustafayev, Tufandağ
- Cənub yarımkürəsində passat küləkləri yelkənli gəmilərin hansı istiqamətə doğru hərəkət etməsinə səbəb olar?
A) cənub B) şimal-şərq
C) cənub-şərq D) cənub-qərb
E) şimal-qərb

11. İyul ayında 1 m^3 havanın su buxarı ilə doyma həddinin daha aşağı olduğu əraziləri müəyyən edin.
- A) Kaskad dağlarının şərq ətəkləri, Qxor çökəkliyi, Nubiya səhrası
 - B) Mesopotamiya ovalığı, Liviya səhrası, La-Plata ovalığı
 - C) Rub-əl-Xali səhrası, Lavrentiya yüksəkliyi, Qaraqum səhrası
 - D) Pataqoniya, Nallarbor düzənliyi, Kap dağlarının ətəkləri
 - E) Qərbi Avstraliya yaylası, Böyük Hövzə, Atlas dağlarının cənub ətəkləri

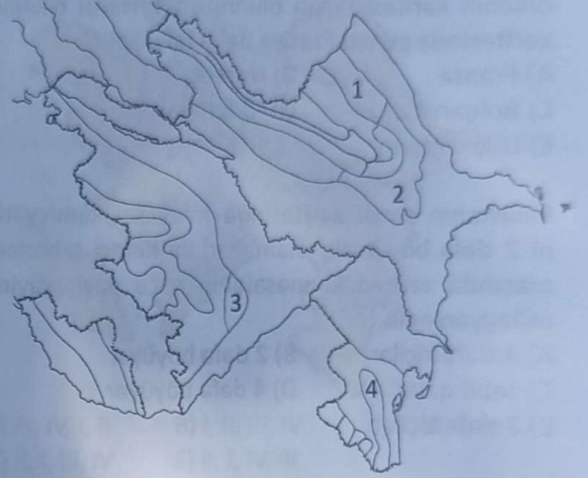
12. İqlim diaqramının aid olduğu iqlim tipi üçün səciyyəvi **olmayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Yalnız bir iqlim qurşağına xasdır.
 2. Cənub yarımkürəsində formalaşmamışdır.
 3. İllik temperatur amplitudu Aralıq dənizi iqlim tipinin illik temperatur amplitudundan daha kiçikdir.
 4. Avropa qitəsində müşahidə edilmir.
 5. Quru ilə okean arasındakı təzyiq fərqi yaranan küləklərin təsiri ilə formalaşır.
- A) 2, 3 B) 1, 3 C) 1, 4
D) 2, 5 E) 4, 5

13. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Avrasiya materikində tropik və subekvatorial iqlim qurşaqları həmsərhəddir.
 2. Saxalin və İrlandiya adalarının iqlim tipi ilə Bretan yarımadasının iqlim tipi eynidir.
 3. Havay adalarında yağıntıların çox düşməsinə baxmayaraq, havanın enən hərəkəti üstündür.
 4. Cənubi Amerikadan fərqli olaraq, Afrikada ekvatorial iqlim qurşağı tam zolaq əmələ gətirir.
 5. Madaqaskar və Tasmaniya adaları iki iqlim qurşağında yerləşir.
 6. Şimali Sakit okean cərəyanı Alyaska körfəzi sahillərinə bol yağıntı gətirir.
- A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 4

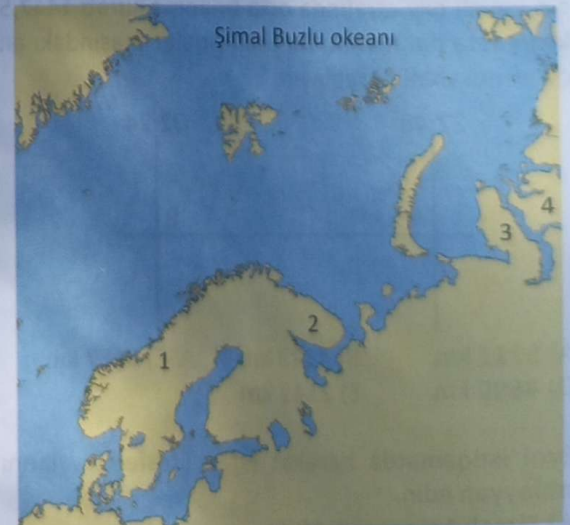
14. Xəritə sxemə əsasən, 1 və 4 rəqəmləri ilə göstərilən ərazilərin 2 və 3 rəqəmi ilə göstərilən ərazilərdən **fərqli** xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

- A) Yağıntılar əsasən, il boyu bərabər paylanır.
- B) Mülayim-isti iqlim tipində yerləşirlər.
- C) Tektonik qalxma zonasında yerləşirlər.
- D) Denudasion proseslər baş verir.
- E) Düz radiasiyanın kəmiyyəti daha böyükdür.

15. Keçdikləri sahil ərazilərdə səpələnən radiasiyanın kəmiyyətinin artmasına səbəb olan okean cərəyanlarını müəyyən edin.
- A) Folklend, Kanar, Şimali Sakit okean
 - B) Peru, Bengel, Qərbi Avstraliya
 - C) Kuroşio, Şimali Atlantik, Braziliya
 - D) Kaliforniya, Qərb küləkləri, Şimal Passat
 - E) Norveç, Anqola, Labrador

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn yarımadaları müəyyən edin.

- A) 1-Yutlandiya, 2-Kola, 3-Yamal, 4-Taymir
- B) 1-Skandinaviya, 2-Yamal, 3-Qıdan, 4-Taymir
- C) 1-Kola, 2-Yamal, 3-Qıdan, 4-Taymir
- D) 1-Skandinaviya, 2-Qıdan, 3-Taymir, 4-Kola
- E) 1-Skandinaviya, 2-Kola, 3-Yamal, 4-Qıdan

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn su anbarlarını müəyyən edin.

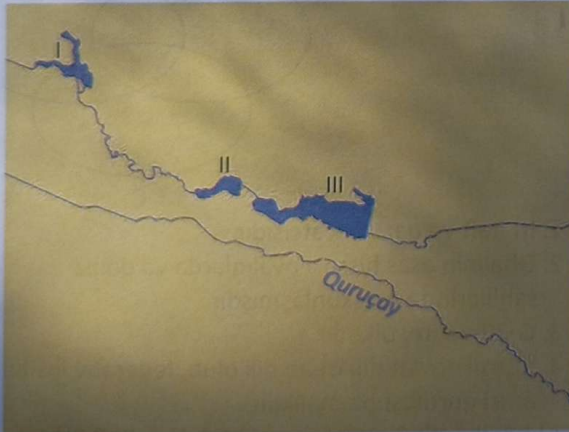

- A) 1-Çardərə, 2-Toktoqul, 3-Kapçaqay
B) 1-Toktoqul, 2-Buxtarma, 3-Kapçaqay
C) 1-Çardərə, 2-Kapçaqay, 3-Toktoqul
D) 1-Kapçaqay, 2-Buxtarma, 3-Toktoqul
E) 1-Buxtarma, 2-Toktoqul, 3-Çardərə

18. Sutoplayıcı hövzəsinin sahəsi 140 min km² olan çay sisteminin uzunluğu 28 min km-dir. Bu çay sisteminin orta sıxlığını hesablayın.

- A) 0,6 km/km² B) 0,8 km/km²
C) 5 km/km² D) 0,2 km/km²
E) 2 km/km²

19. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərlə verilmiş su anbarları ardıcıl olaraq hansı çayın üzərində yerləşmişdir?

- A) Bərgüşadçay B) Qarqarçay
C) Xaçınçay D) Həkəri
E) Köndələnçay

20. Respublikamızda əhalinin daha sıx məskunlaşdığı landşaftları müəyyən edin.

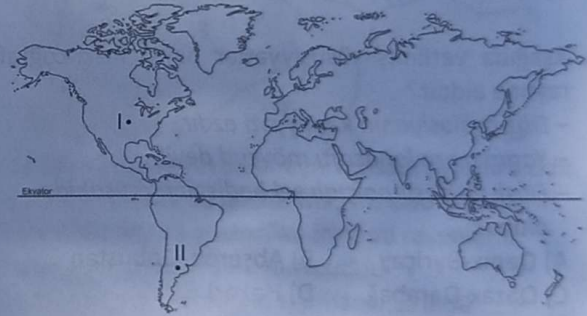
- A) dağ-meşə, dağ-çöl
B) yarımsəhra, düzən meşə-çəmən
C) quru çöllər, dağ-çəmən
D) yarımsəhra, dağ-çəmən
E) dağ-meşə, quru çöllər

21. Xəritə-sxemdə təsvir olunmuş coğrafi obyektlərdən hansılar **səhv** göstərilmişdir?

1. Samur-Abşeron kanalı 2. Gilgilçay
3. Ceyranbatan su anbarı 4. Xocasən gölü
5. Masazır gölü 6. Böyük Şor gölü
A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 5 E) 3, 5, 6

22. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə göstərilən ərazilərdə yayılmış təbii zonalar üçün xarakterik xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Məhsuldar torpaqlara malikdir.
2. Antarktidan başqa bütün materiklərdə yayılmışdır.
3. İntensiv antropogen təsirə məruz qalmışdır.
4. Dəmyə əkinçiliyi üstünlük təşkil edir.
5. İfrat rütubətlənmiş ərazilərdir.
6. Həm üst, həm də alt bataqlıqlara rast gəlinir.
A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 4
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 4

23. Roman dil qrupuna mənsub olan xalqların üstünlük təşkil etdiyi Şərqi Avropa ölkələri üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Ukrayna Respublikası ilə həmsərhədir.
2. Tərkibində türkdilli qurum var.
3. Avropa İttifaqı və NATO təşkilatına üzv ölkədir.
4. Əhali latviyalı və litvalılarla eyni dil ailəsindəndir.
5. Sərhədindən Dunay çayı axır.
6. Ərazisində Karpat dağları yerləşir.
A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

24. Eyler-Venn diaqramına əsasən, rənglənmiş hissə üçün uyğun fikirləri müəyyən edin.

1. Ərazilərində IV dövrün çökmə süxurları üstünlük təşkil edir.
 2. Eyni iqlim yarımtypi və eyni tektonik zonada yerləşirlər.
 3. Dənizsahili mövqeyə malikdir.
 4. Su quşları və düzən-meşə landşaftı qorunur.
 5. Yerləşdikləri iqtisadi rayonlarlar həmsərhəd deyil.
- A) 4, 5 B) 2, 4 C) 1, 5
D) 2, 3 E) 1, 3

25. Aşağıda verilmiş xüsusiyyətlər hansı fiziki-coğrafi rayona aiddir?

- Düz radiasiyanın kəmiyyəti azdır.
- Yarımsəhra landşaftı mövcud deyil.
- Daşlı və daşlı-palçıqlı sel hadisələri müşahidə olunur.

- A) Qanix-Əyriçay B) Abşeron-Qobustan
C) Qazax-Qarabağ D) Həkəri
E) Arazboyu

26. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

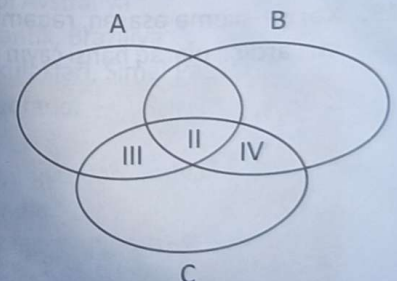
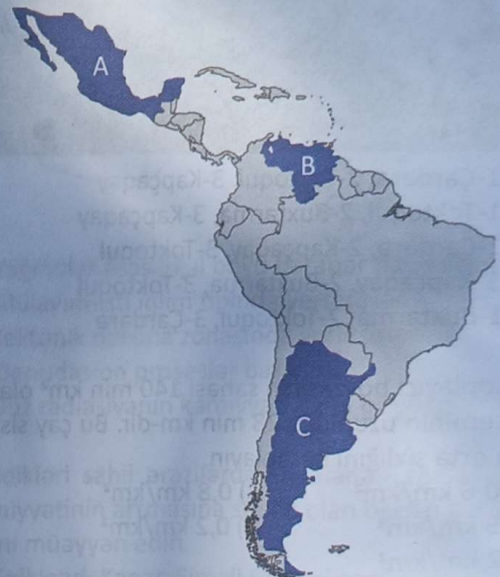
1. Potensial təbii ehtiyatlar – hazırkı şəraitdə istifadə edilməsi mümkün olmayan, lakin ehtiyatları müəyyən edilmiş təbii sərvətlərdir.
2. Kombinəlmə – texnoloji cəhətdən bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan istehsal sahələrinin və ya proseslərinin bir müəssisədə birləşməsidir.
3. Latın Amerikası ölkələrində iqtisadiyyatın IV sektorunun payı digər sektorlarla müqayisədə daha yüksəkdir.
4. Külək və günəş enerjisindən istifadə terrikonların sayının artmasını sürətləndirir.
5. Təmərküzləşmə – hazır məhsulun istehsalında iştirak edən müəssisələr arasındakı əlaqədir.
6. Alternativ seçim – bir əmtəənin və xidmətin əlavə miqdarının əldə edilməsi məqsədilə digərinin müəyyən miqdarından imtina edilməsidir.

- A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 2, 5

27. Hansı ölkələrdə südlük və südlük-ətlik heyvandarlıq daha üstündür?

- A) Yeni Zelandiya, Portuqaliya
B) Uruqvay, Hindistan
C) Kolumbiya, Filippin
D) Qazaxıstan, Liviya
E) Böyük Britaniya, Namibiya

28. Xəritə-sxemə və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. İri neft və qaz ixracatçısıdır.
 2. Əhalinin əsas hissəsi ovalıqlarda və dəniz sahillərində məskunlaşmışdır.
 3. G-20-yə üzv ölkədir.
 4. Rəsmi dövlət dili ispan dili olub, federativ inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
- A) I-4, II-1, III-2, IV-3 B) I-2, II-4, III-3, IV-1
C) I-1, II-3, III-4, IV-2 D) I-3, II-2, III-1, IV-4
E) I-1, II-4, III-3, IV-2

29. Laqos-Mombasa transkontinental avtomagistralinin keçdiyi ölkələrdən **deyil**:

- A) Nigeriya, Ruanda
B) Kamerun, Mərkəzi Afrika Respublikası
C) Konqo Demokratik Respublikası, Uqanda
D) Keniya, Anqola
E) Qabon, Tanzaniya

30. Polad istehsalı dəmir filizi hasilatından daha çox olan ölkələr:
 A) Liberiya, Meksika B) Avstraliya, Kanada
 C) Braziliya, CAR D) Çin, Rusiya
 E) Yaponiya, Cənubi Koreya

31. ALADI (ALADİ) və BRİCS (BRİKS) təşkilatlarının hər ikisinə üzv olan ölkə:
 A) Braziliya B) CAR C) Argentina
 D) Hindistan E) Çin

32. A ölkəsində ilin əvvəlində kənd əhalisinin sayı 18 milyon olmaqla şəhər əhalisinin 40%-ni təşkil edir. Bu ölkədə əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən təbii artımın 14 nəfər olduğunu bilərək il sonunda ölkə əhalisi təbii artım hesabına neçə nəfər olar?
 A) 64 743 min nəfər B) 63 882 min nəfər
 C) 32 466 min nəfər D) 37 986 min nəfər
 E) 75 444 min nəfər

33. Xəritə-sxemə əsasən, sahəsi 2 min km²-dən, əhalisinin sayı isə 100 min nəfərdən çox olan inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) 1, 3 B) 2, 5 C) 4, 5
 D) 2, 3 E) 1, 5

34. Lənkəran rayonunun inzibati mərkəzində 52,9 min, Liman şəhərində 11,6 min, rayonun qəsəbələrində isə 24,8 min nəfər əhali yaşayır. Rayonun ümumi əhalisinin 231,1 min nəfər olduğunu bilərək urbanizasiya səviyyəsini hesablayın.
 A) 38,6% B) 61,4% C) 47,3%
 D) 22,9% E) 27,9%

35. Elektroenergetika sənayesinin mövcud olduğu şəhər və ya inzibati rayonları müəyyən edin.
 A) Mingəçevir, Yevlax, Ucar
 B) Şirvan, Gəncə, Şəmkir
 C) Bakı, Abşeron, Gədəbəy
 D) Mingəçevir, Naxçıvan, Şahbuz
 E) Astara, Şəki, Ağsu

36. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Gəncə	
2. Salyan	
a. sulfat turşusu	b. polietilen örtük
c. kailum gübrəsi	d. plastik kütə
e. fosfat gübrəsi	
A) 1-b,c; 2-a,e	B) 1-a,c,e; 2-b,d
C) 1-a,b; 2-c,d	D) 1-d,e; 2-a,c
E) 1-a,c; 2-b,d	

37. Verilmiş inzibati rayonlar üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

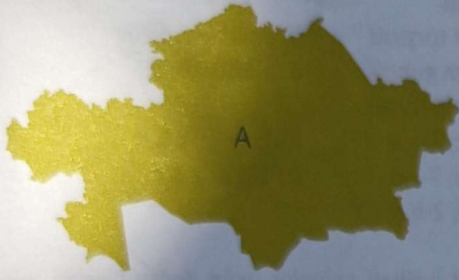

- I. Bütün inzibati rayonlar eyni iqtisadi rayona aiddir.
 II. 2 və 3 rəqəmi ilə göstərilmiş inzibati rayonların 1 və 7 rəqəmi ilə göstərilən inzibati rayonlarla birbaşa avtomobil yolu mövcuddur.
 III. Bu inzibati rayonların hər hansı birində metamorfik mənşəli faydalı qazıntı ehtiyatları mövcuddur.
 IV. 4, 5, 6 rəqəmləri ilə göstərilən inzibati rayonlarda yalnız yarımsəhra quru-çöl iqlim tipinə rast gəlinir.
 A) yalnız IV B) I, II və IV C) yalnız III
 D) II və III E) I və III

38. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərin keçdiyi iqtisadi rayonlardan **deyil**:
 A) Mərkəzi Aran B) Şirvan-Salyan
 C) Gəncə-Daşkəsən D) Mil-Muğan
 E) Qazax-Tovuz

39. Çernobil fəlakəti hansı Şərqi Avropa ölkəsində baş vermişdir?
 A) Rusiya B) Belarus C) Ukrayna
 D) Litva E) Moldova

40. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A və B ölkələri üçün ümumi *olmayan* əlaməti müəyyən edin.

- A) Köçəri və yarımköçəri heyvandarlıq inkişaf etmişdir.
 B) Əhalinin əksəriyyəti Altay dil ailəsinə mənsubdur.
 C) Çin və Rusiya Federasiya ilə həmsərhəddirlər.
 D) Mülayim-kontinental iqlim vilayətində yerləşirlər.
 E) Ərazilərində səhra və yarımsəhralara rast gəlinir.

SINAQ 3

- Xəritənin miqyası 3 dəfə böyüyərsə, bu xəritədə Təbriz və Ərdəbil şəhərləri arasında məsafə necə dəyişər?
A) 6 dəfə böyüyər B) 3 dəfə kiçilər
C) sabit qalar D) 3 dəfə böyüyər
E) 6 dəfə kiçilər
- Sxemə əsasən, mənbəyi dağın zirvəsində yerləşən çayın mənsəbi A nöqtəsindədir. Kəsmə yüksəkliyinin 450 m, çayın orta meyilliliyinin isə 0,8 m/km olduğunu bilərək, onun uzunluğunu hesablayın.

- A) 1592,1 km B) 1671,3 km C) 2487,5 km
D) 844,5 km E) 622,6 km

- Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının dəyişməsi nəticəsində Şimal və Cənub qütb dairələri arasındakı ən qısa məsafə 1: 60 000 000 miqyaslı xəritədə 26,64 sm olmuşdur. Bunu nəzərə alaraq aşağıdakı fikirlərdən hansılarının doğru olacağını müəyyən edin.
1. Bakı şəhərinə yay gündönümündə günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı 68°-yə bərabər olar.
2. Tropik işıqlanma qurşağının sahəsi böyüyür.
3. Gecə və gündüzün adi növbələşməsinin baş verdiyi ərazinin sahəsi böyüyür.
4. Şimal və Cənub tropik xətlərinin 1°-lik qövslərinin uzunluqları artır.
5. İran körfəzi Tropik işıqlanma qurşağına düşər.
6. Ekvatordan qütblərə doğru paralel çevrələrinin uzunluqları artır.
A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 5, 6
- 22 iyun tarixində 50° ş.u.-da yerləşən məntələrdən hansılar arasında Günəşin batma vaxtları fərqi kiçik olar?
A) B (16°ş.m.e.) və C (49°ş.m.e.)
B) A (10°ş.m.e.) və B (16°ş.m.e.)
C) A (10°ş.m.e.) və D (33°c.e.)
D) C (49°ş.m.e.) və D (33°c.e.)
E) A (10°c.e.) və D (33°c.e.)

- Alp dağəmələgəlmə mərhələsində yaranan dağlardan hansılar mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir?
A) Alp, Appalaç B) Kunlun, Qaraqorum
C) And, Sixote-Alin D) Böyük Xinqan, Sayan
E) Atlas, Zaqros

- Cədvəl əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Şərti işarə	Faydalı qazıntının adı	İxracatçı ölkələr
1		boksit	Qvineya, Yamayka
2		xromit	Türkiyə, Filippin
3		qızıl	Suriya, Livan
4		qalay	İndoneziya, Malayziya
5		neft	Venesuela, Küveyt
6		təbii qaz	Qətər, Əlcəzair

- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

- Doğru olan fikirləri müəyyən edin.
1. Şərqi Afrika yaylası Kaynozoyda təkrar fəallaşmışdır.
2. Yer kürəsinin bütün fəaliyyətdə olan vulkanları konvergent sərhəddə yerləşir.
3. Barkli və Meseta platoları platformada yerləşir.
4. Siciliya adasının əsas hissəsini dağlıq relyef təşkil edir.
5. Volqa və Dunay çayları Şərqi Avropa düzənliyindən axır.
6. Qazaxıstan xırda təpəliyi geoloji yaşına görə Kunlun dağlarından daha qədimdir.
A) 1, 3, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 5
- Respublikamızda hansı faydalı qazıntıların coğrafi yerləşməsi daha genişdir?
A) gil B) polimetall C) neft
D) civə E) molibden
- Kiçik Qafqaz tektonik zonasında yerləşən dağ zirvələri və ya aşırımları:
A) Ömər və Biçənək aşırımları, Qırxqız yüksəkliyi
B) Salavat və Zod aşırımları, Qızıurdu
C) Kətidə, Qoşqar, Tinov-Rosso
D) Qazangöldə, Küküdə, Qara-Burqa
E) Ərgünəş, Kömürköy, Dübrar

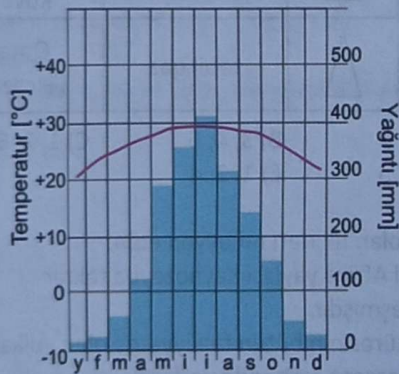
10. Avropaya aid olan yerli küləkləri müəyyən edin.

- A) tornado, föhn B) bora, sarma
C) vilivili, tayfun D) baquyo, həbub
E) sirokko, mistral

11. Siklona aid olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Havanın qalxan hərəkəti ilə tropik səhralarda formalaşır.
2. Mərkəzi ilə kənarları arasında təzyiq fərqi olmur.
3. Cənub yarımkürəsində rast gəlinmir.
4. Daxil olduğu ərazilərdə ildırım və şimşək hadisəsi müşahidə edilə bilər.
5. Ölkəmizin iqlim şəraitinin formalaşmasında iştirak edir.
6. Daxil olduğu ərazilərdə səpələnən radiasiyanın kəmiyyəti böyük olur.
A) 1, 2, 3 B) 1, 4, 6 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 5 E) 4, 5, 6

12. Verilmiş iqlim diaqramının aid olduğu iqlim qurşağı üçün doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edilir.

1. Daxilindəki təbii şərait tiplərə bölünməsinə imkan vermir.
2. Yayıldığı ərazilərdə dəyişkən rütubətli meşələr, savanna və seyrək meşələr təbii zonaları formalaşmışdır.
3. Ən geniş sahəni əhatə etdiyi materik Afrikadır.
4. Cənubi Amerikada qonşu iqlim qurşaqlarının hava kütlələrinin təsirinə məruz qalır.
5. Materiklərin yalnız cənub hissələrində formalaşmışdır.
6. Arnevlend, Hind-Çin və Koreya yarımadaalarında rast gəlinir.
A) 4, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

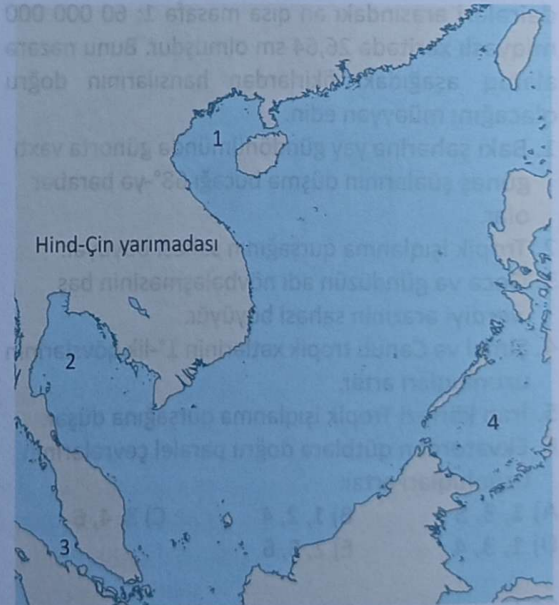
13. Mülayim-isti iqlimin yayıldığı ərazilərdə yerləşən qoruq və ya milli parkları müəyyən edin.

- A) Altağac, Hirkan B) Göygöl, Samur-Yalama
C) Qaragöl, İlisu D) İsmayilli, Korqay
E) Şahbuz, Türyançay

14. Uyğunluq **pozulmuşdur**:

A) yağintıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim	→	Qarabağ fiziki-coğrafi rayonu
B) qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim	→	Qanıx-Əyriçay fiziki-coğrafi rayonu
C) bütün fəsilərdə bol yağintılı soyuq iqlim	→	Zaqatala-Lahıc fiziki-coğrafi rayonu
D) yayı quraq keçən soyuq iqlim	→	Günnüt-Qapıcıq fiziki-coğrafi rayonu
E) qışı quraq keçən soyuq iqlim	→	Gəncə fiziki-coğrafi rayonu

15. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn su hövzələrini müəyyən edin.

- A) 1-Siam körfəzi, 2-Tonkin (Bakbo) körfəzi, 3-Malakka boğazı, 4-Sulu dənizi
B) 1-Tonkin (Bakbo) körfəzi, 2-Siam körfəzi, 3-Malakka boğazı, 4-Sulu dənizi
C) 1-Tonkin (Bakbo) körfəzi, 2-Siam körfəzi, 3-Zond boğazı, 4-Sulavesi dənizi
D) 1-Siam körfəzi, 2-Tonkin (Bakbo) körfəzi, 3-Zond boğazı, 4-Banda dənizi
E) 1-Tonkin (Bakbo) körfəzi, 2-Siam körfəzi, 3-Malakka boğazı, 4-Sulavesi dənizi

16. Exolotdan eyni anda göndərilmiş səs signalı aşağıdakı dənizlərin hansında daha gec qayıdard?
- A) Kara B) Baltik C) Şimal
D) Filippin E) Çukot
17. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Skandinaviya və Kiçik Asiya yarımadalarının çayları iki okean hövzəsinə aiddir.
 2. Taxo və Ebro çayları Aralıq dənizinə tökülür.
 3. Amur çayının həm mənbəyi, həm də mənsəbi eyni iqlim tipində yerləşir.
 4. Qış aylarında Nelson və Yukon çayları donaraq avtomobillərin hərəkəti üçün "şose" rolunu oynayır.
 5. Orta meylliliyi yüksək olan çaylar elektrik enerjisinin əldə edilməsi üçün böyük potensiala malikdirlər.
 6. Amudərya və Sırdərya çaylarının mənbələri cavan dağlarda yerləşir.
- A) 1, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 2, 3, 6 E) 2, 3, 4
18. Araz çayı üzərində yerləşən su anbar və ya qovşaqlarını qərbdən şərqə doğru düzgün sırasını müəyyən edin.
- A) Qız Qalası, Xudafərin, Mil-Muğan, Bəhramtəpə
B) Araz, Uzunoba, Bəhramtəpə, Mil-Muğan
C) Xudafərin, Qız Qalası, Mil-Muğan, Bəhramtəpə
D) Araz, Xudafərin, Bəhramtəpə, Mil-Muğan
E) Arpaçay, Xaçınçay, Xudafərin, Qız Qalası
19. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonda IV dövr süxurlarına rast gəlinir.
 2. Tektonik çökmə zonasında yerləşir.
 3. Yerləşdiyi təbii vilayətdə qışı quraq keçən soyuq iqlim yarımipini yayılmışdır.
 4. Tektonik mənsəli göldür.
- A) I-2, II-3, III-1, IV-4
B) I-1, II-2, III-3, IV-4
C) I-2, II-1, III-3, IV-4
D) I-3, II-4, III-2, IV-1
E) I-4, II-1, III-3, IV-2

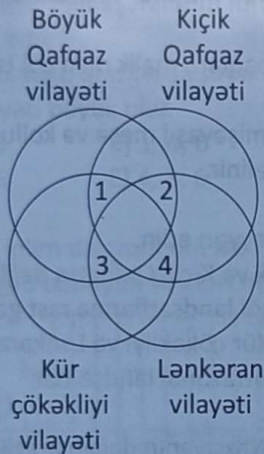
20. Daxili axarsız hövzənin daha kiçik sahə tutduğu mərkəzi:
- A) Afrika B) Avrasiya
C) Şimali Amerika D) Avstraliya
E) Cənubi Amerika
21. Cənubi Amerika üçün doğru, lakin Şimali Amerika üçün doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.
- A) Qərb hissəsində hündürlük qurşaqları mövcuddur.
- B) Dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
- C) Savanna və seyrək meşələr təbii zonası geniş sahə tutur.
- D) Məhsuldar torpaqlara malik olan çöl təbii zonası formalaşmışdır.
- E) Codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlar təbii zonasına rast gəlinir.
22. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Naxçıvan, Böyük və Kiçik Qafqazın dağlıq ərazilərdə dağ-çöl landşaftlarına rast gəlinir.
 2. Böyük Qafqaz, Kür çökəkliyi və Lənkəran təbii vilayətlərində intrazonal landşaftlar formalaşmışdır.
 3. Talış dağları və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində dağ-çəmən torpaqlarına rast gəlinir.
 4. Naxçıvan təbii vilayətində qəhvəyi dağ-meşə torpaqları mövcud deyil.
 5. Palıd, fıstıq və vələs ağaclarının rast gəlinməsi ərazilərdə yalnız qonur dağ-meşə torpaqları yayılmışdır.
 6. Ölkəmizdə mövcud olan şoranlıqlar intrazonal landşaftlar hesab olunmur.
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 6 C) 1, 3, 4
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 5

23. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Suriya və İraqda Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan xalqlar məskunlaşmışdır.
 2. Latın Amerikasının ölkələrində urbanizasiya prosesi məzmun baxımından Şimali Amerika regionundan fərqlənir.
 3. Əhalisinin sayının çox olduğu bütün ölkələrdə şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi də yüksək olur.
 4. Afrikada Avstroneziya dil ailəsinə mənsub olan xalqların yaşadığı ölkə mövcuddur.
 5. Filippin və Norveçdə dağ yamaclarının terraslaşdırılması ilə geniş əkin sahələri formalaşmışdır.
 6. Tam inteqrasiya formasına malik olan yeganə ölkənin sahillərini iki okean suları yuyur.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 5, 6

24. Rusiya Federasiyasının ərazisində mövcud olan iqlim qurşaqları və tipləri haqqında hansı fikir, ABŞ üçün doğru **deyil**?

- A) Ərazisindən axan ən uzun çayın mənbəyi mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
- B) Subarktik iqlim qurşağı mövcuddur.
- C) Mülayim dəniz iqlim tipi formalaşmışdır.
- D) Mərkəzi hissələrdə kontinentallıq daha yüksəkdir.
- E) Subtropik iqlim qurşağı geniş sahə tutmur.

25. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- a. IV dövrün vulkanik süxurlarına rast gəlinir.
- b. Yanar şist təbii ehtiyatlarına rast gəlinir.
- c. Sarı torpaqlara rast gəlinir.
- d. Ərazisində tektonik qalxma zonası mövcuddur.

- A) 1-c, 2-b, 3-a, 4-d
- B) 1-a, 2-d, 3-c, 4-b
- C) 1-d, 2-c, 3-b, 4-a
- D) 1-c, 2-d, 3-a, 4-b
- E) 1-b, 2-a, 3-c, 4-d

26. Okeaniyanın yeganə monarxiya ölkəsi (Birlik ölkələri nəzərə alınmadan):

- A) Tonqa
- B) Fici
- C) Nauru
- D) Kabo-Verde
- E) Barbados

27. A ölkəsində bir ildə doğulanları sayı 200 min, ölənlərin sayı isə 70 min nəfərə bərabər olmuşdur. Lakin bu ölkədə əhalinin sayında olan artım 50 minə bərabər olmuşdur. A ölkəsi üçün hansı fikirləri söyləmək **olmaz**?

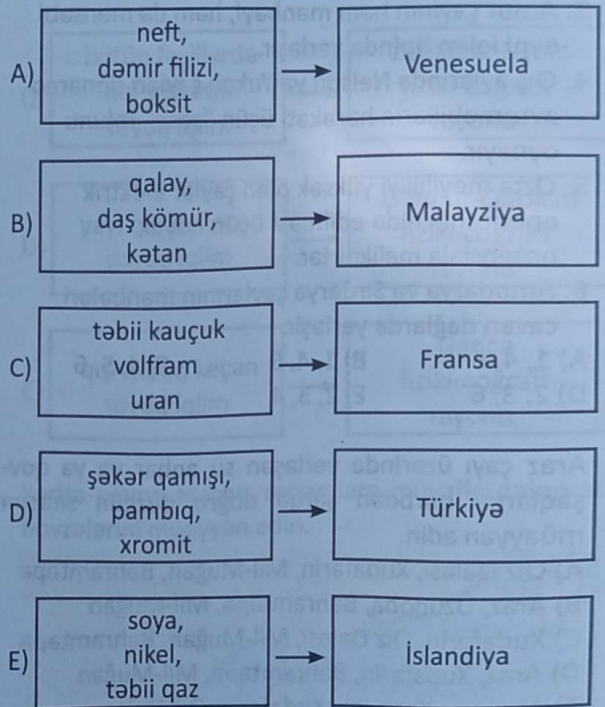
- 1. İnkişaf etmiş ölkələr qrupuna aiddir.
- 2. İşsizlik müşahidə olunur.
- 3. Yalançı urbanizasiya prosesi baş verir.
- 4. Yaşlı əhalinin xüsusi çəkisi yüksəkdir.
- 5. İqtisadiyyatın IV sektoru yaxşı inkişaf etmişdir.
- 6. Demografik keçidin II mərhələsindədir.

- A) 1, 4, 6
- B) 2, 3, 5
- C) 1, 4, 5
- D) 4, 5, 6
- E) 2, 3, 4

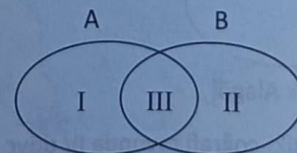
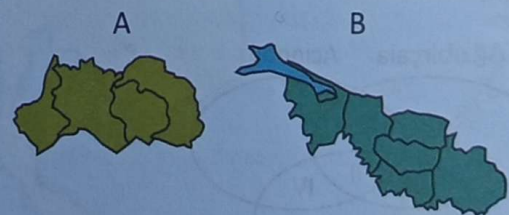
28. ÜDM-in ümumi həcmnin 100 milyard ABŞ dollarından çox olduğu ölkələri müəyyən edin.

- A) Qazaxıstan, Nigeriya, Filippin
- B) Paraqvay, Finlandiya, Belarus
- C) Slovakiya, Estoniya, Boliviya
- D) İslandiya, Latviya, Sloveniya
- E) Monqolustan, Laos, Kamboca

29. Uyğunluq gözlənilmişdir:

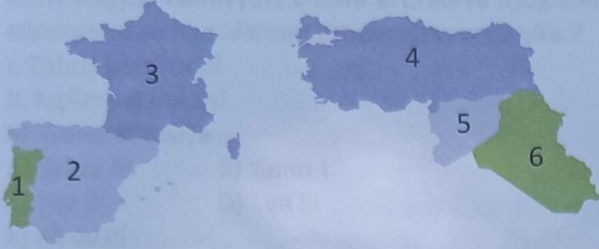
30. İqtisadi rayonların xəritə-sxeminə və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. Qarabağ iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddir.
- 2. Yarımsəhra landşaftı səciyyəvidir.
- 3. Yuxarı Şirvan kanalı keçir.
- 4. Ələt-Culfa dəmiryol xətti keçir.

- A) I-3, II-4, III-1,2
- B) I-4, II-3, III-1,2
- C) I-3, II-2, III-1,4
- D) I-1,4, II-3, III-2
- E) I-1, II-2,4, III-3

31. Xəritə-sxemə əsasən, 1,2 və 3 rəqəmi ilə göstərilən ölkələri 4,5 və 6 rəqəmi ilə göstərilən ölkələrdən **fərqləndirən** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- a. Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.
b. NATO və Aİ (Avropa İttifaqı) üzvü olan ölkələrdir.
c. Dünya okeanına çıxışları mövcuddur.
d. Paytaxtları milyonçu şəhərlərdir.
e. İnkişaf etmiş ölkələrdir.
f. Təbii artımın I tipi səciyyəvidir.
- A) a, d, f B) b, e, f C) a, b, d
D) c, e, f E) a, c, e
32. Monokultur təsərrüfatın üstün olduğu ölkələr:
A) Hindistan, Braziliya B) CAR, Misir
C) Kanada, Avstraliya D) Qambiya, Seneqal
E) Argentina, Sinqapur
33. Doğru **olmayan** mülahizələri müəyyən edin.
- Laos və Vyetnam ASEAN təşkilatına daxil olan sosialist ölkələridir.
 - Kanada və Avstraliya "Böyük yeddilik" qrupuna daxil olan ölkələrdir.
 - Ərzaq təhlükəsizliyi ilə əlaqədar olaraq Yaponiya-da kənd təsərrüfatının əsas sahəsi əkinçilikdir.
 - Şimali Afrikada Liviya, Əlcəzair və Misir OPEK təşkilatına üzv olan ölkələrdir.
 - Qazaxıstan Mərkəzi Asiyada yerləşən türkdilli ölkələrin hamısı ilə həmsərhəddir.
 - Cənubi Amerikanın materikdaxili ölkələri dünyanın iri taxıl ixracatçılarıdır.
- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6
34. Kürün hər iki sahilində yerləşən və daxilində iki şəhər mövcud olan inzibati rayon:
A) Goranboy B) Şəmkir C) Salyan
D) Tərtər E) Tovuz
35. Etnik tatların və udilərin daha çox məskunlaşdığı müvafiq inzibati rayonlar:
A) Balakən, Oğuz B) Şabran, Zaqatala
C) Xaçmaz, Qax D) Quba, Qəbələ
E) Ağcabədi, Qəbələ

36. Azərbaycan təsərrüfatının sahəvi strukturunda ən böyük paya malik olan sahələr:

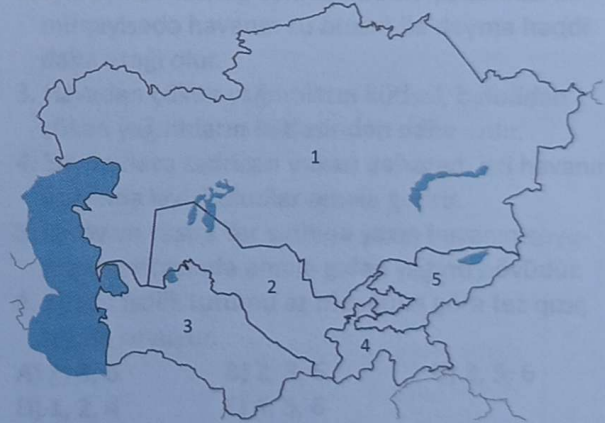
- A) ticarət, turizm
B) sənaye, kənd təsərrüfatı
C) sənaye, ticarət və xidmət
D) ticarət və xidmət, kənd təsərrüfatı
E) tikinti, nəqliyyat

37. Cədvəldə verilən iqtisadi rayonlardan hansıların yerlərini dəyişsək onların əhalisinin artma ardıcılığını düzgün müəyyən etmək olar?

Nö	İqtisadi rayonlar
1	Şərqi Zəngəzur
2	Qazax-Tovuz
3	Gəncə-Daşkəsən
4	Mil-Muğan
5	Mərkəzi Aran

- A) 4 və 5 B) 3 və 5 C) 1 və 2
D) 1 və 3 E) 2 və 4

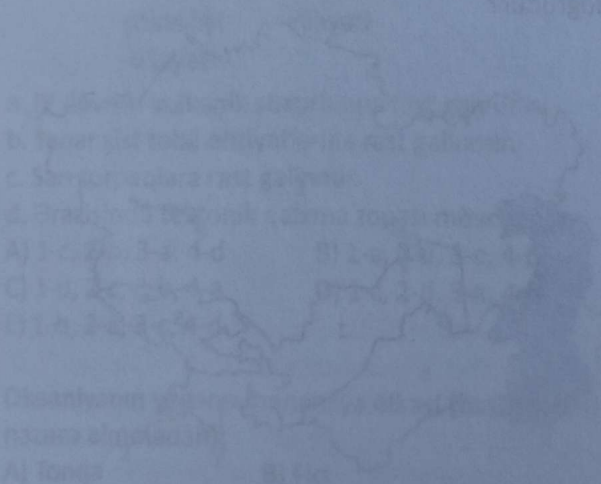
38. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıralar doğrudur?

I	1,3,5	Əhalinin əksəriyyəti türk dil qrupunun eyni qoluna mənsubdur.
II	1,2,3	Neft və qaz ehtiyatları ilə zəngindir.
III	2,4,5	Kənd təsərrüfatının aparıcı sahəsi heyvandarlıqdır.
IV	2,3,5	Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan ölkələrlə həmsərhəddirlər.
V	1,2,3	Ərazilərinin müəyyən hissəsi cavan platforma yerləşir.
VI	3,4,5	Əraziləri fəal vulkanik zonada yerləşir.

- A) I, II, III B) I, II, IV C) IV, V, VI
D) II, IV, V E) II, III, VI

39. Doğru fikri müəyyən edin.
- A) ƏKTT (FAO) və ÜST təşkilatlarının məlumatlarına əsasən bir insanın günlük qidalanma norması 10,5 min kilokalori olmalıdır.
 - B) Alternativ enerji mənbələrindən istifadənin artması meşə sahələrinin daha çox qırılması ilə nəticələnir.
 - C) Ueddell dənizində neftlə çirklənmə Meksika körfəzindən daha çoxdur.
 - D) AES-lərin qurulması enerji ehtiyaclarının ödənilməsinə, ekoloji fəlakətlərin baş verə ehtimalının azalmasına səbəb olur.
 - E) Metallurgiya, kimya və kağız-sellüloz sənayesi ətraf mühiti daha çox çirkləndirir.
40. Aşağıda verilmiş göllərdən hansılar Kür çayı hövzəsində **yerləşir**?
- A) Batabat, Sarısu
 - B) Göygöl, Acınohur
 - C) Ağzıbirçala, Masazır
 - D) Ağgöl, Böyük Alagöl
 - E) Maralgöl, Hacıqabul

№	Ölçü vahidi	Qrup	Qrupun tərkibindəki ölkələr
26	km²	I	Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə
27	km²	II	Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, İran
28	km²	III	Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, İran, Rusiya
29	km²	IV	Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, İran, Rusiya, Ukrayna
30	km²	V	Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, İran, Rusiya, Ukrayna, Polşa

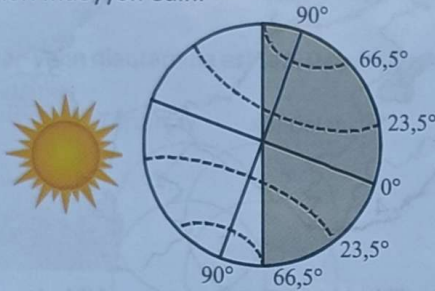
SINQAQ 4

1. Respublikamızın 1:2000000 miqyaslı fiziki xəritəsinin miqyas kəmiyyəti 2 dəfə artırılarsa aşağıdakı əlamətlərdən hansılarının artması baş verə bilər?

I. Təhrif göstəricisi
II. Kiçilmə dərəcəsi
III. Generalizasiya

- A) Yalnız III B) Yalnız I
C) I və II D) I və III
E) I, II və III

2. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinə əsasən, doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Bu tarixdən etibarən, Ekvator xətti üzərində günəş şüalarının düşmə bucağı artmağa başlayır.
2. Bu tarix Cənub qütb işıqlanma qurşağında qütb gündüzlərinin başlama tarixidir.
3. Bu tarixdə Yer kürəsi qeyri-bərabər işıqlansa da gecə və gündüzün uzunluqlarının bərabər olduğu coğrafi enlik mövcuddur.
4. Günəş şüalarının günorta vaxtı 26,5° bucaq altında düşdüyü məntəqələr arasında ən qısa məsafə 14097 km-dir.
5. Yeni Zelandiya və Tailandda gündüzlər uzanmağa başlayır.
6. Odlu Torpaq adası üzərində buxarlanma qabiliyyəti maksimum həddə çatır.
A) 1, 3, 4 B) 1, 3, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 5, 6 E) 2, 4, 5

3. VI və XVI saat qurşaqlarının yerləşdiyi müvafiq coğrafi obyektləri təyin edin.

- A) Rub-əl-Xali səhrası, Atakama səhrası
B) Tar səhrası, Hudzon körfəzi
C) Novaya Zemlya adası, Nyufaundlend adası
D) Saxlin adası, Kuba adası
E) Benqal körfəzi, Vankuver adası

4. Hansı coğrafi enlikdə Günəşin çıxmasına daha çox vaxt sərf olunur?

- A) 10° şm.e. B) 44° şm.e. C) 52° c.e.
D) 22° c.e. E) 62° şm.e.

5. Litosfer tavalarının xəritə-sxeminə əsasən, hansı tavanın hərəkət istiqaməti *səhv* göstərilmişdir?

- A) 5 B) 1 C) 4 D) 2 E) 3

6. Formalaşmasına daha az zaman sərf olunan ekzo-gen mənşəli relyef formasını müəyyən edin.

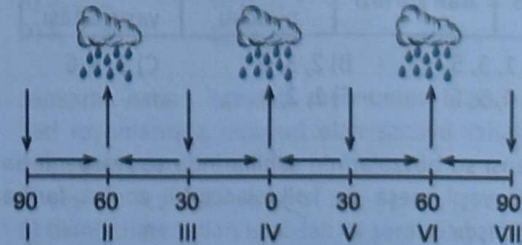
- A) kanyon B) karst mağarası
C) barxan D) astana
E) troq dərəsi

7. Doğru olan fikirləri müəyyən edin.

1. Şimal yarımkürəsində bütün daimi küləklər eyni istiqamətdə əsir.
2. İyul ayında Namib səhrasında Liviya səhrası ilə müqayisədə havanın su buxarı ilə doyma həddi daha aşağı olur.
3. Havadan çökən yağıntıların kütləsi, buluddan çökən yağıntıların kütləsindən daha azdır.
4. Soyuq hava tədricən yuxarı qalxaraq, isti havanın üzərində laylı buludlar əmələ gətirir.
5. Qırov və sırsıra Yer səthinə yaxın havanın soyuması nəticəsində əmələ gələn yağıntı növüdür.
6. Suyun istilik tutumu az olduğuna görə tez qızır, tez də soyuyur.

- A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

8. Sxemdə verilmiş, II, IV və VI rəqəmləri ilə göstərilmiş enliklərdə yağıntıların çox düşmə səbəbini müəyyən edin.

- A) yüksək təzyiq qurşağında yerləşmələri
B) alçaq təzyiq qurşağında yerləşmələri
C) keçid iqlim qurşağında yerləşmələri
D) enən hava axınlarının mövcud olması
E) termik təzyiq qurşaqlarında yerləşmələri

9. Cədvələ əsasən iqlim qurşaqları üçün uyğunluğu müəyyən edin.

İqlim qurşaqları	
1. Mülayim	2. Subtropik
a. Cənub yarımkürəsində yalnız bir materikdə rast gəlinir.	a. Dörd iqlim tipinə ayrılır.
b. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşən bütün ölkələrdə yayılmışdır.	b. Cənub yarımkürəsində musson tipi müşahidə edilmir.
c. Şimal yarımkürəsində daha az sahə tutur.	c. Yayda mülayim, qışda tropik hava kütlələrinin təsiri məruz qalır.
d. Musson tipində dəniz tipindən fərqli olaraq illik temperatur amplitudu daha böyükdür.	d. Yayıldığı ərazilərdə Pampa yerləşsə də, Preri mövcud deyil.

- A) 1-a,d; 2-a,b
B) 1-b,c; 2-a,d
C) 1-b,c; 2-b,c
D) 1-a,b; 2-c,d
E) 1-a,c; 2-a,c

10. Cədvələ əsasən, tropik hava kütlələrinin hakim olduğu coğrafi obyektləri müəyyən edin.

№	Tropik hava kütlələri		
	Daima	Yayda	Qışda
1	Kuba adası	Anadolu yaylası	Hind-Çin yarımadası
2	Efiopiya yaylası	Braziliya yaylası	Qviana yaylası
3	Kaliforniya yarımadası	Kap dağları	Darfur platosu
4	Hind-Qanq ovalığı	Sumatra adası	Havay adaları
5	La-Plata ovalığı	Siciliya adası	Meksika yaylası
6	İran körfəzi	Meseta platosu	Keyp-York yarımadası

- A) 1, 3, 5
B) 2, 3, 6
C) 1, 3, 6
D) 4, 5, 6
E) 1, 2, 4

11. Hansı su hövzələrinin sahillərində codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlar təbii zonası formalaşmışdır?

- A) İonik dənizi, Qara dəniz, Bass boğazı
B) Kaliforniya körfəzi, Azov dənizi, Karib dənizi
C) İsgəndərun körfəzi, Sarı dəniz, Yapon dənizi
D) Sarqass dənizi, Fandi körfəzi, Böyük Avstraliya körfəzi
E) Alyaska körfəzi, Messina boğazı, Liquriya dənizi

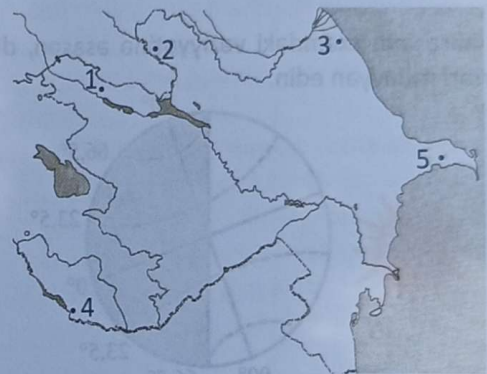
12. Verilmiş süxurlardan hansından yarandığı geoloji dövrün canlılarına aid daha dolğun məlumatlar əldə etmək olar?

- A) qneys
B) obsidian
C) qranit
D) qumdaşı
E) bazalt

13. – Tektonik çökmə zonasında yerləşir.

– Qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.

Verilən xüsusiyyətlərin uyğun gəldiyi iki məntəqə üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Yerləşdikləri iqtisadi rayonların tərkibində 5 inzibati rayon mövcuddur.
2. Neogen yaşlı süxurlar üstünlük təşkil edir.
3. Arid-denudasion relyef formaları yayılmışdır.
4. Yerləşdikləri təbii vilayətdə intrazonal landşaftlar formalaşmışdır.
5. Rütubətlik əmsalı vahiddən kiçikdir.
6. Allüvial düzənliklər mövcuddur.
A) 2, 3, 6
B) 2, 4, 5
C) 1, 4, 6
D) 3, 4, 5
E) 1, 4, 5

14. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn dənizləri müəyyən edin.

- A) 1-Şərqi Sibir, 2-Oxot, 3-Bering, 4-Yapon
B) 1-Çukot, 2-Oxot, 3-Yapon, 4-Sarı
C) 1-Çukot, 2-Bering, 3-Oxot, 4-Yapon
D) 1-Çukot, 2-Oxot, 3-Yapon, 4-Şərqi Sibir
E) 1-Şərqi Sibir, 2-Bering, 3-Oxot, 4-Yapon

15. Daxili axarsız hövzənin çaylarını müəyyən edin.

- A) Ural, Emba, Nelson, Limpopo
- B) Şari, Amudərya, Sırdərya, İrtiş
- C) Samur, Tarim, Amur, Murrey
- D) Dayamantina, Okavanqo, İli, Narin
- E) Volqa, Dəclə, Hilmənd, Kolima

16. Çayın mənbəyində atmosfer təzyiqi 498,4 mm c.s., mənsəbində isə 740,8 mm c.s.-dur. Bu çayın uzunluğunun Kür çayının uzunluğundan 2 dəfə çox olduğunu nəzərə alaraq, onun orta meyilliliyini hesablayın.

- A) 0,6 m/km B) 1,1 m/km C) 0,8 m/km
- D) 1,3 m/km E) 1,4 m/km

17. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Mənbəyi Kiçik Qafqaz tektonik zonasında yerləşir.
- b. Qidalanmasından qar və buzlaq suları üstünlük təşkil edir.
- c. İki iqtisadi rayonun ərazisindən axır.
- d. Qidalanmasından yağış suları üstünlük təşkil edir.
- e. Mənsəbində yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim hakimdir.
- f. Mənsəbinin yerləşdiyi inzibati rayonda iki şəhər mövcuddur.

- A) 1-c, 2-f, 3-a, 4-e, 5-b
- B) 1-c, 2-f, 3-a, 4-b, 5-d
- C) 1-f, 2-c, 3-e, 4-d, 5-a
- D) 1-f, 2-a,c, 3-e, 4-d, 5-b
- E) 1-c, 2-b, 3-f, 4-e, 5-a,d

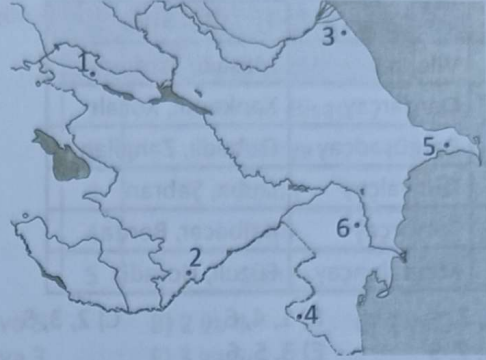
18. Üzərində SES inşa edilmiş su anbarlarını müəyyən edin.

- A) Mingəçevir, Şəmkir, Nohurqışlıq
- B) Suqovuşan, Taxtaköprü, Varvara
- C) Sərsəng, Arpaçay, Cavanşir
- D) Pirsaat, Aşıq Bayramlı, Xatınlı
- E) Yenikənd, Xanbulançay, Əyriçay

19. Kür çökəkliyində yerləşən silsilələr:

- A) Bozdağ, Cəfəriyaylaq, Xocaşen
- B) Xocaşen, Nialdağ, Xocayurd
- C) Qaraməryəm, Sarıdərə, Daşüz
- D) Ləngəbiz, Hoqaz, Palantökən
- E) Bozdağ, Palantökən, Daşüz

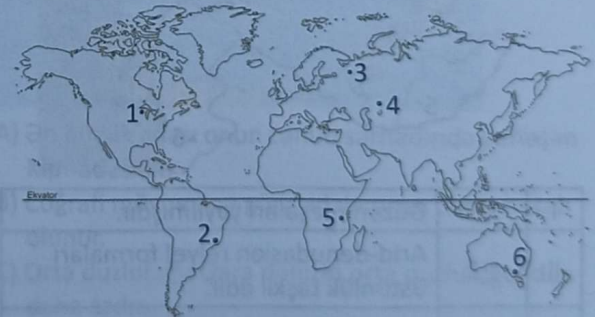
20. Xəritə sxemə əsasən rəqəmlərə müvafiq gələn relyef tiplərini müəyyən edin.

- 1. intensiv parçalanmış alçaq və orta, qırıxıqlı arid-denudasion silsilə və tirələr
- 2. vulkanogen-prolüvial platolar və allüvial-prolüvial düzənliklər
- 3. parçalanmış və zəif parçalanmış sinklinal çökəklik və platolar
- 4. intensiv parçalanmış yüksək qırıxıq-qaymalı dağlar
- 5. orta parçalanmış, alçaq qırıxıq-qaymalı dağlar
- 6. allüvial düzənliklər

- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 4, 6
- D) 1, 2, 6 E) 2, 3, 5

21. Xəritə-sxemə əsasən, codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqların (I), dəyişkən rütubətli meşələrin (II) və enliyarpaqlı meşələrin (III) yerləşdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 6, 2, 1 B) 6, 5, 1 C) 1, 2, 5
- D) 5, 3, 4 E) 2, 4, 3

22. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun bütün inzibati rayonlarında mövcud olan sənaye sahələrini müəyyən edin.

- A) yeyinti və yüngül sənaye
- B) tikinti materialları istehsalı və şarabçılıq
- C) meyvə-tərəvəz konsevləri və balıq sənayesi
- D) hasilat və yeyinti sənayesi
- E) yüngül sənaye və elektrotexnika

23. Cədvələ əsasən, müvafiq şəhərlərdən axan çayları müəyyən edin.

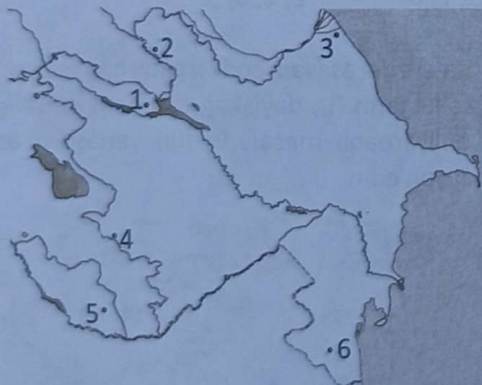
No	Çaylar	Şəhərlər
1	Viləşçay	Masallı, Yardımlı
2	Qarqarçay	Xankəndi, Xocalı
3	Bərgüşadçay	Qubadlı, Zəngilan
4	Qudyalçay	Quba, Şabran
5	Tərtərçay	Kəlbəcər, Bərdə
6	Köndələnçay	Füzuli, Horadiz

- A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6

24. Respublikamızda arid landşafların mühafizə edildiyi qoruqları müəyyən edin.

- A) Şirvan, Pirqulu, İsmayilli
B) Eldar şamı, Korçay, Turyançay
C) İsmayilli, İlisu, Turyançay
D) İlisu, Şahbuz, Korçay
E) Qaragöl, Eldar şamı, Şahbuz

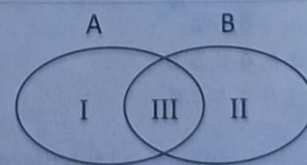
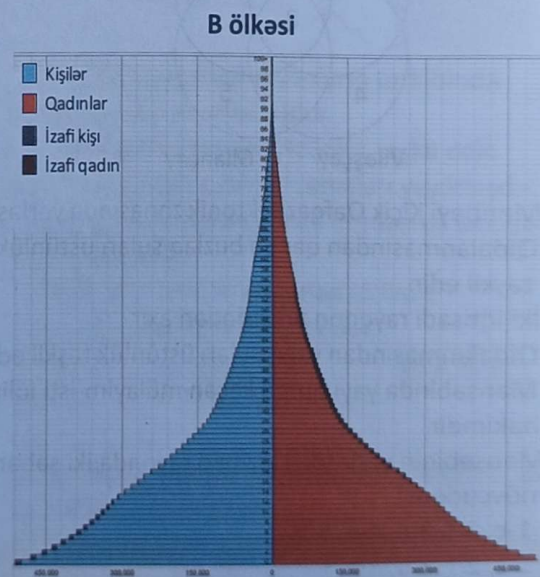
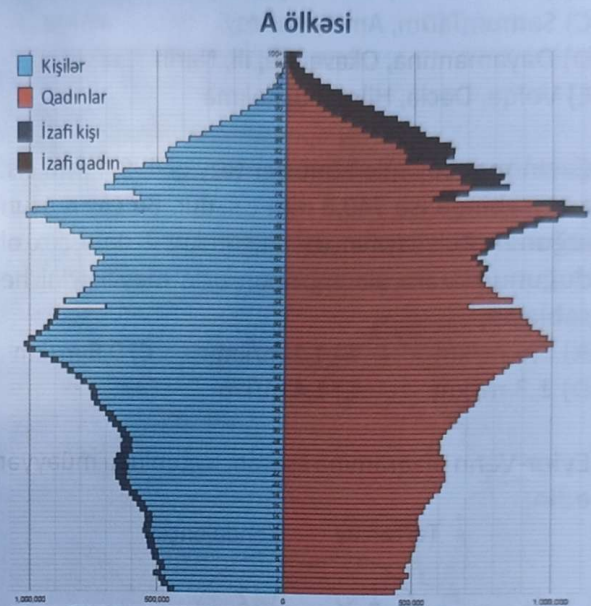
25. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıraların doğru **olmadığını** müəyyən edin.

I	2,3	Düzən meşələri yayılmışdır.
II	1,2	Arid-denudasion relyef formaları üstünlük təşkil edir.
III	1,6	Endemik bitkilərə rast gəlinir.
IV	4,5	Vulkanogen çökmə süxurlar yayılmışdır.
V	3,5	Yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim səciyyəvidir.
VI	4,6	Respublikamızda ümumi günəş radiasiyasının minimum qiymət aldığı ərazilərdir.

- A) II, III, VI B) I, II, IV C) IV, V, VI
D) I, II, III E) II, V, VI

26. Cins-yaş piramidaları və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Demografik keçidin II mərhələsi səciyyəvidir.
2. İnkişaf etmiş ölkələr üçün xarakterikdir.
3. Friksion işsizlik müşahidə edilir.
4. Əhalinin təkrar artımının müasir tipi səciyyəvidir.
5. Əhalinin ümumi sayında uşaqların payı daha çoxdur.
- A) I-1,4; II-2,5; III-3
B) I-2,4; II-1; III-3,5
C) I-2,4; II-1,5; III-3
D) I-3,4; II-1,5; III-2
E) I-1,5; II-3; III-2,4

27. Əhalisinin orta sıxlığı 128 nəfər/km² olan regionun həqiqi sahəsi 260 min km²-dir. Bu regionda əhalinin təbii artımı illik 1,6% olarsa il sonunda əhalinin orta sıxlığı hər km²-ə neçə nəfər artar?

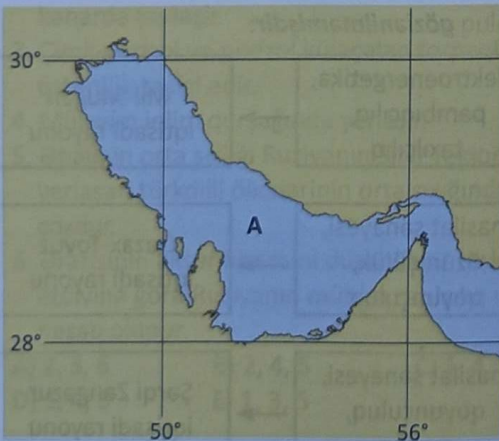
- A) 1 nəfər B) 3 nəfər C) 4 nəfər
D) 2 nəfər E) 6 nəfər

28. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Şərti işarə	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	■	Avstraliya, Braziliya	Yaponiya, ABŞ
2	■	Çin, Hindistan	Türkiyə, Qazaxıstan
3	○	Malayziya, Peru	Yaponiya, ABŞ
4	■	Zambiya, Çili	Almaniya, Fransa
5	▲	Venesuela, Ukrayna	Liberiya, Rumıniya
6	○	Çin, Tailand	Mərakeş, Misir

- A) 1, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 5

29. Xəritə-sxemdə təsviri verilmiş körfəzə aid olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Tropik işıqlanma qurşağından şimalda yerləşdiyinə görə mərcan riflərinə rast gəlinmir.
2. Şimal və qərb sahilləri subtropik, cənub və şərq sahilləri isə tropik iqlim qurşağına aiddir.
3. Hörmüz boğazı onu qonşu su hövzəsi ilə birləşdirir.
4. Sahilində yerləşən ölkələr zəngin neft və qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
5. Ən uzun sahil xətti İrana məxsusdur.
6. Orta duzluluğu Dünya okeanının orta duzluluğundan azdır.

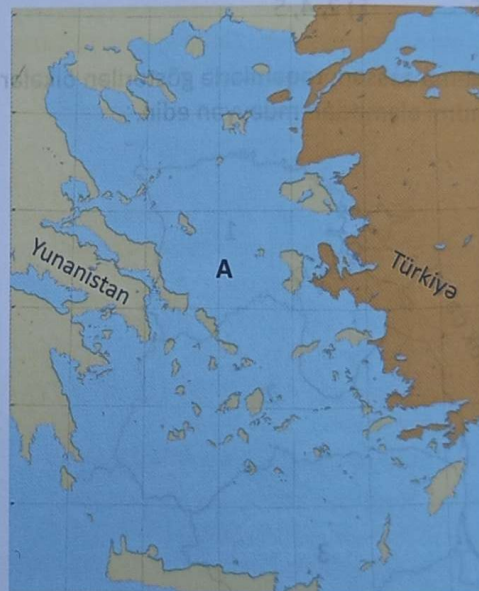
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 5, 6

30. Cədvəldə verilən Afrika ölkələrindən hansılarının yerlərini dəyişsək onların qərbdən şərqə doğru düzgün sırasını müəyyən etmək olar?

No	Afrika ölkələri
1	Qvineya-Bisau
2	Liberiya
3	Benin
4	Toqo
5	Qana

- A) 4 və 5 B) 2 və 4 C) 1 və 2
D) 1 və 3 E) 3 və 5

31. Xəritə-sxemdə verilmiş A dənizinə aid olan doğru fikri müəyyən edin.

- A) Ən böyük adası onun cənub sərhədində yerləşən Kipr adasıdır.
- B) Coğrafi mövqeyinə görə adalararası dəniz hesab olunur.
- C) Orta duzluluğu Qara dənizin orta duzluluğundan daha azdır.
- D) Bosfor boğazı onu Mərmərə dənizi ilə birləşdirir.
- E) Zəlzələ və müasir dağəmələgəlmə zonasında yerləşir.

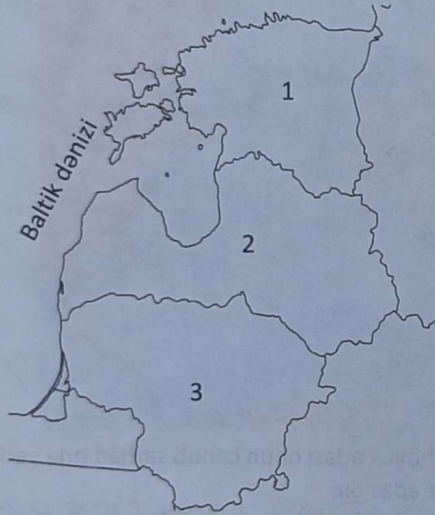
32. Ətraf mühiti çirkləndirən müəssisələrin ödəmə və vergi sistemlərinin yenidən işlənməsi, həmçinin təbiətdən səmərəli istifadə edənlər üçün güzəşt və imtiyazların tətbiqi ekoloji siyasətin hansı istiqaməti hesab edilir?

- A) siyasi
B) iqtisadi
C) inzibati nəzarət
D) qanunverici
E) maarifləndirici və təbliğat

33. Böyük Qafqaz təbii vilayəti üçün doğru olan fikirləri müəyyən edin.

1. Boz, boz-qonur, düzən meşə-çəmən torpaqlarına rast gəlinir.
 2. Çaylarının əksəriyyəti öz mənbəyini Baş Suayırıcı silsilədən götürür.
 3. Şimal-şərq hissədə hündürlüyə doğru landşaft inversiyası müşahidə olunur.
 4. Şimal-qərb hissə əsasən, çökmə, cənub-şərq hissə isə möhkəm maqmatik və metamorfik süxurlardan təşkil olunmuşdur.
 5. Respublikamızda mövcud olan bütün palçıq vulkanları bu təbii vilayətdə yerləşir.
 6. Tərkibində olan fiziki-coğrafi rayonların sayına görə yalnız Kür çökəkliyi vilayətindən geri qalır.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 2, 4, 5

34. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərlə göstərilən ölkələr üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəddirlər.
 2. Aİ (Avropa İttifaqı) və NATO-ya üzv ölkələrdir.
 3. Əhalinin əksəriyyəti eyni dil ailəsinə mənsubdur.
 4. Düzənlik relyefi üstünlük təşkil edir.
 5. Demografik keçidin I mərhələsi səciyyəvidir.
 6. Zəngin yeraltı sərvətlərin mövcudluğu ağır sənayenin üstün inkişafına səbəb olmuşdur.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 6

35. Verilmiş göllərdən mühüm təbii rekreasiya zonasında yerləşənləri müəyyən edin.

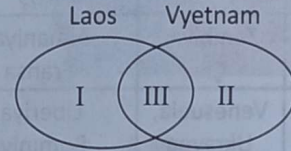
1. Acınohur 2. Batabat 3. Ağzıbirçala
 4. Göygöl 5. Sarısu
- A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 4
D) 3, 5 E) 1, 5

36. Cədvələ əsasən, hansı inzibati rayonda əhalinin mütləq təbii artımının daha çox olduğunu müəyyən edin.

No	İnzibati rayon	Əhalinin sayı, min nəfər (2009-cu il)	Əhalinin sayı, min nəfər (2019-cu il)
1	Cəlilabad	192,3	222,4
2	Zaqatala	118,2	128,7
3	Saatlı	92,6	107,8
4	Ordubad	45,0	50,0
5	Qazax	89,4	97,6

A) 3 B) 5 C) 2 D) 1 E) 4

37. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Asiyanın sosialist ölkəsidir.
 2. Çin, Kamboca və Tailandla həmsərhəddir.
 3. Dənizsahili mövqeyə malikdir.
 4. Ərazisindən Mekonq çayı keçir.
- A) I-2, II-3, III-1,4 B) I-1,2, II-3, III-4
C) I-2, II-1,3, III-4 D) I-4, II-1, III-2,3
E) I-3, II-2,4, III-1

38. Uyğunluq **gözlənilməmişdir**:

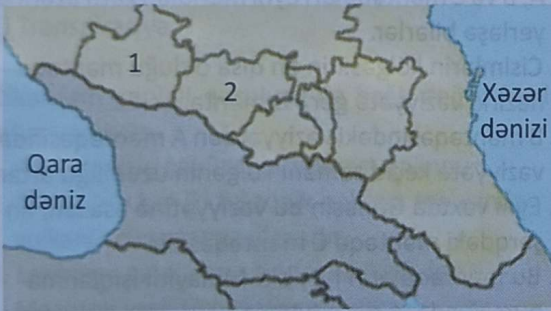
A) elektroenergetika, pambıqçılıq, taxılçılıq	→	Mil-Muğan iqtisadi rayonu
B) hasilat sənayesi, üzümçülük, qoyunçuluq	→	Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu
C) hasilat sənayesi, qoyunçuluq, arıçılıq	→	Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu
D) faras tərəvəzçilik, kartofçuluq, yeyinti sənayesi	→	Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu
E) neft-qaz sənayesi, broyler quşçuluğu, tumlu meyvəçilik	→	Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu

39. Verilmiş xüsusiyyətlər hansı iqtisadi rayonlara aiddir?

- Sənayenin başlıca sahələri neft və qazçıxarma, elektroenergetika və tikinti materialları sənayesidir.
- Kənd təsərrüfatında pambıqçılıq və qoyunçuluq ixtisaslaşmış sahələr hesab olunur.
- Ərazisindən beynəlxalq əhəmiyyətli neft və qaz kəmərləri, dəmir və avtomobil yolları keçir.

- A) Mil-Muğan, Dağlıq Şirvan
- B) Mərkəzi Aran, Mil-Muğan
- C) Mil-Muğan, Salyan-Şirvan
- D) Mərkəzi Aran, Dağlıq Şirvan
- E) Mərkəzi Aran, Salyan-Şirvan

40. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərlə göstərilmiş türkdilli respublikalar üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir.
2. Zəlzələ və müasir dağəmələgəlmə zonalarından kənarda yerləşir.
3. Çimli-podzol və podzol küləçalan torpaqlar üstünlük təşkil edir.
4. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
5. Əhalinin orta sıxlığı Rusiyanın Sibir regionunda yerləşən türkdilli ölkələrinin orta sıxığından daha çoxdur.
6. Ərazisinin əksər hissəsini düzənliklər təşkil etdiyinə görə Rusiyanın mühim taxılçılıq rayonu hesab olunur.

- A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 4, 6
- D) 1, 4, 5 E) 1, 3, 5

SINAQ 5

- Pakistanın aşağıdakı xüsusiyyətlərindən hansı bu ölkənin Şimal yarımkürəsində yerləşməsi ilə bağlıdır?
 - Cisimlərin kölgəsi günorta vaxtı şimal istiqamətinə düşür.
 - Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulmur.
 - Günəş zenitdə olur.
 - IV və V saat qurşaqlarında yerləşir.
 - İl ərzində günəş şüalarının günorta vaxtı maksimum və minimum düşmə bucaqları fərqi 47° -dir.
- Coğrafiya müəllimi dərs zamanı şagirdlərinə yaşadıqları şəhər ilə Beyləqan şəhəri arasında yerli vaxt fərqi daha az, Şirvan şəhəri arasındakı fərqi isə daha çox olduğunu söyləyir. Onlar hansı şəhərdə yaşayırlar?
 - Salyan
 - Zərdab
 - Neftçala
 - Şabran
 - Xaçmaz
- Günəş şüalarının eyni anda ildə bir dəfə günorta vaxtı bərabər bucaq altında göründüyü iki məntəqə haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Məntəqələr eyni enlik, lakin müxtəlif uzunluqlarda yerləşə bilər.
 - Məntəqələr yalnız bir yarımkürədə (Şimal və ya Cənub) yerləşə bilər.
 - Məntəqlərin hər ikisində Günəş ildə iki dəfə zenitdə ola bilər.
 - Məntəqlərin biri Tropik işıqlanma qurşağında yerləşərsə, digəri Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşə bilməz.
 - Məntəqlərdən heç biri Qütb işıqlanma qurşağında yerləşə bilməz.
 - Məntəqlər fərqli enliklərdə yerləşərsə, günorta vaxtı cisimlərin kölgəsi müxtəlif istiqamətlərə düşər.
 - 1, 2, 4
 - 2, 4, 5
 - 4, 5, 6
 - 3, 5, 6
 - 1, 3, 6
- Su anbarlarının əsas qidalanma mənbələrini müvafiq olaraq təyin edin.
 - Nehrəm
 - Cavanşir
 - Sirab
 - Nohurqışlaq
 - Naxçıvançay
 - Ağsuçay
 - Dəmiraparançay
 - Əlincəçay
 - 1-d, 2-b, 3-a, 4-c
 - 1-a, 2-b, 3-d, 4-c
 - 1-d, 2-c, 3-a, 4-b
 - 1-d, 2-a, 3-b, 4-c
 - 1-c, 2-b, 3-a, 4-d

- Cədvələ əsasən atmosfer yağıntıları üçün uyğunluğu müəyyən edin.

Atmosfer yağıntıları		
1. Havadan çökən	2. Buluddan tökülən	
a. yağış	b. qar	c. şəh
d. qırov	e. dolu	

- 1-b,c,e; 2-a,d
- 1-c,d; 2-a,b,e
- 1-c,d; 2-a,b,e
- 1-a,d; 2-b,c,e
- 1-a,b,e; 2-c,d

- Sxemlərə əsasən, hansı fikirlər doğru hesab oluna bilər?

- A, B və C məntəqələri eyni meridian xətti üzərində yerləşə bilərlər.
 - Cisimlərin kölgəsinin ən qısa olduğu məntəqə hazırkı vəziyyətə görə B məntəqəsidir.
 - B məntəqəsindəki vəziyyətdən A məntəqəsindəki vəziyyətə keçid zamanı kölgənin uzunluğu artar.
 - Eyni vaxtda Günəşin bu vəziyyətinə əsasən, ən şərqdəki məntəqə C məntəqəsidir.
 - Bu məntəqlərin heç biri Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşə bilməz.
 - A məntəqəsindəki vəziyyət Şərq yarımkürəsində müşahidə edilə bilməz.
- 1, 3, 6
 - 2, 3, 5
 - 1, 2, 4
 - 1, 2, 3
 - 4, 5, 6

- Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Subduksiya zonasında sönmüş vulkanlara rast gəlinir.
- Afrika litosfer təbəqəsində materik və okean tipli yer qabığı mövcuddur.
- Zəlzələlərin baş verdiyi bütün ərazilərdə maqmatik süxurlara rast gəlinir.
- Ölkəmizdə bütün geoloji eraların çöküntülərinə rast gəlinir.
- Ölkəmizdə Mezozoy yaşlı süxurlar yayılsa da, Mezozoy qırıqlığı mərhələsində formalaşan ərazilər mövcud deyil.
- Litosfer təbəqələrinin həm konvergent, həm də divergent sərhədlərində vulkanik mənşəli adalara rast gəlinir.

- 1, 5, 6
- 2, 5, 6
- 2, 3, 6
- 1, 3, 4
- 2, 4, 5

8. Cədvəldə verilən yaylalardan hansılarının yerlərini dəyişsək onların mütləq hündürlüklərinin düzgün azalma sırasını müəyyən etmək olar?

No	Yaylalar
1	Şərqi Afrika
2	Qarabağ vulkanik
3	Efiopiya
4	Braziliya
5	Qərbi Avstraliya

- A) 2 və 5 B) 2 və 4 C) 2 və 3
D) 1 və 4 E) 4 və 5

9. Hansı bənddə relyefəmələgəlmə ilə birbaşa əlaqəsi olan proses **verilməmişdir**?

- A) Transqressiya B) Abrasiya
C) Subduksiya D) Deflyasiya
E) Transpirasiya

10. Ölkəmizin geoloji quruluşu ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

- Alt Paleozoy çöküntülərinə rast gəlinir.
- Ölkəmizin hər iki tektonik qalxma zonasında vulkanik süxurlar yayılmışdır.
- Lənkəran təbii vilayətində çox kiçik sahədə Mezozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir.
- İmişli rayonunda yayılmış süxurlar Yardımlı rayonunda yayılmış süxurlardan daha qədimdir.
- Bütün təbii vilayətlərdə Kaynozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir.
- Alp və subalp çəmənlərinin yayıldığı ərazilərdə IV dövr süxurlarına rast gəlinir.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6

11. Böyük Qafqaz tektonik qalxmasında yerləşən dağ silsilələrini müəyyən edin.

- Sarıdərə
 - Əznəbürt
 - Hoçaz
 - Qaynararxaç
 - Cəfəryaylaq
- A) 2, 5 B) 1, 4 C) 2, 3
D) 4, 5 E) 1, 3

12. Dağın ətəyində atmosfer təzyiqi normal atmosfer təzyiqindən 50 mm c.s. daha azdır. Dağın ətəyi ilə zirvəsi arasındakı temperatur fərqi 59°F-ə bərabər olduğunu bilərək, zirvədəki atmosfer təzyiqini müəyyən edin.

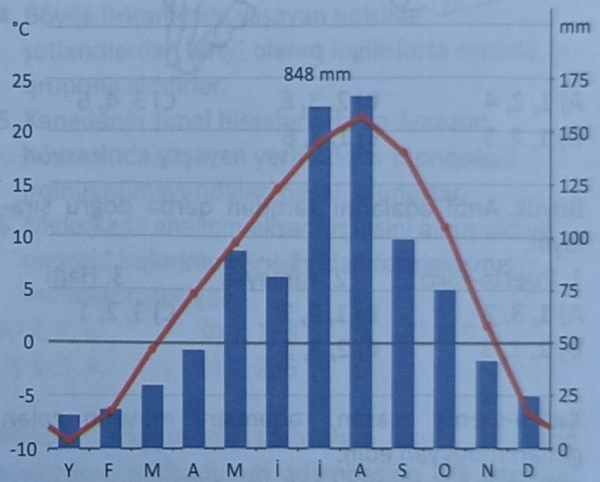
- A) 420 mm c.s. B) 510 mm c.s.
C) 460 mm c.s. D) 490 mm c.s.
E) 620 mm c.s.

13. Mülayim iqlim qurşağına aid olan hansı iki xüsusiyyət subtropik iqlim qurşağına aid **deyil**?

- Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
- Öz hava kütləsi mövcuddur.
- Yanvar ayının orta temperaturu 0°C-dən aşağı olan məntəqələr mövcuddur.
- Avstraliya materikində rast gəlinir.
- Materiklərin qərb hissəsində yerləşən yarımipində yağıntılar ilboyu bərabər paylanır.
- Dörd iqlim tipinə bölünür.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 6 C) 4, 5, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

14. İqlim diaqramının aid olduğu ərazi üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- Subtropik iqlim qurşağında yerləşir.
 - Kamçatka yarımadasında yerləşir.
 - Çaylarının səviyyəsi ilboyu kəskin dəyişir.
 - Skandinaviya yarımadasında yerləşir.
 - Okean sahillərinə yaxın yerləşir.
- A) 1, 2 B) 4, 5 C) 2, 4
D) 3, 5 E) 1, 3

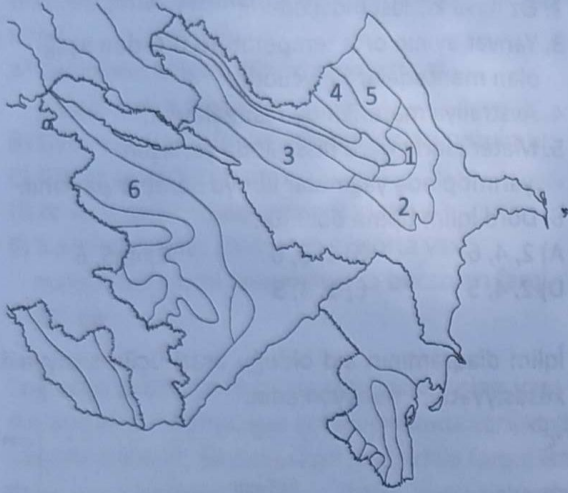
15. Böyük Ayı, Böyük Kölə və Atabaska gölləri üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

- Makkenzi çayı bu gölləri bir-biri ilə əlaqələndirir.
 - Buzlaq mənşəli göllərdir.
 - Qütb işıqlanma qurşağında yerləşdiklərindən uzun müddət buz bağlayırlar.
 - Yalnız bir ölkənin ərazisində yerləşirlər.
 - Ətraf sahillərində qarışıq meşələr təbii zonası formalaşmışdır.
 - Daimi (çoxillik) donuşluq zonasında yerləşirlər.
- A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 6
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 5

16. Palçıq vulkanlarının mövcud olduğu milli park:

- A) Ağgöl B) Hirkan C) Zəngəzur
D) Şirvan E) Samur-Yalama

17. Xəritə-sxemə əsasən, qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim tipinin səciyyəvi olduğu əraziləri müəyyən edin.

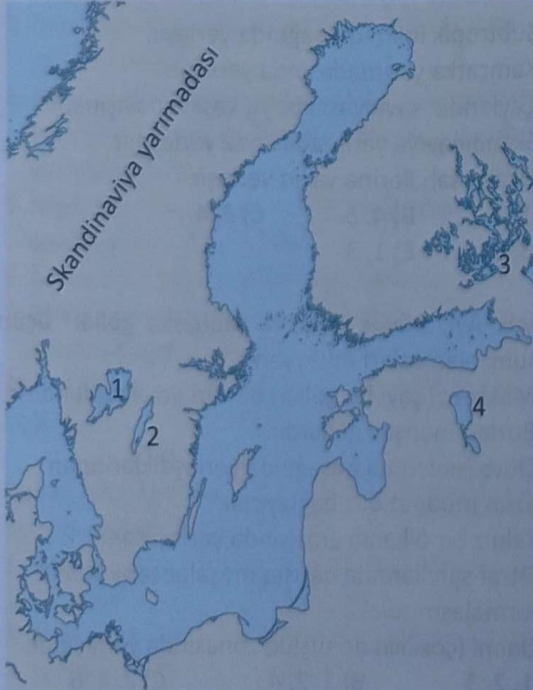

- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 6

18. Böyük Antil adalarını şərqdən qərbə doğru sıralayın.

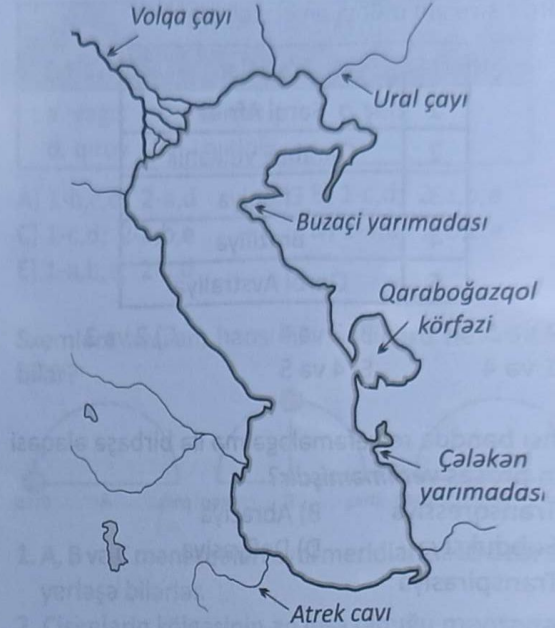
1. Puerto-Riko 2. Yamayka 3. Haiti
A) 1, 3, 2 B) 1, 2, 3 C) 3, 2, 1
D) 2, 1, 3 E) 2, 3, 1

19. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn gölləri müəyyən edin.

- A) 1-Venern, 2-Vettern, 3-Sayma, 4-Çud
B) 1-Vettern, 2-Venern, 3-Sayma, 4-Kaali
C) 1-Venern, 2-Vettern, 3-İnari, 4-Çud
D) 1-Vettern, 2-Venern, 3-İnari, 4-Kaali
E) 1-Venern, 2-Sayma, 3-İnari, 4-Çud

20. Xəritə-sxemə əsasən, hansı coğrafi obyektlərin yerinin doğru **verilmədiyini** müəyyən edin.

- A) Qaraboğazqol körfəzi, Atrek və Volqa çayları
B) Ural çayı, Buzaçı və Çaləkan yarımadaı
C) Ural və Atrek çayları, Buzaçı yarımadası
D) Atrek çayı, Qaraboğazqol körfəzi, Buzaçı yarımadası
E) Volqa və Ural çayları, Çaləkan yarımadası

21. Uyğunluq **gözlənilməmişdir**:

A) Düzənliklərin yarımsəhra landşaftları	→	ceyrən, çöldonuzu, çöl pişiyi, turac, sultantoyuq
B) Yüksək dağlığın subnival, nival landşaftları	→	Dağıstan turu, bəbir, köpgər, Xəzər uları, Bezoar keçisi
C) Yüksək dağlığın çəmən landşaftları	→	qonur ayı, Qafqaz tetrası, Zaqafqaziya muflonu
D) Orta dağlığın meşə və çəmən-kol landşaftları	→	vaşaq, nəcib maral, cüyür, qırqovul, oxlu kirpi
E) Düzənliklərin çəmən-meşə landşaftları	→	yenot, daşlıq dələsi, bəbir, qonur ayı, canavar, tülkü

22. Xəritə-sxemə əsasən rəqəmlərə müvafiq gələn ərazilərdə yerləşən gölləri müəyyən edin.

- A) 1-Böyük Alagöl, 2-Qaragöl, 3-Batabat
B) 1-Qaragöl, 2-Böyük Alagöl, 3-Qanlıgöl
C) 1-Qaragöl, 2-Kiçik Alagöl, 3-Batabat
D) 1-Böyük Alagöl, 2-Kiçik Alagöl, 3-Batabat
E) 1-Kiçik Alagöl, 2-Böyük Alagöl, 3-Qanlıgöl

23. Verilmiş təbəqələrdən coğrafi təbəyə daxil olan (I) və daxil olmayanları (II) müəyyən edin.

1. Astenosfer 2. Hidrosfer 3. Mezosfer
4. Troposfer 5. Yer qabığı 6. Mantiya
A) I – 4, 5; II – 1, 2, 3 B) I – 2, 4, 5; II – 1, 3
C) I – 1, 4; II – 3, 5, 6 D) I – 1, 3, 6; II – 2, 4, 5
E) I – 3, 5; II – 1, 6

24. Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayəti üçün doğru olan fikirləri müəyyən edin.

1. Yalnız bir iqlim tipi – qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi səciyyəvidir.
2. Vilayət daxilində ən çox yağıntı Acınohurun qərbinə düşür.
3. Əsas gölləri çay-dərə mənşəli göllər olsa da, tektonik mənşəli göl də mövcuddur.
4. Qərbində çay gətirmələri, şərqində isə dəniz çöküntüləri üstündür.
5. Palçıq vulkanlarına rast gəlinir.
6. Tərkibində olan fiziki-coğrafi rayonların sayına görə yalnız Böyük Qafqaz vilayətindən geri qalır.
A) 3, 4, 6 B) 2, 3, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 6

25. Müvafiq olaraq Cənubi, Cənub-Qərbi və Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan ölkələrini müəyyən edin.

- A) BƏƏ, Hindistan, Maldiv adaları
B) Maldiv adaları, İraq, Malayziya
C) Əfqanıstan, Pakistan, Myanma
D) Hindistan, Suriya, Malayziya
E) Pakistan, BƏƏ, Myanma

26. Əhalisinin əksəriyyətinin Niger-Kordofan dil ailəsinə mənsub **olmadığı** Afrika ölkələri:

- A) Somali, Efiopiya, Madaqaskar
B) Keniya, Çad, Zimbabve
C) Nigeriya, Mavritaniya, CAR
D) Misir, Tunis, Seneqal
E) Eritreya, Zambiya, Tanzaniya

27. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. İsrail yəhudiləri və maltalılar Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdurlar.
2. Altay dil ailəsində Türk dil qrupu ilə yanaşı Tunqus-Mancur və Monqol dil qrupları da var.
3. Argentinalılar, uruqvaylılar və braziliyalılar Latın Amerikasının ispandilli xalqları hesab olunurlar.
4. Böyük Britaniyada yaşayan uellsilər şotlandlardan fərqli olaraq ingilislərlə eyni dil qrupuna aiddirlər.
5. Kanadanın şimal hissələrində və Amazon hövzəsində yaşayan yerli xalqlar monqoloid irqinin nümayəndələri hesab olunurlar.
6. Meksikada əhalinin əksər hissəsini avropoid və neqroid irqlərinin qarışığından formalaşmış mulatlar təşkil edir.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 5

28. Asiyanın xəritəsində kartoqram üsulu ilə kənd təsərrüfatı məhsulunun adambaşına illik istehlakı təsvir edilmişdir. Tünd rəng çalarlarının daha çox istehlakı bildirdiyini nəzərə alaraq, kənd təsərrüfatı məhsulunu müəyyən edin.

- A) buğda B) çəltik C) qarğıdalı
D) kartof E) üzüm

29. Ümumi torpaq fondunda suvarılan torpaqların payının daha çox olduğu iqtisadi rayonlar:

- A) Şirvan-Salyan, Quba-Xaçmaz
B) Qazax-Tovuz, Mil-Muğan
C) Mərkəzi Aran, Mil-Muğan
D) Mərkəzi Aran, Dağlıq Şirvan
E) Şəki Zaqatala, Qazax-Tovuz

30. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Dağlıq ərazilərdə yamacların meyilliyi 18–20°-dən çox olduqda dəmir yollarının çəkilməsi mümkün olmur.
 2. Əhəmiyyətinə görə nəqliyyat maddi istehsalın üçüncü sahəsidir.
 3. Dəniz nəqliyyatı beynəlxalq yükdaşımalarda yalnız dəmir yolu nəqliyyatından geri qalır.
 4. Boru-kəmərlər nəqliyyatının inkişaf səbəblərindən biri istehlak və hasilat rayonlarının bir-birindən uzaqda yerləşməsidir.
 5. Yük qabiliyyəti illik 50 milyon tondan çox olan limanların yarısından çoxu Cənubi Amerikanın Sakit okean sahillərində yerləşir.
 6. Qitələrarası sərnişin daşınmalarında avtomobil nəqliyyatı birincidir.
- A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

31. Respublikamızla bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Hazırda respublikamız iqtisadi inkişafının IV mərhələsindədir.
 2. Azərbaycan dünyada "yuxarı orta gəlirli" və "insan indeksinin yüksək olduğu" ölkələr qrupuna aid edilir.
 3. 1900-cü ilə qədərki dövrdə Azərbaycan aqrar-sənaye ölkəsi hesab olunurdu.
 4. 1940–1990-cı illəri əhatə edən III mərhələdə neft maşınqayırması ölkəmizin ixtisaslaşmış sahəsinə çevrildi.
 5. Respublikamızın əsas elektrikləşdirilmiş dəmir yolu xətləri Bakı-Dərbənd, Yevlax-Balakən və Osmanlı-Astara xətləridir.
 6. Bakı-Supsa və Bakı-Novorossiysk kəmərləri vasitəsilə daşınan neftin cəmi, Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri ilə daşınan neftin həcmindən daha çoxdur.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 6

32. Neft hasil edilən inzibati inzibati rayonlar:

- A) Siyazan, Salyan, Kürdəmir
- B) Neftçala, Xaçmaz, Şabran
- C) Zərdab, Qobustan, Masallı
- D) İmişli, Abşeron, Oğuz
- E) Tərtər, Xızı, Daşkəsən

33. Respublikamızda 2019-cu ildə əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən doğulanlarının sayı 14,3 nəfər, ölənlərinin sayı isə 5,6 nəfər olmuşdur. 2020-ci ildə isə bu rəqəmlərin müvafiq olaraq 12,7 və 7,6 nəfər olduğunu bilərək, son 1 ildə əhalinin təbii artımının neçə faiz azaldığını hesablayın.

- A) 45,6% B) 39,2% C) 47,1%
D) 38,3% E) 41,4%

34. Xəritə-sxema əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıraların doğru **olmadığını** müəyyən edin.

I	2,5	Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan monarxiyalardır.
II	1,2	Avropanın neft və qaz hasil edən ölkələridir.
III	1,6	Dünya təsərrüfatında toxuculuq və dəqiq maşınqayırma sənayesi üzrə ixtisaslaşmışlar.
IV	4,5	Çoxmillətli ölkələrdir.
V	3,6	Təsərrüfatın monosentrik quruluşu səciyyəvidir.
VI	2,3	Əhalinin əksəriyyəti Hind-Avropa ailəsinin Roman dil qrupuna mənsubdur.

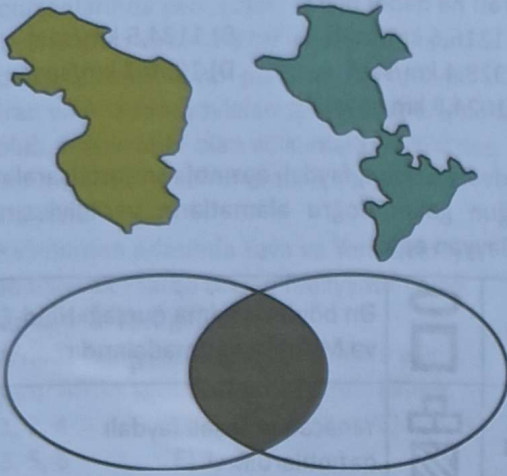
- A) II, IV, V B) I, II, IV C) IV, V, VI
D) I, III, VI E) I, III, VI

35. Ağdaş, Ucar və Kürdəmir rayonlarını birləşdirən ümumi cəhətlər:

1. Ərazilərindən Baş Şirvan kollektoru keçir.
2. Yarımsəhra landşaftları səciyyəvidir.
3. Hər birində əhalinin sayı 100 min nəfərdən artıqdır.
4. Ərazilərindən Yuxarı Şirvan kanalı keçir.
5. Kür çayının sol sahilində yerləşirlər.
6. Quru-subtropik meyvəçilik və pambıqçılıq inkişaf etmişdir.

- A) 2, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 5

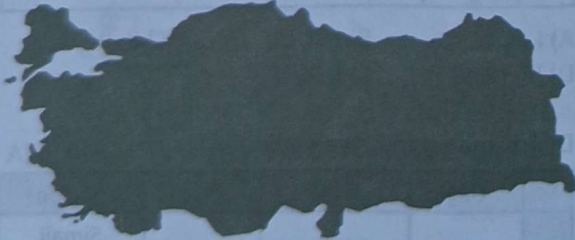
36. Xəritə-sxemlərə əsasən, Eyler-Venn diaqramını tamamlayan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Qışı quraq keçən soyuq iqlim yayılmışdır.
2. Tərkibində 5 inzibati rayon və 5 şəhər yerləşir.
3. Zəngin qızıl, mis və dəmir filizi ehtiyatlarına malikdir.
4. Tamamilə Kiçik Qafqaz təbii vilayətində yerləşir.
5. İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
6. Orta dağlıq üçün meşə, yüksək dağlıq üçün çəmən landşaftları səciyyəvidir.

- A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 4

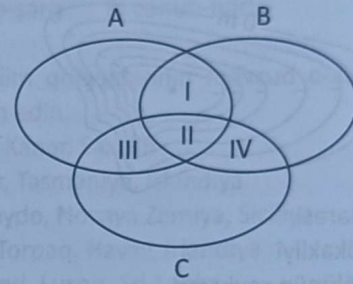
37. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkə üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Dəniz sahillərində Aralıq dənizi iqlim tipi, daxili hissələrində isə subtropik qurşağın kontinental iqlim tipi formalaşmışdır.
2. Ərazisindən geniş məsafədə tektonik qırılma xətləri (fay xətti) keçir.
3. Çayları yalnız Atlantik okeanı və daxili axarsız hövzəyə aiddir.
4. Böyük kabotaj imkanları mövcuddur.
5. Ən hündür nöqtəsi ölkənin cənubda – Tavr (Toros) dağlarında yerləşir.
6. Cəmi 3%-i Avropa qitəsində yerləşsə də, burada ölkə əhalisinin yarısından çoxu yaşayır.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

38. Xəritə-sxemə və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
2. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir.
3. İdarəetmə formasına görə monarxiya ölkəsi deyil.
4. Hindistan Respublikası ilə həmsərhəddir.
5. Əhalinin əksəriyyəti Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.

- A) I-3; II-4; III-1,5; IV-2 B) I-2; II-4; III-3; IV-1,5
C) I-5; II-2; III-3,4; IV-1 D) I-2,5; II-1; III-4; IV-3
E) I-2; II-4; III-3,5; IV-1

39. İEOÖ-lər arasında maşınqayırma sənayesinin daha yüksək inkişaf etməsi ilə fərqlənən ölkələr:

- A) Çin, Səudiyyə Ərəbistanı, İran
B) Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı, Kolumbiya
C) Türkiyə, Boliviya, Meksika
D) Çin, Braziliya, Meksika
E) Türkiyə, Braziliya, Peru

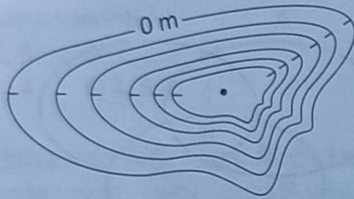
40. Respublikamızın ekoloji cəhətdən çox gərgin olan əraziləri:

- A) Talış dağları, Kür çayı deltasının Xəzər sahilləri
B) Abşeron yarımadasının cənub sahilləri, Ceyrançöl
C) Abşeron yarımadası, Salyan düzü
D) Qanıx-Əyriçay çökəkliyi, Zəngəzur dağları,
E) Baş Qafqaz silsiləsi, Acınohur öndağlığı

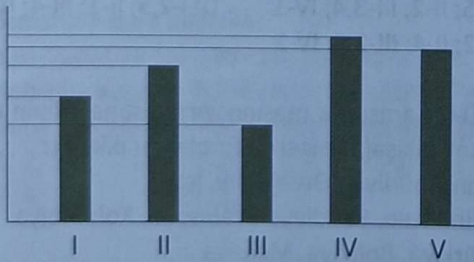
SINAQ 6

- Xəritənin xüsusi miqyasına əsasən A və B məntəqələri arasında ölçülmüş məsafə 40 sm olmuşdur. Bu məntəqələrin yerləşdiyi coğrafi enliklər arasındakı dərəcə fərqi isə 30° , xəritədəki məsafə təhrifi isə 20 km-dir. Məntəqələrin eyni meridian xətti üzərində yerləşdiyini nəzərə alaraq, xəritənin baş miqyasını təyin edin.
A) 1:8 375 000 B) 1:7 250 000
C) 1:8 270 000 D) 1:7 500 000
E) 1:6 235 000

- Kəsmə yüksəklik 25 m olarsa, horizontal-sxemdə göstərilən dərinlik hansı çökəkliyə uyğun gələ bilər?

- Ölüm dərəsi
 - Qxor çökəkliyi
 - Assal gölünün səviyyəsi
 - Turfan çökəkliyi
 - Karagiye çökəkliyi
- Qrafikdə xəritə-sxemdə verilmiş şəhərlərdə şaquli basdırılmış eyni ölçülü cisimlərin günorta vaxtı üçün kölgələrinin uzunluqları verilmişdir. Buna əsasən, V rəqəmi ilə göstərilmiş kölgənin hansı şəhərə uyğun gəldiyini müəyyən edin.

- Şəmkir
- Balakən
- Zərdab
- Şəki
- Ağsu

- Yer kürəsində 30 saat qurşağı mövcud olarsa, 40° -lik paralel üzrə Yer in öz oxu ətrafında orta fırlanma sürəti nə qədər olar?
A) 1216,6 km/saat B) 1134,5 km/saat
C) 928,4 km/saat D) 1050,7 km/saat
E) 1024,8 km/saat
- Cədvələ əsasən, faydalı qazıntıların şərti işarələrinə uyğun gələn doğru əlamətlərin verildiyi sıraları müəyyən edin.

I		Ən böyük yayılma qurşağı Hind-Çin və Malakka yarımadalarıdır
II		Yanacaq mənşəli faydalı qazıntılardır.
III		Başlıca ixracatçılar Peru, Çili və Zambiyadır.
IV		Müxtəlif duzlara aid şərti işarələrdir.
V		Qeyri-filiz mənşəli faydalı qazıntılardır.
VI		Qiymətli metallar olub ən böyük hasilatçıları ABŞ, Kanada, Rusiya, Çin, Hindistan və Avstraliyadır.

- I, II, IV
- I, II, VI
- II, IV, V
- III, IV, VI
- I, III, V

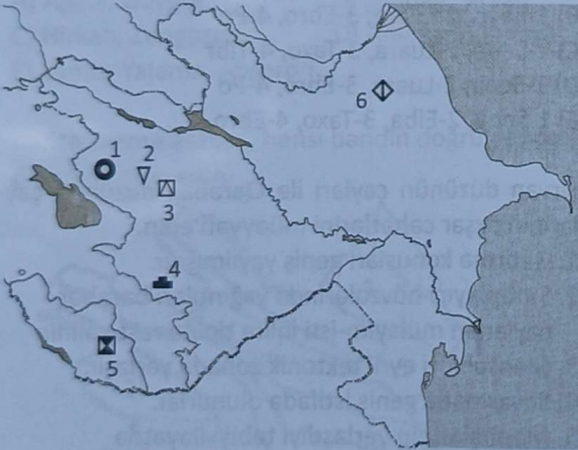
- Doğru sıraları müəyyən edin.

Nö	Dağ	Zirvə	Ölkə	Region
1	Atlas	Tübkal	Mərakeş	Şimali Afrika
2	And	İlyampu	Çili	Latın Amerikası
3	Kordilyer	Denali	ABŞ	Şimali Amerika
4	Elburs	Dəməvənd	İran	Cənub-Qərbi Asiya
5	Karpat	Qalxepiggen	Rumıniya	Şərqi Avropa
6	Əjdaha	Matterhorn	CAR	Cənubi Afrika

- 1, 3, 5
- 1, 3, 4
- 3, 5, 6
- 1, 2, 4
- 2, 4, 6

7. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Amazon və Orinoko ovalıqları müxtəlif işıqlanma qurşaqlarında yerləşirlər.
 2. Ural dağları və Orta Sibir yaylasının arasında qalan düzənlik cavan platformada yerləşir.
 3. İran və Anadolu yaylaları seysmik cəhətdən fəal olub, fəaliyyətdə olan vulkanlara malikdirlər.
 4. Tarım çökəkliyi kontinental iqlim şəraitinə malikdir.
 5. Kalimantan adasında Yava və Yeni Qvineya adalarından fərqli olaraq fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinmir.
 6. Afrikda fəaliyyətdə olan vulkanlara yalnız Şərqi Afrika sınma zonasında rast gəlinir.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 4, 6 C) 2, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 1, 3, 5

8. Xəritə-sxemə əsasən, faydalı qazıntılardan hansıların hasilat rayonlarının doğru verildiyini müəyyən edin.

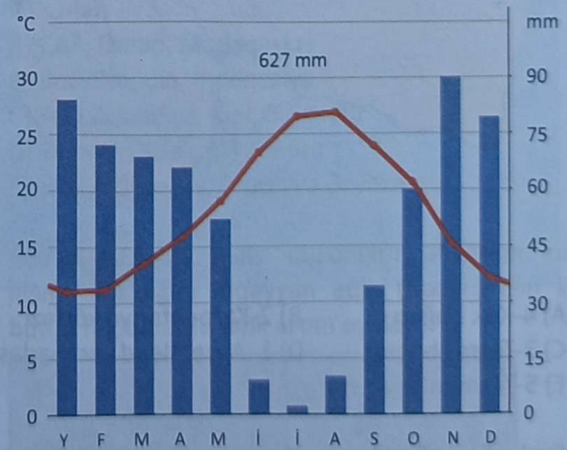

- A) 3, 4, 5 B) yalnız 6 C) 2, 3, 6
D) yalnız 2 E) 1, 5
9. Samur-Dəvəçi ovalığını Lənkəran ovalığından fərqləndirən xüsusiyyətlər:
1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi səciyyəvidir.
 2. Cənubdan şimala doğru genişlənir.
 3. Neft və qaz hasil olunur.
 4. Şərqdən qərbə doğru mütləq hündürlük artır.
 5. İntrazonal landşaftlara rast gəlinir.
 6. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

10. A məntəqəsində 1 həftə ərzində 1 m^3 havanın su buxarı ilə doyma həddi azalmışdır. Buna əsasən məntəqədə hansı proseslər baş verə bilər?
1. Havanın temperaturu yüksəlir.
 2. Sutkalıq temperatur amplitudu kiçilir.
 3. Yağış yağma ehtimalı artır.
 4. Nisbi rütubətlik azalır.
 5. Səpələnən radiasiyanın kəmiyyəti artır.
 6. Çaylarda su səviyyəsi aşağı düşür.
- A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6
11. Şimal yarımkürəsində hərəkət edən yelkənli gəmi qərb küləklərinin təsirilə hansı istiqamətə yönəlir?
- A) şimal-şərq B) şimal-qərb C) cənub
D) cənub-şərq E) cənub-qərb

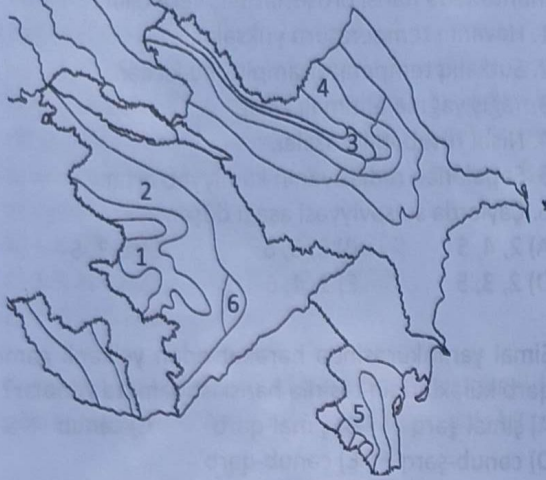
12. Keçid iqlim qurşaqlarının mövcud olduğu adaları müəyyən edin.
- A) Kuba, Kanar, Saxalin
B) Balear, Tasmaniya, İslandiya
C) Hokkaydo, Novaya Zemlya, Siciliya
D) Odlu Torpaq, Havay, İrlandiya
E) Folklend, Luson, Şri-Lanka

13. İqlim diaqramının aid olduğu məntəqənin yerləşdiyi iqlim qurşağı üçün səciyyəvi **olmayan** xüsusiyyətlər:

1. Dörd iqlim vilayətinə bölünür.
 2. Əsas iqlim qurşağıdır.
 3. Yayda mülayim, qışda tropik hava kütlələrinin təsirinə məruz qalır.
 4. Afrikanın Ekvatordan həm şimal, həm də cənub hissəsində yayıldığı halda, Cənubi Amerikada yalnız Ekvatordan cənubda yayılmışdır.
 5. Yantsızı, Parana və Murrey çaylarının mənsəbləri yerləşir.
 6. Səhralara rast gəlinmir.
- A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

14. Xəritə sxemə əsasən, qışın daha quraq keçdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 5
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

15. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə verilmiş coğrafi obyektlərdən hansının **səhv** göstərilmişdir?

- A) 4-Kuk boğazı B) 2-Karpentariya körfəzi
C) 3-Torres boğazı D) 1-Arnemlend yarımadası
E) 5-Tasmaniya adası

16. Exolotdan göndərilmiş səs signalının gedib qayıtma müddəti 11,6 saniyə olarsa, bu dərinlik hansı okeanlarda müşahidə edilə bilər?

- A) Atlantik və Şimal Buzlu B) Sakit və Hind
C) Atlantik və Hind D) Hind və Şimal Buzlu
E) Sakit və Atlantik

17. Şimal Buzlu okean ilə əlaqəsi olan gölləri müəyyən edin.

- A) Atabaska, Eri B) Baykal, Vinnipeq
C) Böyük Ayı, Venern D) Vettern, Ladoqa
E) Oneqa, Ontario

18. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çayları müəyyən edin.

- A) 1-Luara, 2-Sena, 3-Qvadiana, 4-Po
B) 1-Reyn, 2-Luara, 3-Ebro, 4-Po
C) 1-Sena, 2-Luara, 3-Taxo, 4-Tibr
D) 1-Sena, 2-Luara, 3-Ebro, 4-Po
E) 1-Sena, 2-Elba, 3-Taxo, 4-Ebro

19. Şirvan düzünün çayları ilə Qarabağ düzünün çaylarının oxşar cəhətlərini müəyyən edin.

1. Gətirmə konusları geniş yayılmışdır.
2. Sutoplayıcı hövzələrində yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim tipinə rast gəlinir.
3. Mənsəbləri eyni tektonik zonada yerləşir.
4. Suarmada geniş istifadə olunurlar.
5. Mənbələrinin yerləşdiyi təbii vilayətdə yarımsəhra və quru çöl iqliminə rast gəlinir.
6. Mənsəbləri Mərkəzi Aran iqtisadi rayonunda yerləşir.

- A) 2, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 4

20. Yuxarı Qarabağ kanalı və Baş Mil-Qarabağ kollektorunun hər ikisinin keçdiyi inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Bərdə, Saatlı, Yevlax
B) Ağcabədi, Biləsuvar, Beyləqan
C) Yevlax, İmişli, Ağcabədi
D) Beyləqan, Sabirabad, Saatlı
E) İmişli, Biləsuvar, Bərdə

21. Türyançayın mənbəyi və mənsəbi arasındakı ərazidə rast **gəlinməyən** torpaq tipini müəyyən edin.

- A) qara B) çəmən-meşə
C) dağ-çəmən D) qəhvəyi-meşə
E) qonur-meşə

22. Coğrafi təbəqənin zonallıq qanunauyğunluğu üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

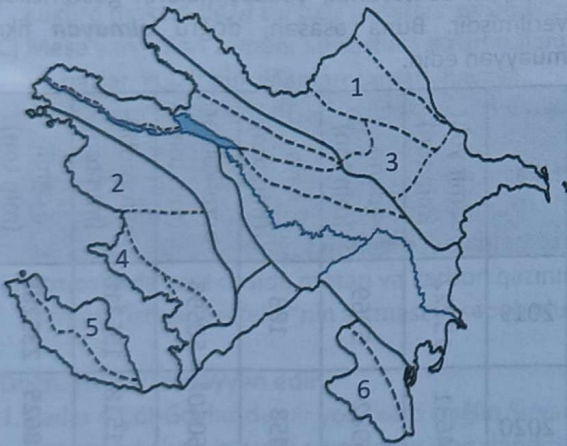
1. Yer kürəsində zonallığın formalaşmasının əsas səbəbi Yerin mövcud formasıdır.
2. Yeraltı suların səviyyəsinin kəskin dəyişməsi bu qanunauyğunluğun formalaşmasının əsas səbəblərindən hesab olunur.
3. Respublikamızda zonallığın pozulmasından yaranan landşaftlar mövcud deyil.
4. Alt bataqlıqların yaranması zonallıq qanuna tabe deyil.
5. Qərbi Sibir ovalığının tayqa meşələri zonal qanunauyğunluq əsasında formalaşmışdır.
6. Okean cərəyanları zonallığı pozan amillərdən deyil.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 6 E) 3, 4, 5

23. Bəbir populyasiyasının mühafizə edildiyi milli parklar:

- A) Ağgöl, Göygöl B) Şahdağ, Şirvan
C) Hirkan, Zəngəzur D) Altağac, Qızılağac
E) Samur-Yalama, Abşeron

24. Xəritə-sxemə əsasən, hansı bəndin doğru **olmadığını** müəyyən edin.

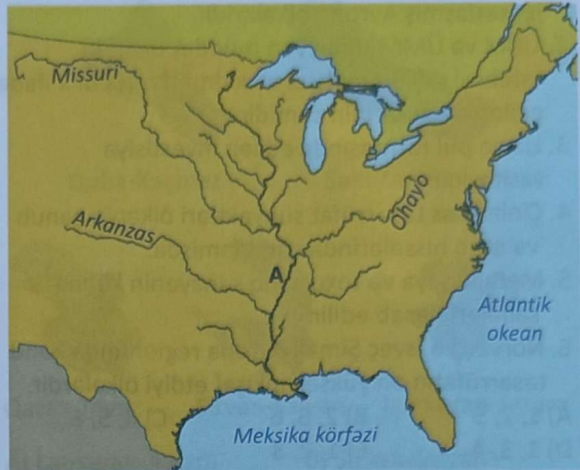

- A) 1,2,6 – Qışı quraq keçən soyuq iqlim tipi formalaşmışdır.
B) 1,2,5 – Mərmər yataqları mövcuddur.
C) 4,5,6 – Vulkanogen çökmə süxurlara rast gəlinir.
D) 2,3,6 – Alçaqdağlığın çöl landşaftları yayılmışdır.
E) 3,4,5 – İntensiv parçalanmış arid-dənudasion silsilə və tirələr geniş sahə tutur.

25. Sərhədləri yüksək dağlıq ərazilərdən keçməsinə baxmayaraq avtomobil yolu bir-biri ilə əlaqəsi olan inzibati rayonlar:

- A) Salyan – Neftçala B) Quba – İsmayilli
C) Qusar – Qəbələ D) Kəlbəcər – Göygöl
E) Lerik – Yardımlı

26. Xəritə-sxemdə verilmiş A çayına aid **olmayan** əlamətləri müəyyən edin.

1. Mənbəyini İtaska gölündən götürür.
2. Axdığı ərazilərdə sənaye, kənd təsərrüfatı və məişət əhəmiyyətinə malikdir.
3. Hövzəsində tropik siklonlar müşahidə olunur.
4. Mənsəbində estuari əmələ gətirir.
5. Transsərhəd çaydır.
6. Həm mənbəyi, həm də mənsəbi mülayim iqlim qurşağında yerləşir.

- A) 2, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 6

27. Urbanizasiya səviyyəsinin daha yüksək olduğu İEOÖ-lər:

- A) CAR, Oman, Madaqaskar
B) Braziliya, Çin, İndoneziya
C) Yeni Zelandiya, Kipr, Sinqapur
D) Əlcəzair, Misir, Nikaraqua
E) Liviya, Uruqvay, Səudiyyə Ərəbistanı

28. Cədvələ əsasən, hansı regionların əhalisinin sıxlığının azaldığını müəyyən edin (Nəzərə alın ki, bütün regionlarda təbii artım eynidir).

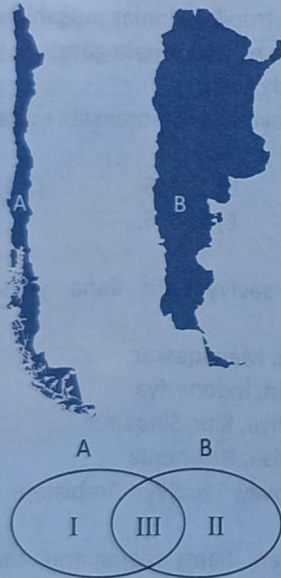
No	Əhalinin sayı (milyon nəfər)	İmmigrantlar (min nəfər)	Emigrantlar (min nəfər)	Reimmigrantlar (min nəfər)
I	3,5	96,0	58,5	12,5
II	5,7	76,4	102,8	9,7
III	4,2	55,6	12,1	9,2
IV	2,0	10,9	11,2	8,5
V	1,8	6,0	9,7	1,1

- A) II, III B) II, V C) I, IV
D) IV, V E) I, III

29. Doğru olan fikirləri müəyyən edin.

1. Fransa və İtaliya beynəlxalq turizm üzrə ixtisaslaşmış Avropa ölkələridir.
 2. ÜDM və ÜMM müəyyən müddət ərzində istehsal edilən məhsul və xidmətlərin pulla ifadə edilən dəyərlərinin cəmidir.
 3. Lizinq pul formasında edilən investisiya vasitəsidir.
 4. Çinin əsas təsərrüfat subyektləri ölkənin cənub və qərb hissələrində cəmlənmişdir.
 5. Metallurgiya və toxuculuq sənayenin köhnə sahələri hesab edilir.
 6. Norveç və İsveç Şimali Avropa regionunda kənd təsərrüfatın ən yüksək inkişaf etdiyi ölkələrdir.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 5, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 3

30. Xəritə-sxemə və Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

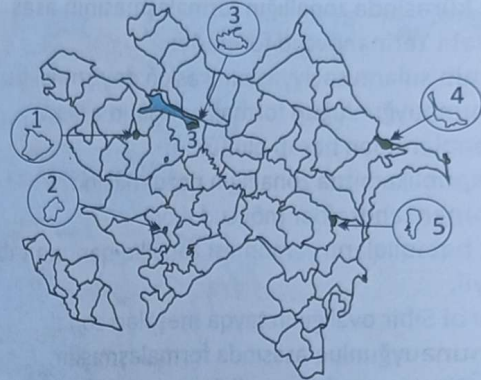

1. Rəsmi dövlət dili ispan dilidir.
 2. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik ölkədir.
 3. Aralıq dənizi iqlim tipində codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə kolluqlar təbii zonası formalaşmışdır.
 4. Məhsuldar qırmızı-qara torpaqlarında taxılçılıq inkişaf etmişdir.
 5. ALADİ təşkilatına üzv ölkədir.
 6. Zəngin şora ehtiyatlarına malikdir.
- A) I-1,4; II-2,6; III-3,5 B) I-3,5; II-2,4; III-1,6
C) I-2,6; II-3,5; III-1,4 D) I-3,6; II-2,4; III-1,5
E) I-3,6; II-1,4; III-2,5

31. G-20 üzvü olan İEOÖ-lər:

- A) İndoneziya, Meksika, Hindistan
- B) Pakistan, Argentina, Braziliya
- C) CAR, Cənubi Koreya, Avstraliya
- D) Türkiyə, İran, Səudiyyə Ərəbistanı
- E) Rusiya, Çin, Misir

32. Xəritə sxemə əsasən, şəhərləri əhalisinin sayının artmasına görə sıralayın.

- A) 5, 3, 2, 4, 1 B) 2, 5, 3, 4, 1
C) 5, 2, 3, 1, 4 D) 2, 3, 5, 1, 4
E) 2, 5, 3, 1, 4

33. Yanacaq energetika balansında külək elektrik stansiyalarının (KES) əsas yer tutduğu ölkələri müəyyən edin.

- A) Paraqvay, Meksika B) Çin, Hindistan
C) Cənubi Koreya, Norveç D) Efiopiya, Rumıniya
E) Danimarka, Hollandiya

34. Cədvəldə 2019 və 2020-ci illərdə Azərbaycanın nəqliyyat sektorunda yükdaşımaların göstəriciləri verilmişdir. Buna əsasən, doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

İllər	dəmir yolu (min ton)	dəniz (min ton)	hava (min ton)	boru-kəmərlər (min ton)	avtomobil (min ton)	cəmi (min ton)
2019	15222	5969	183	58596	155318	235288
2020	14631	5982	458	56040	111518	188629

- A) 2019-cu ildə ümumi yükdaşımalarda avtomobil nəqliyyatının payı 60%-dən çox olduğu halda, 2020-ci ildə bu rəqəm 50%-dən aşağı düşmüşdür.
- B) Yükdaşımalarda nəzərəcarpacaq dərəcədə təkcə artım hava nəqliyyatındadır.
- C) Dəniz nəqliyyatında nisbətən sabitlik müşahidə edilmişdir.
- D) Yükdaşımaların ümumi həcmi əvvəlki ilə nisbətən azalmışdır.
- E) Pandemiya ilə əlaqədar olaraq ölkələrarası quru sərhədlərinin bağlı olması avtomobil nəqliyyatı ilə yükdaşımaların həcmi azaltmışdır.

35. III və XVI saat qurşaqları üçün ümumi fikirləri müəyyən edin.

1. Orta meridianları eyni okeanı kəsir.
2. Üç yarımkürədə yerləşir.
3. Bütün işıqlanma qurşağında yerləşir.
4. Cəmi dörd ölkənin ərazisində yerləşir.
5. Üç materiki kəsir.

- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 5 E) 1, 4, 5

36. Gecə və gündüzün adi növbələşdiyi fərqli coğrafi enliklərdə yerləşən iki məntəqənin hər birində günəş şüalarının il ərazində günorta vaxtı maksimum və minimum düşmə bucaqları fərqi $33,5^\circ$ -dir. Bu məntəqələrin eyni meridian üzərində yerləşdiyini nəzərə alaraq, onlar arasındakı ən qısa məsafənin 1:15 000 000 miqyaslı xəritədə neçə sm-ə bərabər olduğunu hesablayın.

- A) 11,2 sm B) 17,6 sm C) 14,8 sm
D) 16,5 sm E) 19,1 sm

37. Doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

- A) Oxçuçay, Ağstafaçay və Bərgüşadçay ölkəmizdən kənarda, Qoşqarçay və Parağaçay isə ölkəmiz daxilində çirklənən çaylar hesab olunurlar.
- B) Atmosfer atılan maddələr arasında kükürd dioksidi (SO_2) turşulu yağışlara səbəb olur.
- C) Meşə yanğınları zamanı atmosfərə atılan tullantı və qazlar, külək burulğanları zamanı havaya qarışan tozlar sosial-iqtisadi çirklənmə mənbələri hesab olunurlar.
- D) İri sənaye rayonlarında təbii sərvətlərin hasilatı, kimya, metallurgiya sahələrinin cəmlənməsi gərgin ekoloji şəraitin yaranması səbəb olur.
- E) Atmosferdə azot oksidi, metan və karbon qazının artması "istixana effekti"nin artmasına səbəb olur.

38. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Padar – Çöl-Göylər dəmir yolu xətti Dağlıq Şirvan və Şirvan-Salyan iqtisadi rayonlarını əlaqələndirir.
2. Azərbaycan kənd təsərrüfatı məhsullarının həm ixracatçısı, həm də idxalçısıdır.
3. Respublikamızın sənaye sahələri arasında karbohidrogen ehtiyatlarına əsaslanan sənaye sahələri daha çox paya malikdir.
4. ÜDM-in həcmi iqtisadi rayonlar üzrə bərabər paylanmışdır.
5. Respublikamızın bütün iqtisadi rayonlarında əkinçilik həm suvarma, həm də dəmyə şəraitində həyata keçirilir.
6. Son illərdə quşçuluq təsərrüfatı məhsullarına daxili tələbat azaldığı üçün bu sahənin məhsulları xaricə ixrac edilir.

- A) 1, 5, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 2, 4
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

39. Hansı iqtisadi rayonun xəritə-sxemi doğru verilmişdir?

Quba-Xaçmaz

Şəki Zaqatala

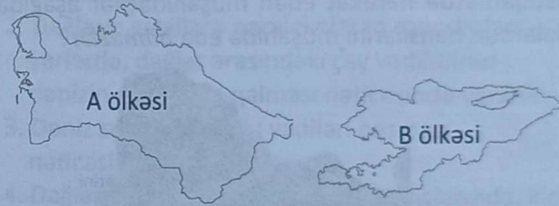
Qazax-Tovuz

Şirvan-Salyan

Lənkəran-Astara

- A) Lənkəran-Astara B) Şirvan-Salyan
C) Quba-Xaçmaz D) Qazax-Tovuz
E) Şəki-Zaqatala

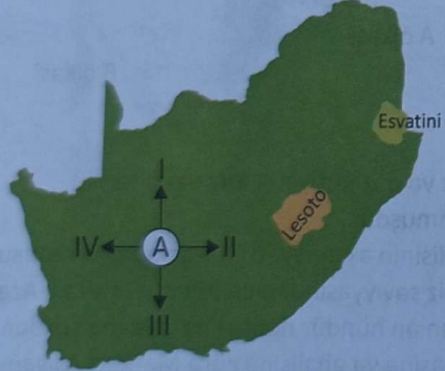
40. Xəritə-sxemlərdə verilmiş türk ölkələri üçün ümumi əlaməti müəyyən edin.

- A) Neft və qaz ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuşdur.
- B) Əhalisinin əksəriyyəti Qıpçaq qoluna mənsubdur.
- C) Dəniz səviyyəsindən ən hündür nöqtəsi Azərbaycanın ən hündür nöqtəsindən daha çoxdur.
- D) Sahəsinə və əhalisinə görə Mərkəzi Asiyanın ən böyük türk ölkəsi ilə həmsərhəddir.
- E) Mərkəzi Asiyanın iki ən uzun çayı olan Amudərya və Sırdərya çayları ərazisindən keçir.

SINAQ 7

- Doğru olan fikirləri müəyyən edin.
 - Miqyası məlum olmayan qlobusun üzərində ölçmə işləri apararaq onun miqyasını təyin etmək mümkündür.
 - Eyni proyeksiya ilə tərtib olunan və miqyasları bərabər olan müxtəlif ərazilərin xəritələrində təhriflər eyni olmaya bilər.
 - 1:66000 miqyaslı xəritədə 20 sm-lik məsafə 1:180000 miqyaslı xəritədə 35 sm-ə bərabər olar.
 - Qlobusun baş miqyasına əsasən onun xüsusi miqyası müəyyən edilir.
 - Kartoqrafik proyeksiyalardan istifadə edildiyi zaman xəritələrdə heç bir təhrif mövcud olmur.
 - Şimal-şimal-şərq və şimal-şimal-qərb istiqamətləri arasında qalan fərq 45° -dir.

A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 4
- Xəritə-sxema əsasən, A nöqtəsindən dörd fərqli istiqamətdə hərəkət edən müşahidəçilər aşağıdakılardan hansılarını müşahidə edə **bilməzlər**?

- I istiqamətdə hərəkət edən müşahidəçi Yer in öz oxu ətrafında fırlanma sürətinin artmasını müşahidə edə bilər.
 - IV istiqamətdə hərəkət edən müşahidəçi soyuq okean cərəyanı ilə rastlaşa bilər.
 - III istiqamətdə hərəkət edən müşahidəçi gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı vaxt fərqi azalmasını müşahidə edə bilər.
 - II istiqamətdə hərəkət edən müşahidəçi bu istiqamətdə yerli vaxtın daha geri olduğunu müşahidə edə bilər.
 - Bütün istiqamətlər üzrə hərəkət edən müşahidəçilər gecə və gündüzün adi növbələşməsinin pozulmadığını müşahidə edə bilərlər.
 - II və IV istiqamətlərdə hərəkət edən səyyahlar Günəşin zenitdə olma prosesini müşahidə edə bilərlər.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 6

- Qrafikdə A məntəqəsi üçün il ərzində günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucaqları verilmişdir. Bunu nəzərə alaraq A məntəqəsi üçün doğru olan fikirləri müəyyən edin.

Günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucaqları

- Məntəqənin yerləşdiyi yarımkürədə musson rejimli çaylara rast gəlinir.
 - Məntəqənin yerləşdiyi paraleldə Yer in orta fırlanma sürəti Bakı şəhərinin yerləşdiyi paraleldəkindən daha azdır.
 - Məntəqənin yerləşdiyi işıqlanma qurşağı daxilində subtropik iqlim qurşağı mövcuddur.
 - İlboyu məntəqədə günorta vaxtı cisimlərin kölgəsi şimal istiqamətinə düşür.
 - Məntəqənin yerləşdiyi ərazidə gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.
 - Məntəqədə həm havadan, həm də buludlardan çökən yağıntı növləri müşahidə oluna bilər.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 5
- X paraleli üzərindəki A məntəqəsi IV saat qurşağının şərq sərhədində, B məntəqəsi isə XIV saat qurşağının qərb sərhədində yerləşir. Bu paralelin 1° -lik qövsünün uzunluğu ilə Bakı şəhərinin yerləşdiyi paralelin 1° -lik qövsünün uzunluqları cəmi 157,1 km-ə bərabərdir. Buna əsasən, məntəqələr arasındakı ən qısa məsafənin, miqyası 1:14 340 000 olan xəritədə neçə santimetr olduğunu hesablayın.

A) 45 sm B) 17 sm C) 52,5 sm
D) 16,8 sm E) 67,5 sm
 - Keçid iqlim qurşaqlarının formalaşdığı coğrafi obyektləri müəyyən edin.

A) Somali yarımadası, İslandiya və Şri-Lanka adaları
B) Baffin Torpağı və Saxalin adaları, Apennin yarımadası
C) Kiçik Asiya və Kola yarımadaı, Hokkaydo adası
D) Nyufaundlend və Folklend adaları, Hindistan yarımadası
E) Kuba və Luson adaları, Alyaska yarımadası

6. Adalarda yerləşən vulkanları müəyyən edin.
 A) Etna, Aso, Klyuçi Sopkası
 B) Krakatau, Fudziyama, Orisaba
 C) Hekla, Pinatubo, Popokatepetl
 D) Erebus, Bardarbunqa, Montan-Pele
 E) Ruapexu, Eyyafyatlayokudl, Kotopaxi
7. Rəqəmlərə müvafiq gələn dağ silsilərini müəyyən edin.

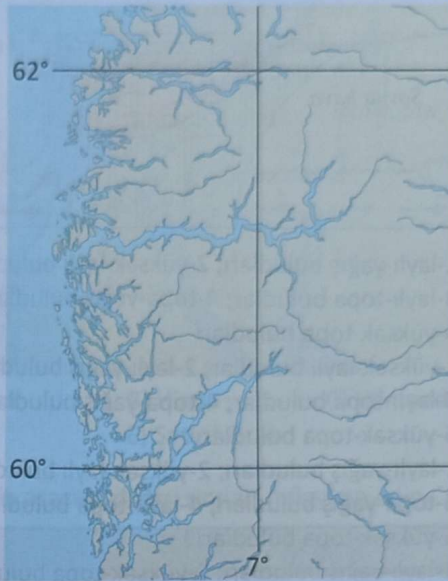

- A) 1-Sudur, 2-Qaynarxax, 3-Təngi, 4-Niyaldağ
 B) 1-Qaynarxax, 2-Cəfəryaylaq, 3-Dübrar, 4-Niyaldağ
 C) 1-Sudur, 2-Cəfəryaylaq, 3-Təngi, 4-Qovdağ
 D) 1-Güney, 2-Cəfəryaylaq, 3-Təngi, 4-Qovdağ
 E) 1-Sudur, 2-Qovdağ, 3-Niyaldağ, 3-Cəfəryaylaq
8. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Silsilələr	Zirvələr və ya aşırımlar
1	Qarabağ	Xocayurd, Sarıbaba, Buzdux
2	Murovdağ	Zod aşırımı, Böyük Kirs, Raqdan
3	Zəngəzur	Qazangöldəğ, Küküdağ, Biçənək aşırımı
4	Yan silsilə	Yarıdağ, Heydər zirvəsi, Qızılqaya
5	Şahdağ	Böyük Hinaldağ, Qaraarxax, Ömər aşırımı

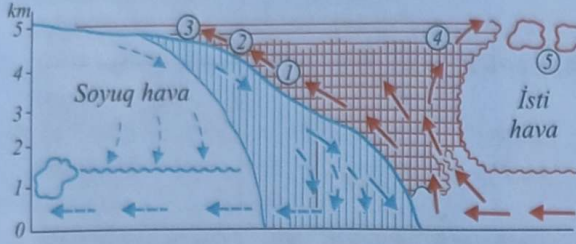
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 1, 4
 D) 3, 5 E) 2, 5
9. Yalnız bir ölkə ilə əhatələnən su hövzələrini müəyyən edin.
 A) İonik dənizi, Fin körfəzi
 B) Botnik körfəzi, Andaman dənizi
 C) Rıqa körfəzi, Azov dənizi
 D) Egey dənizi, Biskay körfəzi
 E) Mərmərə dənizi, Müqəddəs Lavrentiya körfəzi

10. Xəritədə verilmiş sahil relyef formaları ilə bağlı olan doğru fikirləri müəyyən edin.

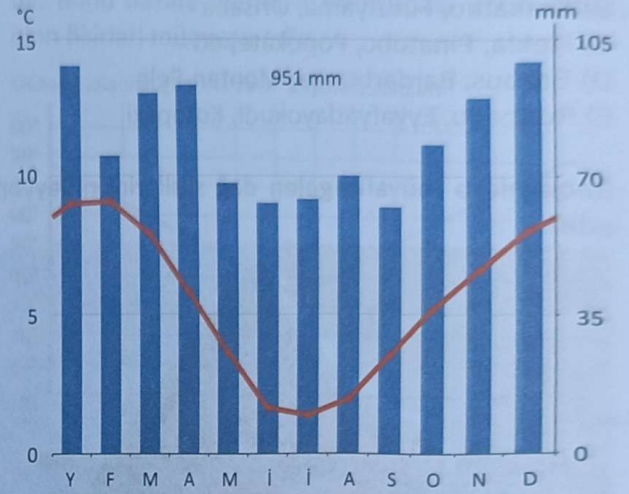
1. Ensiz, dərin, yamaqları dik və qayalıq olan dəniz körfəzləridir.
 2. Dağların sahillərə paralel olaraq uzandıqları yerlərdə, dağlar arasındakı çay vadilərinin dənizin su altında qalması nəticəsində yaranır.
 3. Dəniz sularının buzlu vadiləri basması nəticəsində formalaşır.
 4. Dağların zirvə hissəsinə yaxın yamaqlarında, kiçik buzlaqların və şaxta aşınmasının təsiri ilə yaranmış fincanşəkilli çökəkliklərdir.
 5. Xəritədə verilmiş ərazi ilə yanaşı Alyaska və Çili sahillərində də rast gəlinir.
 6. Yağış və qar sularının süxurları yuması nəticəsində yaranan quru dərələrdir.
- A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 4
 D) 1, 3, 5 E) 1, 5, 6
11. Doğru fikirləri müəyyən edin.
 1. Orta Araz təbii vilayətində Paleozoyun Devon, Daş kömür və Perm dövrlərinin süxurlarına rast gəlinir.
 2. Böyük Qafqaz tektonik qalxma zonasında Mezozoyun bütün geoloji dövrlərinin süxurları yayılmışdır.
 3. Respublikamızda palçıq vulkanlarına yalnız tektonik qalxma zonalarında rast gəlinir.
 4. Xaçmaz inzibati rayonu bütövlükdə Ön Qafqaz tektonik çökmə zonasında yerləşir.
 5. Tektonik sınımlar boyunca ən fəal zəlzələ-fay xətti Şamaxı yaxınlığından – Kür çökməsini Böyük Qafqaz qalxmasından ayıran zonadan keçir.
 6. Böyük Qafqazda vulkanogen çökmə süxurlara rast gəlinmir.
- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 6
 D) 1, 2, 3 E) 1, 4, 5

12. Sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn bulud növlərini müəyyən edin.

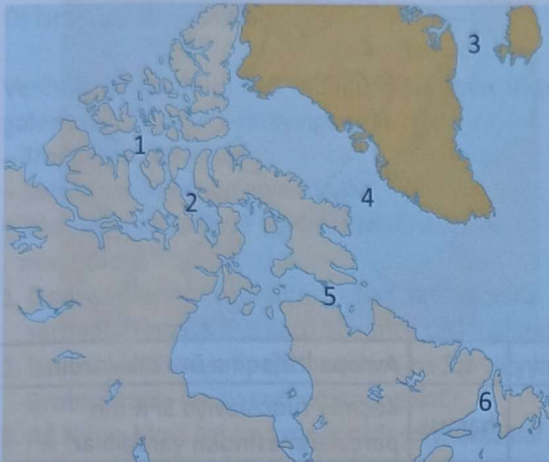
- A) 1-laylı-yağış buludları; 2-yüksək-laylı buludlar;
3-laylı-topa buludlar; 4-topa-yağış buludları;
5-yüksək-topa buludları
- B) 1-yüksək-laylı buludlar; 2-laylı-yağış buludları;
3-laylı-topa buludlar; 4-topa-yağış buludları;
5-yüksək-topa buludları
- C) 1-laylı-yağış buludları; 2-yüksək-laylı buludlar;
3-topa-yağış buludları; 4-laylı-topa buludlar;
5-yüksək-topa buludları
- D) 1-laylı-yağış buludları; 2-yüksək-topa buludları;
3-yüksək-laylı buludlar; 4-laylı-topa buludlar;
5-topa-yağış buludları;
- E) 1-topa-yağış buludları; 2-laylı-yağış buludları;
3-yüksək-laylı buludlar; 4-yüksək-topa buludları;
5-laylı-topa buludlar;
13. Doğru fikirləri müəyyən edin.
- Şimal yarımkürəsində sağa, cənub yarımkürəsində isə sola meyil edən küləklər yalnız daimi küləklərdir.
 - Atmosferin troposfer qatından ekzosfer qatına qədər temperaturun azalması müşahidə edilir.
 - Mülayim havanın tədricən yuxarı qalxmasından yaranan buludlar əsasən laylı buludlar hesab edilir.
 - İstilik qurşaqlarının sərhədləri illik və isti ayın izotermələrinə görə müəyyən edilir.
 - Musson küləkləri atmosferin ümumi sirkulyasiyasında iştirak etmir.
- A) 3, 5 B) 3, 4 C) 1, 2
D) 1, 5 E) 2, 4
14. Hirkan milli parkının Zəngəzur milli parkı ilə oxşar, Göygöl milli parkı ilə isə fərqli əlamətini müəyyən edin.
- A) Kiçik Qafqaz tektonik zonasında yerləşir.
B) Dağ-meşə landşaftı formalaşmışdır.
C) Aid olduğu təbii vilayətdə yayı quraq keçən soyuq iqlim yarımipiti formalaşmışdır.
D) Landşaft inversiyası müşahidə olunur.
E) Vulkanogen çökmə süxurlara rast gəlinir.

15. İqlim diaqramı ilə bağlı olan doğru fikirləri müəyyən edin.

- Diaqramın aid olduğu ərazi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Mülayim-dəniz iqlim tipinə aiddir.
 - Yayı quraq keçir.
 - Aid olduğu materikdə bərabərrütubətli subtropik iqlim tipi mövcuddur.
 - Aid olduğu materikdə Mezozoy yaşlı dağlara rast gəlinir.
 - Diaqramın olduğu ərazilərdə havadan çökən yağıntılar üstünlük təşkil edir.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 4
16. Doğru fikirləri müəyyən edin.
- İllik yağıntı miqdarının mümkün buxarlanmaya olan nisbəti təbii landşaftın ərazi üzrə diferensasiyasının yaranmasının ən mühüm səbəbidir.
 - Respublikamızda günəş radiasiyasının illik miqdarı 160-200 kkal/sm² arasında dəyişir.
 - Böyük və Kiçik Qafqazın yüksəkdağlığında günəş radiasiyasının çox olması ilə bağlı olaraq, mümkün buxarlanmanın kəmiyyəti də çox olur.
 - Talış dağlarında yüksəklik artdıqca yağıntıların miqdarı azalır və dağlığın mərkəzi hissəsində cəmi 250-300 mm olur.
 - Respublikamızın 30%-ə yaxın ərazilərini əhatə edən soyuq iqlim tipi 3000-3500 m yüksəkliklər arasında formalaşmışdır.
 - Böyük Qafqazın cənub-şərqində və Kiçik Qafqazın dağətəyi və qismən ortadağlıq zonasında qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim hakimdir.
- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 3

17. Xəritə-sxemə əsasən Deyvis, Danimarka və Hudzon boğazlarının uyğun gəldiyi rəqəmləri müvafiq olaraq təyin edin.

- A) 4, 1, 5 B) 4, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 2 E) 2, 6, 5

18. Cədvəl əsasən, faydalı qazıntıların yerləşdiyi coğrafi obyektlərin doğru verildiyi sıraları müəyyən edin.

I		Luson adası, Kiçik Asiya yarımadası
II		Kaliforniya yarımadası, Folkland adaları
III		Yamayka adası, Keyp-York yarımadası
IV		Kırım yarımadası, Kipr adası
V		Labrador və Hindistan yarımadaıları
VI		Arnemlend və Somali yarımadaıları

- A) I, II, IV B) I, II, VI C) II, IV, V
D) III, IV, VI E) I, III, V

19. Cədvəl əsasən, doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

No	Liman şəhəri	Ölkə	Su hövzəsi
1	Havr	Fransa	La-Manş boğazı
2	Tampiko	ABŞ	Meksika körfəzi
3	Genuya	İtaliya	Liquriya dənizi
4	Sindao	Çin	Şərqi Çin dənizi
5	Antverpen	Belçika	Şimal dənizi
6	Xark	İran	Oman körfəzi

- A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

20. Xəritə-sxemədə verilmiş delta hansı çaya aiddir?

- A) Niger B) Hind C) Hilmənd
D) Nil E) Şəttül-Ərəb

21. Cədvəl əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

№	Çay	Mənsəbi			
		Birbaşa okean	Dəniz	Körfəz	Boğaz
1	Nelson				
2	Niger				
3	Sena				
4	Saluin				
5	Amur				
6	Narinci (Oranj)				

- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 5, 6

22. Verilmiş fikirlərin hansı çaya aid olduğunu müəyyən edin.

- Kürün ən uzun sol qolu hesab olunur.
– Qidalanmasında yeraltı sular başlıca rol oynayır.
– Mənbəyini Gürcüstan ərazisindən götürür.

- A) Qanix B) Qabırri C) Əyriçay
D) Zəyəmçay E) Həsənsuçay

23. Cədvəldə verilən çaylardan hansılarının yerlərini dəyişsək onların mənsəblərinin şimaldan cənuba doğru düzgün yerləşmə sırasını müəyyən etmək olar?

No	Çaylar
1	Qusarçay
2	Qudyalçay
3	Vəlvələçay
4	Qaraçay
5	Gilgilçay

- A) 1 və 4 B) 2 və 3 C) 2 və 5
D) 3 və 4 E) 1 və 5

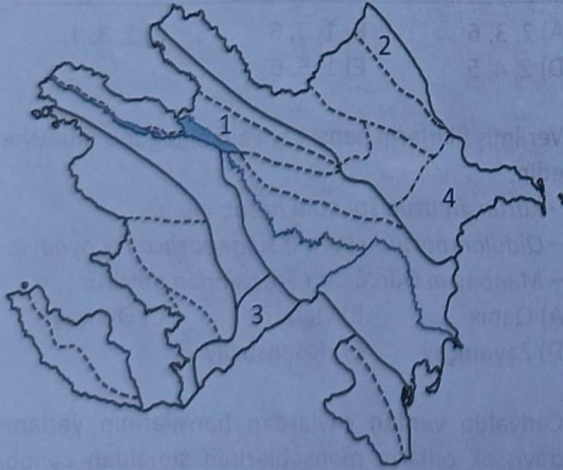
24. Avstraliya materikində rast gəlinən təbii zonalar:
- A) codyarpaqlı meşə və kolluqlar, meşə-tundra
 - B) savanna və seyrək meşələr, qarışıq meşələr
 - C) enliyarpaqlı meşələr, tayqa
 - D) səhra və yarımsəhralar, meşə-çöllər
 - E) rütubətli ekvatorial meşələr, dəyişkən rütubətli meşələr

25. Xəritə-sxemə əsasən, bozqır bitkilərinin yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5

26. Xəritə sxemə əsasən, 1 və 4 rəqəmləri ilə göstərilən fiziki-coğrafi rayonların, 2 və 3 rəqəmi ilə göstərilən fiziki-coğrafi rayonlardan fərqli xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. III dövrün çöküntüləri yayılmışdır.
2. Qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi səciyyəvidir.
3. Arid-denudasion relyef formaları səciyyəvidir.
4. Rütubətlik əmsali vahiddən kiçikdir.
5. Tektonik çökmə zonasında yerləşir.
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 2, 5
D) 1, 3 E) 4, 5

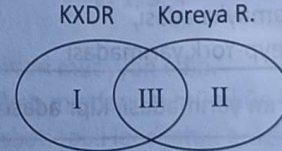
27. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıraların doğru olduğunu müəyyən edin.

I	1,2	Avropa İttifaqına üzv ölkələrdir.
II	hamısı	Keçmiş Yuqoslaviya SFR-nin parçalanmasından yaranıblar.
III	1,2,4	Ərazilərindən Dunay çayı axır.
IV	1,2,5,6	NATO təşkilatına üzv ölkələrdir.
V	3,4	Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan ölkələrdir.
VI	2,5	Paytaxtları dəniz sahilində yerləşir.

- A) I, II, IV B) II, IV, V C) IV, V, VI
D) I, III, V E) II, III, VI

28. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Sahillərini Sarı və Yapon dənizlərinin suları yuyur.
2. Üç ölkə ilə quru sərhədinə malikdir.
3. G-20-yə üzv ölkədir.
4. Əhalisi Çin-Tibet ailəsinə aid deyil.
5. Sosialist ölkə hesab edilir.
- A) I-1,5; II-3; III-2,4 B) I-2,5; II-3; III-1,4
C) I-4; II-1,3; III-2,5 D) I-3,5; II-2; III-1,4
E) I-3,4; II-1; III-2,5

29. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Neptun planetinin ən böyük peyki Tritondur.
2. Yer Ayın, Ay isə Günəşin cazibəsi ilə fırlanır.
3. Günəş sisteminin bütün planetlərinin peykləri mövcuddur.
4. Mülayim işıqlanma qurşağının sərhədlərinin formalaşması Yer in orbit müstəvisinə meyilliliyindən asılıdır.
5. Böyük Ayı bürcünün ən parlaq ulduzu Qütb ulduzudur.
6. Çayların müxtəlif mənəb formalarına malik olma səbəblərindən biri də Ayın Yerə təsiridir.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

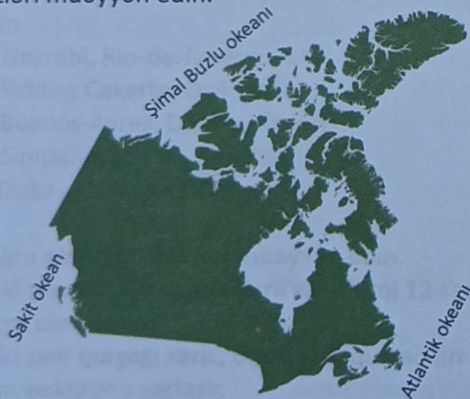
30. Hansı Avropa ölkəsində dəmir filizi hasilatı polad istehsalından daha çoxdur?
A) İtaliya B) Almaniya C) Fransa
D) İspaniya E) İsveç

31. Verilmiş əlamətlərin aid olduğu ölkə üçün uyğun gələn xüsusiyyətləri müəyyən edin.
– Tropik xətti ilə kəsişir.
– Sahillərini iki okean suları yuyur.
– Əhalisinin əksəriyyəti Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.

- Qərb sərhədləri əsasən meridian xətti, cənub sərhədləri isə paralel xətti boyunca təşkil olunub.
- İsrail və İordaniya ilə quru sərhədinə, Səudiyyə Ərəbistanı ilə isə su sərhədinə malikdir.
- Ağ Nil və Mavi Nil çaylarının birləşdiyi ərazidə nəhəng Asuan su anbarı inşa edilmişdir.
- OPEC (OPEK) təşkilatına üzv ölkədir.
- Unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
- Əhalisi əsasən, ölkənin şimal hissəsində məskunlaşmışdır.

- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 2, 3

32. Xəritə-sxemdə təsviri verilmiş ölkəyə aid xüsusiyyətləri müəyyən edin.

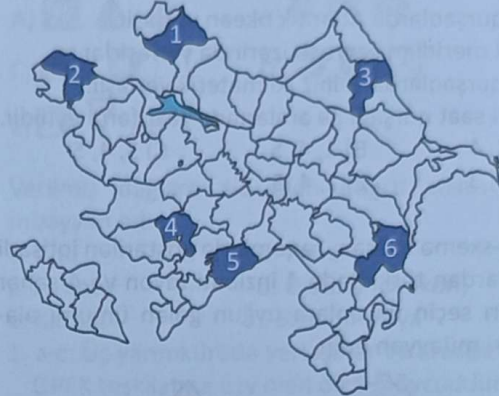
- Əhali və təsərrüfat sahələri əsasən, ölkənin cənub sərhədi boyu cəmlənmişdir.
- Neytral ölkə olub, heç bir hərbi bloka daxil deyil.
- İki rəsmi dövlət dilinə malikdir.
- G-7 və BMT TŞ-nin daimi üzvüdür.
- Mülayim-dəniz iqlim tipi müşahidə edilir.
- VII və XIV saat qurşaqlarında yerləşir.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 4 E) 3, 4, 6

33. Əlincəçay, Gilançay, Naxçıvançay və Arpaçayın mənsəblərinin yerləşdiyi müvafiq inzibati rayonlar:

- A) Culfa, Ordubad, Babək, Şərur
B) Culfa, Ordubad, Babək, Kəngərli
C) Ordubad, Culfa, Babək, Şərur
D) Ordubad, Culfa, Şərur, Kəngərli
E) Culfa, Babək, Ordubad, Şərur

34. Xəritə-sxemə əsasən, əhalisinin sayı 100 min nəfərdən daha az olan inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 6

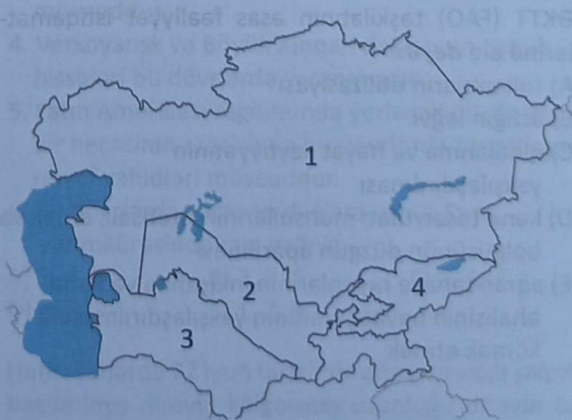
35. Aşağıdakı xüsusiyyətlər hansı iqtisadi rayona aiddir?

- İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
– Ərazisi iki tektonik zonada yerləşir və üç fiziki-coğrafi rayona bölünür.
– Yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim yarımtipinə rast gəlinir.

- A) Naxçıvan, Qazax-Tovuz
B) Şərqi Zəngəzur, Şəki-Zaqatala
C) Şəki-Zaqatala, Qazax-Tovuz
D) Naxçıvan, Gəncə-Daşkəsən
E) Qazax-Tovuz, Gəncə-Daşkəsən

36. Verilmiş xüsusiyyətlər, xəritə-sxemdə rəqəmlərlə göstərilmiş hansı iki ölkəyə aiddir?

- Əhalinin sayı 10 milyon nəfərdən aşağıdır.
– Əhalisi Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan ölkə ilə həmsərhəddir.
– Qoyunçuluq inkişaf etdirilir.

- A) 2 və 4 B) 2 və 3 C) 1 və 3
D) 3 və 4 E) 1 və 2

37. XVI saat qurşağı ilə VI saat qurşağının oxşar cəhətlərini müəyyən edin.
1. Üç yarımkrədə yerləşirlər.
 2. Bu qurşaqlarda Atlantik okean yerləşir.
 3. Eyni meridian çevrəsi üzərində yerləşirlər.
 4. Bu qurşaqlarda yalnız iki materik yerləşir.
 5. XXIII saat qurşağı ilə aralarında vaxt fərqi eynidir.
- A) 1, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

38. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərlə göstərilən iqtisadi rayonlardan tərkibində 4 inzibati rayon və 4 şəhər olanları seçin və onlara uyğun gələn ümumi əlamətləri müəyyən edin.

- a. Kür-Araz təbii iqtisadi rayonunda yerləşir.
 - b. Ərazisindən beynəlxalq əhəmiyyətli neft kəməri keçir.
 - c. Pambiq və taxıl əkin sahələri mövcuddur.
 - d. Ərazisindən Kür çayı keçir.
 - e. Qoyunçuluq inkişaf etdirilir.
 - f. Ərazisindən Mingəçevir su anbarından başlayan suvarma kanalı keçir.
- A) 1,2; b, e, f B) 3,5; a, b, f C) 2,6; a, c, d
D) 3,4; b, c, d E) 4,6; c, e, f

39. ƏKTT (FAO) təşkilatının əsas fəaliyyət istiqamətlərinə aid **deyil**:
- A) tullantıların utilizasiyası
 - B) aclığın lağvi
 - C) qidalanma və həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması
 - D) kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, emalı və bölgüsünün düzgün aparılması
 - E) aqrar-sənaye rayonlarının inkişafına və kənd əhalisinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına kömək etmək

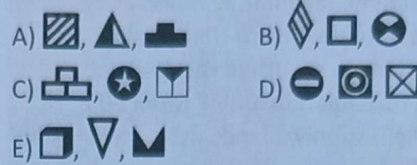
40. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Ölkəmizin iqtisadi rayonlarının sayı fiziki-coğrafi rayonlarının sayından daha çoxdur.
 2. Sərsəng su anbarının suvarma fəaliyyətinin bərpa edilməsi Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu üçün mühim əhəmiyyət kəsb edir.
 3. Cəbrayıl inzibati rayonunun işğaldan azad edilməsi qara metallurgiyanın xammal ilə təminatını xeyli yaxşılaşdırmışdır.
 4. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonlarında beynəlxalq hava limanları fəaliyyət göstərir.
 5. Toğanalı-Kəlbəcər-İstisu avtomobil yolu Şərqi Zəngəzur və Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonlarını əlaqələndirir.
 6. Ölkəmizin bir neçə iqtisadi rayonunda düyü (çəltik) becərilir.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5 E) 1, 5, 6

SINAQ 8

- Həqiqi sahəsi 9408 km² olan bataqlığın xəritədəki sahəsi 12 sm²-dir. Bu bataqlığın 60%-i qurudularsa, həmin xəritədə bataqlığın sahəsi neçə sm² azalar?
A) 2,2 sm² B) 4,8 sm² C) 7,2 sm²
D) 4,6 sm² E) 6,8 sm²
- Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Respublikamızın 1: 2 000 000 miqyaslı xəritəsində onun sahəsi 866 paletka damasına uyğun gəlir.
2. Avstraliya materikinə divara asılmış xəritələrindən ən böyüyündə generalizasiya daha çox olur.
3. Kartometrik təhlil lokal və qlobal xarakterli olur.
4. Kartoqrafik təsvirlərdən yalnız qlobus təhrifsiz olur.
5. Topoqrafik xəritələrdə coğrafi məzmun çoxsahəli olur.
6. Respublikamızın xəritələri əsasən, bərabərbaçaqlı konus və çoxüzlü proyeksiyalardan istifadə edilərək tərtib olunur.
A) 1, 3, 4 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 2, 4, 6 E) 2, 4, 5
- Günəşin il ərzində üfünün həm şimal-şərq, həm də cənub-şərq tərəflərindən çıxdığı şəhərləri müəyyən edin.
A) Nayrobi, Rio-de-Janeyro, Kito
B) Sidney, Cakarta, Ər-Riyad
C) Buenos-Ayres, Qahirə, Tripoli
D) Sinqapur, La-Pas, Keyptaun
E) Dubay, Doha, Mexiko
- Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. İki məntəqə arasında yerli vaxt fərqi 12 saatdan çox ola bilməz.
2. İki saat qurşağı xaric, digər saat qurşaqları üç yarımkürədə yerləşir.
3. Meridian çevrəsi yalnız bir saat qurşağına aiddir.
4. IV və XXIV saat qurşaqlarının orta meridianları arasında 40°-lik paralel çevrəsi üzrə ən qısa məsafə, tropiklər arasındakı ən qısa məsafədən daha çoxdur.
5. Yerin Günəş ətrafında hərəkəti nəticəsində eyni meridian üzərində Günəşin ilin müxtəlif aylarında çıxma və batma vaxtları eyni olur.
6. Mülayim işıqlanma qurşağında günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgəsi meridian istiqamətinə düşür.
A) 1, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 6

- Yalnız qeyri-filiz mənşəli faydalı qazıntıların şərti işarələrinin verildiyi bəndi müəyyən edin.

- Verilmiş dağlara aid olan doğru xüsusiyyətləri müəyyən edin.
a. And b. Pamir
c. Pireney d. Əjdaha (Drakon)
e. Karpat f. Skandinaviya
1. a-c: Üç yarımkürədə yerləşirlər və ərazisində OPEK təşkilatına üzv olan ölkə mövcuddur.
2. d-f: Qədim dağlar hesab olunurlar və ərazisində yerləşən ölkələrdə əhalinin təbii artımının I tipi səciyyəvidir.
3. b-e: Cavan dağlardır və fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.
4. a-c-e: Aid olduğu ölkələr arasında əhalisinin Roman dil qrupuna mənsub olduğu ölkələr var.
5. b-f: Şərq yarımkürəsində yerləşirlər və ərazilərində Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.
6. a-d: Ərazisində inkişaf etməkdə olan ölkələr mövcuddur və filiz mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindirirlər.
A) 1, 2, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 3, 4, 6
- Trias, Yura və Təbaşir dövrlərinə aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.
1. Bu dövrlərdə yaranan dağlara Cənub yarımkürəsində rast gəlinir.
2. Kunlun dağları və Tibet yaylasının bir hissəsi bu dövrlərdə yaranmışdır.
3. Respublikamızda bu dövrlərdə yaranmış dağlar mövcuddur.
4. Verxoyansk və Böyük Xinqan dağlarının cənub hissələri bu dövrlərdə yaranmışdır.
5. Latın Amerikas regionunda yerləşən ölkələrdən bir neçəsinin ərazisində bu dövrlərdə formalaşan relyef vahidləri mövcuddur.
6. Bu dövrlərdə yaranan dağlara yalnız Şərq yarımkürəsində rast gəlinir.
A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 5
- Hansı şəhərdə 22 iyun tarixində günorta vaxtı şaquli basdırılmış dirəyin kölgəsinin uzunluğu dirəyin öz uzunluğuna daha yaxındır?
A) Tokio B) Karakas
C) Ankara D) Rio-de-Janeyro
E) Manila

9. Ömər aşırımının Zod aşırımı ilə fərqli, Biçənək aşırımı ilə isə oxşar əlamətlərini müəyyən edin.
1. Dağ-tundra iqlimi hakimdir.
 2. Mütləq hündürlüyü 3000 m-dən çoxdur.
 3. Vulkanogen çökmə süxurlara rast gəlinir.
 4. Dağ-çəmən torpaqları üstünlük təşkil edir.
 5. Yüksək dağlığın subnival landşaftları yayılmışdır.
- A) 2, 4 B) 2, 3 C) 3, 5
D) 1, 4 E) 1, 5

10. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Respublikamızda ən böyük karst mağarası Qarabağın Tuğ çökəkliyində yerləşir.
 2. Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqlarında abraziyon düzənliklər mövcuddur.
 3. Talış dağ sisteminin ən hündür silsiləsi Peştəsərdir.
 4. Respublikamızın yüksək dağlıq ərazilərində Təbəşir, orta dağlıqda isə Yura dövrünün çöküntüləri üstünlük təşkil edir.
 5. Zəfər zirvəsi hündürlüyünə görə respublikamızda yalnız Bazardüzü və Şahdağ zirvələrindən geri qalır.
 6. Aşınma prosesləri davamsız süxurlardan təşkil olunmuş Böyük Qafqaz dağlarında daha intensivdir.
- A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 6

11. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Daimi küləklərin hərəkət istiqamətinin formalaşması Yerın günəş ətrafında hərəkətindən asılıdır.
 2. Musson küləkləri əsdiyi regionlarda çəltikçiliyin inkişafına müsbət təsir göstərir.
 3. Ekvatorial hava kütlələri dəniz və kontinental yarımtiplərinə bölünür.
 4. Buludlardan çökən yağıntı növlərinin sayı havadan çökən yağıntı növlərinin sayından daha çoxdur.
 5. Tayfun və tornado küləklərinin yaranma səbəbləri eynidir.
 6. Böyük Suayırıcı dağlarının şərq yamaclarına düşən yağıntıların miqdarı, Ural dağlarının qərb yamaclarına düşən yağıntıların miqdarından daha çoxdur.
- A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 4

12. Paytaxtı həm də liman şəhəri olan Latın Amerikasının ölkələri:
- A) Ekvador, Kolumbiya, Çili
 - B) Kosta-Rika, Qvatemala, Kuba
 - C) Nikaraqua, Peru, Salvador
 - D) Honduras, Panama, Meksika
 - E) Uruqvay, Dominikan Respublikası, Haiti

13. Cədvələ əsasən, hansı məntəqlərdə havanın soyumasının daha sürətli baş verəcəyini müəyyən edin.

Məntəqə	1 m ³ havanın su buxarı ilə doyma həddi	1 m ³ havada olan faktiki su buxarı miqdarı
1	9 q	7 q
2	17 q	11 q
3	30 q	24 q
4	5 q	4,5 q
5	22 q	14 q
6	2 q	0,5 q

- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 3, 4, 6

14. Müvafiq olaraq Aralıq dənizi, mülayim-dəniz, rütubətli tropik iqlim tiplərinin yayıldığı adaları seçin.
- A) Siciliya, Saxalin, Şri-Lanka
 - B) Balear, Aleut, Haiti
 - C) Korsika, Nyufaundlend, Sumatra
 - D) Kipr, İrlandiya, Tasmaniya
 - E) Havay, Azor, Kuba

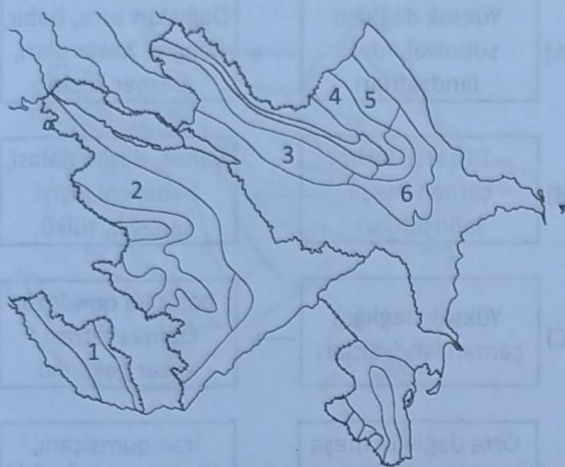
15. Mülayim iqlim qurşağı üçün səciyyəvidir:
1. Şimal yarımkürəsində materiklərin həm qərb, həm də şərq sahillərində üçün dəniz tipinə rast gəlinir.
 2. Şimal yarımkürəsində yalnız mülayim işıqlanma qurşağında rast gəlinir.
 3. Bu iqlim qurşağının yaranmasına səbəb olan hava kütlələri Afrikada müşahidə edilmir.
 4. Bu iqlim qurşağının yayıldığı ərazilərdə donan dənizlərə rast gəlinir.
 5. Azərbaycan ərazisinin yarıdan çoxunda müşahidə edilir.
 6. Bu iqlim qurşağının formalaşdığı ərazilərdə yerləşən səhralarda yanvar ayının orta temperaturu 0°-dən aşağı olur.
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

16. Cədvəldə verilən çaylardan hansılarının yerlərini dəyişsək onların uzunluqlarının artmasına görə düzgün sırasını müəyyən etmək olar?

No	Çaylar
1	Qusarçay
2	Arpaçay
3	Pirsaat
4	Tərtərçay
5	Bolqarçay

- A) 4 və 5 B) 2 və 4 C) 1 və 2
D) 1 və 3 E) 3 və 5

17. Xəritə-sxema əsasən, eyni iqlim yarım tipində yerləşən əraziləri müəyyən edin.

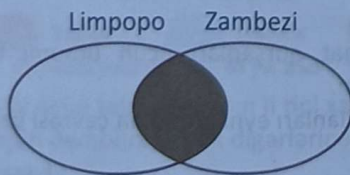
- A) 2, 5 B) 1, 4 C) 3, 5
D) 4, 6 E) 2, 3

18. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Okean suyunda şəffaflıq diametri 30 sm olan gümüşü rəngli lövhənin görüldüyü məsafəyə əsasən təyin edilir.
- Okeanlarda 3000-4000 m-dən dərinədə okean suyunun temperaturu 2-3°C-dən çox olur.
- Eyni enliklərdə yerləşən isti cərəyanların düzluluğu soyuq cərəyanlarla müqayisədə daha az olur.
- Atlantik okeanı ekvatorial və tropik enliklərdə geniş ərazi tutduğundan suyunun orta temperaturuna görə ən isti okeandır.
- Okeanlarda mərcan rifləri sahilə yaxın, atollar isə aypara şəkilli olub daxili hissələrdə yerləşir.
- Kuroşio cərəyanı passat küləklərinin təsiri ilə hərəkət edir.

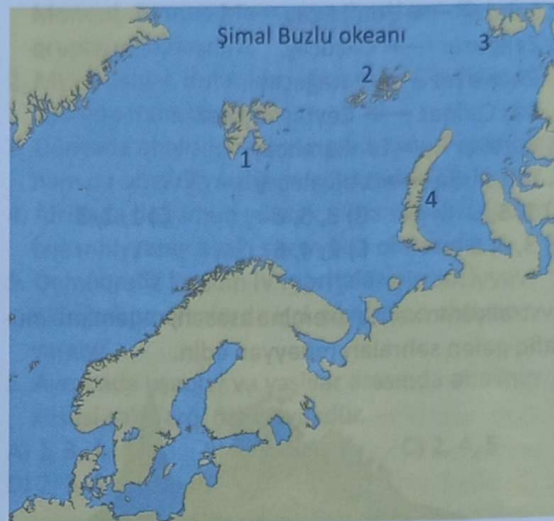
- A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 6

19. Eyler-Venn diaqramını **tamamlamayan** bəndi müəyyən edin.

- A) Zimbabvenin sərhədlərinin axırlar.
B) Mənsəbləri Mozambik Respublikasının ərazisindədir.
C) Hövzələri iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
D) Hind okeanı hövzəsinə aiddirlər.
E) Suvarmada istifadə olunurlar.

20. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn adaları müəyyən edin.

- A) 1-Şpitsbergen, 2-Frans-İosif Torpağı, 3-Severnaya Zemlya, 4-Novaya Zemlya
B) 1-Şpitsbergen, 2-Frans-İosif Torpağı, 3-Novaya Zemlya, 4-Severnaya Zemlya
C) 1-Farer, 2-Novosibir, 3-Novaya Zemlya, 4-Frans-İosif Torpağı
D) 1-Şotland, 2-Severnaya Zemlya, 3-Şpitsbergen, 4-Novaya Zemlya
E) 1-Farer, 2-Novosibir, 3-Frans-İosif Torpağı, 4-Vrangel

21. Cədvələ əsasən, doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

№	Çay	Mənsəbi			
		Birbaşa okean	Dəniz	Körfəz	Boğaz
1	Qızılirmaq				
2	Zambezi				
3	Seneqal				
4	Hind				
5	Dauqava				
6	Ebro				

- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 6 E) 1, 5, 6

22. Həmsərhəd olduğu bütün qonşu ölkələrinin dünya okeanına birbaşa çıxışı olduğu Afrika ölkələri:

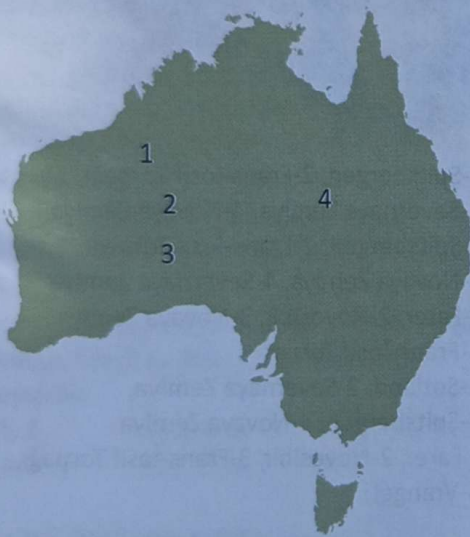
- A) Qabon, Liberiya, Esvatini
B) Mali, Çad, Botsvana
C) Zimbabve, Konqo, Sudan
D) Efiopiya, Əlcəzair, Liviya
E) Qvineya, Namibiya, Anqola

23. Çayların mənbələrinin doğru **verilmədiyi** silsilələri müəyyən edin.

1. Şahdağ → Şəmkirçay
2. Zəngəzur → Oxçuçay
3. Dərələyəz → Parağaçay
4. Baş Qafqaz → Ceyrankeçməz
5. Burovar → Lənkərançay
6. Yan silsilə → Vəlvələçay

- A) 1, 5, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5 E) 2, 4, 6

24. Avstraliyanın xəritə-sxeminə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn səhraları müəyyən edin.

- A) 1-Böyük Qumlu, 2-Gibson, 3-Böyük Viktoriya, 4-Simpson
B) 1-Böyük Viktoriya, 2-Gibson, 3-Böyük Qumlu, 4-Simpson
C) 1-Böyük Qumlu, 2-Simpson, 3-Böyük Viktoriya, 4-Gibson
D) 1-Böyük Qumlu, 2-Böyük Viktoriya, 3-Simpson 4-Gibson
E) 1-Böyük Viktoriya, 2-Simpson, 3-Gibson, 4-Böyük Qumlu

25. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
2. Ərazisində Xudafərin su anbarı və Qız Qalası hidroqovşağı yerləşir.
3. Ərazisində uçqun-bənd mənşəli Böyük və Kiçik Alagöllər yerləşir.
4. Tərkibinə 5 inzibati rayon və 5 şəhər daxildir.
5. Əlvan metal filizlərinin hasilatı və emalı üzrə ixtisaslaşmışdır.
6. Ərazisində Qaragöl və Bəsitçay qoruqları, Qubadlı və Daşaltı yasaqlıqları fəaliyyət göstərir.

- A) 3, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 6

26. Uyğunluq gözlənilmişdir:

- A) Yüksək dağlığın subnival, nival landşaftları → Dağıstan turu, bəbir, köpgər, Xəzər uları, Bezoar keçisi
- B) Düzlüklərin çəmən-meşə landşaftları → yənot, daşlıq dələsi, bəbir, çöl pişiyi canavar, tülkü
- C) Yüksək dağlığın çəmən landşaftları → bataqlıq qunduzu, Qafqaz tetrəsi, Xəzər gekkonu
- D) Orta dağlığın meşə və çəmən-kol landşaftları → İran qumsıçanı, sultanoyuq, qaşqaldaq
- E) Düzlüklərin yarımsəhra landşaftları → daşlıq dələsi, qonur ayı, Zaqafqaziya muflonu

27. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Qoruq	Yerləşdiyi inzibati rayon və ya rayonlar	Aid olduğu iqtisadi rayon və ya rayonlar
1	Qaragöl	Kəlbəcər	Şərqi Zəngəzur
2	Türyançay	Ağdaş, Qəbələ, Göyçay, Yevlax	Mərkəzi Aran, Şəki-Zaqatala
3	Qarayazı	Tovuz, Ağstafa	Qazax-Tovuz
4	Korçay	Goranboy	Gəncə-Daşkəsən
5	İlisu	Qax, Zaqatala	Şəki-Zaqatala
6	Bəsitçay	Zəngilan	Şərqi Zəngəzur

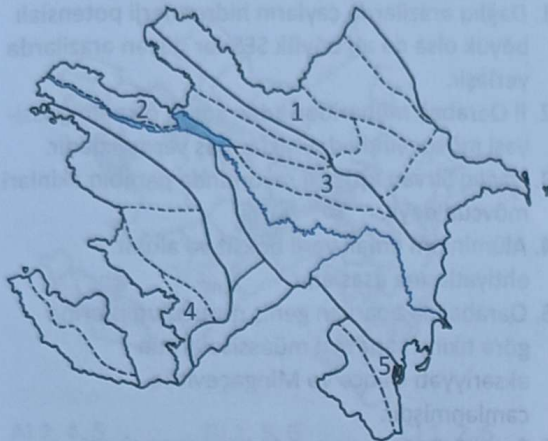
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 1, 5, 6

28. III və XV saat qurşaqları üçün ümumi fikirləri müəyyən edin.

1. Orta meridianları eyni meridian çevrəsi üzərində yerləşir.
2. Bütün yarımkürələrdə yerləşirlər.
3. Orta meridianlarının 40°-lik şimal paraleli ilə kəsişdiyi nöqtələr arasındakı ən qısa məsafə 11100 km təşkil edir.
4. Yerləşdikləri yeganə orta qoşun okean Şimal Buzlu okeandır.
5. Cəmi iki materikdə yerləşirlər.

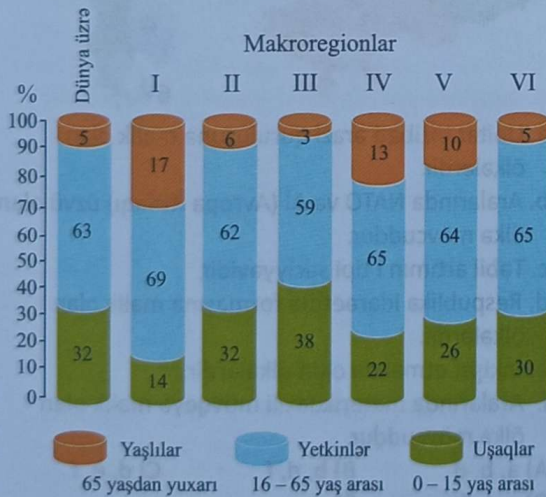
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 4

29. Fiziki-coğrifi rayonların xəritə-sxeminə əsasən, doğru **olmayan** bəndi müəyyən edin.

- A) 5 - Sarı və psevdopodzollu-sarı torpaqlara rast gəlinir.
 B) 4 - Qışı quraq keçən mülayim isti və qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi yayılmışdır.
 C) 2 - Kaynozoyun həm III, həm də IV dövrlərinə aid çöküntülərinə rast gəlinir.
 D) 1 - Respublikamızda bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlimin yayıldığı yeganə fiziki-coğrafi rayondur.
 E) 3 - Çayların gətirmə konusları formalaşmışdır.

30. Uyğunluğu müəyyən edin.

- A) I və IV üçün təbii artımının II tipi xasdır.
 B) III üçün demografik yük digərlərinə görə daha yüksəkdir.
 C) I və IV-də yetkinlər və yaşlıların sayı artdıqca uşaqların payı azalır.
 D) İEO-lər əsasən, II, III və VI regionlarda yerləşirlər.
 E) II və V regionların göstəricilərinin ortalaması dünya üzrə olan göstəricilərə bərabərdir.

31. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Altay dil ailəsi özündə Türk dil qrupu ilə yanaşı Monqol, Tunqus-Mancur və Fin-Uqor dil qruplarını birləşdirir.
 - Myanmalılar, butanlılar və şerplər Çin-Tibet dil ailəsinə mənsubdurlar.
 - Dünyada əhalisinin sayına görə birinci olan ölkə, həm də əhalinin sıxlığına görə birincidir.
 - Afrikada doğumun yüksək olma səbəblərindən biri səhiyyənin aşağı səviyyədə olmasıdır.
 - Demoqrafik keçidin IV mərhələsinin səciyyəvi olduğu bəzi ölkələrdə işçi qüvvəsinə ehtiyac yaranır.
 - Avropada uşaqlar və yaşlılar arasında əhalinin xüsusi çəki fərqi çox böyükdür.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 2, 4, 5
 D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

32. Uyğunluğu müəyyən edin.

- Sosial inkişaf
 - İqtisadi inkişaf
 - Ekoloji inkişaf
- a. yeni, aztullantılı və tullantısız texnologiyaların tətbiqi
 b. bioloji aləmin qorunub saxlanması
 c. insan hüquqlarının qorunması, əhalinin iş yerləri ilə təmin olunması
- A) 1-c, 2-b, 3-a B) 1-c, 2-a, 3-b
 C) 1-a, 2-c, 3-b D) 1-b, 2-a, 3-c
 E) 1-a, 2-b, 3-c

33. Çin Xalq Respublikası ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

- Təbii qaz hasilatı Əlcəzairdən daha çoxdur.
 - Dünyada daş kömür hasilatına görə I yeri tutsa da, həm də bu yanacaq növünü idxal etməkdə maraqlıdır.
 - Dövlət mülkiyyətinin az və iqtisadiyyatdakı iştirakının məhdud olması ilə səciyyələnən iqtisadi modelə malikdir.
 - Ərazisində Mezozoy qırıqlığı zonaları mövcud deyil.
 - Unitar quruluşa malik olsa da, idarəetməsində muxtar qurumlar mövcuddur.
 - Həm KXDR, həm də Cənubi Koreya ilə quru sərhədinə malikdir.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
 D) 1, 4, 6 E) 3, 4, 5

34. Bioloji məhsuldarlığını əbədi itirən və təbii mühitin özünü bərpa etməyə gücü çatmadığı vəziyyət:

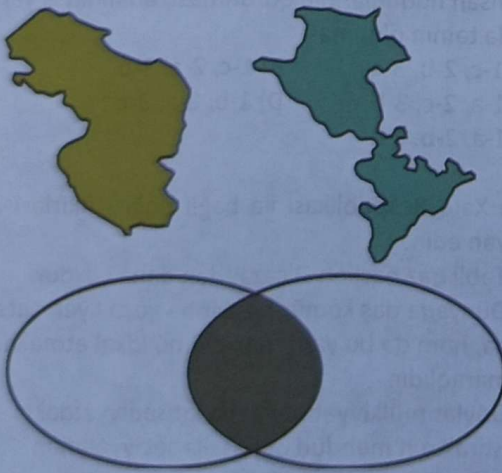
- A) Müvazinət vəziyyəti B) Təbii vəziyyət
 C) Böhran vəziyyəti D) Kollaps vəziyyəti
 E) Fəciəli vəziyyət

35. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkə üçün doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Daş kömür və xromit ehtiyatlarına malikdir.
 2. III saat qurşağında yerləşir.
 3. Çayları daxili axarsız hövzə ilə yanaşı, Hind və Atlantik okeanı hövzələrinə də aiddir.
 4. Ən böyük ticarət limanları Aralıq dənizində yerləşən Ceyhan və Samsun limanlarıdır.
 5. Ən hündür nöqtəsi ölkənin şimalında – Pont dağlarında yerləşir.
 6. Əhalinin milli tərkibi yekcinsliyi ilə seçilib monoetnik ölkə hesab olunur.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 1, 2, 3

36. Xəritə-sxemlərə əsasən, Eyler-Venn diaqramını **tamamlamayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

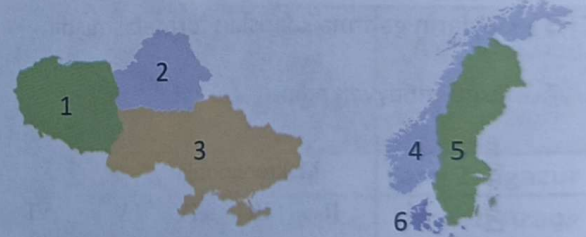

1. Qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim yayılmışdır.
 2. Tərkibinə daxil olan bütün inzibati rayonlar xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 3. Zəngin filiz və qeyri-filiz ehtiyatlarına malikdir.
 4. Vulkanogen çökmə süxurlara rast gəlinir.
 5. Üç fiziki-coğrafi rayonda yerləşir.
 6. Yüksək dağlıqda nival landşaftlar geniş ərazini əhatə edir.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 4

37. Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Dağlıq ərazilərdə çayların hidroenerji potensialı böyük olsa da ən böyük SES-lər düzən ərazilərdə yerləşir.
 2. II Qarabağ müharibəsindən sonra ölkənin geosiyasi mövqeyində dəyişiklər baş verməkdədir.
 3. Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunda pambıq əkinləri mövcud deyil.
 4. Alüminium emalı yerli boksit və alunit ehtiyatlarına əsaslanır.
 5. Qarabağda aparılan geniş quruculuq işlərinə görə tikinti sənayesi müəssisələrinin əksəriyyəti Gəncə və Mingəçevirdə cəmlənmişdir.
 6. Şərqi Avropa regionunda baş verən siyasi hadisələr ölkənin təbii qazının yeni ixrac perspektivlərini formalaşdırmışdır.
- A) 1, 2, 4 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

38. Xəritə-sxemə əsasən, 1,2 və 3 rəqəmi ilə göstərilən ölkələri 4,5 və 6 rəqəmi ilə göstərilən ölkələrdən fərqləndirən xüsusiyyətləri müəyyən edin.

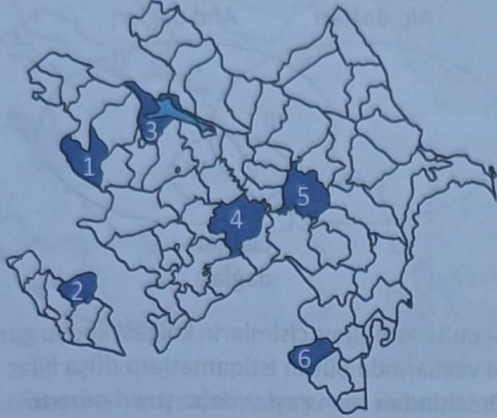

- a. Unitar inzibati ərazi quruluşuna malik olan ölkələrdir.
 - b. Aralarında NATO və Aİ (Avropa İttifaqı) üzvü olan ölkə mövcuddur.
 - c. Təbii artımın I tipi səciyyəvidir.
 - d. Respublika idarəetmə formasına malik olan ölkələrdir.
 - e. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
 - f. Aralarında materikdaxili mövqeyə malik olan ölkə mövcuddur.
- A) a, b, d B) b, d, f C) d, e, f
D) c, e, f E) a, c, e

39. Əhalinin sıxlığının daha yüksək olduğu inzibati rayonları müəyyən edin.

1. Ağdam 2. Şabran 3. Şəmkir
 4. Hacıqabul 5. Bərdə 6. Ordubad
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

40. Dağlıq relyefin üstün olduğu inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 4

SINAQ 9

- Düzgün fikirləri müəyyən edin.
 - Fiziki xəritələrdə relyef profili izohips və izobatlarla əsasən tərtib edilir.
 - Kartometrik təhlil metodu ilə təbii zonaların yayılma arealının sahəsini hesablamaq mümkündür.
 - Yarımkürələrin fiziki xəritəsində hipsometrik şkalanın ölçüsü batıqrafik şkalanın ölçüsündən daha böyükdür.
 - Ümumcoğrafi xəritələrdən ən çox şərti işarələrə malik olan xəritələr topoqrafik xəritələrdir.
 - Yaşıl rəng fiziki və topoqrafik xəritələrdə eyni komponenti göstərir.
 - Sinoptik xəritələr məzmununa görə tematik xəritələr qrupuna aiddir.

A) 3, 5, 6 B) 1, 2, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 2, 3
- Həqiqi sahəsi 122 880 km² olan bataqlığın xəritədəki sahəsi 30 sm²-dir. Bataqlığın şimal hissəsi ilə cənub hissəsi arasındakı məsafənin xəritə üzərində 4,27 sm olduğunu nəzərə alsaq, bu məsafəni Yer kürəsi öz xəyali oxu ətrafında 40° şimal paraleli üzrə neçə dəqiqəyə qət edər?

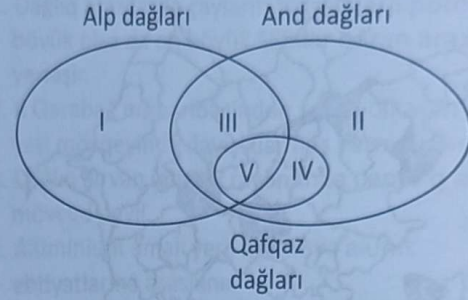
A) 6,4 B) 0,8 C) 3,2
D) 19,2 E) 12,8
- Günəş 20° şərq uzunluğu ilə və Ekvator xəttinin kəsişmə nöqtəsində zenitdədir. Bu zaman Ekvator çevrəsi ilə hansı meridianların kəsişmə nöqtəsində kölgənin uzunluğu cismin uzunluğuna bərabər olar?

A) 25° q.u. və 65° ş.u. B) 20° q.u. və 60° q.u.
C) 45° q.u. və 45° ş.u. D) 45° ş.u. və 90° q.u.
E) 25° ş.u. və 65° q.u.
- Yerin xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürətləri 573 və 1281 km/saat olan paralel çevrələri arasında qalan ən qısa məsafə xəritə üzərində 13,32 sm olarsa, bu xəritənin miqyasını tapın.

A) 1: 35 000 000 B) 1: 25 000 000
C) 1: 110 000 000 D) 1: 11 000 000
E) 1: 5 300 000
- Eyyafyatlayokudl və Apo vulkanlarının yerləşdikləri ölkələrə aid olan oxşar xüsusiyyətləri müəyyən edin.
 - Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
 - Əhalinin ümumi sayı 100 milyon nəfərdən azdır.
 - Adada və ya arxipelaqda yerləşirlər.
 - Əraziləri bir iqlim qurşağında yerləşir.
 - Sahillərini iki okean suları yuyur.
 - Hind okeanına çıxışları mövcud deyil.

A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 4

- Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

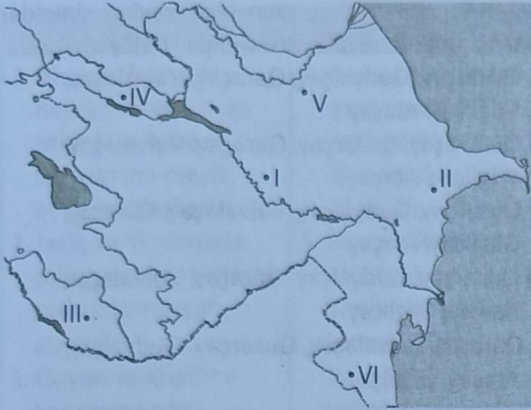
- Şaquli basdırılmış cisimlərin kölgəsi ilboyu günorta vaxtlarında bütün istiqamətlərə düşə bilər.
 - Ərazisindən axan çaylar daha çox dənizə tökülür.
 - Roman dil qrupuna mənsub olan xalqlar yaşayır.
 - Geotermik pillə kiçikdir.
 - Yerləşdiyi ərazidə monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə mövcud deyil.
- A) I-2; II-1; III-3; IV-5; V-4
B) I-3; II-1; III-2; IV-4; V-5
C) I-4; II-2; III-3; IV-5; V-1
D) I-5; II-3; III-2; IV-1; V-4
E) I-2; II-1; III-5; IV-4; V-3
- Kanyonlarla bağlı olan doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Ay erasında formalaşmışdır.
 - Karst proseslərinin nəticəsində formalaşmışdır.
 - Relyefin yaşını öyrənmək üçün əlverişlidir.
 - Rekreasiya imkanları mövcuddur.
 - Yalnız cavan dağlarda rast gəlinir.
 - Respublikamızda bu tip relyef formasına rast gəlinir.

A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 5, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 6
 - Azərbaycan Respublikası ərazisində mövcud olan filiz (I) və qeyri-filiz (II) mənşəli faydalı qazıntı yataqlarını müvafiq olaraq qruplaşdırın.
 - İpək
 - Hamançay
 - Çıraqdərə
 - Göydərə
 - Başqışlaq
 - Kasdağ
 - Ağdağ
 - Hacıvəli

A) I – 1, 2, 3, 4; II – 5, 6, 7, 8
B) I – 1, 2, 4, 5; II – 3, 6, 7, 8
C) I – 2, 3, 4, 8; II – 1, 5, 6, 7
D) I – 3, 5, 6, 7; II – 1, 2, 5, 8
E) I – 1, 2, 4, 6; II – 3, 5, 7, 8
 - A nöqtəsində atmosfer təzyiqi 370 mm c.s.-na bərabərdir. Bu nöqtənin yerləşdiyi mütləq hündürlüyə hansı yaylalarda rast gəlinə bilər?

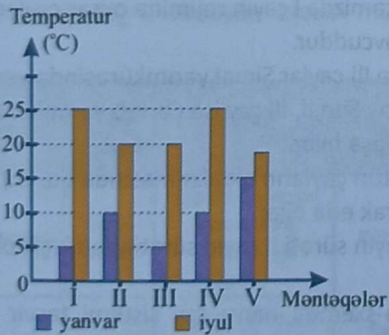
A) Meksika, Efiopiya B) Qviana, Dekan
C) Anadolu, Braziliya D) İran, Şərqi Afrika
E) Tibet, Böyük Hövzə

10. Xəritə-sxemə əsasən, doğru fikirləri müəyyən edin

- I məntəqədə irriqasiya eroziyası mövcuddur.
 - II məntəqədə salza və brekçilərə rast gəlinə bilər.
 - III məntəqədə 22 iyunda gündüzün uzunluğu digər məntəqələrdən daha uzundur.
 - IV məntəqədə yay otlaqları mövcuddur.
 - V məntəqədə fəal temperaturların cəmi 1000°C -dən yuxarıdır.
 - VI məntəqədə vulkanik mənşəli süxurlara rast gəlinir.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 6 E) 1, 4, 5

11. Diaqramda verilmiş yanvar və iyul aylarının orta temperaturuna əsasən hansı fikirləri söyləmək **olmaz**?

- I məntəqədə buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı fərq digər məntəqələrdəki fərqdən daha kiçikdir.
 - V məntəqədə orta illik buludluluq səviyyəsi digər məntəqələrdən daha yüksəkdir.
 - Bütün məntəqələrdə fəal temperaturlar əkinçilik üçün yararlıdır.
 - Bu məntəqələrdən biri mülayim kontinental iqlim tipinə aiddir.
 - Düz radiasiya kəmiyyətinin ən böyük olduğu məntəqə IV məntəqədir.
 - Ən kiçik orta illik temperatur amplitudu V məntəqədədir.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 5

12. Heç bir iqlim vilayətinə bölünməyən bu iqlim qurşağında yağıntıların çox hissəsi ilin isti dövründə düşür, buxarlanma qabiliyyəti buxarlanmadan daha böyük olur.

Yuxarıda xüsusiyyətləri verilmiş iqlim qurşağının yayıldığı ərazilər ilə, Bretan yarımadasında müşahidə olunan iqlim tipinin yayıldığı ərazilərin ümumi cəhət və ya cəhətlərini müəyyən edin.

- Bütün yarımkürələrdə rast gəlinir.
 - Havadan çökən yağıntı növləri üstünlük təşkil edir.
 - Üç materikdə hər ikisinə də rast gəlinir.
 - İntensiv suvarma həyata keçirilir.
- A) Yalnız I B) I, II, III C) Yalnız III
D) II və IV E) I, II, IV

13. Məntəqədə 2021-ci il ərzində küləklərin 26%-i şimal-qərb, 10%-i şimal, 22%-i cənub-şərq, 12%-i isə cənub istiqamətlərindən əsmişdir. Digər istiqamətlərdən küləyin əsmədiyini nəzərə alaraq məntəqədə bir il ərzində şalakətin neçə sutka davam etdiyini müəyyən edin.

- A) 55,5 B) 109,5 C) 140,5
D) 255,5 E) 160,2

14. Cədvəlin aid olduğu məntəqəni müəyyən edin.

Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm	Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm
I	4,2	21	VII	26,4	2
II	4,0	20	VIII	25,6	6
III	6,3	21	IX	21,8	15
IV	12,3	18	X	16,0	25
V	18,0	18	XI	10,8	30
VI	22,8	8	XII	6,6	26

- A) Qubadlı B) Göygöl C) Quba
D) Masallı E) Bakı

15. Düzgün ardıcılığın verildiyi sıranı müəyyən edin.

- Tikanlıçay → Türyançay → Kür → Xəzər
 - Kürmükçay → Əyriçay → Qanıx → Kür
 - Çigilçay → Həkəri → Araz → Kür
 - Kışçay → Əyriçay → Qanıx → Kür
 - Həsənsuçay → Ağstafaçay → Kür → Xəzər
 - Hoçazsu → Həkəri → Araz → Kür
- A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 6
D) 3, 4, 5 E) 4, 5, 6

16. Düzgün olan bəndi seçin.

1. Azərbaycan Respublikasının sahəsi 1:4000000 miqyaslı xəritədə 246,5 paletka daması ilə təsvir edilir.
 2. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşən mərcan mənşəli adaların ümumi sahəsi, bu işıqlanma qurşağında yerləşən materik mənşəli adaların ümumi sahəsindən daha böyükdür.
 3. Okean sularının duzluluğu və əhalinin hər min nəfərə olan təbii artımı promil ilə (‰) hesablanır.
 4. Əsas iqlim qurşaqlarında yalnız buluddan çökən yağıntı növləri mövcuddur.
 5. Günəş Ekvator xətti üzərində zenitdə olarkən, günorta vaxtı eyni meridian çevrəsi üzərində yerləşən 30° şimal və cənub enliklərindəki relyef vahidinin səthinə günəş şüaları eyni bucaq altında düşməyə bilər.
 6. Düşməsi daha kiçik olan çayın orta meyilliliyi, düşməsi daha böyük olan çayın orta meyilliliyindən böyük ola bilər.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 5, 6 E) 3, 5, 6

17. Doğru **olmayan** bəndi seçin.

1. Günorta vaxtı kölgəsinin uzunluğu öz uzunluğuna bərabər olan şaquli basdırılmış dirəyin yerləşdiyi coğrafi enliklə, günəşin zenitdə olduğu coğrafi enlik arasında dərəcə fərqi 40°-dən böyükdür.
 2. Subtropik iqlim qurşağında savanna və seyrək meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
 3. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının artması ilə əlaqədar olaraq 50°-lik paralel üzərində maksimum və minimum düşmə bucağı arasındakı fərq indikindən daha böyük olar.
 4. İnari gölü mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 5. İsti okean cərəyanlarının keçdikləri ərazilərdə okean səthinin duzluluğu artır və həmin ərazidə enən hava axınları formalaşar.
 6. Şimal yarımkürəsində yanvar izotermiləri okeanlarda şimala, materiklərdə cənuba meyil edir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 6

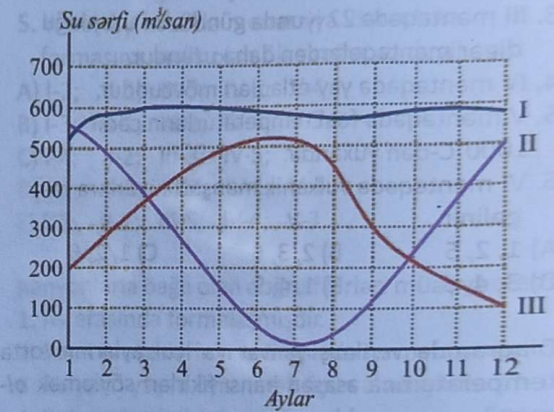
18. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Yeni Zelandiyanın əhalisinin əsas hissəsi qərb sivilizasiyasına mənsubdur.
 2. Tailandın sahillərini iki okeanın suları yuyur.
 3. Esvatini (Svazilend) tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
 4. İraq və Pakistan İslam dininə sitayiş edən ərəb ölkələridir.
 5. Moqadişo şəhəri Bakı şəhəri ilə eyni yarımkürələrdə yerləşir.
- A) 3, 4 B) 3, 5 C) 1, 5
D) 1, 2 E) 2, 4

19. Azərbaycan ərazisində Böyük Qafqaz dağlarının şimal-şərq yamacından axan əsas çayları şimaldan cənuba doğru müvafiq ardıcılıqla sıralayın.

- A) Qusarçay, Qudyalçay, Qaraçay, Vəlvələçay, Gilgilçay, Ataçay
B) Qudyalçay, Qusarçay, Qaraçay, Vəlvələçay, Gilgilçay, Ataçay
C) Qusarçay, Qudyalçay, Vəlvələçay, Qaraçay, Gilgilçay, Ataçay
D) Qusarçay, Qudyalçay, Qaraçay, Vəlvələçay, Ataçay, Gilgilçay
E) Qaraçay, Vəlvələçay, Qusarçay, Qudyalçay, Ataçay, Gilgilçay

20. En kəsikləri bərabər olan çayların hidroqraflarına əsasən, verilmiş fikirlərdən hansı doğru ola bilər?

- A) Ölkəmizdə I çayın rejiminə oxşar çaylar mövcuddur.
B) II və III çaylar Şimal yarımkürəsində yerləşə bilər.
C) II çay Şimal, III çay isə Cənub yarımkürəsində yerləşə bilər.
D) Bütün çayların qidalanmasında buzlaq suları iştirak edə bilər.
E) I çayın sürəti II çayın sürətindən kiçik ola bilər.

21. Xəritə-sxemdə hansı çay sistemi təsvir olunmuşdur?

- A) Dunay B) Dnəpr C) Reyn
D) Elba E) Po

22. Cədvələ əsasən, uyğun fikirləri müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Respublikamızda heyvandarlığın əsas sahəsi taxılçılıq rayonlarına meyil edən maldarlıqdır.	4. Respublikamızda yunluq-ətlik, ətlik-südlük qoyunçuluq inkişaf etmişdir.
2. Lerik və Yardımlıda zebu və zebuyabənzər maldarlıq inkişaf etmişdir.	5. Respublikamızın ən böyük broyler-quşçuluq kompleksləri taxılçılıq rayonlarında yerləşir.
3. Qoyun və keçilərin baş sayına görə Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu xüsusi fərqlənir.	

- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 4

23. Arpaçay, Daşaltı və Zuvand yasaqlıqların hansı inzibati rayonlarda yerləşdiyini müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) Şahbuz, Xocalı, Lerik
B) Şərur, Şuşa, Lerik
C) Kəngərli, Şuşa, Yardımlı
D) Şərur, Şuşa, Lənkəran
E) Şahbuz, Xocalı, Yardımlı

24. Cədvələ əsasən, doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

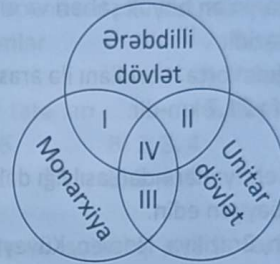
№	Landşaft	Torpaq tipi	İqlim tipi	Fiziki-coğrafi rayon
1	yarımsəhra	boz-qonur	qışı soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi	Kür-Araz
2	dağ-çöl	şabalıdı	qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim	Şərur-Ordubad
3	meşə-çəmən	allüvial-çəmən	qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi	Samur-Dəvəçi
4	dağ-çəmən	dağ-çəmən	qışı quraq keçən soyuq iqlim	Zaqatala-Lahıc
5	dağ-meşə	qonur dağ-meşə	yağintıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim	Qonaqkənd

- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 4

25. Filiz mənşəli faydalı qazıntıların yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

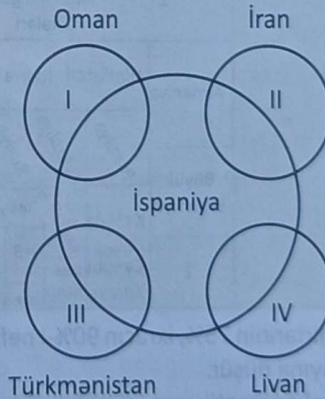
1. Zaqatala-Lahıc 2. Qonaqkənd
3. Arazboyu 4. Həkəri
5. Şamaxı 6. Gəncə
A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

26. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Suriya 2. Əlcəzair 3. Küveyt
4. Tacikistan 5. BƏƏ 6. Brunei
7. Malayziya 8. Tanzaniya
A) I-7, II-1, III-8, IV-2 B) I-8, II-6, III-3, IV-5
C) I-5, II-2, III-6, IV-3 D) I-5, II-4, III-7, IV-3
E) I-1, II-2, III-4, IV-6

27. Diaqrama əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1. Rəsmi dövlət dili Hind-Avropa dil ailəsinə aiddir.
2. Məhəlli sularının mövcud olduğu dəniz üç qitənin sahillərini yuyur.
3. Ərazisindən günorta vaxtı günəş şüalarının minimum düşmə bucağı 26,5° olan paralel keçir.
4. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
5. Ərazisi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
6. Sahillərini iki okean suları yuyur.
A) I-1; II-4; III-5; IV-3
B) I-4,6; II-1; III-3,5; IV-2
C) I-4,5; II-1; III-3; IV-2,6
D) I-5; II-1; III-4; IV-2,3
E) I-4; II-1; III-3; IV-2

28. Kanberra şəhəri üçün (35°c.e., 149°ş.u.) doğru bəndi seçin.
- A) 1:15000000 miqyaslı bərabərsahəli xəritədə paytaxtı olduğu ölkənin sahəsi 200 sm²-dir.
- B) Odlu Torpaq adasında günəş şüalarının maksimum düşmə bucağı müşahidə edildiyi gün, bu şəhərdə günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı 78,5° təşkil edir.
- C) Mülayim iqlim qurşağının dəniz vilayətinin enliyarpaq meşələr zonasında yerləşir.
- D) Yerləşdiyi qitənin ən böyük şəhəri və ən mühüm sənaye mərkəzidir.
- E) X saat qurşağının orta meridianı ilə arasında olan ən qısa məsafə 71,7 km-dir.
29. Transsərhəd su ehtiyatlarından asılılığı daha yüksək olan ölkələri müəyyən edin.
- A) Türkmənistan, Braziliya, Norveç, Küveyt
- B) Kanada, Konqo DR, Azərbaycan, Filippin
- C) Nigeriya, Misir, Banqladeş, Niderland
- D) Böyük Britaniya, İsveç, İraq, Özbəkistan
- E) Rusiya, İspaniya, Çin, Suriya
30. ÜDM həcminə əsasən tərtib olunmuş diaqramda rəqəmlə göstərilmiş ölkələrə uyğun gələn doğru fikirləri müəyyən edin.

ABŞ	1		Avropa İttifaqının digər ölkələri		G-20-yə daxil olmayan ölkələr
	Almaniya	Hindistan	İtaliya		
	Braziliya	Avstraliya	Rusiya		
	Böyük Britaniya	Kanada	Meksika	Türkiyə	
Çin	2	Cənubi Koreya	İndoneziya	Argentina	3
					QAR

- a. Bütçə gəlirlərinin 75%, ixracın 90%-i neft məhsullarının payına düşür.
- b. Geotermal enerjetikanın inkişafı üçün əlverişli İCM-ə malikdir.
- c. Dövlət dili Hind-Avropa ailəsinə daxil edilir.
- d. Respublika idarəetmə formasına malikdir.
- e. Fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcuddur.
- A) 1-b; 2-c,e; 3-a,d B) 1-a,e; 2-c,d; 3-b
- C) 1-e; 2-a,d; 3-b,c D) 1-b,e; 2-c,d; 3-a
- E) 1-b,e; 2-c,a; 3-d
31. Respublikamızın ağır sənaye sahələrinin olduğu şəhərləri müəyyən edin.
- A) Şirvan, Mingəçevir, Salyan
- B) Ucar, Ağsu, Gəncə
- C) İmişli, Saatlı, Sumqayıt
- D) Ağdaş, Göyçay, Bakı
- E) Neftçala, Xankəndi, Qax

32. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Ölkə əhalisinin orta illik təbii artımı 1,3%-ə bərabərdirsə, bu ölkə təbii artımın II tipinə aiddir.
2. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində Paleozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir.
3. Müəyyən bir əlavə və ya yeni məhsulun istehsalına başladıqdan sonra əldə edilən üstünlük və ya əlavə fayda alternativ dəyər adlanır.
4. Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında fırlanma sürətinin azalması ilə troposfer qatının qalınlığının azalması arasındakı əlaqə tərs mütənəsidir.
5. Tropik iqlim qurşağında savanna və seyrək meşələr, həmçinin dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonası mövcuddur.
- A) 3, 5 B) 1, 4 C) 2, 4
- D) 1, 5 E) 1, 3

33. Xəritə-sxemdə təsvir edilmiş coğrafi obyektin, dünyanın ən uzun boğazı ilə materikdən ayrılan coğrafi obyekt arasındakı oxşar cəhət və ya cəhətləri müəyyən edin.

- I. Yalnız bir işıqlanma qurşağında yerləşirlər.
- II. Sahillərini bir neçə dənizin suları yuyur.
- III. Aid olduğu ölkə inzibati ərazi quruluşuna görə unitardır.
- IV. Ərazilərində cavan dağlar mövcuddur.
- A) I,II,III B) I və II C) Yalnız III və IV
- D) II,III,IV E) Yalnız III

34. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Miqyasları bərabər olan fiziki xəritələrin ölçüləri müxtəlifdirsə, kiçik ölçülü xəritədə daha böyük ərazilər təsvir edilmişdir.
2. Şaquli cismin kölgəsinin uzunluğu cismin öz uzunluğuna bərabər olan məntəqələr yalnız tropik və mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
3. Missuri, İrtiş, İli, Okavanqo və Anqara çaylarının mənsəbləri dünya okeanı səviyyəsindən yuxarıda yerləşir.
4. Qəbələ, Şəki və Tovuz inzibati rayonları üç fiziki-coğrafi rayonda yerləşir.
5. Bütün istilik qurşaqlarının sərhədləri orta illik izotermələrə görə müəyyən edilir.
- A) 3, 4 B) 2, 3 C) 4, 5
- D) 1, 5 E) 1, 2

35. Cədvələ əsasən Zaqatala rayonuna xas olan texniki bitkiçilik sahələrinin hansı sütunda qeyd olunduğunu təyin edin.

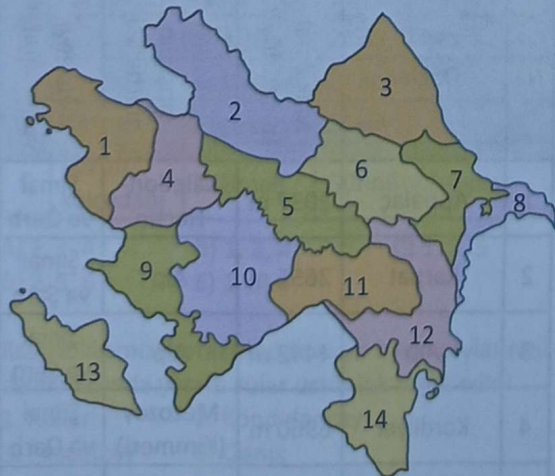
Bitki növü	1	2	3	4	5
pambıq					
tütün					
çay					
üzüm					
şəkər çuğunduru					
günəbaxan					
zəfəran					
xınagülü					
qızılgül					
biyan					

A) 4 B) 3 C) 5 D) 1 E) 2

36. Yer in öz xəyali oxu ətrafında fırlanma sürətinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq, Yer kürəsi iki məntəqə arasındakı 58°-lik uzunluq fərqi 435 dəqiqəyə dönmüşdür. Bunu nəzərə alaraq, tədqiqatçının XI saat qurşağının orta meridianı ilə, çevrəsinin $\frac{1}{4}$ hissəsinin uzunluğu 3438 km olan paralelin kəsişmə nöqtəsindən qərb istiqamətində 630,3 km məsafə qət etdikdən sonra, çatdığı coğrafi uzunluğu müəyyən edin.

A) 88° ş.u. B) 71,5° ş.u. C) 11,5° ş.u.
D) 7,5° q.u. E) 16° q.u.

37. Xəritə sxemdə rəqəmlərlə göstərilən iqtisadi rayonlardan hansılarının, hər hansı bir inzibati rayonu daxilində iki şəhər mövcuddur?

A) 3, 6, 10, 13, 14 B) 1, 3, 4, 10, 14
C) 1, 2, 5, 7, 13 D) 4, 8, 10, 12, 14
E) 3, 4, 9, 7, 11

38. Ölkə əhalisinin hər 1000 nəfərinə doğulanlar 22 nəfər, ölənlər isə 8 nəfər olmuşdur. Bir il içərisində ölənlərin ümumi sayının 40 min nəfər olduğunu nəzərə alaraq, ölkə əhalisinin ümumi sayını hesablayın.

A) 4000 min nəfər B) 1700 min nəfər
C) 5000 min nəfər D) 15000 min nəfər
E) 8000 min nəfər

39. Verilmiş türk xalqlarından Türk dili qrupunun Uyğur yarımqrupuna aid olanları müəyyən edin.

1. Karaimlər 2. Noqaylar
3. Şorlar 4. Xakaslar
5. Çulım tatarları 6. Başqırdlar
A) 3, 4, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

40. Müəssisənin sutkalıq enerji sərfiyyatı 50000000 kkal-dır. Enerji sərfiyyatında istifadə olunacaq yanacaq növlərini çəkisinin artmasına görə sıralayın.

1. Daş kömür 2. Quru odun
3. Torf 4. Yanar şist
5. Neft
A) 3, 2, 4, 1, 5 B) 4, 2, 3, 1, 5
C) 4, 2, 1, 3, 5 D) 5, 1, 3, 2, 4
E) 5, 1, 4, 3, 2

SINAQ 10

- Doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Paletka ilə ölçmə işləri xəritənin yalnız xüsusi miqyasına görə aparılır.
 - Respublikamızda mərmər yataqları yalnız iki təbii vilayətdə yayılmışdır.
 - 5 dekabr tarixində Şimal yarımkürəsində qütb gündüzləri müşahidə edilmir.
 - Regressiya nəticəsində səth örtüyünün əks etdirmə qabiliyyəti artır.
 - Kalahari çökəkliyindəki eyniadlı səhranın yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyü Qaraqum səhrasının yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
 - Çerapunci məntəqəsinə düşən atmosfer çöküntülərinin böyük hissəsi mənsəcə orografik yağıntı növünə aiddir.

A) 3, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

- Cədvələ əsasən, bütün ucqar nöqtələrin düzgün verilmədiyə bəndi seçin.

№	Materik və ya qitələrin ucqar nöqtələrin yerləşdiyi yarımkürələr			
	Şimal və Şərq	Cənub və Şərq	Şimal və Qərb	Cənub və Qərb
1	Dejnyov	Piay	Nordkin	Qalyinas
2	Merçison	Maryato	Parinyas	Kabu Branku
3	Nordkin	Frouerd	Bayron	Sent Çarlz
4	Çelyuskin	Bayron	Almadi	Roka
5	York	Cənub-Şərq	Uels Şahzadəsi	Stip-Poynt

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının dəyişməsi nəticəsində Şimal qütb işıqlanma qurşağının cənub sərhədi hal hazırkı sərhəddən $5,5^\circ$ şimala tərəf yerini dəyişmişdir. Bu zaman kölgənin uzunluğunun ildə bir dəfə sıfıra bərabər olduğu enliklər arasındakı məsafə miqyası 1: 6 660 000 olan xəritədə nə qədər olar?

A) 70 sm B) 60 sm C) 65 sm
D) 75 sm E) 27 sm
- C məntəqəsində atmosfer təzyiqi 460 mm c.s., D məntəqəsində isə 580 mm c.s. təşkil edir. C və D məntəqələri arasındakı məsafə 4 sm, yamacın meyilliliyinin isə 40% olduğunun bilərək, xəritənin tərtib edildiyi miqyası müəyyən edin.

A) 1: 65 000 B) 1: 80 000 C) 1: 200 000
D) 1: 75 000 E) 1: 150 000

- Verilmiş əlamətlərə uyğun gələn ərazi üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.
 - Subtropik iqlim qurşağında yerləşir.
 - Litosfer təbəqələrinin sərhədində yerləşir.
 - Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağı 22 dekabr tarixində müşahidə edilir.

1. Seysmik proseslərin baş vermə ehtimalı çoxdur.
2. Ən yüksək temperatur iyun ayında müşahidə edilir.
3. Qütb ulduzu 58° bucaq altında görünür.
4. Sutkanın işıqlı vaxtının ən uzun olduğu tarix 22 iyundur.
5. Mövsümü fəsil dəyişkənliyi aydın müşahidə edilir.
6. Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.

A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 6

- Düzgün fikirləri müəyyən edin.
 - Skandinaviya dağlarının mütləq hündürlüyü Drakon (Əjdaha) dağlarının mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
 - Qafqaz dağlarında yerləşən Kazbek zirvəsinin mütləq hündürlüyü 5300 metrə bərabərdir.
 - Yerin maqnit sahəsinin formalaşmasının əsas səbəbi, daxili və xarici nüvənin hərəkətidir.
 - MakDonnel dağları litosfer təbəqələrinin konvergent sərhədində yerləşir.
 - Uran filizi tərkibinə görə çox kasıbdır.
 - Nauru adasında fosfor ehtiyatları mövcuddur.

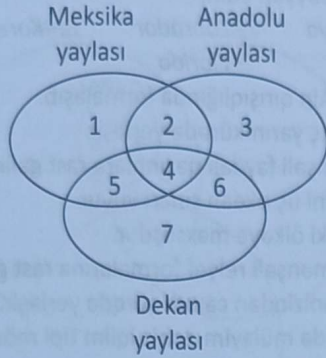
A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 6 E) 3, 5, 6

- Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

№	Dağlar	Maksimal hündürlüyü	Yarandığı qırışıqlıq mərhələsi	Yerləşdiyi yarımkürələr
1	Appalaç	2037 m	Kaledon-Hersin	Şimal və Qərb
2	Karpat	2655 m	Alp	Şimal və Şərq
3	Alp	4442 m	Alp	Şimal və Şərq
4	Kordilyer	6960 m	Mezozoy (Kimmeri)	Şimal və Qərb
5	Skandinaviya	2469 m	Kaledon	Şimal və Şərq
6	Qafqaz	5895 m	Alp	Şimal və Şərq

A) 1, 2, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 6

8. Eylər Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- Denudasiya prosesi üstünlük təşkil edir.
 - Aid olduğu ölkə federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
 - Geosinklinalda yerləşir.
 - Fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcud deyil.
 - Çayları Atlantik və Hind okeanı hövzələrinə aiddir.
 - Aid olduğu ölkə BRİKS (BRICS) ölkələri qrupuna daxildir.
 - Mezozoy qırıqlığı vilayətinə aiddir.
- 1-g, 2-c, 3-f, 4-a, 5-b, 6-d, 7-e
 - 1-c, 2-a, 3-e, 4-g, 5-b, 6-d, 7-f
 - 1-c, 2-a, 3-d, 4-g, 5-f, 6-e, 7-b
 - 1-g, 2-c, 3-e, 4-a, 5-b, 6-d, 7-f
 - 1-a, 2-c, 3-e, 4-f, 5-b, 6-d, 7-g

9. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Faydalı qazının adı	Yerləşdiyi yataq	Yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayon
1	Polimetal	Kasdağ	Zaqatala-Lahıc
2	Qızıl	Qoşa	Vulkanik yayla
3	Civə	Narzanlı	Vulkanik yayla
4	Barit	Başqışlaq	Gəncə
5	Gips	Ağcakənd	Qarabağ
6	Kükürd kolçedanı	Toğanalı	Günnüt-Qapıcıq

- 2, 3, 4
- 1, 3, 4
- 1, 3, 5
- 2, 5, 6
- 1, 5, 6

10. Respublikamızın ərazisindən axan hansı çayların qidalanmasında yeraltı sular üstünlük təşkil edir?

- Həkəri
 - Köndələnçay
 - Pirsaatçay
 - Qanıx
 - Türyançay
 - Ağsuçay
- 1, 3, 6
 - 1, 5, 6
 - 2, 4, 5
 - 1, 3, 4
 - 1, 4, 5

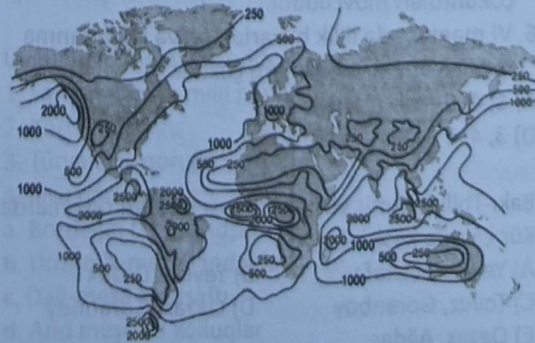
11. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Qarabağ vulkanik yaylasının effuziv mənşəli süxurları ağır, bərk və məsaməlidir.
 - Sürüşmələrin baş vermə səbəbləri yalnız ekzogen proseslərlə bağlıdır.
 - Ölkədə baş verə biləcək iqtisadi böhran ÜDM-də payı olan xarici şirkətlərə təsir edir.
 - Radial model əhəlinin nəqliyyat yollarının kəsişdiyi mərkəzlərdə, əsasən dairəvi formada məskunlaşma modelidir.
 - Rekreasiya və tibbi coğrafiya fiziki coğrafiyanın yeni sahəsidir.
 - Üzvi-sintez kimyası karbohidrogen xammalı və yarımfabrikatlar istehsal edir.
- 1, 2, 6
 - 1, 2, 5
 - 3, 4, 5
 - 1, 3, 6
 - 2, 4, 5

12. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Şimal yarımkürəsində iyul və yanvar izotermələri cənub yarımkürəsinə nisbətən yerlərini daha kəskin dəyişirlər.
 - Transqressiya mərhələsində səth örtüyünün əks etdirmə qabiliyyəti artmışdır.
 - Təklə-Məkan səhrasının yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyü Liviya səhrasının yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
 - Miqyasları eyni olan xəritələrdə həqiqi sahəsi daha böyük olan coğrafi obyektlərin generalizasiyası daha böyük olsa da, xəritədə daha kiçik ərazi tutar.
 - Dağ yamaclarında müvəqqəti su axınları vasitəsilə gətirilən və dağın ətəyi boyunca toplanan çöküntülən prolüvi adlanır.
 - Qış aylarında Azərbaycanda tropik hava kütlələri müşahidə oluna bilməz.
- 4, 5, 6
 - 2, 3, 5
 - 1, 3, 6
 - 1, 2, 4
 - 2, 4, 6

13. Xəritə sxemə əsasən, mütləq qiymətləri bərabər olan nöqtələri birləşdirən qapalı əyri xətlər adlanır:

- izobat
- izobar
- izogiyet
- izoqamin
- izohips

14. Verilmiş əlamətlərə uyğun gələn ərazi üçün səciyyəvi **olmayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.
- Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Geosinklinalda yerləşir.
 - Qalxan hava kütlələri üstünlük təşkil edir.
 - Okean sahilinə yaxındır.
1. Gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı fərq 18 saatdan çox ola bilər.
 2. İlboyu yüksək təzyiq müşahidə edilir.
 3. Fiziki aşınma üstünlük təşkil edir.
 4. Şürüşmə hadisələri baş verə bilməz.
 5. Səpələnən radiasiya üstünlük təşkil edə bilər.
 6. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinməyə bilər.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 6

15. Xəritə sxemə əsasən doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin

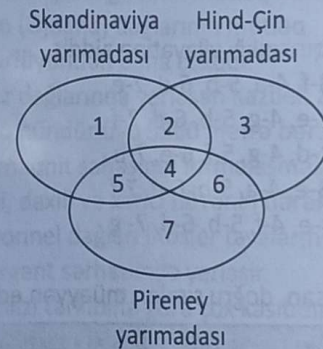

1. I məntəqədə formalaşan çayların qida mənbəyində qar suları üstünlük təşkil edir.
 2. II məntəqənin olduğu ərazidə rekultivasiya tədbirinə ehtiyacı olan torpaqlar mövcuddur.
 3. III məntəqənin olduğu ərazidə mütləq hündürlük 3000 m-dən azdır.
 4. IV məntəqənin yerləşdiyi inzibati rayonda filiz mənşəli faydalı qazıntılara rast gəlinir.
 5. V məntəqənin yerləşdiyi ərazidə Yura və Təbaşir çöküntüləri mövcuddur.
 6. VI məntəqədə illik buxarlanma və buxarlanma qabiliyyət arasındakı fərq çoxdur.
- A) 1, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 5
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 5

16. Bakı-Tbilisi dəmir yol xətti hansı inzibati rayonlarda Kür çayı ilə kəsişir?
- A) Yevlax, Ağstafa B) Yevlax, Qazax
C) Tovuz, Goranboy D) Qazax, Goranboy
E) Qazax, Ağdaş

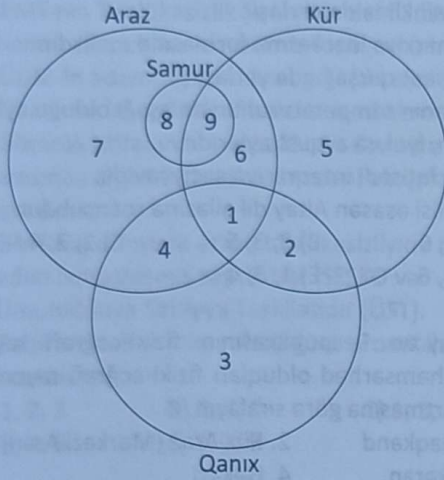
17. Verilmiş yarımadaaların ən azı birinə aid olan düzgün fikirləri müəyyən edin.
- Yutlandiya — Labrador — Koreya
 - Kola — Florida
1. Ərazisi Alp qırışıqlığında formalaşmış.
 2. Ərazisi üç yarımkürədə yerləşir.
 3. Filiz mənşəli faydalı qazıntılara rast gəlinir.
 4. Sahillərini üç okean suları yuyur.
 5. Ərazisi iki ölkəyə məxsusdur.
 6. Buzlaq mənşəli relyef formalarına rast gəlinir.
 7. Karib dənizindən cənub şərqdə yerləşir.
 8. Ərazisində mülayim dəniz iqlim tipi mövcuddur.
- A) 3, 4, 7, 8
B) 1, 2, 4, 8
C) 3, 5, 6, 8
D) 1, 2, 5, 6
E) 1, 3, 5, 7

18. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə mövcuddur.
 - b. Ərazisinin bütün hissələrində gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulmur.
 - c. Çayları iki okean hövzəsinə aiddir.
 - d. Ərazisində aid olduğu qitənin iki ucqar nöqtəsi yerləşir.
 - e. Qərb yarımkürəsində yerləşir.
 - f. Ərazisində yerləşən ölkələrdə kənd təsərrüfatının aparıcı sahəsi əkinçilikdir.
 - g. Şaquli cisimlərin kölgəsi il ərzində günorta vaxtı üfün həm şimal, həm də cənub tərəfində düşə bilər.
 - h. İnkişaf etmiş ölkələr yerləşir.
 - k. Eston xalqı ilə eyni dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.
- A) 1 – k; 2 – c; 3 – g; 4 – a; 5 – h; 6 – b, f; 7 – d, e
B) 1 – k; 2 – b; 3 – g; 4 – a; 5 – h; 6 – c; 7 – d, e, f
C) 1 – c; 2 – d, k; 3 – f; 4 – e; 5 – a; 6 – b; 7 – g, h
D) 1 – b; 2 – a; 3 – d; 4 – h; 5 – f; 6 – g; 7 – c, e
E) 1 – h; 2 – c; 3 – g; 4 – a; 5 – k; 6 – b, f; 7 – d, e

19. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

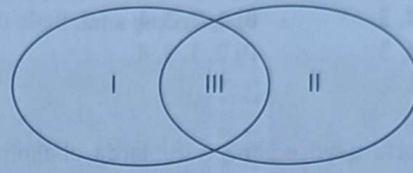
- Mənsəbi okean səviyyəsindən yuxarıda yerləşir.
 - Qonşu dövlətlə sərhəddə üzərində müştərək SES-lər inşa edilmişdir.
 - Əsas çayın qolu hesab edilir.
 - Üç ölkənin ərazisindən axır.
 - Ölkəmizin ən böyük su anbarının lillənməsində iştirak edir.
 - Mənbəyinin yerləşdiyi ölkənin çayları iki okean hövzəsinə aiddir.
 - Mənsəbi dünyanın ən böyük qapalı su hövzəsidir.
 - Üzərində sərhəd-keçid məntəqəsi fəaliyyət göstərir.
 - Mənsəbinin yerləşdiyi tektonik zonada qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim yarımipiti formalaşmışdır.
- 1-f, 2-e, 3-d, 4-c, 5-a, 6-k, 7-b, 8-h, 9-g
 - 1-e, 2-k, 3-c, 4-a, 5-b, 6-f, 7-d, 8-g, 9-h
 - 1-k, 2-b, 3-a, 4-c, 5-d, 6-g, 7-e, 8-h, 9-f
 - 1-k, 2-e, 3-a, 4-c, 5-d, 6-f, 7-b, 8-h, 9-g
 - 1-a, 2-c, 3-k, 4-e, 5-d, 6-b, 7-f, 8-g, 9-h

20. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Yeni Qvineya adası yerləşdiyi yarımkürənin ən böyük adasıdır və ərazisi iki ölkəyə məxsusdur.
 - Tibet dağlıq yaylası Mezozoy qırışıqlığında yaranıb və qar xəttindən yuxarıda yerləşən hissəsi mövcud deyil.
 - Ruis, Kotopaxi, San-Pedro, Taxumulko və Lyulyayako vulkanları Latın Amerikasında yerləşir.
 - Amudərya və Sırdərya çayları ilin soyuq dövründə bolsulu olduğuna görə yay aylarında Aral gölünə gəlib çatıb bilmirlər.
 - Daxili dənizlərdə qabarma dalğasının hündürlüyü kiçik olur.
 - Azor adaları litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşir.
- 1, 5, 6
 - 2, 3, 4
 - 1, 4, 6
 - 2, 5, 6
 - 1, 3, 5

21. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Savanna və seyrək meşələr təbii zonası

- Yalnız əsas iqlim qurşağında rast gəlinir.
 - Torpaq örtüyünün əsas hissəsində rütubətlənmə əmsalı vahiddən kiçikdir.
 - Zəngin torf ehtiyatına malikdir.
 - Şimali Amerika materikində rast gəlinir.
 - Çaylarının səviyyəsi il ərzində kəskin dəyişir.
 - Rast gəlinən ərazilərin çox hissəsi platformadır.
- I - 2, 5; II - 1, 3; III - 4, 6
 - I - 1, 4; II - 2, 3; III - 5, 6
 - I - 2, 5; II - 4, 6; III - 1, 3
 - I - 2, 4; II - 1, 5; III - 3, 6
 - I - 2, 3; II - 4, 6; III - 1, 5

22. Respublikamızın sərhədləri boyunca yerləşən fiziki-coğrafi obyektləri uyğun olaraq qruplaşdırın.

Sərhəd olduğu ölkə	Sərhəd boyu uzanan çaylar	Sərhəd boyu uzanan dağ silsiləsi
I İran	1. Mazımçay	a. Şahdağ
II Rusiya	2. Samur	b. Sudur
III Ermənistan	3. Qabırçı	c. Murovdağ
IV Gürcüstan	4. Bolqarçay	d. Şərqi Göyçə
	5. Qanıx	e. Dərələyəz
	6. Astaraçay	f. Qarabağ dağları
	7. Bəsitçay	h. Talış

- I - 4, 6 - h; II - 2 - b; III - a, d, e, f; IV - 1, 3, 5
- I - 4, 6 - h; II - 2 - b; III - a, d, e; IV - 1, 3, 5
- I - 4, 6, 7 - h; II - 2 - a, b; III - d, e, f; IV - 3, 5
- I - 6, 7 - e, h; II - 1, 2 - a, b; III - c; IV - 3, 5
- I - 4 - e; II - 2 - a, b; III - c, d; IV - 1, 3, 5

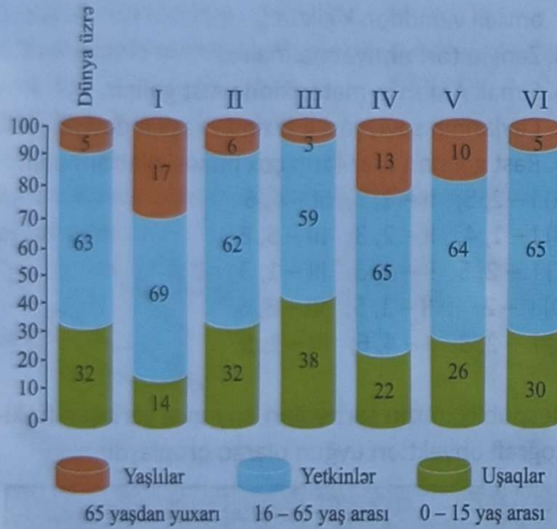
23. Uyğunluğu müəyyən edin.

- Samur-Yalama milli parkı
 - Korçay qoruğu
 - Türyançay qoruğu
 - İlisu qoruğu
 - a. Bozdağın təbii landşaftları
 - b. Düzənlik-meşə landşaftı
 - c. Dağ-meşə landşaftı
 - d. Arid meşə və kolluqlar
- 1-d, 2-a, 3-c, 4-b
 - 1-b, 2-d, 3-a, 4-c
 - 1-a, 2-b, 3-d, 4-c
 - 1-b, 2-a, 3-d, 4-c

24. Şimali Amerika materikində yerləşən gölləri şərqdən qərbə doğru müvafiq ardıcılıqla sıralayın.

1. Huron
 2. Vinnipeq
 3. Böyük Ayı
 4. Böyük Kölə
- A) 2, 1, 4, 3 B) 1, 2, 3, 4
C) 1, 2, 4, 3 D) 2, 1, 3, 4
E) 4, 3, 1, 2

25. Rəqəmlərlə qeyd edilmiş sütunlarda əhalinin yaş aralıqlarının faizləri verilmişdir. Buna əsasən qitələrin adlarının düzgün verildiyi müvafiq bəndi seçin.

- A) I – Avstraliya və Okeaniya, II – Avropa, III – Afrika, IV – Şimali Amerika, V – Cənubi Amerika, VI – Asiya
B) I – Avropa, II – Asiya, III – Afrika, IV – Şimali Amerika, V – Avstraliya və Okeaniya, VI – Cənubi Amerika
C) I – Avropa, II – Afrika, III – Asiya, IV – Şimali Amerika, V – Cənubi Amerika, VI – Avstraliya və Okeaniya
D) I – Şimali Amerika, II – Asiya, III – Afrika, IV – Avropa, V – Cənubi Amerika, VI – Avstraliya və Okeaniya
E) I – Avropa, II – Asiya, III – Afrika, IV – Şimali Amerika, V – Cənubi Amerika, VI – Avstraliya və Okeaniya

26. Bərabərrütəbətli subtropik iqlim tipinin müşahidə olunmadığı yarımkürədə yerləşən və günəş şüalarının günorta vaxtı maksimum və minimum düşmə bucaqları fərqi bərabər olduğu iki coğrafi enlik arasında ən qısa məsafə 6771 km-dir. Bu coğrafi enlikləri müəyyən edin.

- A) 75,5° şm.e. və 14,5° şm.e.
B) 70° şm.e. və 15° şm.e.
C) 10,5° şm.e. və 71,5° c.e.
D) 66,5° şm.e. və 23,5° c.e.
E) 20,5° şm.e. və 80,5° şm.e.

27. Meksika, CAR və Monqolustan dövlətlərindən heç birinə aid **olmayan** xüsusiyyətləri seçin.

1. Geosinklinalda yerləşir.
 2. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 3. XIV saat qurşağında yerləşir.
 4. Havanın temperaturunun ən aşağı olduğu aylar iyun, iyul və avqust aylarıdır.
 5. Tam iqtisadi integrasiya səciyyəvidir.
 6. Əhalisi əsasən Altay dil ailəsinə mənsubdur.
- A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 4

28. Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlarını, həmsərhəd olduqları fiziki-coğrafi rayon sayının artmasına görə sıralayın.

1. Qonaqkənd
 2. Kür-Araz (Mərkəzi Aran)
 3. Lənkəran
 4. Həkəri
 5. Talış
- A) 4, 5, 1, 3, 2 B) 3, 5, 4, 1, 2
C) 5, 3, 4, 1, 2 D) 3, 1, 4, 5, 2
E) 5, 3, 1, 4, 2

29. Uyğunluğu müəyyən edin

Ölkənin geosiyasi roluna aid olan:

I əsas amillər

II digər amillər

1. iqtisadi güc ÜDM-un (ümumi daxili məhsul) həcmi
 2. siyasi təsir dairəsi
 3. ölkədaxili sabitlik (münaqişələr, problemlər)
 4. təbii resursların həcmi
 5. vətəndaşların sağlamlığı
 6. hərbi güc (hərbi budcə, nüvə potensialı)
- A) I - 3, 4, 5; II - 1, 2, 6
B) I - 2, 3, 5; II - 1, 4, 6
C) I - 1, 4, 5; II - 2, 3, 6
D) I - 1, 2, 3; II - 4, 5, 6
E) I - 1, 4, 6; II - 2, 3, 5

30. Uyğunluğu müəyyən edin.

I. Əlvan metallurgiya xammalı

II. Qara metallurgiya xammalı

III. Qeyri-filiz xammalı

1. Manqan
2. Asbest
3. Volfram
4. Mis
5. Xrom
6. Dəmir
7. Apatit
8. Boksit
9. Perlit

- A) I - 2, 3, 4; II - 5, 6, 8; III - 1, 7, 9
B) I - 3, 4, 9; II - 1, 5, 6; III - 2, 7, 8
C) I - 3, 4, 8; II - 1, 2, 6; III - 5, 7, 9
D) I - 3, 4, 8; II - 1, 5, 6; III - 2, 7, 9
E) I - 1, 5, 6; II - 2, 7, 9; III - 3, 4, 8

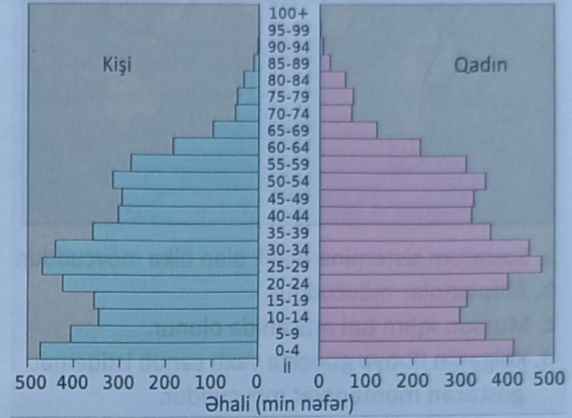
31. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. OPEK təşkilatında dörd qitədən olan ölkə var.
 2. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin hamısı respublika idarəetmə formasına malikdir.
 3. ÜDM-in adambaşına düşən gəlirləri eyni olan ölkələrdə insan inkişaf indeksi eyni olmaya bilər.
 4. Gömrük ittifaqının məqsədi ona üzv olan ölkələr arasında siyasi-iqtisadi və mədəni əlaqələrin sıx qurulmasıdır.
 5. BMT-nin dünyada ərzaq təhlükəsizliyinə nəzarət edən ixtisaslaşmış təşkilatlar İSESKO və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatıdır (ÜST).
 6. Təbii artım hər min nəfərə görə promil ilə (‰) hesablanır.
- A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 6 C) 1, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

32. Xəritə-sxemə əsasən, doğru fikri müəyyən edin.

- A) 4 rəqəmi ilə göstərilmiş çayın düşməsi 400 m-dən daha aşağıdır və bu çayın axdığı ərazidə çöl, meşə-çöl, enliyarpaq meşə, qarışıq meşə təbii zonalarına rast gəlinir.
- B) 3 rəqəmi ilə göstərilən çayın keçdiyi ərazilərdə qonur-meşə torpaqlarına rast gəlinir və bu çayın səviyyəsi ilboyu kəskin dəyişir.
- C) 1 rəqəmi ilə göstərilən çayın axdığı ərazi platformanın əylməsində yerləşir və yerləşdiyi ölkə iqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə "Böyük yeddilik" qrupuna daxildir.
- D) 5 rəqəmi ilə göstərilmiş çay keçdiyi ölkənin paytaxtından axır və bu çay suvarmada geniş istifadə olunur.
- E) 2 rəqəmi ilə göstərilən çayın axdığı ərazidə yağıntıların əksər hissəsi ilin isti dövründə düşür və bu çayın mənsəbi olan dəniz iki işıqlanma qurşağında yerləşir.

33. Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il üçün tərtib edilmiş yaş və cins piramidasına əsasən neçənci illərdə əhalinin əmək qabiliyyətli hissəsində çatışmazlıq yaranı bilər və neçənci illərdə əmək qabiliyyətli əhali daha çox olacaq?

- A) 2019–2023; 2022–2030
B) 2020–2023; 2030–2033
C) 2022–2025; 2028–2032
D) 2019–2023; 2029–2033
E) 2022–2026; 2026–2028

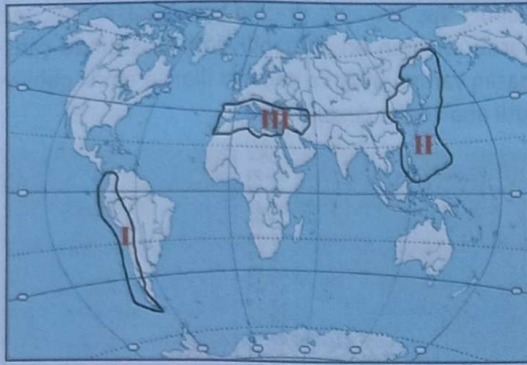
34. Tədqiqatçı 23 sentyabr tarixində 5° cənub enliyi və 45° şərq uzunluğunun kəsişməsindən şimal istiqamətində 2775 km hərəkət etdikdən sonra, şərq istiqamətində 4707 km hərəkət etmişdir. Onun çatdığı sonuncu məntəqədə günorta olarsa, müvafiq olaraq, səhər, axşam və gecə hansı coğrafi uzunluqlarda müşahidə edilir?

- A) 120°q.u., 60°q.u., 0° B) 90°ş.u., 0°, 90°q.u.
C) 180°, 90°q.u., 90°ş.u. D) 0°, 60°ş.u., 120°ş.u.
E) 0°, 180°, 90°q.u.

35. Respublikamızda taxıl yığımı 2,9 mln. tondur. İl ərzində ölkəmizin ərzaq taxılına olan illik tələbatı 1,7 mln. ton olmasına baxmayaraq taxılın müəyyən hissəsi xarici ölkələrdən idxal olunur. Bunun səbəbi nədir?

- A) Ölkədə yığılan taxıl yüksək keyfiyyətə malik olduğu üçün bir hissəsi xaricə ixrac olunur.
- B) Ölkə ərazisində yığılan taxıl məhsullarının çox hissəsi heyvandarlıq və quşçuluqda yem məqsədilə istifadə edilir.
- C) Taxılın əksər hissəsinin payız aylarında yığılması ərzaq çatışmazlığına səbəb olur.
- D) Ölkəmizdə istehsal olunan taxılın əksər hissəsinin geni modifikasiya olunduğuna (GMO) görə yerli un dəyirmanları taxılı almaqdan imtina edir.
- E) İstehsal olunan taxılın əksər hissəsi Gürcüstan Respublikasına ixrac edilir.

36. Xəritə-sxemə əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

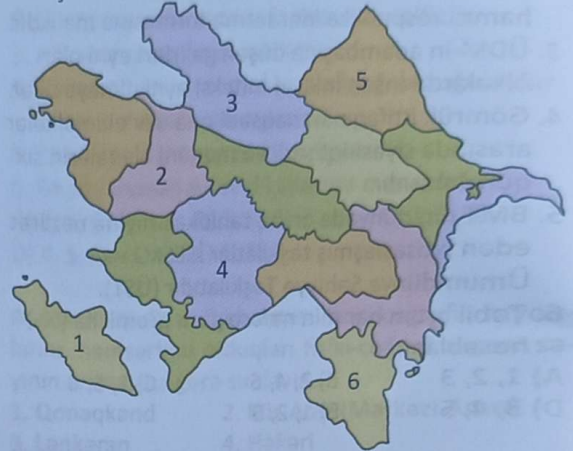
- Sosializm sisteminə malik olan ölkə mövcuddur.
 - Altiplanolar mövcuddur.
 - Musson iqlim tipi müşahidə olunur.
 - Kölgənin ilboyu günorta vaxtı cənub istiqaməti göstərən məntəqələr mövcuddur.
 - Heç bir ölkədə demoqrafik böhran müşahidə edilmir.
 - Günəş şüaları düz bucaq altında düşür.
 - Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında fırlanma sürəti maksimum olan məntəqə mövcuddur.
- A) I – b, d, h; II – a, c; III – e, f
 B) I – b, d; II – a, c, e; III – f, h
 C) I – b, d, e, h; II – a, c; III – f
 D) I – a, c; II – b, d; III – e, f, h
 E) I – f; II – d, h; III – a, b, c, e

37. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Sahilləri iki okean suları ilə yuyulur.
 - Ərazisi iki qitədə yerləşir.
 - Unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
 - Ərazisi iki materikdə yerləşir.
 - Ərazisində dünya okeanı səviyyəsindən aşağıda yerləşən çökəklik mövcuddur.
 - G-20 ölkələr qrupuna aiddir.
 - Paytaxtı ölkənin ən böyük şəhəri deyil.
 - Çöl və səhra təbii zonası mövcuddur.
 - Sami-Hami dil ailəsinin aid olan xalqların yayıldığı ölkələrlə həmsərhəddir.
- A) 1 – h; 2 – k; 3 – a, d; 4 – b, c; 5 – e; 6 – g; 7 – f
 B) 1 – a; 2 – k; 3 – c, f; 4 – b, d; 5 – g; 6 – h; 7 – e
 C) 1 – f; 2 – d; 3 – k; 4 – a, c; 5 – b, g; 6 – e; 7 – h
 D) 1 – f; 2 – k; 3 – a, d; 4 – b, c; 5 – g; 6 – e; 7 – h
 E) 1 – f; 2 – d; 3 – a, k; 4 – e; 5 – b, c; 6 – g; 7 – h

38. Xəritə-sxemədə rəqəmlərlə göstərilmiş iqtisadi rayonların hansıları ilə bağlı aşağıda doğru fikirlər verilməmişdir?

- Qara metallurgiyanın xammalı olan faydalı qazıntı və çovdar bariti yataqları mövcuddur.
 - Qarzakli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışdır və qışı quraq keçən soyuq iqlim tipi müşahidə edilir.
 - Yağintıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim tipi müşahidə edilir və marmar yataqlarına rast gəlinir.
 - Qar xəttindən yuxarıda yerləşən əraziləri mövcuddur və uçqun-bənd mənzəli gölə rast gəlinir.
 - Yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim tipi müşahidə edilir və ərazisi bir tektonik zonada yerləşir.
 - Ərazisində Mezozoy yaşlı neft yataqları və mülayim-isti iqlim tipi mövcuddur.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 4, 5, 6
 D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 6

39. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

- Qazaxlar və qaraqalpaqlar türk dil qrupunun müxtəlif yarımqrupuna daxildir.
 - Şimali Makedoniya və Albaniya respublikaları keçmiş Yuqoslaviyanın (YSFR) parçalanmasından sonra yaranmışdır.
 - Dünyada ən böyük fosforit qurşağı Şimali Afrika – Mərakeş Krallığında yerləşir.
 - Misin konsentrat şəkildə daşınması xam şəkildə daşınmasından daha əlverişlidir.
 - Fukushima elektrik stansiyasında enerji əldə etmək üçün yanacaq qismində təbii qaz və daş kömürdən istifadə edilir.
 - Ekoloji təcavüz siyasətini inkişaf etmiş ölkələr həyata keçirir.
- A) 1, 2, 4 B) 3, 4, 5 C) 3, 4, 6
 D) 1, 3, 6 E) 2, 5, 6

SINAQ 11

1. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyilliliyinin dəyişməsi nəticəsində Şimal mülayim işıqlanma qurşağının şimal və cənub sərhədləri arasındakı məsafə 3774 km təşkil etmişdir. Bu halda, günəş şüalarının minimum düşmə bucağının 36° -yə bərabər olduğu fərqli coğrafi enliklər arasındakı ən qısa məsafənin baş və xüsusi miqyasa görə hesablanmış təhrif fərqi 228 km-ə bərabərdir. Xəritədəki məsafənin isə 30 sm-ə bərabər olduğunu bilərək, xəritənin tərtib edildiyi baş miqyası müəyyən edin.

A) 1: 20 000 000 B) 1: 10 000 000
C) 1: 25 000 000 D) 1: 30 000 000
E) 1: 15 000 000

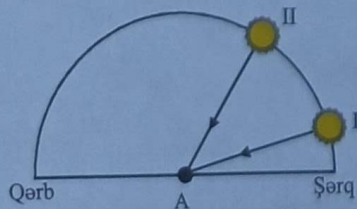
2. Çayın mənbəyində atmosfer təzyiqi 540 mm c.s.-dir, mənbəyi isə dünya okeanı səviyyəsindən 600 m yüksəklikdə yerləşir. Çayın uzunluğunun 1:2500000 miqyaslı xəritədə 80 sm olduğunu bilərək, onun orta meyilliliyini hesablayın.

A) 0,6 m/km B) 1,1 m/km C) 2,7 m/km
D) 0,8 m/km E) 3,2 m/km

3. Yer in öz xəyali oxu ətrafında fırlanma sürətinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq, Yer kürəsi iki məntəqə arasındakı 58° -lik uzunluq fərqi 435 dəqiqəyə dönmüşdür. Bunu nəzərə alaraq, tədqiqatçının XI saat qurşağının orta meridianı ilə, çevrəsinin $\frac{1}{4}$ hissəsinin uzunluğu 3438 km olan paralelin kəsişmə nöqtəsindən şərq istiqamətində 955 km məsafə qət etdikdən sonra, çatdığı coğrafi uzunluğu müəyyən edin.

A) 63° ş.u. B) 88° ş.u. C) 113° ş.u.
D) $63,5^\circ$ q.u. E) $107,5^\circ$ q.u.

4. Şəkilə, Günəş şüalarının günün fərqli saatlarında A məntəqəsinə düşmə bucaqları göstərilmişdir. Buna əsasən, A məntəqəsinə şaquli basdırılmış dirəyin kölgəsi, Günəşin I vəziyyətdən II vəziyyətə gəldiyi müddət ərzində necə dəyişər?

- A) kölgənin uzunluğu artır
B) kölgənin uzunluğu qısalar
C) kölgənin uzunluğu sabit qalar
D) kölgənin uzunluğu əvvəlcə artır, daha sonra qısalar
E) kölgənin uzunluğu əvvəlcə qısalar, daha sonra artır

5. Düzgün *olmayan* bəndi seçin.

1. Skandinaviya dağlarının mütləq hündürlüyü Ural dağlarının mütləq hündürlüyündən daha azdır.
2. Böyük Suayırıcı dağlarının ən hündür zirvəsinin mütləq hündürlüyü 2820 metrə bərabərdir.
3. Yer in maqnit sahəsinin formalaşmasının əsas səbəbi, daxili və xarici nüvənin hərəkətidir.
4. MakDonnel dağları litosfer tavalarının divergent sərhədində yerləşir.
5. Uran filizi tərkibinə görə çox kasıbdır.
6. Labrador yarımadasında zəngin dəmir filizi ehtiyatı mövcuddur.

A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

6. Cədvələ əsasən, doğru *olmayan* sıraları müəyyən edin.

No	Dağlar	Maksimal hündürlüyü	Yarandığı qırışıqlıq mərhələsi	Yerləşdiyi yarımkürələr
1	Altay	4506 m	Hersin	Şimal və Şərq
2	Karpat	2655 m	Alp	Şimal və Şərq
3	Alp	4807 m	Alp	Şimal, Şərq və Qərb
4	Kordilyer	6194 m	Mezozoy (Kimmeri)	Şimal, Şərq və Qərb
5	Skandinaviya	2469 m	Kaledon	Şimal və Şərq
6	Qafqaz	5033 m	Alp	Şimal və Şərq

A) 2, 4, 6 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 6

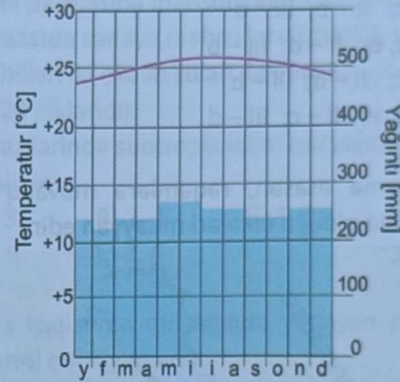
7. Coğrafi obyektlərin qərbdən şərqə doğru düzgün ardıcılığı:

- A) Florida yarımadası, Azor adaları, Novosibir adaları, Malakka yarımadası, Sulavesi adası
- B) Saxalin adası, Sumatra adası, Şri-Lanka adası, Yutlandiya yarımadası, Po çayı
- C) Böyük Britaniya adası, İslandiya adası, Balkan yarımadası, Sayma gölü, Krım yarımadası
- D) Odlu Torpaq, İrlandiya adası, Skandinaviya yarımadası, Kalimantan (Borneo) adası, Sumatra adası
- E) Kanar adaları, Bretan yarımadası, Krit adası, Süveyş kanalı, Novaya Zemlya adası

8. Doğru olan ifadəni müəyyən edin.
1. Geosinklinal ərazilərdə geotermik pillə daha kiçikdir.
 2. Bütün litosfer təbəqələrinin konvergent sərhədlərində subduksiya prosesi baş verir.
 3. Pasxa, Müqəddəs Yelena, İslandiya və Aleut adaları litosfer təbəqələrinin divergent sərhədinə uyğun gəlir.
 4. Dəclə və Fərat çaylarının başlanğıc götürdüyü ərazilər seysmik cəhətdən fəaldır.
 5. Karib, Filippin və Baffin dənizləri geosinklinal ərazidə yerləşirlər.
 6. Ruis, Bardarbunqa və Pinatubo vulkanları Şimal yarımkürəsində yerləşirlər.
- A) 2, 4, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6
9. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Orta okean dağ silsilələrinə Şimal Buzlu okeanda rast gəlinir.
 2. Şimali Amerika materikdə yerləşən Böyük düzənliklərin mütləq hündürlüyü Mərkəzi düzənliklərin hündürlüyündən daha çoxdur.
 3. Afrika materikinə ən yüksək zirvəsi qar xəttindən aşağıda yerləşir.
 4. Viktoriya adasında qütb gecələri müşahidə olunur.
 5. Şimal yarımkürəsində yerləşən bütün çayların deltasında əhali sıx məskunlaşmışdır.
 6. Antarktikada fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcuddur.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 6
10. Uyğunluğu müəyyən edin.
- I. Subtropik Aralıq dəniz iqlim vilayəti
II. Subtropik musson iqlim vilayəti
III. Mülayim dəniz iqlim vilayəti
1. Həmişəyaşıl codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonası yayılmışdır.
 2. Çayların əksəriyyətinin səviyyəsi il ərzində kəskin dəyişir.
 3. Avstraliya materikinə cənub-qərb hissəsində rast gəlinir.
 4. Qış aylarında kontinental hava kütlələri hakimdir.
 5. Yalnız qədim Lavrasiya qurusuna aid olan müasir materiklərdə rast gəlinir.
 6. Bretan yarımadasında rast gəlinir.
- A) I – 1, 4; II – 2, 5; III – 3, 6
B) I – 2, 6; II – 3, 4; III – 1, 5
C) I – 1, 3; II – 4, 5; III – 2, 6
D) I – 1, 3; II – 2, 4; III – 5, 6
E) I – 2, 5; II – 1, 6; III – 3, 4

11. Dağ yamacında yerləşən və atmosfer təzyiqinin 580 mm c.s. olduğu məntəqədə ilin ən isti dövründə havanın temperaturu $13,5^{\circ}\text{C}$ olaraq qeydə alınmışdır. Bunu nəzərə alıb, qar xəttinin keçdiyi hündürlüyü müəyyən edin.
- A) 3000 m B) 4050 m C) 1800 m
D) 2250 m E) 5200 m

12. İqlim diaqramının uyğun gəldiyi iqlim qurşağında yerləşən adaları seçin.

- A) Kalimantan, Sulavesi, Sumatra
B) Sardiniya, Kuba, Kipr
C) İrlandiya, Böyük Britaniya, Saxalin
D) Yava, Şri-Lanka, Siciliya
E) Madaqaskar, Andaman, Tayvan
13. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Respublikamızın ərazisində yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim yarımipiti Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz və Taliş dağlarında rast gəlinir.
 2. Respublikamızın ərazisinə daxil olan mülayim-dəniz hava kütlələri Azor və Müqəddəs Yelena adaları üzərində formalaşır.
 3. Azərbaycan Respublikasının ərazisində axan Tikanlıçay, Əlincəçay və Bərgüşad çaylarının qidalanmasında yeraltı sular üstünlük təşkil edir.
 4. Eldar şamı, qarmaqvarı şam, ardıc və saqqızağacı respublikamızda yayılan iynəyarpaqlı ağac növləridir.
 5. Respublikamızda günəş radiasiyasının illik miqdarı $120-160 \text{ kkal/sm}^2$ aralığındadır.
 6. Azərbaycanda Mil, Muğan və Qarabağ düzlərində irriqasiya eroziyası daha intensivdir.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 3, 5, 6
14. Müvafiq olaraq relyef vahidlərini hündürlüklərinin azalmasına görə sıralayın.
1. Dübrar 2. Qoşqar
 3. Qara Burqa 4. Böyük Kirs
- A) 2, 3, 1, 4 B) 3, 2, 1, 4 C) 3, 2, 4, 1
D) 2, 3, 4, 1 E) 3, 4, 2, 1

15. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim
- II. Yayı quraq keçən soyuq iqlim
- III. Yağintıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim
- a. Kiçik Qafqazın cənub-şərq qurtaracağı
- b. Böyük Qafqazın cənub yamacı
- c. Lənkəran ovalığı
- d. Naxçıvan orta dağlığı
- e. Qanıx-Əyriçay çökəkliyi
- A) I – b, c; II – a, d; III – e
- B) I – a, c; II – b; III – d
- C) I – a, c, e; II – d; III – b
- D) I – a, c; II – d; III – b
- E) I – a, b, e; II – c; III – d

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn adaların aid olduğu ölkələri müəyyən edin.

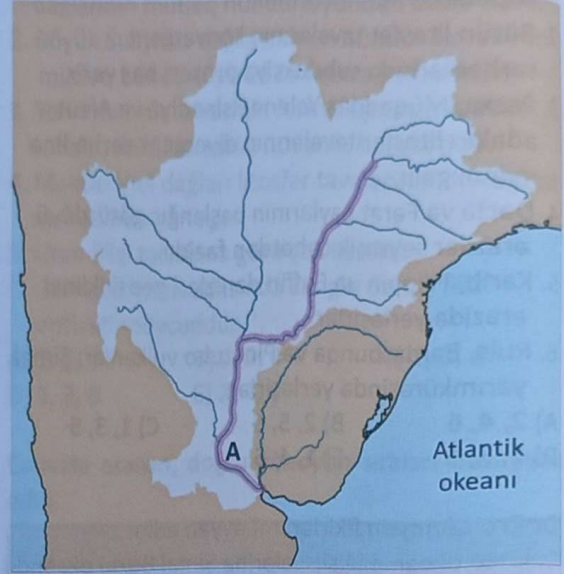

- A) 1-Danimarka, 2-İsveç, 3-Estoniya
- B) 1-Almaniya, 2-İsveç, 3-Latviya
- C) 1-Danimarka, 2-Latviya, 3-Finlandiya
- D) 1-Almaniya, 2-Litva, 3-Estoniya
- E) 1-Polşa, 2-Litva, 3-Finlandiya

17. Çukikamata və Tau-Tona mədənlərinin yerləşdiyi ölkələr üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

- 1. Cənub yarımkürəsində yerləşirlər.
- 2. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
- 3. Günəşin ildə iki dəfə zenitdə olduğu məntəqələr mövcuddur.
- 4. Aralıq dənizi iqlim tipi müşahidə olunur.
- 5. Geotermik pillə böyükdür.
- 6. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
- A) 2, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 4, 6
- D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 4

18. Xəritə-sxemdə verilmiş A çayına aid olan əlamətləri müəyyən edin.

- 1. Mənsəbində estuari yaranıb.
- 2. Qolları üzərində Anhel və İquasu şalələri yerləşir.
- 3. Hövzəsində çöllər, savanna və seyrək meşələr formalaşmışdır.
- 4. Cənub tropiki xətti ilə kəşisir.
- 5. Mənsəbində mülayim-kontinental iqlim tipi səciyyəvidir.
- 6. Bolsululuq dövrün iyun-avqust ayları aralığına təsadüf edir.
- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
- D) 2, 3, 6 E) 1, 5, 6

19. Çayın 10 saniyədəki su sərfi 3750 m³-dir. Çayın 250 sutka müddətində axıdacağı suyun həcmi km³-lə hesablayın.

- A) 8,6 B) 3,7 C) 8,1 D) 4,2 E) 16,1

20. Respublikamızın ərazisində axan çayları mənsəblərinin hündürlüklərinin artma ardıcılığını müəyyən edin.

- 1. Araz 2. Əlincaçay 3. Vəlvələçay
- 4. Həkəri 5. Tərtərçay
- A) 3, 5, 2, 1, 4 B) 3, 1, 5, 2, 4
- C) 2, 4, 5, 1, 3 D) 3, 1, 5, 4, 2
- E) 4, 1, 2, 5, 3

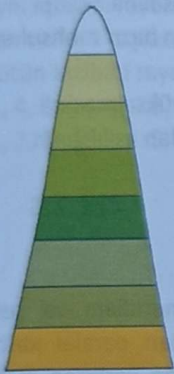
21. Araz çayı sahilində yerləşən inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Ordubad, Zəngilan, Füzuli, İmişli
- B) Şahbuz, Qubadlı, Beyləqan, Sabirabad
- C) Şərur, Laçın, Yevlax, Ağcabədi
- D) Sədərək, Cəbrayıl, İmişli, Ağcabədi
- E) Göyçay, Zərdab, Beyləqan, İmişli

22. Şimal və Şərq yarımkürələrində yerləşən səhraları müəyyən edin.

- A) Böyük Qumlu, Kalahari, Namib, Böyük Viktoriya
B) Kalahari, Qaraqum, Tar, Böyük Viktoriya
C) Qızılqum, Nubiya, Təklə-Məkan, Moxave
D) Atakama, Kalahari, Rub-əl-Xali, Böyük Nəfud
E) Qobi, Liviya, Rub-əl-Xali, Böyük Nəfud

23. Şəkil-sxemdə Böyük Qafqaz dağlarında mövcud olan azonal landşaft tiplərinin hündürlüyə doğru dəyişməsi verilmişdir. Hansı landşaft tiplərinin yerlərini dəyişsək, doğru ardıcılıq müəyyən olunar?

8. nival-buzlaq
7. subnival
6. alp çəmənləri
5. subalp çəmənləri
4. dağ çölləri
3. dağ meşələri
2. quru çöllər
1. yarımşəhralar

- A) 2 və 3 B) 1 və 2 C) 3 və 4
D) 5 və 6 E) 7 və 8

24. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Landşaft	Torpaq tipi	İqlim tipi	Fiziki-coğrafi rayon
1	yarımşəhra	boz-qonur	qışı soyuq keçən yarımşəhra və quru çöl iqlimi	Küdr Şirvan
2	dağ-çöl	şabalıdı	qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim	Qanix-Əyriçay
3	meşə-çəmən	allüvial-çəmən	qışı mülayim keçən yarımşəhra və quru-çöl iqlimi	Samur-Dəvəçi
4	dağ-çəmən	dağ-çəmən	qışı quraq keçən soyuq iqlim	Zaqatala-Lahic
5	dağ-meşə	qonur dağ-meşə	yağintıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim	Qonaqkənd
6	nival	dağ-çəmən	dağ-tundra iqlimi	Günnüt-Qapıcıq

- A) 1, 3, 5 B) 3, 4, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 6

25. Üç yarımkürədə yerləşən ölkələri seçin.

1. Burkina-Faso 2. Kamerun
3. Mavritaniya 4. Uqanda
5. Ekvatorial Qvineya 6. Kolumbiya
7. Somali 8. Mərakeş
A) 2, 5, 6, 8 B) 1, 4, 5, 7 C) 1, 4, 7, 8
D) 1, 4, 6, 7 E) 2, 3, 5, 6

26. İran, Yeni Zelandiya, Meksika, Argentina və CAR üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Eyni dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.
2. İxracatda sənaye məhsulları üstünlük təşkil edir.
3. Sahilləri iki okean suları ilə yuyulur
4. G-20 ölkəleridir.
5. Ərazilərində subtropik iqlim qurşağına rast gəlinir.
A) 1, 3 B) 2, 3 C) 4, 5
D) 1, 5 E) 2, 4

27. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşən paytaxt şəhərlərini müəyyən edin.

1. San-Paulu 2. Pnompen
3. Lusaka 4. Tripoli
5. Dakar 6. Qahirə
7. Yeni Dehli 8. Bəndər-Səri-Bəqavan
A) 2, 3, 5, 8 B) 1, 2, 3, 8 C) 5, 6, 7, 8
D) 3, 4, 5, 7 E) 1, 4, 5, 6

28. 35° şimal enliyində yerləşən düzənliyin şimal istiqamətdə meyilliliyi 6° olan yamacında günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı 54° olduğunu nəzərə alaraq, 22° cənub enliyində yerləşən dağın cənub istiqamətdə meyilliliyi 11° olan hissəsinə günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağını hesablayın.

- A) 62° B) 63° C) 37° D) 59° E) 52°

29. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yüksək inkişaf etmiş rayonlar
2. Köhnə sənaye rayonları
3. Aqrar rayonlar
4. Yeni mənimsənilmiş rayonlar
a. ABŞ-in Kaliforniya ştatı
b. Avstraliyanın səhra rayonları
c. İtaliyanın cənubu
d. AFR-in cənubu
e. Rusiyada Ural və Volqaboyu
f. Rusiyanın Sibir regionu
g. AFR-də Saar
h. Fransanın qərbi
A) 1 - d, e; 2 - c, h; 3 - g, f; 4 - a, b
B) 1 - a, d; 2 - e, g; 3 - c, h; 4 - b, f
C) 1 - a, h; 2 - d, g; 3 - c, f; 4 - b, e
D) 1 - d, g; 2 - e, f; 3 - b, h; 4 - a, c
E) 1 - a, c; 2 - e, g; 3 - d, h; 4 - b, f

30. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

	I	II	III	IV
Avropa İqtisadi (Aİ) Birliyinin üzvü	+	+		+
BMT Təhlükəsizlik Şurasının (TŞ) daimi üzvü	+			
NATO təşkilatının üzvü	+	+	+	+
NAFTA təşkilatının üzvü			+	

I	II	III	IV
A) B. Britaniya	Norveç	Meksika	Polşa
B) Fransa	Almaniya	Kanada	İspaniya
C) Almaniya	Belçika	ABŞ	İtaliya
D) İtaliya	Niderland	Kanada	Yunanistan
E) Fransa	Danimarka	Türkiyə	Macarıstan

31. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A və B ölkələri üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.
 2. Günəşin zenitdə olma hadisəsi müşahidə olunur.
 3. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
 4. ASEAN təşkilatına üzv ölkələrdir.
 5. Sahilləri Sakit okeanın suları ilə yuyulur.
 6. Geotermal enerji potensialına malikdirlər.
- A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 5, 6

32. Ölkə əhalisinin hər 1000 nəfərinə doğulanlar 20 nəfər, ölənələr isə 6 nəfər olmuşdur. Bir il ərzində doğulanların ümumi sayı 240 min nəfər olduğunu nəzərə alaraq ölkə əhalisinin ümumi sayını hesablayın.

- A) 17 000 min nəfər B) 40 000 min nəfər
C) 12 000 min nəfər D) 15 000 min nəfər
E) 8 000 min nəfər

33. Respublikamızın ərazisində yerləşən palçıq vulkanlarını müəyyən edin.

- A) Keyrəki, Kənizdağ, Torağay, Axtarma-Paşalı
B) Qalmaz, Qızılboğaz, Pəriçinqılı, Axar-Baxar
C) Lökbatan, Gəlinqaya, Ayıçinqılı, Kənizdağ
D) Keyrəki, Qızılqaya, Pəriçinqılı, Gəlinqaya
E) Torağay, Farmaştəpə, Otmanbozdağ, Ayıçinqılı

34. Ələt-Culfa dəmir yol xətti hansı inzibati rayonda Araz çayı ilə kəsişir?

- A) İmişli B) Sabirabad C) Saatlı
D) Beyləqan E) Füzuli

35. Azərbaycan Respublikasının regionlarında müxtəlif növ emal sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması səbəb ola bilər:

1. təbii ehtiyatlardan daha səmərəli istifadə etməyə
2. regionlarda mövcud olan işçi qüvvəsinin Bakı şəhərinə daha çox gəlməsinə
3. daha çox çeşidli məhsul istehsalına
4. xarici ölkələrdən idxal olunan hazır məhsulun artmasına
5. əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə
6. iqtisadiyyatın neft sektorundan asılılığının artmasına

- A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 4

36. XVIII saat qurşağının orta meridianı və çevrəsinin uzunluğu 20088 km olan paralel xəttinin kəsişməsindən 3348 km şərqdə yerləşən məntəqədə yerli vaxtla saat 11:00 olarsa, bu zaman IV saat qurşağının orta meridianı üzərində yerli vaxtla saat neçə olar?

- A) 14:00 B) 05:00 C) 21:00
D) 17:00 E) 19:00

37. Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi üçün görülməsi vacib olan tədbirlər:

1. ÜDM-də yerli şirkətlərin payının artırılması
2. ölkədaxili miqrasiyanın iqtisadi üsullarla tənzimlənməsi
3. iqtisadi rayonlarının sayının azaldılması
4. kənd təsərrüfatında birbaşa otlaqlardan deyil, yem tədarükündən istifadə etməklə maldarlığın inkişafı
5. xammal idxalını tamamilə məhdudlaşdırmaq
6. yalnız yerli mütəxəssislərin işə cəlb edilməsi

- A) 1, 3, 4 B) 3, 5, 6 C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 5, 6

38. 47°ş.u. və 40°ş.m.e.-nin kəsişdiyi məntəqə hansı iqtisadi rayonun ərazisinə uyğun gəlir?

- A) Gəncə-Daşkəsən B) Şərqi Zəngəzur
C) Qarabağ D) Mərkəzi Aran
E) Mil-Muğan

39. Türkiyə Respublikası ilə quru sərhədinə malik olan ölkələrdən **deyil**:

- A) İraq B) Yunanistan
C) Suriya D) Bolqarıstan
E) Şimali Makedoniya

40. Ölkəmizin iqtisadi rayonlarına aid olan doğru əlamət və ya əlamətləri müəyyən edin.

1. Qarabağ iqtisadi rayonu həm sahəsinə, həm də malik olduğu inzibati rayonların sayına görə respublikamızda birincidir.
2. Naxçıvan iqtisadi rayonunda şəhərlərin sayı inzibati rayonların sayından daha çoxdur.
3. Ağgöl milli parkı Mərkəzi Aran iqtisadi rayonunda yerləşir.
4. Qoşa qızıl və Zəylik alınut yataqları eyni iqtisadi rayonda yerləşir.
5. Xudafərin və Güləbrid su elektrik stansiyaları eyni iqtisadi rayonda yerləşir.
6. Kür və Araz çayları Mil-Muğan iqtisadi rayonunun bütün inzibati rayonlarından keçir.

- A) 1, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 6

SINAQ 12

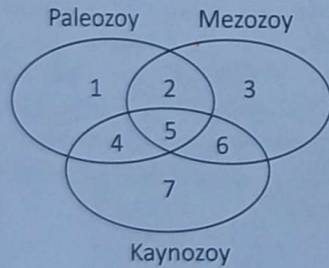
1. I səyyah başlanğıc məntəqədən əvvəlcə cənub istiqamətində 5 km, sonra isə 270°-lik azimutla daha 5 km hərəkət etmişdir. II səyyah isə I səyyahın hərəkəti başladığı məntəqədən əvvəlcə qərbə 7 km, sonra isə 0° azimutla 8 km hərəkət etmişdir. III səyyah isə II səyyahın çatdığı məntəqədən əvvəlcə 180°-lik azimutla 13 km cənuba, sonra isə 7 km şərqə getmişdir. III səyyah I və II səyyahın hərəkəti başladığı məntəqəyə hansı azimutla gedə bilər?
A) 90° B) 225° C) 135° D) 0° E) 315°

2. Materiklərin ucqar nöqtələrindən Şimal yarımkürəsində yerləşənləri müəyyən edin.

1. Parinyas	2. Qalyinas	3. Piay
4. Maryato	5. Bayron	6. Kabu-Branku
A) 3, 4, 6	B) 3, 4, 5	C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 5	E) 2, 3, 4	

3. Yer kürəsi orbit müstəvisinə 63° meyilli olsaydı, Tropik işıqlanma qurşağının cənub sərhədi ilə Cənub mülayim işıqlanma qurşağının cənub sərhədi arasındakı ən qısa məsafə 1: 22 200 000 miqyaslı xəritədə neçə sm olardı?
A) 11 B) 21,5 C) 16,5
D) 20 E) 18

4. Eyler-Venn diqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Aralıq, Qara, Xəzər və Aral dənizləri bir-birindən ayrılmışdır.
b. Üç geoloji dövrə malikdir.
c. Fanerozo eonuna aiddir.
d. Bu erada yaranmış dağlara Afrika materikində rast gəlinir.
e. Pangeya qurusu Lavrasiya və Qonvana qurularına parçalanmışdır.
f. Pantalas müasir okeanlara bölünmüşdür.
g. Taymir yarımadasının ərazisi bu erada formalaşmışdır.
A) 1 – e, 2 – g, 3 – f, 4 – d, 5 – c, 6 – b, 7 – a
B) 1 – f, 2 – g, 3 – e, 4 – d, 5 – c, 6 – b, 7 – a
C) 1 – f, 2 – d, 3 – e, 4 – g, 5 – c, 6 – b, 7 – a
D) 1 – g, 2 – e, 3 – f, 4 – c, 5 – d, 6 – a, 7 – b
E) 1 – e, 2 – g, 3 – f, 4 – d, 5 – c, 6 – a, 7 – b

5. Düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yamal, Qdan, Taymir, Alyaska və Kola yarımada-
larının sahillərini eyni okean suları yuyur.
2. Avstraliya materikində mövcud olan tropik iqlim qurşağı yalnız tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
3. Materik tipli yer qabığının sahəsi quru səthinin ümumi sahəsindən daha böyükdür.
4. Transqresiya nəticəsində Yer kürəsinin orta illik temperaturu artır.
5. Eyni əraziyə aid olan xəritələrin miqyası böyüdükcə divarda tutduğu sahə kiçilir.
6. Ruapexu və Pinatubo vulkanları adada yerləşir.
A) 3, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 4
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 6
6. Zirvələri atmosfer təzyiqinin artmasına görə sıralayın (Nəzərə alın ki, dəniz səviyyəsində atmosfer təzyiqi normaldır).
1. Qalxepiggen 2. Dəməvənd
3. Narodnaya 4. Elbrus
5. Monblan 6. Mitçell
A) 3, 1, 6, 4, 5, 2 B) 5, 2, 4, 1, 6, 3
C) 4, 2, 5, 1, 6, 3 D) 4, 5, 1, 2, 3, 6
E) 6, 3, 4, 5, 1, 2
7. Uyğunluğu müəyyən edin.
I. Filiz mənşəli faydalı qazıntı yataqları
II. Qeyri-filiz mənşəli faydalı qazıntı yataqları
1. Gilgəzçay 2. Diaxçay
3. Başqışlaq 4. Vejnəli
5. İpək 6. Çıraqdərə
7. Gürgan 8. Şahtaxtı
9. Hökməli 10. Hamançay
A) I – 1, 2, 4, 5, 10; II – 3, 6, 7, 8, 9
B) I – 2, 3, 4, 5, 8; II – 1, 6, 7, 9, 10
C) I – 3, 6, 8, 9, 10; II – 1, 2, 4, 5, 7
D) I – 1, 3, 5, 6, 10; II – 2, 4, 7, 8, 9
E) I – 1, 2, 6, 7, 9; II – 3, 4, 5, 8, 10
8. Quruda yerləşən neft yataqlarını müəyyən edin.
1. Qaraçala 2. İnam 3. Dan ulduzu
4. Muradxanlı 5. Alov 6. Pirallahı
A) 1, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6
9. Dağ yamacında yerləşən və atmosfer təzyiqinin 470 mm c.s. olduğu məntəqədə ilin ən isti dövründə qeydə alınan havanın temperaturu 10,2°C olaraq qeydə alınmışdır. Bunu nəzərə alıb qar xəttinin keçdiyi hündürlüyü müəyyən edin.
A) 1700 m B) 4020m C) 4600 m
D) 2900 m E) 5340 m

10. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Aralıq dənizi üç qitənin sahillərini yuyur və üç yarımkürədə yerləşir.
2. Antarktida materikində oazislərə rast gəlinir.
3. Siklonun mərkəzində yüksək atmosfer təzyiqi müşahidə edilir və cənub yarımkürəsində saat əqrəbinin istiqamətində hərəkət edir.
4. İki materik tipli litosfer tavaların konvergent sərhədləri subduksiya zonaları adlanır.
5. Xəzər dənizi sahilində qlauber duzu çıxarılır.
6. Sırdərya çayı Türkmənistan, Qazaxıstan və Özbəkistan ərazisindən axır.

- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 6

11. Cədvəlin aid olduğu məntəqəni müəyyən edin.

Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm	Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm
I	2,0	19	VII	24	41
II	2,4	25	VIII	23,7	27
III	5,7	42	IX	19,3	34
IV	11,5	49	X	14,4	39
V	16,5	102	XI	7,7	35
VI	20,8	79	XII	4,4	13

- A) Sumqayıt B) Göyçay C) Lənkəran
D) Xankəndi E) Şahbuz

12. Mənsəbləri əsas (I) və keçid (II) iqlim qurşağında yerləşən çayları müvafiq olaraq qruplaşdırın.

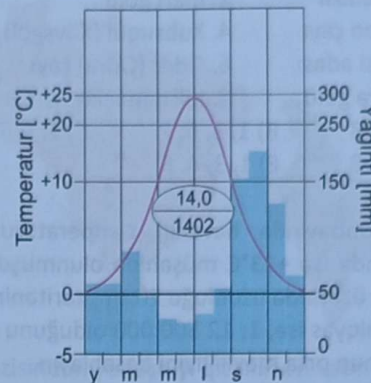
1. Orinoko
2. Amur
3. Müqəddəs Lavrenti
4. Missisipi
5. Murrey
6. Elba

- A) I – 2, 3, 6; II – 1, 4, 5
B) I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6
C) I – 1, 2, 6; II – 3, 4, 5
D) I – 2, 4, 6; II – 1, 3, 5
E) I – 4, 5, 6; II – 1, 2, 3

13. Günəş sistemində daxil olan planetləri xəyali oxu ətrafında fırlanma müddətinin artmasına görə sıralayın.

1. Venera
 2. Mars
 3. Yer
 4. Merkuri
- A) 3, 2, 4, 1 B) 2, 3, 4, 1 C) 1, 4, 2, 3
D) 1, 2, 3, 4 E) 3, 4, 2, 1

14. Verilmiş iqlim diaqramının aid olduğu ərazi üçün xarakterik xüsusiyyətləri seçin.

1. Çayları əsasən ilin soyuq dövründə bolsulu olur.
 2. Sitrus bitkilərinin becərilməsi üçün təbii şərait mövcud deyil.
 3. Qara torpaqlar geniş yayılmışdır.
 4. Yay aylarında çaylarından suvarmada istifadə olunur.
 5. Böyük Qafqazın cənub yamacında yerləşir.
 6. İnzazonal landşaftlara rast gəlinir.
- A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 2, 4, 5

15. Okean cərəyanları və aysberqlər səbəb ola bilər:

1. Okean suyunun duzluluğunun dəyişməsinə
 2. Okean sahillərinin formalaşmasına
 3. Okeanların səviyyəsinin kəskin dəyişməsinə
 4. Qabarma və çəkilməyə
 5. Okean suyunun temperaturunun dəyişməsinə
 6. Endogen mənşəli dalğaların formalaşmasına
- A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 6

16. Duzluluğu 40‰ olan 1 litr suyun duzluluğu 25‰-ə qədər azalmışdır. Bu suyun üzərinə neçə litr duzluluğu sıfır bərabər olan su əlavə edildiyini müəyyən edin.

- A) 0,8 B) 1,2 C) 0,6 D) 0,4 E) 0,9

17. Su anbarlarını yerləşdikləri inzibati rayonları müəyyən edin.

1. Aşıqbayramlı
 2. Xaçınçay
 3. Varvara
 4. Nohurqışlaq
- A) 1-Şamaxı, 2-Bərdə, 3-Yevlax, 4-Oğuz
B) 1-Ağsu, 2-Tərtər, 3-Yevlax, 4-Qəbələ
C) 1-İsmayilli, 2-Tərtər, 3-Şəmkir, 4-Qəbələ
D) 1-Ağsu, 2-Ağdam, 3-Şəmkir, 4-Oğuz
E) 1-İsmayilli, 2-Ağdam, 3-Yevlax, 4-Qəbələ

18. Bir neçə ölkənin ərazisində yerləşən coğrafi obyektləri seçin.

1. Timor adası
 2. İnari gölü
 3. Limpopo çayı
 4. Xubsuqul (Xövsgöl) gölü
 5. Sulavesi adası
 6. Oder (Odra) çayı
 7. Cenevrə gölü
 8. Kill gəmiçilik kanalı
- A) 1, 2, 6, 8 B) 1, 3, 6, 7 C) 2, 5, 7, 8
D) 3, 4, 6, 8 E) 1, 3, 4, 6

19. Çayın mənbəyində havanın temperaturu -5°C , mənsəbində isə $+13^{\circ}\text{C}$ müşahidə olunmuşdur. Çayın xəritə üzərində uzunluğu 20 sm, xəritənin tərtib edildiyi miqyas isə, 1: 12 500 000 olduğunu nəzərə alaraq, onun orta meyilliliyini hesablayın.

- A) 0,9 m/km B) 1,4 m/km C) 0,8 m/km
D) 0,5 m/km E) 1,2 m/km

20. Respublikamızın ərazisində yerləşən gölləri şərqdən qərbə doğru sıralayın.

1. Ağzıbirçala
 2. Acınohur
 3. Sarısu
 4. Candargöl
 5. Göygöl
- A) 1, 3, 5, 2, 4 B) 1, 3, 2, 4, 5
C) 1, 3, 2, 5, 4 D) 3, 1, 2, 5, 4
E) 2, 1, 3, 4, 5

21. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Təbii zona	Torpaq örtüyü	Rast gələn yarımada
1	Savanna və seyrək meşələr	Qırmızı-qonur	Arnemlend
2	Qarışıq və enliyarpaqlı meşələr	Qara	Florida
3	Həmişəyaşıl codyarpaq meşə və kolluqlar	Qəhvəyi	Bretan
4	Tayqa	Podzol	Skandinaviya
5	Çöllər	Şabalıdı	Koreya
6	Meşə-tundra	Tundra-qleyli	Labrador

- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 6 E) 3, 5, 6

22. Respublikamızın endemik bitkilərini müəyyən edin.

- A) söyüd, dəmirağac, şərq çınarı
- B) Avropa qaraçöhrəsi, Eldar şamı, ağyarpaq qovaq
- C) Qarabağ dağ laləsi, Lənkəran zanbağı, Xəzər zəfəranı
- D) uzunsaplaq palıd, saqqızağacı, yulğun
- E) ardıc, küknar, qarmaqvarı şam

23. Mütləq hündürlüyü 1500 m-dən az olan dağ silsilələrini müəyyən edin.

1. Ləngəbiz
 2. Xocaşen
 3. Dübrar
 4. Qovdağ
 5. Burovar
 6. Niyaldağ
- A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 6 E) 2, 4, 6

24. Tropik xətti ilə kəsişən səhraları müəyyən edin.

1. Atakama
 2. Böyük Nəfud
 3. Namib
 4. Kiçik Nəfud
 5. Daşti-Lut
 6. Moxave
- A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 1, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 3, 4, 6

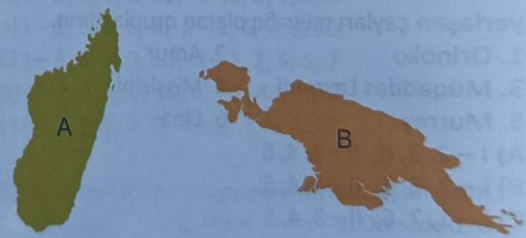
25. Asiyanın sosialist ölkələrini müəyyən edin.

- A) Tailand, KXDR, Vyetnam, Filippin
- B) Tacikistan, Türkmənistan, Özbəkistan, Qırğızıstan
- C) Suriya, Myanma, İraq, Monqolustan
- D) Yəmən, Kamboca, Banqladeş, Şri-Lanka
- E) Çin, KXDR, Vyetnam, Laos

26. Əmək ehtiyatına daxil deyil:

1. ixtisasına uyğun iş tapmayan diplomat
 2. yay vaxtı çimərlikdə işləyən ali məktəb tələbəsi
 3. təqaüdə çıxmış sürücü
 4. "xidməti" vəzifəsini yerinə yetirərkən xəsarət alaraq iş qabiliyyətini itirmiş elektrik montyoru
 5. 7-ci sinif şagirdi
 6. restoranda günümüzə çalışan 20 yaşlı gənc
- A) 1, 3, 6 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 2, 4, 5

27. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A adasını B adasından fərqləndirən əlamətləri müəyyən edin.

1. Yalnız bir ölkəyə məxsusdur.
 2. İki işıqlanma qurşağında yerləşir.
 3. Günəşin zenitdə olma hadisəsi baş verir.
 4. Müəyyən hissəsi subekvatorial iqlim qurşağında yerləşir.
 5. Bütövlükdə Cənub yarımkürəsində yerləşir.
 6. Sahilləri yalnız Hind okeanın suları ilə yuyulur.
- A) 1, 2, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 3, 4, 5

28. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının dəyişməsi nəticəsində Şimal coğrafi qütbü ilə Şimal qütb dairəsi arasındakı ən qısa məsafə 1665 km olmuşdur. Buna əsasən, Günəş hansı ölkələrdə zenitdə ola **bilməz**?

A) Seneqal, Zambiya, Namibiya, Malavi
B) Botsvana, Haiti, Paraqvay, Oman
C) Yəmən, Çad, Niger, Efiopiya
D) Çili, Beliz, Qvatemala, Kosta-Rika
E) Kuba, Liviya, Anqola, Madaqaskar

29. Müəssəsin bir sutkalıq enerji sərfiyyatı 120 ton neftdir. Müəssisə 30 sutkanın 12 sutkasını yanacaq çatışmazlığı səbəbi ilə daş kömürlə işləmişdir. Müəssəsin 30 sutka müddətində sərf etdiyi yanacağın ümumi çəkisinin neçə ton olduğunu hesablayın.

A) 3820 B) 2200 C) 6400
D) 4320 E) 3670

30. Cədvələ əsasən, adambaşına düşən dəmir filizi ehtiyatının artmasına görə ölkələri sıralayın.

No	Ölkələr	Kəşf edilmiş dəmir filizi ehtiyatları (mlrd. t)	Əhalinin sayı (mln. nəfər)
1	Braziliya	17,6	212,6
2	Avstraliya	16,0	25,5
3	Rusiya	57,8	146,0
4	Kanada	11,7	37,7

A) 4, 2, 1, 3 B) 1, 4, 2, 3 C) 2, 3, 4, 1
D) 2, 3, 1, 4 E) 1, 4, 3, 2

31. Verilmiş bitkilərin daha çox əkildiyi ölkələri seçin.

I. Pambıq
II. Çəltik
III. Buğda

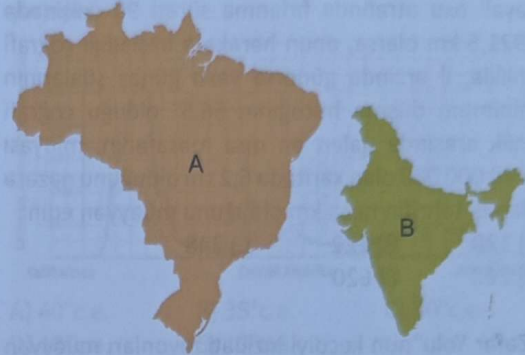
1. Qazaxıstan 2. Misir 3. Özbəkistan
4. Ukrayna 5. Tailand 6. İndoneziya

A) I – 2, 3; II – 5, 6; III – 1, 4
B) I – 2, 3; II – 1, 5; III – 4, 6
C) I – 1, 2; II – 3, 6; III – 4, 5
D) I – 1, 6; II – 2, 5; III – 3, 4
E) I – 5, 6; II – 2, 3; III – 1, 4

32. Respublikamızda yalnız iki inzibati rayonla sərhədi olan inzibati rayonları seçin.

1. Gədəbəy 2. Zaqatala 3. Ağstafa
4. Ağdaş 5. Şərur 6. Füzuli
A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 6

33. Xəritə-sxemlərdə təsvir olunan A və B ölkələri üçün ümumi **olmayan** əlaməti müəyyən edin.

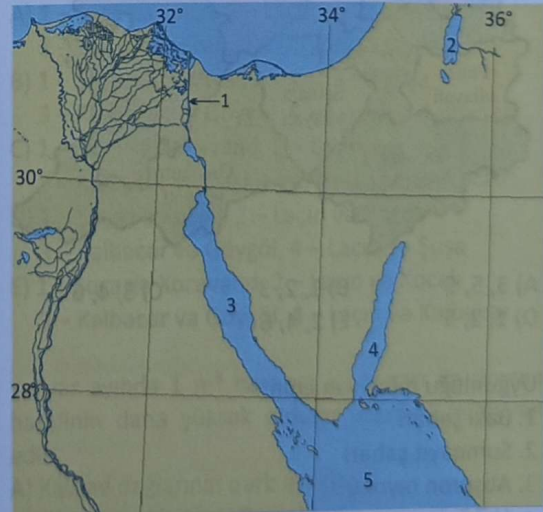

A) Ərazisindən yerləşdiyi qitənin ən uzun çayı axır.
B) Əhalinin əksəriyyəti Hind-Avropa ailəsinə daxil olan xalqlardır.
C) Qəhvə və şəkər qamışı becərilir.
D) BRİKS (BRICS) təşkilatına üzv ölkədir.
E) İki işıqlanma qurşağında yerləşir.

34. Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşən ən əsas nəqliyyat qovşaqlarının yerləşdiyi şəhərləri seçin.

1. Lənkəran 2. Xaçmaz 3. Yevlax
4. Şirvan 5. Şəki 6. Biləsuvar
7. Bakı 8. Gəncə
A) 1, 2, 3, 7 B) 2, 3, 6, 7 C) 1, 4, 5, 8
D) 3, 6, 7, 8 E) 3, 4, 7, 8

35. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərlə verilmiş coğrafi obyektlərdən hansının yeri **səhv** göstərilmişdir?

A) 3-Süveyş körfəzi
B) 1-Süveyş kanalı
C) 2-Nasir (ASUAN) su anbarı
D) 4-Əkəbə körfəzi
E) 5-Qırmızı dəniz

36. Səyyah şimal istiqamətində 6660 km hərəkət etdikdən sonra onun çatdığı coğrafi enlikdə Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında fırlanma sürəti 90 dəqiqədə 1921,5 km olarsa, onun hərəkətə başladığı coğrafi enliklə, il ərzində günorta vaxtı günəş şüalarının minimum düşmə bucağının $66,5^\circ$ olduğu coğrafi enlik arasında qalan ən qısa məsafənin, miqyası 1: 40 000 000 olan xəritədə 6,2 sm olduğunu nəzərə alaraq təhrifin neçə km olduğunu müəyyən edin.
A) 120 B) 222 C) 348
D) 260 E) 620

37. "Zəfər Yolu"nın keçdiyi inzibati rayonları müəyyən edin.
A) Füzuli, Cəbrayıl, Xocavənd, Şuşa
B) Füzuli, Xocavənd, Xocalı, Şuşa
C) Cəbrayıl, Füzuli, Qubadlı, Şuşa
D) Xocavənd, Qubadlı, Laçın, Cəbrayıl
E) Qubadlı, Xocalı, Zəngilan, Füzuli

38. Xəritə-sxemə əsasən, Rusiyanın türkdilli respublikalarını müəyyən edin.

- A) 3, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 6

39. Uyğunluğu müəyyən edin.

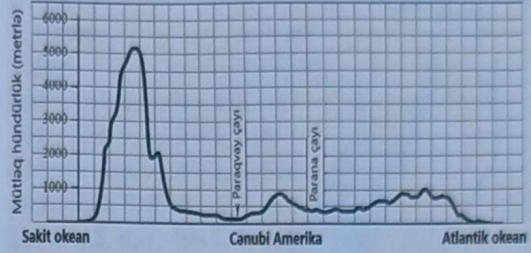
1. Bakı şəhəri
2. Sumqayıt şəhəri
3. Abşeron rayonu
a. H.Z.Tağıyev qəsəbəsi
b. Ceyranbatan qəsəbəsi
c. Buzovna qəsəbəsi
d. Corat qəsəbəsi
e. Saray qəsəbəsi
f. Lökbatan qəsəbəsi
A) 1-b,c; 2-a,d; 3-e,f
B) 1-c,f; 2-a,b; 3-d,e
C) 1-c,f; 2-a,d; 3-b,e
D) 1-a,e; 2-b,f; 3-c,d
E) 1-b,d; 2-c,e; 3-a,f

40. Süni və sintetik materiallar və kimyavi lif kimya sahəsinin hansı sahəsinə aiddir?
A) Əsas kimya
B) Mədən kimyası
C) Üzvi-Sintez kimyası
D) Polimerlər kimyası
E) Məişət kimyası

SINQAQ 13

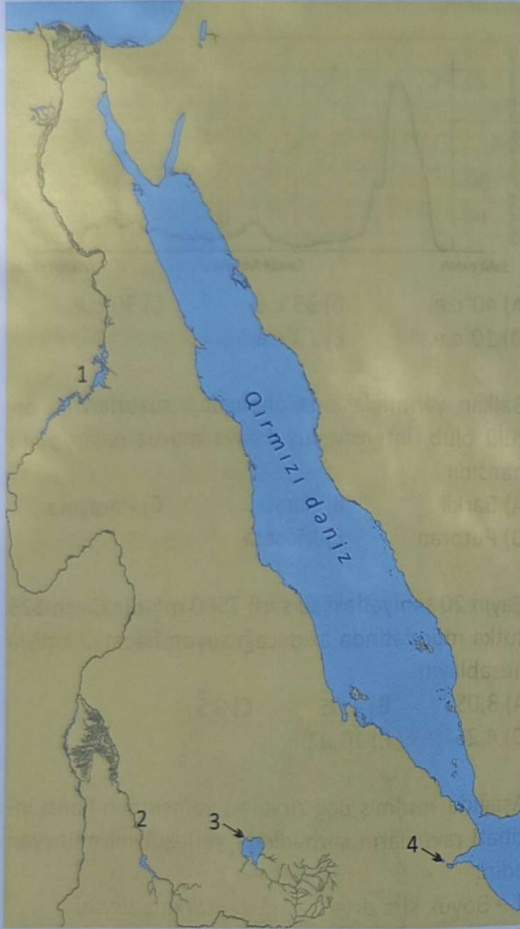
- Ümumi sahəsi 2 milyon hektar olan əkinçilik üçün yararlı ərazinin 700 min hektarına buğda, 300 min hektarına qarğıdalı, 200 min hektarına çəltik, 250 min hektarına isə pambıq əkilmişdir. Buna əsasən əkilməyən sahənin sektor bucağının doğru təyin edildiyi bəndi müəyyən edin.
A) 99° B) 27,5° C) 72,5°
D) 261° E) 148°
- Yamacda yerləşən iki nöqtədən biri 400 m, digəri isə 2000 m yüksəkliyədir. Bu iki nöqtə arasında meyilliliyin 8% olduğunu bilərək onlar arasındakı məsafəni hesablayın.
A) 8 km B) 16 km C) 20 km
D) 32 km E) 45 km
- Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının dəyişməsi nəticəsində, Şimal coğrafi qütbü ilə Şimal qütb dairəsi arasındakı ən qısa məsafə 3330 km olmuşdur. Buna əsasən, Günəş hansı ölkələrdə zenitdə ola bilər?
A) İran, Mərakeş, Küveyt, Nepal
B) İspaniya, Urquvay, Tunis, Lesoto
C) ABŞ, Pakistan, Suriya, Livan
D) Türkiyə, Portuqaliya, Əlcəzair, Misir
E) Yaponiya, Əfqanıstan, Yeni Zelandiya, Koreya R.
- XII saat qurşağının qərb sərhədi ilə X saat qurşağının şərq sərhədi arasındakı yerli vaxt fərqi müəyyən edin.
A) 180 dəqiqə B) 120 dəqiqə
C) 240 dəqiqə D) 60 dəqiqə
E) 360 dəqiqə
- Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Atlas, And və Pireney dağları üç yarımkürədə yerləşir.
2. Qafqaz dağlarının mütləq hündürlüyü Tibet dağlıq yaylasından daha çoxdur.
3. Appalaç dağlarının şərq, Ural dağlarının isə qərb yamacları daha çox yağıntı alır.
4. Momotombo, Orisaba və Reynir vulkanları Latın Amerikası ölkələri ərazisində yerləşir.
5. Skandinaviya, Əjdaha və Appalaç dağları geosinklinalın inkişafının ilk mərhələsindədir.
6. Qədim olmasına baxmayaraq Tyan-Şan dağlarının mütləq hündürlüyü Alp və Kordilyer dağlarından daha çoxdur.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4

- Aşağıdakı şəkildə Cənubi Amerikanın orografik profili verilib. Profilin hansı paralel üzrə aparıldığını təyin edin.

- A) 40°C.e. B) 35°C.e. C) 30°C.e.
D) 10°C.e. E) 20°C.e.
- Balkan yarımadasında əhəngdaşı süxurları ilə örtülü olub, intensiv yuyulmaya məruz qalan plato hansıdır?
A) Barkli B) Karst C) Rorayma
D) Putoran E) Meseta
- Çayın 20 saniyədəki su sərfi 7500 m³-dir. Çayın 125 sutka müddətində axıdacağı suyun həcmi km³-lə hesablayın.
A) 3,05 B) 4,05 C) 8,5
D) 4,25 E) 10,02
- Aşağıda verilmiş dağ zirvələri və aşırımın hansı inzibati rayonların sərhədində yerləşdiyini müəyyən edin.
1 – Böyük Kirs zirvəsi 2 – Qırxqız zirvəsi
3 – Ömər aşırımı 4 – Dəlidağ zirvəsi
A) 1 – Şuşa və Laçın, 2 – Laçın və Xocavənd
3 – Laçın və Xocalı, 4 – Daşkəsən və Kəlbəcər
B) 1 – Şuşa və Qubadlı, 2 – Laçın və Şuşa
3 – Kəlbəcər və Göygöl, 4 – Laçın və Kəlbəcər
C) 1 – Şuşa və Xocavənd, 2 – Laçın və Şuşa
3 – Kəlbəcər və Daşkəsən, 4 – Laçın və Xocalı
D) 1 – Şuşa və Xocalı, 2 – Laçın və Xocalı
3 – Kəlbəcər və Göygöl, 4 – Laçın və Şuşa
E) 1 – Şuşa və Xocavənd, 2 – Laçın və Xocalı
3 – Kəlbəcər və Göygöl, 4 – Laçın və Kəlbəcər
- Yanvar ayında 1 m³ havanın su buxarı ilə doyma həddinin daha yüksək olduğu əraziləri müəyyən edin.
A) Kaskad dağlarının qərb ətəkləri, Karagiye çökəkliyi, Tar səhrası
B) Hind-Qanq ovalığı, Rub-əl-Xali səhrası, Qərbi Sibir düzənliyi
C) Böyük Nəfud səhrası, Meseta yaylası, Qızılqum səhrası
D) Qərbi Avstraliya yaylası, Namib səhrası, Atakama səhrası
E) Nallarbor düzənliyi, Kolorado platosu, Appalaç dağlarının şimal ətəkləri

11. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

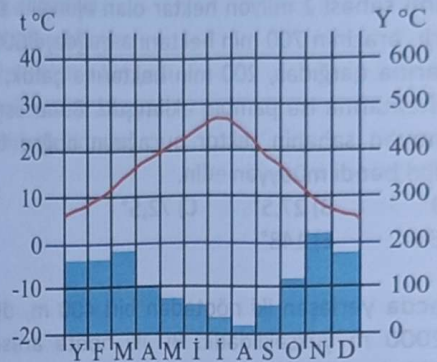
- A) 1-Nasir su anbarı, 2-Mavi Nil çayı, 3-Tana gölü, 4-Assal gölü
B) 1-Viktoriya su anbarı, 2-Kagera çayı, 3-Tana gölü, 4-Rudolf gölü
C) 1-Nasir su anbarı, 2-Ağ Nil çayı, 3-Tana gölü, 4-Assal gölü
D) 1-Kariba su anbarı, 2-Ağ Nil çayı, 3-Assal gölü, 4-Rudolf gölü
E) 1-Volta su anbarı, 2-Mavi Nil çayı, 3-Çad gölü, 4-Rudolf gölü

12. Əsas iqlim qurşaqlarına aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- Öz hava kütlələri mövcuddur.
- Avstraliya materikində rast gəlinir.
- Cənub yarımkürəsində yalnız ikisi müşahidə edilir.
- Şimali Amerikanın şimal, Cənubi Amerikanın isə cənub ucqar nöqtələri yerləşir.
- İqlim tiplərinə bölünmürlər.
- Odlu Torpaq, Saxalin və Kuba adalarında yayılmışdır.

- A) 2, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 6

13. İqlim diaqramına aid olduğu iqlim tipi üçün səciyyəvi *olmayan* fikirləri müəyyən edin.

- Əsas iqlim qurşağında yerləşir.
 - Balkan və Kiçik Asiya yarımadalarında rast gəlinir.
 - Bütün yarımkürələrdə rast gəlmək mümkündür.
 - Rast gəlinədiyi ərazilərdə əsasən, qəhvəyi torpaqlar üstünlük təşkil edir.
 - Tropik işıqlanma qurşağında yerləşən ərazilər üçün səciyyəvidir.
 - Avstraliya materikdə rast gəlinir.
- A) 1, 3, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 5, 6 E) 2, 4, 5

14. Cədvəlin aid olduğu məntəqəni müəyyən edin.

Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm	Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm
I	-1,9	31	VII	23,1	33
II	-2,3	32	VIII	22,1	32
III	2,9	38	IX	17,1	50
IV	9,5	52	X	11,0	62
V	14,5	59	XI	5,9	46
VI	19,2	48	XII	1,5	42

- A) Qazax B) Xaçmaz C) Cəlilabad
D) Cəbrayıl E) Qusar

15. Kətidəğdan qərbdə yerləşən gölləri müəyyən edin.

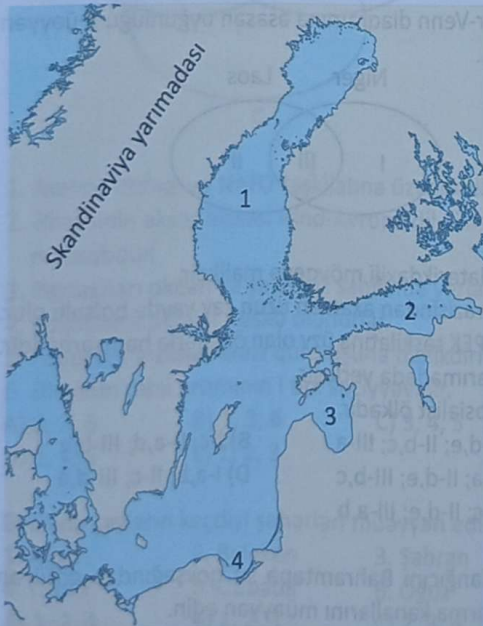
- Böyük Alagöl
 - Kiçik Alagöl
 - İşıqlı Qaragölü
 - Pəriçinqil Qaragölü
 - Şəmkirçay (Daşkəsən) Göygölü
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 3, 5
D) 4, 5 E) 1, 3

16. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Dəniz	Boğaz	Dəniz	Yerləşdiyi iqlim qurşağı	Yerləşdiyi yarımkürə
1	Azov	Kerç	Qara	Mülayim	Şimal və Şərq
2	Arafur	Torres	Mərcan	Tropik	Cənub, Şərq və Qərb
3	Norveç	Skagerrak	Şimal	Mülayim və Qütb	Şimal, Şərq və Qərb
4	Oxot	Tatar	Yapon	Mülayim	Şimal və Şərq
5	Egey	Dardanel	Mərmərə	Mülayim	Şimal və Şərq
6	Fici	Bass	Tasman	Tropik	Cənub, Şərq və Qərb

- A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 3, 4, 6

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn körfəzləri müəyyən edin.

- A) 1-Biskay, 2-Qdansk, 3-Fin, 4-Riqa
B) 1-Botnik, 2-Fin, 3-Riqa, 4-Qdansk
C) 1-Botnik, 2-Fin, 3-Qdansk, 4-Riqa
D) 1-Biskay, 2-Qdansk, 3-Riqa, 4-Fin
E) 1-Fin, 2-Botnik, 3-Riqa, 4-Qdansk

18. Yunanlar, bolqarlar və rumınlar hansı sivilizasiyaya aiddirlər?

- A) Şərq B) Qərb
C) Pravoslav D) Latin Amerikası
E) Türk

19. Mənsəbləri əsas (I) və keçid (II) iqlim qurşaqlarında yerləşən çayları müvafiq olaraq qruplaşdırın.

1. Parana 2. Lena
3. Dunay 4. Yantsızı
5. Yukon 6. Niger
7. Şari 8. Amur

A) I – 2, 4, 6, 8; II – 1, 3, 5, 7

B) I – 2, 3, 5, 8; II – 1, 4, 6, 7

C) I – 1, 2, 6, 7; II – 3, 4, 5, 8

D) I – 2, 3, 6, 8; II – 1, 4, 5, 7

E) I – 4, 5, 6, 7; II – 1, 2, 3, 8

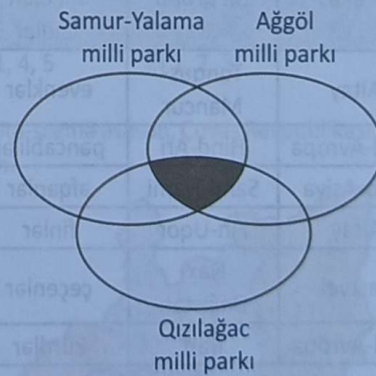
20. Xəzərin şelf zonasında yerləşən neft yataqlarını müəyyən edin.

1. Oğuz 2. Qarabağ 3. Qaraçala
4. Əşrəfi 4. Bibiheybət 6. Siyazən
A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 2, 4
D) 1, 3, 4 E) 2, 5, 6

21. Savanna və seyrək meşələr təbii zonasının yayıldığı coğrafi obyektləri müəyyən edin.

1. Yukatan yarımadası
2. Madaqaskar adası
3. Haiti adası
4. Florida yarımadası
5. Arneklend yarımadası
6. Kaliforniya yarımadası
A) 1, 2, 6 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

22. Eyler-Venn diaqramını **tamamlamayan** fikri müəyyən edin.

- A) Ərazilərində çəmən-bataqlıq torpaqları geniş yayılmışdır.
B) Ərazilərində IV dövrün çökmə süxurları üstünlük təşkil edir.
C) Eyni iqlim yarım tipinin yayıldığı ərazilərdə yerləşirlər.
D) Yerləşdikləri iqtisadi rayonlar həmsərhəd deyil.
E) İnzonozal landşaftlar yayılmışdır.

23. Hansı su hövzələrində qoruq və ya milli parklar fəaliyyət göstərir?

1. Ağzıbirçala gölü
2. Yuxarı Xanbulançay su anbarı
3. Maralgöl
4. Suqovuşan su anbarı
5. Batabat gölü
6. Varvara su anbarı

- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 5

24. Aşağıda verilmiş xüsusiyyətlər hansı fiziki-coğrafi rayona aiddir?

- Şimal hissəsində günəşli saatların miqdarı azdır.
 - Həm yarımsəhra, həm də düzən-meşə landşaftları mövcuddur.
 - Bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
- A) Samur-Dəvəçi B) Abşeron-Qobustan
C) Qanix-Əyriçay D) Vulkanik yayla
E) Şəhur-Ordubad

25. İki işıqlanma qurşağında yerləşən ölkələri müəyyən edin.

- A) BƏƏ, Avstraliya, Norveç, Monqolustan
B) Meksika, Misir, Qazaxıstan, Peru
C) Türkiyə, Filippin, Liviya, Əlcəzair
D) İsveç, Çili, Namibiya, Hindistan
E) İndoneziya, Konqo DR, Braziliya, Venesuela

26. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

Nö	Dil ailəsi	Dil qrupu	Dil qrupuna aid olan xalqlar
1	Altay	Tunqus-Mancur	evenklər
2	Hind-Avropa	Hind-Ari	pəncablılar
3	Afro-Asiya	Sami-Hami	əfqanlar
4	Altay	Fin-Uqor	finlər
5	Kartvel	Nax-Dağıstan	çexenlər
6	Hind-Avropa	İran	kürdlər

- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

27. Günəş sistemində daxil olan planetləri xəyali oxu ətrafında fırlanma müddətinin artmasına görə sıralayın.

1. Neptun
 2. Uran
 3. Yupiter
 4. Saturn
- A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 4, 3 C) 1, 4, 2, 3
D) 3, 4, 2, 1 E) 3, 4, 1, 2

28. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

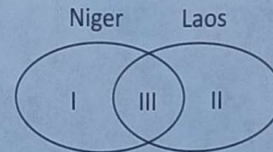
Nö	Liman şəhəri	Yerləşdiyi dəniz və ya körfəz	Aid olduğu ölkə
1	Vladivostok	Oxot dənizi	Rusiya
2	Antverpen	Şimal dənizi	Belçika
3	Yeni Orlean	Meksika körfəzi	ABŞ
4	Marsel	Aralıq dənizi	Fransa
5	Kobe	Sarı dəniz	Koreya R.
6	Hamburq	Baltik dənizi	Almaniya

- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

29. Ölkə əhalisinin ümumi sayı 01.01.2015-ci ildə 64000000 nəfər, ÜDM-də ölkənin adambaşına düşən illik gəliri 12000 ABŞ dolları, ölkənin xarici borcunun isə ÜDM-in 5%-i qədər olduğunu nəzərə alaraq, adambaşına düşən xarici borcun neçə ABŞ dollar olduğunu müəyyən edin.

- A) 400 B) 600 C) 800
D) 1200 E) 360

30. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Materikdaxili mövqeyə malikdir.
b. Ərazisindən axan ən uzun çay yayda bolsulu olur.
c. OPEK təşkilatına üzv olan ölkələrlə həmsərhəddir.
d. Yarımadada yerləşir.
e. Sosialist ölkədir.
- A) I-d,e; II-b,c; III-a B) I-c; II-a,d; III-b,e
C) I-a; II-d,e; III-b,c D) I-a,b; II-c; III-d,e
E) I-c; II-d,e; III-a,b

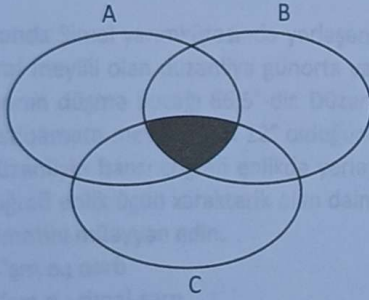
31. Başlanğıcını Bəhramtəpə su qovşağından götürən suvarma kanallarını müəyyən edin.

- A) Yuxarı Qarabağ, Baş Mil
B) Baş Mil, Baş Muğan
C) Baş Mil, Əzizbəyov adına kanal
D) Baş Muğan, Xanarx
E) Baş-Muğan, Əzizbəyov adına kanal

32. 49°ş.u. və 40°ş.m.e.-nin kəsişdiyi məntəqə hansı iqtisadi rayonun ərazisinə uyğun gəlir?

- A) Mil-Muğan B) Dağlıq Şirvan
C) Lənkəran-Astara D) Mərkəzi Aran
E) Şirvan-Salyan

33. Xəritə-sxema əsasən, Eyler-Venn diaqramını tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

1. Avropa İttifaqı və NATO təşkilatına üzv ölkələrdir.
 2. Əhalisinin əksər hissəsi Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.
 3. Paytaxtları okean və ya dəniz sahilində yerləşmir.
 4. Çoxmillətli ölkələr hesab olunurlar.
 5. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
 6. Əhalinin təbii artımının I tipi səciyyəvidir.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 3

34. Eyniadlı çayların keçdiyi şəhərləri müəyyən edin.

1. Ağsu	2. Balakən	3. Şabran
4. Qusar	5. Qubadlı	6. Oğuz
- A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6 E) 4, 5, 6

35. Region əhalisinin orta sıxlığı 200 nəfər/km²-dir. Bir illik müharibə nəticəsində region ərazisinin 25%-i işğal edilmiş və regionun ümumi əhalisi 2,2%-i azalmışdır. Regionun sahəsinin 150 min km² olduğunu bilərək, region əhalisinin müharibənin qurtardığı zaman olan orta sıxlığını hesablayın.

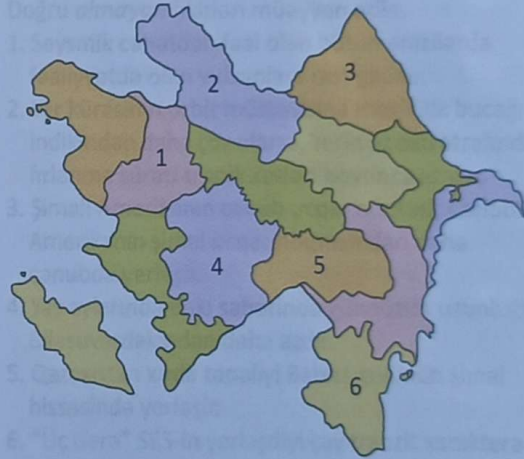
- A) 260,8 nəfər/km² B) 250,1 nəfər/km²
C) 310,0 nəfər/km² D) 210,6 nəfər/km²
E) 156,5 nəfər/km²

36. Ölkəmizin fiziki-coğrafi xüsusiyyətlərinə aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Gorançay, Tikanlıçay və Əlincaçayın qidalanmasında yeraltı sular üstünlük təşkil edir.
2. Ölkəmizdə fəsil dəyişkənliyinin aydın müşahidə edilmədiyi ərazi mövcud deyil.
3. Bədo və Darıdağ mineral bulaqlarının yerləşdiyi tektonik zonalarda yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim yarım tipinə rast gəlinir.
4. Naftalan yanmayan neft ehtiyatı Gəncə fiziki-coğrafi rayonunda yerləşir.
5. Türyançay, Həkəriçay, Arpaçay və Qanix çayının mənsəbləri eyni iqlim tipində yerləşir.

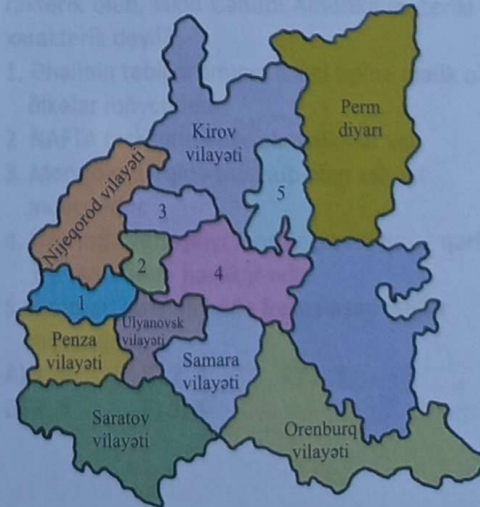
- A) 2, 3 B) 1, 3 C) 4, 5
D) 1, 5 E) 2, 4

37. Xəritə-sxema əsasən, sərhəd-keçid məntəqələrinin **olmadığı** iqtisadi rayonları müəyyən edin.

- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 3

38. Xəritə-sxema əsasən, Çuvaş Respublikasını müəyyən edin.

- A) 4 B) 3 C) 2 D) 5 E) 1

39. Cənub və Şərq yarımkürələrində yerləşən səhraları müəyyən edin.

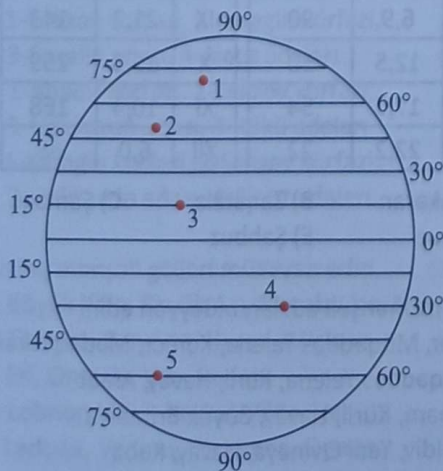
- A) Atakama, Kalahari, Rub-əl-Xali, Böyük Nəfud
- B) Kalahari, Qaraqum, Tar, Böyük Viktoriya
- C) Qızılqum, Nubiya, Təklə-Məkan, Moxave
- D) Böyük Qumlu, Kalahari, Namib, Böyük Viktoriya
- E) Namib, Liviya, Rub-əl-Xali, Böyük Nəfud

40. Tədqiqatçı XVIII saat qurşağının orta meridianı və çevrəsinin uzunluğu 20088 km olan paralel xəttinin kəsişməsindən 3348 km şərq istiqamətində hərəkət edərək çatdığı məntəqədə yerli vaxtla saat 11:00 olarsa, bu zaman IV saat qurşağının orta meridianı üzərində yerli vaxtla saat neçə olar?

- A) 05:00 B) 18:00 C) 17:00
- D) 05:30 E) 18:30

SINAQ 14

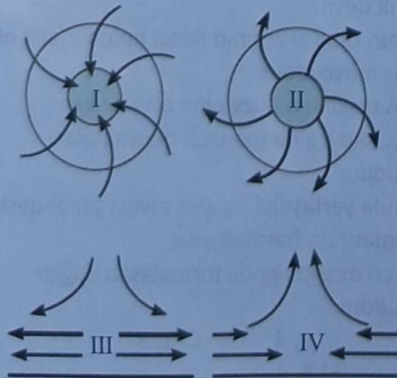
- 22 iyun tarixində günorta vaxtı şaquli basdırılmış eyniölçülü dirəklərin kölgələrinin uzunluqları öz uzunluqlarına bərabər olan iki coğrafi enlik arasında qalan ən qısa məsafə ilə, 22 dekabr tarixində günorta vaxtı şaquli basdırılmış eyniölçülü dirəklərin kölgələrinin uzunluqları öz uzunluqlarına bərabər olan iki coğrafi enlik arasında qalan ən qısa məsafələr arasındakı məsafə fərqi hesablayın.
A) 3330 km B) 1110 km C) 2220 km
D) 2725 km E) 0 km
- Sahəsi 7 min² olan Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunun dairəvi diaqramı qurularkən, uyğun sektor bucağı respublikamızın ümumi ərazisinə görə nə qədər olar?
A) 31,2° B) 20,3° C) 29,1°
D) 16,9° E) 25,5°
- 22 iyunda Şimal yarımkürəsində yerləşən və şimala tərəf meyilli olan düzənliyə günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı 66,5°-dir. Düzənliyinin şimal istiqamətə meyilliliyinin 12° olduğunu bilərək, bu düzənliyin hansı coğrafi enlikdə yerləşdiyini və bu coğrafi enlik üçün xarakterik olan daimi küləyin istiqamətini müəyyən edin.
A) 35°şm.e.; qərb
B) 59°şm.e.; şimal-şərq
C) 47°şm.e.; qərb
D) 28°c.e.; cənub-şərq
E) 25°şm.e.; şimal-şərq
- Xəritə-sxemə əsasən, verilmiş nöqtələrdən hansılarında Günəş il ərazində üfün yalnız şimal tərəfində görünər?

- A) 1, 5 B) 2, 3 C) 3, 4
D) 4, 5 E) 1, 2

- Düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Qarabağ iqtisadi rayonunun Araz çayı sahillərində yalnız bir inzibati rayonu yerləşir.
2. Meyilliliyi 55-65° olan dağ yamaclarında terraslaşdırma apararaq əkinçilik həyata keçirmək mümkündür.
3. BƏƏ-nə gələn ali təhsilli immiqrantların xüsusi çəkisi, Kanadaya gələn ali təhsilli immiqrantların xüsusi çəkisindən daha çoxdur.
4. Ölkəmizdə qadınların orta ömür müddəti kişilərin orta ömür müddətindən daha yüksəkdir.
5. "Əsrin müqaviləsi" kompensasiya sazişinə nümunə ola bilməz.
6. Aerosollar duman və buludun əmələ gəlməsi üçün zəruridir.
A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 6
- Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Seysmik cəhətdən fəal olan bütün ərazilərdə fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.
2. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağı indikindən daha çox olarsa, Yer in öz oxu ətrafında fırlanma sürəti tropik xətləri boyunca azalar.
3. Şimali Amerikanın cənub ucqar nöqtəsi, Cənubi Amerikanın şimal ucqar nöqtəsindən daha cənubda yerləşir.
4. Yay aylarında Bakı şəhərində gündüzün uzunluğu Biləsuvardakından daha azdır.
5. Qazaxıstan xırda təpəliyi Balxaş gölünün şimal hissəsində yerləşir.
6. "Üç dəre" SES-in yerləşdiyi çay tranzit xarakterə malik deyil.
A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 5, 6
- Hansı fikirlər Şimali Amerika materiki üçün xarakterik olub, lakin Cənubi Amerika materiki üçün xarakterik deyil?
1. Əhalinin təbii artımının ikinci tipinə malik olan ölkələr mövcuddur.
2. NAFTA təşkilatına üzv olan ölkələr var.
3. Monqoloid irqinə mənsub olan xalqlar mövcuddur.
4. Üzərində yerləşdiyi litosfer tavası şimal-qərb istiqamətində hərəkət edir.
5. Kimmeri qırıqlığında formalaşan dağlar mövcuddur.
A) 1, 5 B) 2, 4 C) 1, 3
D) 2, 5 E) 3, 4

8. Daşüz silsiləsi hansı tektonik zonada yerləşir?
A) Ön Qafqaz çökməsi
B) Böyük Qafqaz qalxması
C) Kür çökməsi
D) Kiçik Qafqaz qalxması
E) Araz çavan platforması
9. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Pirallahı və Çilov adaları Bakı arxipelaqına aiddir.
2. Qarabağ iqtisadi rayonu sahəsinə görə respublikamızın ən böyük iqtisadi rayonudur.
3. Cavanşir su anbarı Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunda yerləşir.
4. Gilgəzçay, İpək və Göydərə faydalı qazıntı yataqları eyni inzibati rayonda yerləşir.
5. Gəncə şəhəri eyni adlı fiziki-coğrafi rayonda yerləşir.
6. Böyük Kirs, Kömürköy, Küküdağ, Qırxqız zirvələri eyni tektonik zonada yerləşir.
A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6
10. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Şimal Buzlu okeanında yerləşən Qrenlandiya çökəkliyində su kütləsi donmuş vəziyyətdədir.
2. Okeanların tropik enliklərində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasında fərq mövcud deyil.
3. Bütün dinamik təzyiq qurşaqlarda havanın enən hərəkəti formalaşır.
4. Bütün istilik qurşaqlarının sərhədləri orta illik izotermələrə görə müəyyən edilir.
5. Eyr gölü mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
A) 1, 5 B) 2, 5 C) 3, 4
D) 1, 3 E) 2, 4
11. Sxemə əsasən, alçaq təzyiq mərkəzlərini göstərin.

- A) I və II B) II və III C) III və IV
D) I və IV E) yalnız I

12. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Kalimantan və Yeni Qvineya adalarının ərazisi iki ölkəyə məxsusdur.
2. BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlərinin arasında İEOÖ-lər mövcuddur.
3. Amudərya və Sırdərya çaylarının bolsulu olduğu dövr ilə İrəvadi çayının bolsulu olduğu dövr eynidir.
4. Azor, İslandiya və Pasxa adaları divergent sərhəddə yerləşirlər.
5. Qarda, İnari və Sayma gölləri Şimali Avropada yerləşir.
6. Cənub-Şərqi Asiyada yerləşən Çitarum çayı dünyanın ən çirkli çayı olub, Saluin çayının ən uzun qoludur.
A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 5, 6
13. Aşağıda verilmiş adaları orta illik yağıntı miqdarının azalmasına görə sıralayın.
1. Sulavesi 2. Siciliya 3. Novaya Zemlya
4. Elsmir 5. Haiti
A) 1, 5, 2, 3, 4 B) 1, 5, 2, 4, 3
C) 1, 5, 3, 2, 4 D) 5, 2, 1, 4, 3
E) 4, 3, 5, 1, 2
14. Cədvəlin aid olduğu məntəqəni müəyyən edin.

Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm	Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm
I	3,4	91	VII	25,3	17
II	4,0	114	VIII	24,4	50
III	6,9	90	IX	21,2	143
IV	12,5	50	X	15,8	259
V	17,7	54	XI	10,4	168
VI	22,2	22	XII	6,0	88

- A) Lənkəran B) Zaqatala C) Şamaxı
D) Tovuz E) Şahbuz

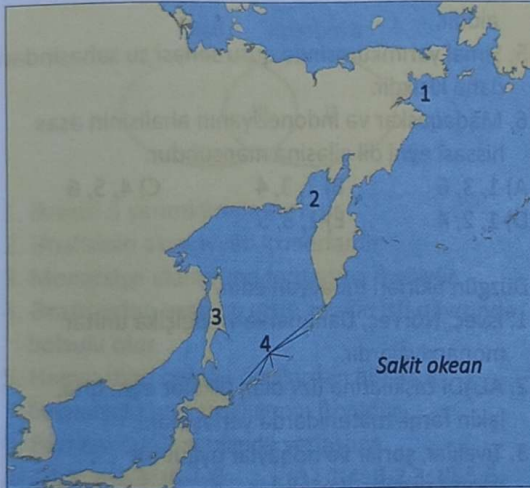
15. Vulkanik mənşəli adaları müəyyən edin.
A) Azor, Müqəddəs Yelena, Komor, Madaqaskar
B) Müqəddəs Yelena, Kuril, Havay, Aleut
C) Baham, Kuril, Havay, Böyük Britaniya
D) Maldiv, Yeni Qvineya, Havay, Kuba
E) Kuril, Havay, İrlandiya, Qalapagos

16. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

Nö	Çayın adı	Mənsəbinin yerləşdiyi hövzə	Mənsəbinin yerləşdiyi ölkə
1	Po	Adriatik dənizi	İtaliya
2	Yukon	Bofort dənizi	Kanada
3	İravadi	Siam körfəzi	Myanma
4	İli	Balxəş gölü	Qazaxıstan
5	Fərat	Ərəbistan dənizi	İraq
6	Rona	Aralıq dənizi	Fransa

- A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 6 C) 3, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Anadır körfəzi, 2-Şelixov körfəzi, 3-Saxalin adası, 4-Kuril adaları
B) 1-Şelixov körfəzi, 2-Anadır körfəzi, 3-Saxalin adası, 4-Kuril adaları
C) 1-Şelixov körfəzi, 2-Karagin körfəzi, 3-Saxalin adası, 4-Aleut adaları
D) 1-Anadır körfəzi, 2-Şelixov körfəzi, 3-Hokkaydo adası, 4-Rükü adaları
E) 1-Karagin körfəzi, 2-Şelixov körfəzi, 3-Hokkaydo adası, 4-Aleut adaları

18. Buzlaq mənşəli gölləri müəyyən edin.

- A) Böyük Kölə, Böyük Ayı, Marakaybo, Nyasa
B) Titikaka, Cenevrə, Huron, Miçiqa
C) Eri, Ontario, Van, Boden
D) Lobnor, Hiller, Baykal, Viktoriya
E) Ladoqa, Venern, Vinnepeq, Oneqa

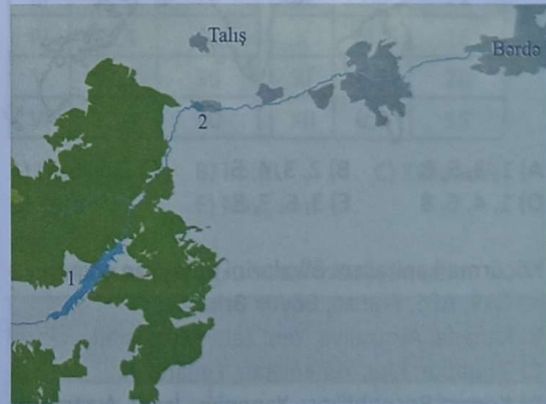
19. Respublikamızın aşağıda verilmiş su anbarlarını yerləşdikləri müvafiq inzibati rayonları müəyyən edin.

1. Uzunoba 2. Əyriçay
3. Cavanşir 4. Yekəxana
A) 1-Babək, 2-Şəki, 3-İsmayilli, 4-Ağsu
B) 1-Culfa, 2-Şəki, 3-İsmayilli, 4-Ağsu
C) 1-Babək, 2-Şəki, 3-Ağsu, 4-İsmayilli
D) 1-Şərur, 2-Qax, 3-Şamaxı, 4-İsmayilli
E) 1-Culfa, 2-Qax, 3-Ağsu, 4-İsmayilli

20. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qoşqarçayın çirklənməsində qeyri-filiz mənşəli faydalı qazıntı tullantılarının rolu daha böyükdür.
2. Qız qalası hidroqovşağı Füzuli inzibati rayonu ərazisində yerləşir.
3. 22 iyun tarixindən başlayaraq Ağdərə şəhərində gündüzün uzunluğu azalmağa başlayır.
4. Zəfər zirvəsi Qarabağ dağlarında yerləşir.
5. Ölkəmizin sahəsi üzrə dairəvi diaqramı qurarkən İsmayilli inzibati rayonuna düşən uyğun sektor bucağı Şamaxıdakından daha böyükdür.
A) 1, 5 B) 3, 4 C) 2, 4
D) 3, 5 E) 1, 2

21. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş su anbarları üçün ümumi **olmayan** əlaməti müəyyən edin.

- A) Üzərilərində SES fəaliyyət göstərir.
B) Yerləşdikləri ərazilərdə qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim formalaşmış.
C) İki iqtisadi rayonun ərazisində yerləşirlər.
D) Əsas qidalanma mənbələri Tərtər çayıdır.
E) Suvarma əhəmiyyətli anbar hesab olunur.

22. Abşeron yarımadasında üstün olan relyef tipləri:

- A) abrazion-akkumulyativ və abrazion-deflyasion düzənliklər
B) göl-bataqlıq, yastı parçalanmış düzənliklər
C) intensiv parçalanmış qırıxıqlı erozion dağlar
D) su buzlaq düzənlikləri
E) akkumulyativ və allüvial-prollüvial düzənliklər

23. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- 22 iyun tarixində Bakı şəhərində günəş şüalarının maksimum düşmə bucağının müşahidə olunduğu saat sutkanın ən isti vaxtı deyil.
 - Ekvatorial iqlim qurşağı ekvator xəttinin keçdiyi bütün ərazilərdə mövcuddur
 - Plan, xəritə və qlobusda xüsusi miqyası təyin etməyə ehtiyac var.
 - Çayların yuxarı axınlarında süxurların kimyəvi tərkibindən asılı olmayaraq kanyonvarı dərələr yaranır.
 - Miqyasları bərabər olan iki xəritədən birinin divarda tutduğu sahə böyükdürsə o daha az generalizasiyaya məruz qalıb.
 - Şimali Amerika litosfer tavası şimal-qərb istiqamətində hərəkət edir.
- A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 5, 6

24. Xəritə-sxema əsasən, çayların səviyyələrinin il boyu nisbətən sabit olduğu əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 5, 8 B) 2, 3, 4, 5 C) 2, 5, 6, 7
D) 1, 4, 6, 8 E) 3, 6, 7, 8

25. Köçürmə kapitalizm ölkələrini müəyyən edin.

- A) CAR, ABŞ, Fransa, Böyük Britaniya
B) Kanada, Avstraliya, Yeni Zelandiya, İsrail
C) Sinqapur, Kipr, Yunanıstan, Finlandiya
D) Koreya Respublikası, Yaponiya, İsrail, Avstraliya
E) BƏƏ, Qətər, Hindistan, Vyetnam

26. Demografik keçidin I mərhələsinə uyğun gələn xalqların yaşadığı əraziləri müəyyən edin.

- A) Yeni Qvineya adası, Amazon ovalığı, Konqo çökəkliyi
B) İslandiya adası, Nallarbor düzənliyi, Yutlandiya yarımadası
C) Kuba adası, Efiopiya yaylası, Yeni Zelandiya adası
D) Şri-Lanka adası, Konqo çökəkliyi, İrlandiya adası
E) Hind-Qanq ovalığı, Turan ovalığı, Bretan yarımadası

27. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyilliliyinin dəyişməsi nəticəsində Şimal mülayim işıqlanma qurşağının şimal və cənub sərhədləri arasında-kı məsafə 3774 km təşkil etmişdir. Bu halda, günəş şüalarının minimum düşmə bucağının 36°-yə bərabər olan və fərqli enliklərdə yerləşən məntəqələr arasındakı ən qısa məsafəni hesablayın.

- A) 6216 km B) 7992 km C) 5772 km
D) 4279 km E) 2348 km

28. Düzgün **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Ekvator xətti ilə kəsişən ərazilərdə yalnız iki təbii zonaya rast gəlinir.
 - Braziliyada polad istehsalı dəmir filizi hasilatından daha çoxdur.
 - Ekvatorial meşələrdə 3-cü yarusda 10-20 m hündürlüyü olan ağaclar yayılıb.
 - Diorit və obsidian effuziv maqmatik süxurlara aiddir.
 - Şimal yarımkürəsində quru sahəsi su sahəsindən daha kiçikdir.
 - Madaqaskar və İndoneziyanın əhalisinin əsas hissəsi eyni dil ailəsinə mənsubdur.
- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 5

29. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

- İsveç, Norveç, Danimarka və Belçika unitar monarxiyalardır.
 - ALADİ təşkilatına üzv olan ölkələr eyni qitə, lakin fərqli materiklərdə yerləşirlər.
 - Tıvalılar, şorlar və noqaylar uyğur dil yarımqrupuna daxildirlər.
 - Hamersli dağlarından başlayan çayların töküldüyü okeana türkdilli ölkənin ərazisindən axan çaylar da tökülür.
 - Əfqanıstanda iqtisadiyyatın III sektoru mövcud deyil.
 - FAO təşkilatı ərzaq təhlükəsizliyinə nəzarət edir.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 6

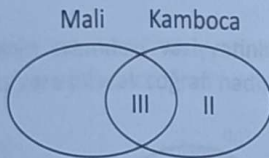
30. Hansı fikirlər Argentina və Uruqvay üçün ümumi əlamətlər hesab oluna bilər?

- Rəsmi dövlət dilləri ispan dilidir.
 - Paytaxtları La-Plata körfəzinin sahilində yerləşir.
 - Paraqvay və Braziliya ilə həmsərhəddirlər.
 - Şimal hissələrində Günəş zenitdə olur.
 - Parana çayı onların sərhədini təşkil edir.
 - Təsərrüfatın ərazi quruluşunun monosentrik forması səciyyəvidir.
- A) 4, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 1, 2, 6 E) 1, 3, 4

31. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Cəbəlüttariq və Skagerrak boğazları eyni okean hövzəsində yerləşir.
 2. Zond və Yukatan boğazları okeanları birləşdirir.
 3. İrlandiya, Baffin və Banda dənizləri coğrafi mövqeyinə və okeandan təcrid olunmasına görə eyni qrupa aiddir.
 4. Şimal Buzlu okeanının donmayan dənizləri Sakit okeanla sərhədində yerləşir.
 5. Qalapaqos, Pasxa və Kuril adaları eyni okeanda yerləşir.
 6. mərcan mənşəli adalara bütün okeanlarda rast gəlinir.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 5

32. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Ərazisi 3 yarımkürədə yerləşir.
 2. Əhalisinin əksəriyyəti kxmerlərdir.
 3. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 4. Ərazisindən axan ən uzun çay ilin isti dövründə bolsulu olur.
 5. Həmsərhəd olduğu ölkələrdən biri ən iri beynəlxalq neft təşkilatının üzvüdür.
 6. Paytaxtı dəniz sahilində yerləşir.
- A) I-1,5; II-2,3; III-4,6 B) I-1,4; II-2,3; III-5,6
C) I-1,2; II-3,4; III-1,5 D) I-1,5; II-4,6; III-2,3
E) I-3,6; II-1,2; III-4,5

33. Kür çayı sahilində yerləşən inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Biləsuvar, Qubadlı, Beyləqan, Saatlı
B) Kürdəmir, Sabirabad, Zərdab, Qazax
C) İmişli, Zəngilan, Yevlax, Ağcabədi
D) Hacıqabul, Cəbrayıl, İmişli, Ağcabədi
E) Ağsu, Zərdab, Beyləqan, İmişli

34. San-Fransisku, Kolorado, Maqdalena və Volta çaylarının mənsəblərinin yerləşdiyi ölkələri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) ABŞ, ABŞ, Kolumbiya, Kot-d'İvuar
B) Braziliya, Meksika, Kolumbiya, Qana
C) Braziliya, ABŞ, Venesuela, Qana
D) ABŞ, Meksika, Kolumbiya, Toqo
E) Braziliya, Meksika, Venesuela, Kot-d'İvuar

35. Hansı ərəb ölkələrində Günəş zenitdə **olmur**?

1. Qətər 2. Bəhreyn 3. Oman
 4. İordaniya 5. BƏƏ 6. Yəmən
- A) 1, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4

36. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının dəyişməsi nəticəsində Şimal qütb işıqlanma qurşağının cənub sərhədi hal-hazırkı sərhəddən 5,5° şimala tərəf yerini dəyişmişdir. Bu zaman kölgənin uzunluğunun ildə bir dəfə sıfıra bərabər olduğu enliklər arasındakı məsafə miqyası 1: 6 660 000 olan xəritədə neçə sm olar?

- A) 40 sm B) 20 sm C) 60 sm
D) 12 sm E) 75 sm

37. Cədvəlin aid olduğu məntəqəni müəyyən edin.

Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm	Aylar	Orta temperatur, (°C)	Orta yağıntı miqdarı, mm
I	-4	19	VII	26,9	17
II	-0,5	18	VIII	26,2	8
III	5,4	29	IX	21,9	11
IV	12,4	38	X	14,1	26
V	17,5	36	XI	6,5	20
VI	22,4	30	XII	0,9	15

- A) Laçın B) İmişli C) Kürdəmir
D) Şuşa E) Naxçıvan

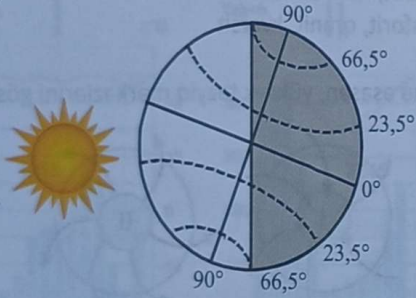
38. Cədvələ əsasən, doğru sıranı müəyyən edin.

No	Yaşayış məntəqəsi	Aid olduğu inzibati rayon	Aid olduğu iqtisadi rayon
1	Mincivan	Zəngilan	Şərqi Zəngəzur
2	Böyük Mərcanlı	Cəbrayıl	Qarabağ
3	Talış	Tərtər	Gəncə-Daşkəsən
4	Tuğ	Xocalı	Qarabağ
5	Ağdaban	Laçın	Şərqi Zəngəzur

- A) 3 B) 1 C) 4 D) 5 E) 2

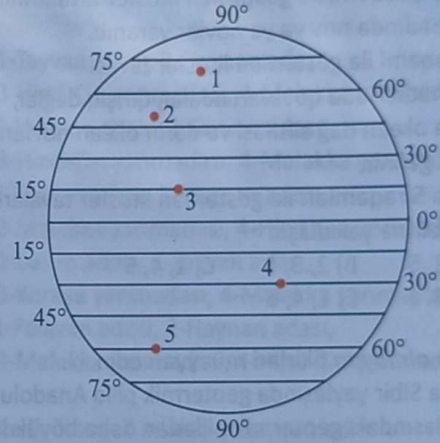
SINQAQ 15

- Doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Gilli süxurları kəsən çay dərələri, adətən geniş olmaqla yamaclarının nisbət az meyilliliyi ilə fərqlənir və U-şəkilli dərələr adlanır.
 - Şxer tipli sahillər moren-buzlaq materialları ilə örtülü olan qayalıqların dənizin yüksəlməsi ilə adalara çevirildiyi sahillərdir.
 - Skandinaviya və Pireney dağlarında neotektonik proseslər baş verir.
 - Mekonq çayının mənsəbinin yerləşdiyi ölkə sosialist ölkədir.
 - La-Plata körfəzinin sahillərində mövcud olan iqlim tipinə Oxot dənizi sahillərində də rast gəlinir.
 - Argentina BRİKS (BRICS) ölkələri qrupuna aiddir.
 - 1, 2, 6
 - 1, 2, 5
 - 3, 4, 6
 - 3, 5, 6
 - 1, 2, 4
- Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinin formalaşdığı tarixdə baş verə biləcək coğrafi hadisələri müəyyən edin.

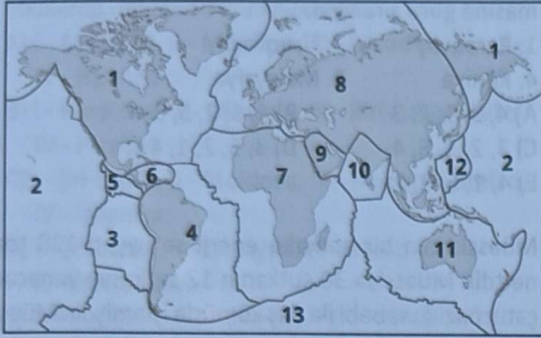
- Ekvator xətti üzərində gecə və gündüz uzunluqları bərabər olar.
- Yeni Zelandiyada orta illik temperatur ən yüksək həddə çatır.
- Musson küləkləri dənizdən quruya doğru hərəkət edər.
- Bakı şəhəri ilə Kiyev şəhəri arasında günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucaqları fərqi artar.
- Bu tarixdən başlayaraq Tasmaniya adasında günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucağı azalar.
- Efiopiya yaylasının cənub istiqamətə meyilli buludsuz yamacında sutkalıq radiasiya şimal yamaca nisbətən daha çox olar.
 - 1, 3, 5
 - 2, 4, 6
 - 1, 5, 6
 - 2, 3, 6
 - 1, 4, 5
- Aşağıdakı ölkələrdən hansı Viktoriya, Tanqanika və Nyasa göllərinin hər üçünün sahillərində yerləşir?
 - Efiopiya
 - Tanzaniya
 - Anqola
 - Konqo DR
 - Ruanda

- 5 oktyabr tarixində aşağıda verilmiş ölkələri günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucaqlarının azalmasına görə sıralayın.
 - Paraqvay
 - Uruqvay
 - Tunis
 - Keniya
 - Malayziya
 - 4, 5, 1, 2, 3
 - 4, 1, 2, 5, 3
 - 3, 2, 1, 5, 4
 - 3, 5, 2, 1, 4
 - 4, 1, 5, 3, 2
- Müəssisənin bir sutkalıq enerji sərfiyyatı 120 ton neftdir. Müəssisə 30 sutkanın 12 sutkasını yanacaq çatışmazlığı səbəbi ilə daş kömürlə işləmişdir. Müəssisənin 30 sutka müddətində sərf etdiyi yanacağın ümumi çəkisinin neçə ton olduğunu müəyyən edin.
 - 4100 ton
 - 2160 ton
 - 3168 ton
 - 4320 ton
 - 6578 ton
- Xəritə-sxema əsasən, verilmiş nöqtələrdən hansılarında Günəş il ərzində günorta vaxtı üfün yalnız cənub tərəfində görünər?

- 1, 5
 - 2, 3
 - 3, 4
 - 1, 2
 - 4, 5
- Uyğunluğu müəyyən edin.
 - Paleotektonik proseslər
 - Neotektonik proseslər
 - Padan ovalığı
 - Kırım dağları
 - Mərkəzi düzənliklər
 - Kaskad silsiləsi
 - Darfur platosu
 - Almaniya-Polşa ovalığı
 - Mak Donnel dağları
 - Apennin dağları
 - I - 1, 2, 5, 6; II - 3, 4, 7, 8
 - I - 2, 3, 4, 5; II - 1, 6, 7, 8
 - I - 3, 4, 7, 8; II - 1, 2, 5, 6
 - I - 1, 2, 4, 8; II - 3, 5, 6, 7
 - I - 3, 5, 6, 7; II - 1, 2, 4, 8
 - Sahəsi 5,5 min² olan Naxçıvan iqtisadi rayonunun dairəvi diaqramı qurularkən, uyğun sektor bucağı respublikamızın ümumi ərazisinə görə nə qədər olar?
 - 32,8°
 - 19,3°
 - 34,1°
 - 17,6°
 - 22,9°

9. Xəritə-sxemdə verilmiş litosfer tavaları üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. 4 və 7 rəqəmləri ilə göstərilən litosfer tavalarının sərhədlərində vulkanik mənşəli ada və ya adalara rast gəlinir.
2. 3 və 11 rəqəmləri ilə göstərilən litosfer tavaları fərqli istiqamətlərdə hərəkət edirlər.
3. 8 rəqəmi ilə göstərilən litosfer tavası bir platformadan ibarətdir.
4. 1 və 6 rəqəmi ilə göstərilən litosfer tavalarının sərhədində nov və ya novlar yaranıb.
5. 2 rəqəmi ilə göstərilən litosfer tavası sərhədlərində qövsvarı adalar, qırıxıq dağlar, orta okean dağ silsiləsi və dərin okean novlarına rast gəlinir.
6. 3 və 5 rəqəmləri ilə göstərilən litosfer tavaları bir-birinə yaxınlaşır.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 4, 6
10. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Orta Sibir yaylasında geotermik pillə Anadolu yaylasındakı geotermik pillədən daha böyükdür.
2. Dəclə və Fərat çayları tranzit çaylardır.
3. Aralıq dəniz iqlim tipi həm əsas və həm də keçid iqlim qurşaqlarında rast gəlinir.
4. Şərqi Qat dağlarından başlayan çaylar qışda bolsulu olur.
5. Makkenzi çayının sutoplayıcı hövzəsi iki yarımkürədə və iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
- A) 3, 5 B) 3, 4 C) 2, 4
D) 1, 5 E) 1, 2
11. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Pusan və Tiba limanları Yaponiyaya məxsusdur.
2. Braziliya, Meksika, CAR və Qazaxıstanda terrikon təpələrə rast gəlinir.
3. Misin xam şəkildə daşınması konsentrat şəkildə daşınmasından daha əlverişlidir.
4. Vyetnam və Laos Cənub-Şərqi Asiyanın sosialist ölkələri.
5. Əfqanıstan yalnız bir türkdilli ölkə ilə həmsərhəddir.
- A) 2, 5 B) 2, 4 C) 1, 5
D) 1, 3 E) 3, 4

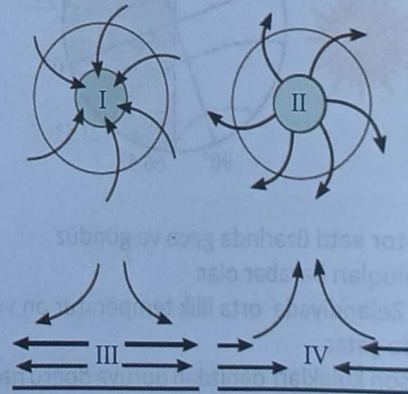
12. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Kür-Araz ovalığında orta illik temperatur $14,5^{\circ}\text{C}$ -dir.
2. Ölkəmizdə günəşli saatların illik maksimum miqdarı ilə radiasiyanın illik maksimum miqdarı eyni fiziki-coğrafi rayonda müşahidə edilir.
3. Araz və Kür çaylarının hər ikisinin qidalanmasında ən az paya sahib olan yağış sularıdır.
4. Ölkəmizin bütün təbii vilayətlərində milli parklar mövcuddur.
5. Ölkəmizdə günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağı $26,5^{\circ}$ -dən az ola bilməz.
6. Ölkəmizdə ən az yağıntı Kür tektonik çökmə zonasının ərazisinə düşür.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 4, 5
D) 2, 5, 6 E) 1, 3, 4

13. Maqmatik süxurları müəyyən edin.

- A) dolomit, qabbro, mergel
- B) bazalt, vulkan tufu, təbaşir
- C) andezit, obsidian, sienit
- D) qrafit, fillit, almaz
- E) fosforit, qranit, kvarsit

14. Sxemə əsasən, yüksək təzyiq mərkəzlərini göstərin.

- A) II və III B) I və IV C) III və IV
D) I və II E) yalnız II

15. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Sakit okean II. Atlantik okeanı III. Hind okeanı
1. Ueddell dənizi 2. Pasxa adası
3. Bonifaço boğazı 4. Amundsen dənizi
5. Anadır körfəzi 6. Deyvis dənizi
7. Kergelen adası 8. Yaşıl Burun adaları
9. Sokotra adası
- A) I-2,4,5; II-1,3,8; III-6,7,9
B) I-2,4,5; II-1,3,6; III-7,8,9
C) I-3,4,8; II-1,2,5; III-6,7,9
D) I-2,3,5; II-1,4,8; III-6,7,9
E) I-1,4,5; II-3,7,9; III-2,6,8

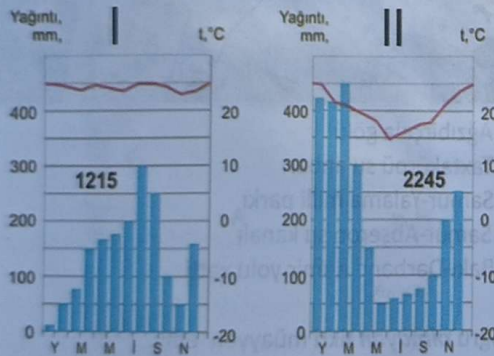
16. Okean cərəyanları və aysberqlər səbəb ola **bilməz**:

1. Okean suyunun duzluluğunun dəyişməsinə
 2. Okean sahillərinin formalaşmasına
 3. Okeanların səviyyəsinin kəskin dəyişməsinə
 4. Qabarma və çəkilməyə
 5. Okean suyunun temperaturunun dəyişməsinə
 6. Endogen mənşəli dalgaların formalaşmasına
- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 3, 4, 6

17. Təqribən eyni enliklərdə yerləşən relyef vahidlərini müəyyən edin.

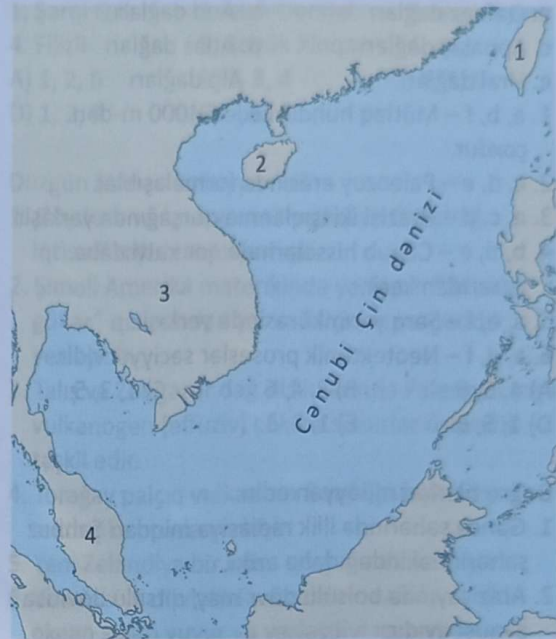
- A) Skandinaviya dağları, Ural dağları, Orta Sibir yaylası
B) Kap dağları, La-Plata ovalığı, Barkli platosu
C) Ərəbistan, Əhaqqar və Şərqi Afrika yaylaları
D) Appalaç, Pireney və Çerski dağları
E) Meksika yaylası, Alp və Qafqaz dağları

18. Verilmiş iqlim diaqramlarına əsasən düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Hər iki diaqramın aid olduğu iqlim qurşağında ilboyu bir hava kütləsi hakim olur.
 2. II iqlim diaqramının aid olduğu iqlim qurşağının yerləşdiyi yarımkürədə subtropik iqlim qurşağının bütün iqlim tiplərinə rast gəlinir.
 3. Hər iki diaqramının aid olduğu iqlim qurşağının yayıldığı ərazilərdə əkinçilik imkanları genişdir.
 4. I iqlim diaqramının aid olduğu iqlim qurşağının yayıldığı ərazilər tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
 5. Hər iki iqlim diaqramının aid olduğu iqlim qurşaqları iqlim tiplərinə bölünmüşdür.
 6. Hər iki iqlim diaqramının səciyyəvi olduğu ərazilərdə suvarma mövsümü ilin eyni aylarında olur.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 3, 6
D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 6

19. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Tayvan adası, 2-Haynan adası, 3-Hind-Çin yarımadası, 4-Malakka yarımadası
B) 1-Haynan adası, 2-Tayvan adası, 3-Hind-Çin yarımadası, 4-Malakka yarımadası
C) 1-Tayvan adası, 2-Haynan adası, 3-Malakka yarımadası, 4-Hind-Çin yarımadası
D) 1-Luson adası, 2-Tayvan adası, 3-Koreya yarımadası, 4-Malakka yarımadası
E) 1-Palavan adası, 2-Haynan adası, 3-Malakka yarımadası, 4-Hind-Çin yarımadası

20. Materik mənşəli adaları müəyyən edin.

- A) Madaqaskar, Kuba, Qalapaqos, Siciliya
B) İrlandiya, Nyufaundlend, Şri-Lanka, Tasmaniya
C) Baham, Kuril, İslandiya, Böyük Britaniya
D) Maldiv, Yeni Qvineya, Havay, Kuba
E) Kalimantan, İrlandiya, Pasxa, Müqəddəs Yelena

21. Müvafiq olaraq relyef vahidlərini hündürlüklərinin azalmasına görə sıralayın.

1. Dəlidağ 2. Kəpəz
3. Salavat aşırımı 4. Qazangöldağ
A) 2, 1, 4, 3 B) 1, 2, 4, 3 C) 4, 1, 2, 3
D) 2, 3, 4, 1 E) 4, 1, 3, 2

22. Bir neçə ölkə ərazisində yerləşən coğrafi obyektləri seçin.

1. Haiti adası 2. Balaton gölü
3. Dnepr çayı 4. Balxaş gölü
5. Yava adası 6. Niger çayı
7. Viktoriya gölü 8. Süveyş kanalı
A) 1, 3, 4, 6 B) 1, 2, 6, 8 C) 2, 5, 7, 8
D) 3, 4, 6, 8 E) 1, 3, 6, 7

23. Hərflərlə göstərilən dağlara aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

- a. Qafqaz dağları b. And dağları
c. Appalaç dağları d. Atlas dağları
e. Ural dağları f. Alp dağları

1. a, b, f – Mütləq hündürlükləri 4000 m-dən çoxdur.
2. c, d, e – Paleozoy erasında formalaşıblar.
3. a, c, d – Ərazisi iki işıqlanma qurşağında yerləşir
4. b, d, e – Cənub hissələrində qar xətti daha yuxarıdan keçir.
5. a, e, f – Şərq yarımkürəsində yerləşir.
6. a, d, f – Neotektonik proseslər səciyyəvidir.
A) 4, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 2, 3

24. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Gəncə şəhərində illik radiasiya miqdarı Şahbuz şəhərindəkindən daha azdır.
2. Araz çayında bolsulu dövr may, qıtsulu dövr isə avqust ayıdır.
3. Ölkəmizin bütün tektonik zonalarında milli parklar mövcuddur.
4. Afurca və Mucuq şlalələri Böyük Qafqazın cənub yamacından axan çayların üzərində yerləşir.
5. 22 iyun tarixindən başlayaraq Xocavənd şəhərində gündüzün uzunluğu azalmağa başlayır.
6. Ölkəmizin Xəzər dənizi sahillərində yalnız bir iqlim tipi formalaşmışdır.
A) 1, 2, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 6

25. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. İraq, Suriya, Küveyt, Şimali Makedoniya və Serbiyanın dünya okeanına çıxışı var
2. Mülayim iqlim qurşağının dəniz tipinə Kamçatka yarımadasında rast gəlinir.
3. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağı indikindən daha çox olarsa Kiyev şəhərinə günəş şüalarının minimum düşmə bucağı azalar.
4. Madakaskar adası iki işıqlanma və iki iqlim qurşağında yerləşir
5. Qusar maili düzənliyində bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlim yarımtipi müşahidə edilir
6. Quru odunun istilikvermə qabiliyyəti yanar şistdən çox torfdan isə azdır.
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

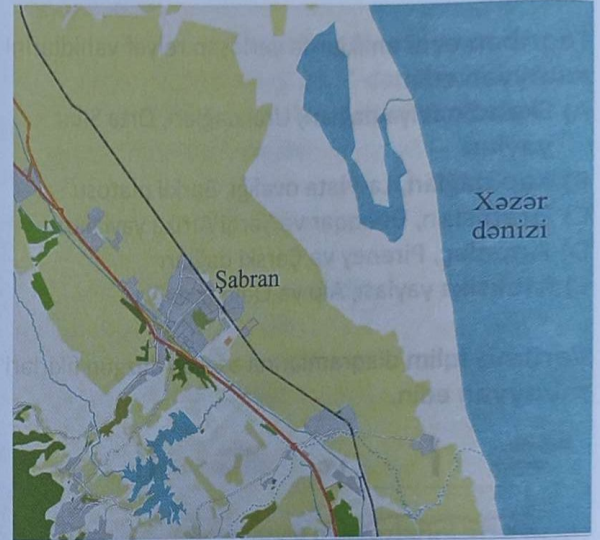
26. 44 günlük Vətən müharibəsində hansı məntəqənin azad olunması ilə Azərbaycan-İran sərhəd xətti tam bərpa edilmişdir?

- A) Xudafərin B) Ağbənd C) Mincivan
D) Həkəri E) Bartaz

27. Dampir, Tampiko, Riçards Bey və Valdiz limanlarının aid olduğu okeanları müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) Atlantik, Hind, Hind, Şimal Buzlu
B) Hind, Atlantik, Atlantik, Sakit
C) Atlantik, Sakit, Sakit, Şimal Buzlu
D) Sakit, Hind, Şimal Buzlu, Sakit
E) Hind, Atlantik, Hind, Sakit

28. Xəritə-sxemdə təsviri verilmiş obyektlərdən **deyil**:

- A) Ağzıbirçala gölü
B) Taxtakörpü su anbarı
C) Samur-Yalama milli parkı
D) Samur-Abşeron su kanalı
E) Bakı-Dərbənd dəmir yolu xətti

29. Doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

- A) Yuxarı Qarabağ suvarma kanalı vasitəsi ilə Kür çayının sol sahilində yerləşən ərazilər suvarılır.
B) Ağstafa rayonu ərazisində tuğay meşələri yayılmışdır.
C) Xankəndi, Lerik və Şahbuz şəhərləri eyni tektonik zonada yerləşir.
D) Katex və Mazım çaylarının mənbələrinə yaxın ərazilərdə zəngin polimetall yataqları mövcuddur.
E) Şollar düzündə milli park yerləşir.

30. Doğru fikri müəyyən edin.

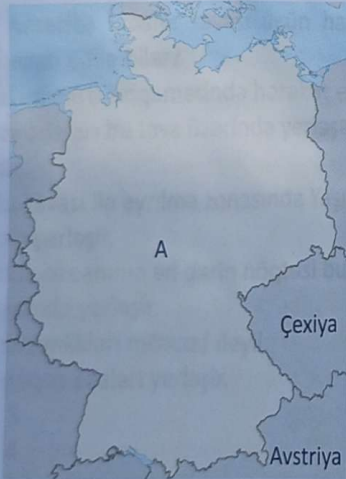
- A) Böyük Britaniya, Norveç, Niderland və Belçika unitar monarxiyalardır.
B) Yay aylarında Balakən şəhərində gündüzün uzunluğu Şamaxıdakından daha çoxdur.
C) BRİKS (BRICS) təşkilatına üzv olan ölkələrdən yalnız ikisi İEO hesab edilir.
D) Karaimlər, çuvaşlar və xakaslar eyni dinə sitayiş edən türkdilli xalqlardır.
E) Ağsu şəhərinə düşən yağıntının miqdarı Tərtər şəhərinə düşən yağıntının miqdarından daha azdır.

31. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- 15 aprel tarixində 68° cənub enliyində qütb gecələri müşahidə edilə bilər.
- Monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkələrin böyük əksəriyyəti unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
- Qlobus və xəritədə baş miqyasla yanaşı xüsusi miqyası təyin etməyə ehtiyac var.
- Sakit okeanın dibindən Moxo sərhədinə qədər olan məsafə digər okeanlarla müqayisədə daha qısadır.
- Bidonvil və favelaların yerləşdiyi ölkələr G-20-yə daxildir.
- İsveçrə və Danimarkada marikultur təsərrüfat sahələri mövcuddur.

- A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

32. Xəritə-sxemdə göstərilmiş A ölkəsi üçün xarakterik olan hansı xüsusiyyətlər İspaniya üçün xarakterik deyil?

- Rəsmi dövlət dili German dil qrupuna aiddir.
- Fransa ilə həmsərhəddir.
- Mülayim-kontinental iqlim tipinə rast gəlinir.
- BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü deyil.
- Sahillərini Şimal dənizin suları yuyur.
- Demoqrafik keçidin IV mərhələsindədir.

- A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 5

33. İki işıqlanma qurşağında yerləşən ölkələr:

- Myanma
 - Mavritaniya
 - Konqo DR
 - Tailand
 - Banqladeş
 - Mozambik
 - İndoneziya
 - Finlandiya
 - İslandiya
 - Filippin
- A) 1, 2, 5, 6, 8 B) 3, 4, 7, 9, 10
C) 1, 3, 5, 7, 9 D) 1, 2, 7, 8, 10
E) 2, 4, 6, 8, 9

34. Baykal qırıxıqlığından əvvəl yaranmış dağları müəyyən edin.

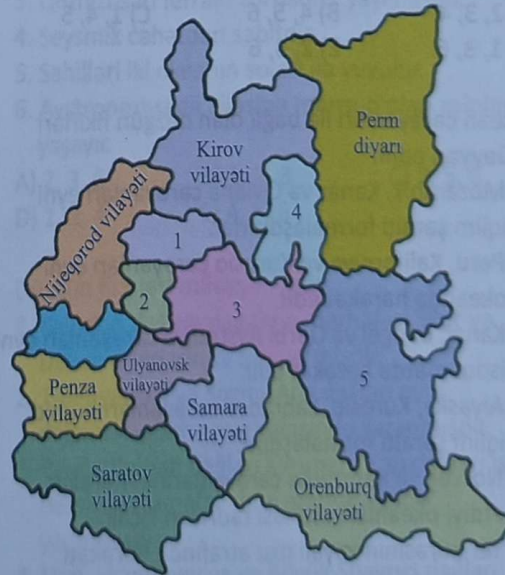
- Şərqi Qat
 - Mak Donnel
 - Hammersli
 - Filizli
 - Böyük Xinqan
 - Kap
- A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 4, 5, 6

35. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

- Göydərə və İpək xromit yataqları Qarabağ iqtisadi rayonunda yerləşir.
- Şimali Amerika materikində yerləşən "Böyük göllər" qrupundan yalnız Miçiqan sərhəddə yerləşmir.
- Talış və Zəngəzur dağ silsilələrində Paleogen yaşlı vulkanogen (effuziv) çökmə süxurlar üstünlük təşkil edir.
- Torağay palçıq vulkanı və Bozdağ silsiləsi eyni tektonik zonada yerləşir.
- Yeni Zelandiya bir iqlim qurşağında yerləşir.
- Kolumbiya dövlətinin ərazisinin sahillərini iki okean suları yuyur və yerləşdiyi materikin ən ucqar şimal nöqtəsi ərazisində yerləşir.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 5

36. Xəritə-sxemə əsasən, Başqırdistan Respublikasını müəyyən edin.

- A) 5 B) 3 C) 4 D) 1 E) 2

37. 70° ş.u.-da saat 14:00 və həmin gün gündüzün uzunluğu 13 saat 44 dəqiqəyə bərabər olarsa, həmin anda Günəşin çıxdığı və batdığı uzunluqları müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 63°q.u.; 143°ş.u. B) 33°q.u.; 173°ş.u.
C) 27°q.u.; 137°ş.u. D) 29°q.u.; 149°ş.u.
E) 51°q.u.; 121°ş.u.

38. Avropa və Asiya qitələri üçün hansı oxşar cəhət Cənubi Amerika materiki üçün səciyyəvidir?

1. Cavan dağlara və fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.
 2. İnkişaf etmiş ölkə və ya ölkələr mövcuddur.
 3. Sahilləri çox girintili və çıxıntılıdır.
 4. Ərazisinin müəyyən hissəsi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 5. Ən bolsulu çayı Atlantik okeanına tökülür.
 6. Ərazisində üç yarımkürədə yerləşən ölkələr mövcuddur.
- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 3, 5

39. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

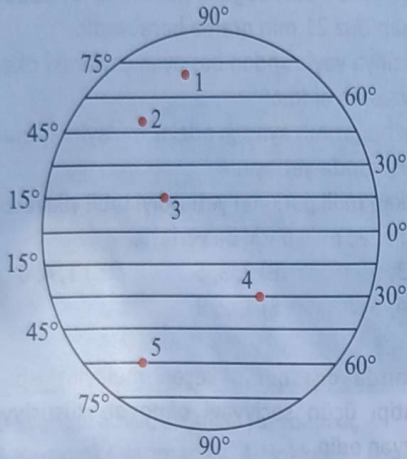
1. Ölkəmizin orta hündürlüyü 657 metrdir.
 2. Zəfər, Yarıdağ və Bazaryurd zirvələrinin mütləq hündürlüyü 4000 metrdən azdır.
 3. Qoşqar, Böyük Hinaldağ, Dəlidağ zirvələri və Ömər aşırımı Mürovdag silsiləsində yerləşir.
 4. Şirvan və Gəncə-Qazax düzləri çayların gətirmə konusları ilə zəngindir.
 5. Sumqayıt, Pirsaat, Çeyrankeçməz və Kür çaylarının aşağı axarının olduğu ərazilərdə brekçiləri rast gəlinir.
 6. Respublikamızın bütün dağlıq ərazilərində mülayim-isti iqlim tipinə rast gəlinir.
- A) 2, 3, 4 B) 4, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 6

40. Okean cərəyanları ilə bağlı olan düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Mozambik, Kanar və Qviana cərəyanları eyni iqlim şəraiti formalaşdırırlar.
 2. Peru, Kaliforniya və Kurosio cərəyanları eyni okeanda hərəkət edir.
 3. Kanar, Bengel və Qərbi Avstraliya cərəyanları eyni istiqamətdə hərəkət edir.
 4. Alyaska, Kurosio, Labrador cərəyanları humid iqlim şəraiti formalaşdırır.
 5. Norveç və Kamçatka cərəyanlarının hərəkət etdiyi okeanların sahəsi tədricən kiçilir.
 6. Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında hərəkəti cərəyanların istiqamətinə təsir edir.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 3, 4, 6

SINAQ 16

1. Xəritə-sxemə əsasən, verilmiş nöqtələrdən hansında Günəş il ərazində üfünün həm şimal, həm də cənub tərəfində görünər?

A) 3 B) 2 C) 1 D) 4 E) 5

2. Şimali Amerika litosfer tavanı üçün hansı fikirlər yanlış hesab edilə bilər?

1. Şimal və qərb istiqamətində hərəkət edir.
2. Havay adaları bu tava üzərində yerləşən ölkəyə aiddir.
3. Afrika tavanı ilə ayrılma zonasında Yaşıl Burun adaları yerləşir.
4. Atlantik okeanının ən dərin nöqtəsi bu tavanın sərhədində yerləşir.
5. Şelf düzənlikləri mövcud deyil.
6. Qalapaqos adaları yerləşir.

A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 4
C) 3, 5, 6
D) 2, 5, 6
E) 1, 2, 6

3. And və Qafqaz dağları üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Üç yarımkürədə yerləşir.
2. Konvergent sərhəddə yerləşir.
3. Ərazisindən axan çaylar yalnız bir okean hövzəsinə aiddir.
4. Ərazisi bir neçə ölkəyə məxsusdur.
5. Sönmüş vulkan kraterlərinə rast gəlinir.
6. Ən hündür zirvəsi 6000 metrəndən çoxdur.

A) 1, 3, 6
B) 2, 4, 5
C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 5
E) 4, 5, 6

4. Kür çayının sağ sahilində yerləşən və mütləq hündürlüyü daha çox olan düzənlik:

A) Gülüstan
B) Şirvan
C) Muğan
D) Gəyən
E) Mil

5. Xəritə-sxemədə göstərilən A adası üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Aid olduğu ölkə federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
2. Üç yarımkürədə yerləşir.
3. Qırmızı-sarı ferralit torpaqlar yayılmışdır.
4. Seysmik cəhətdən sabitdir.
5. Sahilləri iki okeanın suları ilə yuyulur.
6. Avstroneziya dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.

A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

6. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Kaledon dağəmələgəlmə mərhələsi Silur və Devon dövrlərində baş vermişdir.
2. Tibet yaylası və Sixote-Alin dağları eyni dağəmələgəlmə mərhələsində yaranmışdır.
3. Böyük Xinqan dağları Kimmeri, Kap dağları isə Hersin dağəmələgəlmə mərhələsində yaranmışdır.
4. Ural, Skandinaviya və Böyük Suayrıç dağları platforma mərhələsindədir.
5. Respublikamızın ərazisində yayılmış ən qədim süxurlar Proterozoy yaşlıdır.
6. Qədim quru parçaları olan Lavrasiya və Qondvana Paleozoy erasında müasir materiklərə parçalanmışdır.

A) 3, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

7. Finlandiyada yerləşən gölləri müəyyən edin.

1. Venern 2. Vettern 3. Sayma
4. İnari 5. Qarda
A) 3, 4 B) 3, 5 C) 1, 4
D) 1, 2 E) 2, 5

8. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Ozon qazlarının əsas hissəsi mezosfer qatında cəmlənib.
2. Tərtər çayının mənbəyi Gəlinqaya zirvəsindədir.
3. Salavat aşırımı Kiçik Qafqaz dağlarında yerləşir.
4. İonosfer təbəqəsi Termosferdə yerləşir.
5. Atmosferdə üstünlük təşkil edən qaz azotdur.
6. Biçənək aşırımı Dərələyəz silsiləsində yerləşir.
A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 4, 5, 6

9. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Yer kürəsinə Günəşdən sonra ən yaxın ulduz Proksima-Sentavra ulduzudur.
2. Qızılğac və Ağgöl milli parkları fərqli fiziki-coğrafi rayonlarda yerləşirlər.
3. Merkuri və Venera planetlərinin bir peyki mövcuddur.
4. 22 iyun tarixində Cənub mülayim işıqlanma qurşağında gündüzün uzunluğu cənub qütb işıqlanma qurşağındakından daha çoxdur.
5. İstilik və işıqlanma qurşaqlarının sərhədləri izotermələrə görə müəyyən edilir.
6. Orinoko çayının mənsəbi Venesuelada yerləşir.
A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

10. Baykal qırıxıqlığından əvvəl yaranmış dağları müəyyən edin.

1. Şərqi Qat 2. Mak Donnel 3. Hammersli
4. Filizli 5. Böyük Xinqan 6. Kap
A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

11. Siklonlara aid **olmayan** əlamətləri müəyyən edin.

1. Yalnız tropik iqlim qurşağında formalaşır.
2. Qalxan hava müşahidə olunur.
3. Daxil olduqları ərazidə irriqasiyaya ehtiyac formalaşdırır.
4. Hindistan yarmadasında ilboyu hakim olmur.
5. Şimal və Cənub yarımkürələrində eyni istiqamətdə hərəkət edirlər.
6. Daxil olduqları ərazidə səpələnən radiasiyanın artmasına səbəb olur.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 6
D) 2, 3, 5 E) 4, 5, 6

12. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Şərqi Qat dağlarının ətəklərinə yağıntılardan əksər hissəsi may-sentyabr ayları aralığında düşür.
2. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonları Ermənistanla həmsərhəddirlər.
3. Orta okean duzluluğuna malik 600 litr sudan alınan duz 21 min qrama bərabərdir.
4. Braziliya yaylasından başlayan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.
5. Kuk boğazının ayırdığı adalar mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
6. Hirkan milli parkının yerləşdiyi təbii vilayətdə Qızılğac milli parkı da yerləşir.
A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 3

13. Ölkəmizdə qışı quraq keçən mülayim isti iqlim yarımtipi üçün səciyyəvi **olmayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Kiçik Qafqaz dağlarında rast gəlinir.
2. Bədo mineral bulağının yerləşdiyi inzibati rayonda rast gəlinir.
3. Qusarçayın axdığı ərazilərdə rast gəlinir.
4. Qarabağ vulkanik yaylasında rast gəlinir.
5. Talış dağlarında çox kiçik ərazidə yayılmışdır.
6. Yayıldığı ərazidə IV dövr çökmə suxurlarına rast gəlinir.
A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 2, 5

14. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Kömürküy zirvəsinin hündürlüyü Böyük Kirsdən daha çoxdur.
2. Laosun dünya okeanına çıxışı yoxdur.
3. İran və Meksikanın rəsmi dövlət dilləri eyni dil ailəsinə mənsubdur.
4. Bütün anklav dövlətlər monarxiya idarəetməsinə malikdir.
5. Murovdağ silsiləsi Şərqi-Zəngəzur və Gəncə-Daşkəsən rayonları arasında təbii sərhəd rolunu oynayır.
6. Meksika körfəzi yalnız tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 5, 6

15. Taxo, Ebro, Elba və Odra (Oder) çaylarının mənsəblərinin yerləşdiyi ölkələri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) Portuqaliya, İspaniya, Almaniya, Polşa
B) İspaniya, Portuqaliya, Almaniya, Almaniya
C) Portuqaliya, İspaniya, Polşa, Almaniya
D) Fransa, İspaniya, Polşa, Polşa
E) Fransa, Portuqaliya, Polşa, Almaniya

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Vrangel adası, 2-Çukot yarımadası, 3-Kamçatka yarımadası, 4-Hokkaydo adası
B) 1-Vrangel adası, 2-Kamçatka yarımadası, 3-Çukot yarımadası, 4-Hokkaydo adası
C) 1-Kunaşir adası, 2-Çukot yarımadası, 3-Kamçatka yarımadası, 4-Honsyu adası
D) 1-Vrangel adası, 2-Taymır yarımadası, 3-Kamçatka yarımadası, 4-Saxalin adası
E) 1-Saxalin adası, 2-Yamal yarımadası, 3-Taymır yarımadası, 4-Hokkaydo adası

17. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Dünya okeanı sularında ən çox paya sahib olan duzlar xlorid duzlarıdır.
- Öz xəyali oxu ətrafında fırlanma müddəti daha qısa olan planet Marsdır.
- Balxas gölü dünya okeanı səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
- Şimal yarımkürəsində quru sahəsi su sahəsindən böyükdür.
- Quru səthinin ən dərin çökəkliyinin yerləşdiyi göl İsrail və İordaniya ölkələrinin sərhədindədir.

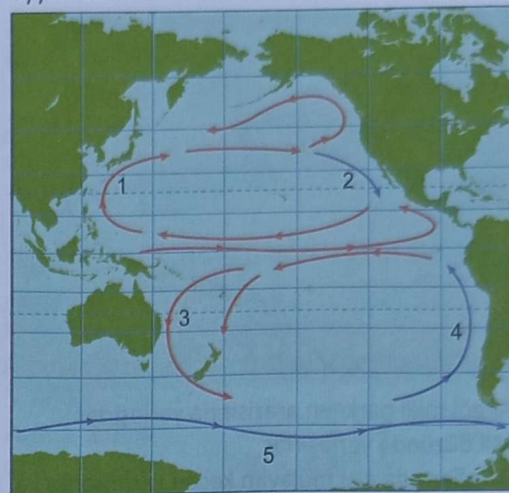
- A) 1, 5 B) 2, 5 C) 3, 4
D) 1, 3 E) 2, 4

18. Savanna və seyrək meşələr təbii zonasının yayıldığı coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- Koreya yarımadası
- Qalapaqos adaları
- Havay adaları
- Keyp-York yarımadası
- Yeni Zelandiya
- Hind-Çin yarımadası

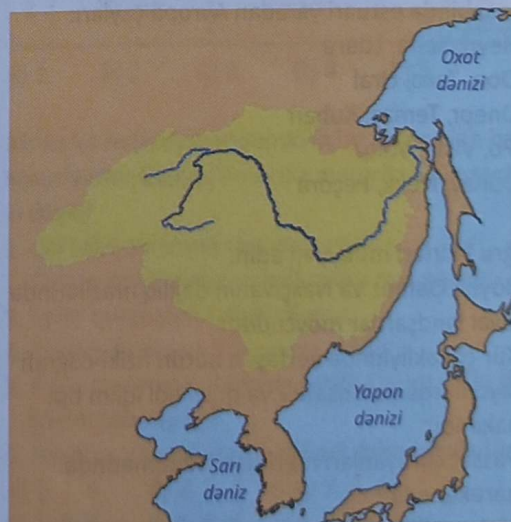
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 5

19. Rəqəmlərə müvafiq gələn okean cərəyanlarını müəyyən edin.

- A) 1-Kurosio, 2-Kaliforniya, 3-Şərqi Avstraliya, 4-Peru, 5-Qərb küləkləri
B) 1-Kurosio, 2-Alyaska, 3-Şərqi Avstraliya, 4-Çili, 5-Qərb küləkləri
C) 1-Şimali Sakit okean, 2-Kaliforniya, 3-Cənub Passat, 4-Peru, 5-Qərb küləkləri
D) 1-Şimal Passat, 2-Kaliforniya, 3-Cənub Passat, 4-Peru, 5-Antarktida
E) 1-Kurosio, 2-Alyaska, 3-Şərqi Avstraliya, 4-Passatlararası əks, 5-Peru

20. Xəritə-sxemdə təsviri verilmiş çaya aid **olmayan** əlamətləri müəyyən edin.

- Laperuz boğazına tökülür.
- Hövzəsində meşə-çöllər, dəyişkən rütubətli və tayqa meşələri yayılmışdır.
- Musson rejimli çay hesab olunur.
- Qışda donmaya məruz qalır.
- Transsərhəd çay deyil.
- Dağlıq ərazilərdən axdığından gəmiçiliyə yararlı deyil.

- A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 6

21. Xəritə-sxemdə verilmiş göllər üçün ümumi **olmayan** xüsusiyyəti müəyyən edin.

- A) Ağgöl milli parkının ərazisində yerləşirlər.
B) Mil düzündə yerləşirlər.
C) Ətraflarında qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru-çöl iqlimi formalaşmışdır.
D) Çay-dərə mənşəli göllərdir.
E) Yerləşdikləri ərazilərdən yağıntıların illik miqdarı 200-400 mm arasında dəyişir.

22. Mənsəbləri keçid iqlim qurşaqlarında yerləşən çayları müəyyən edin.

1. Parana 2. Amur 3. Sena
4. Yantsızı 5. Yukon 6. Don
7. Şari 8. Niger
A) 1, 4, 5, 7 B) 1, 2, 3, 8 C) 1, 2, 4, 7
D) 2, 3, 6, 8 E) 1, 2, 5, 6

23. Mənsəbində estuari yaradan Avropa çayları:

- A) Reyn, Sena, Luara
B) Don, Taxo, Ural
C) Dnepr, Temza, Kuban
D) Po, Visla, Volqa
E) Dunay, Neva, Peçora

24. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Böyük Qafqaz və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində nival landşaftlar mövcuddur.
2. Kür çökəkliyində yerləşən bütün fiziki-coğrafi rayonlarda yarımsəhra və quru-çöl iqlim tipi hakimdir.
3. Passat cərəyanları meridian istiqamətində hərəkət edir.
4. Visla və Elba çaylarının mənsəbləri eyni dənizdir.
5. Tanqanika və Baykal göllərinin çuxurları eyni mənşəlidir.
6. Malayziya və Myanma inzibati-ərazi quruluşuna görə federativ ölkələrdir.
A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 6

25. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Daşkəsən Göygölü, 2-Böyük Alagöl, 3-Kiçik Alagöl, 4-Tərtərçay
B) 1-Göygöl, 2-Böyük Alagöl, 3-Kiçik Alagöl, 4-Həkəri
C) 1-Daşkəsən Göygölü, 2-Böyük Alagöl, 3-Qaragöl, 4-Tərtərçay
D) 1-Qaragöl, 2-Böyük Alagöl, 3-Kiçik Alagöl, 4-Tərtərçay
E) 1-Kiçik Alagöl, 2-Qaragöl, 3-Böyük Alagöl, 4-Hoçaz

26. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Volqa çayının mənsəbi ilə mənbəyi arasındakı hündürlük fərqi 800 metrəndən çoxdur.
2. Tamil-İlam Şri-Lankada olan qaynar nöqtədir.
3. Demografik keçidin birinci mərhələsinə aid olan ölkələrdə əhəlinin savadlılıq səviyyəsi aşağıdır.
4. Ölkəmiz OPEK təşkilatına üzv ölkədir.
5. Alyaska və Butiya yarımadaalarının sahillərini eyni okean suları yuyur.
6. Beynəlxalq yükdaşımada dəniz nəqliyyatının xüsusi çəkisi daha yüksəkdir.
A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 3, 5, 6

27. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Etna, Vezuvi, Ruapexu və Kamerun vulkanları eyni yarımkürələrdə yerləşirlər.
2. Mekonq çayının mənsəbi Siam körfəzində yerləşir.
3. Kuba sosialist ölkə olub tropik iqlim qurşağında yerləşir.
4. Bütün işıqlanma qurşaqlarında fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcuddur.
5. Tropik işıqlanma qurşağı daxilində yalnız iki iqlim qurşağı mövcuddur.
6. Kartometrik təhlil lokal və qlobal xarakterli olur.
A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

28. Doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

- Anqola, Konqo DR və Qana demoqrafik keçidin IV mərhələsindədir.
- Latviya, Litva və Estoniyada demoqrafik böhran baş verir.
- Afrikada 0–15 yaş arası (uşaqlar) əhalinin xüsusi çəkisi Cənubi Amerikadakından daha çoxdur.
- Friksion və struktur işsizlik təbii işsizlik sayılır.
- Eksternal ərazilərdə əhali sıxlığı azdır.

29. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Aralıq dəniz iqlim tipinin yayıldığı ərazilərdə axan çaylardan suvarmada istifadə edilmir.
 - Arpaçay, Girdimançay və Həkəri çaylarının mənsəblərində eyni iqlim tipi müşahidə edilir.
 - Çili və Argentinada fiord tipli sahillərə rast gəlinir.
 - Monqollar, türkmənlər və qaqauzlar eyni dil ailəsinə mənsubdur.
 - Şirvan düzündən axan çaylar Kürün sol qolları hesab edilir.
 - Şpitsbergen arxipelağı İsveçə məxsusdur.
- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 5

30. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Parana çayının düşməsi Samur çayının düşməsindən daha çoxdur.
 - Kilimancaro və Etna vulkanları Şərq yarımkürəsində yerləşir.
 - 22 dekabr tarixində Cənub yarımkürəsində Yer kürəsinin orta fırlanma sürəti artır.
 - Kartodiagram üsulu ilə regionun iqtisadi göstəricilərini təyin etmək mümkündür.
 - Mergel, təbaşir və civə qeyri-filiz mənşəli faydalı qazıntılardır.
 - Hamersli dağları Avstraliya materikinə mərkəz hissəsində yerləşir.
- A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 6

31. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Sakit okean II. Atlantik okean
III. Hind okeanı

- Yalnız adalararası və kənar dənizləri mövcuddur.
 - Şimal hissəsində donan dənizləri mövcud deyil.
 - Sahəsi tədricən kiçilir.
 - Üç yarımkürədə yerləşir.
 - Ebro və Taxo çaylarının eroziya bazisidir.
 - Sahilində Santus limanı yerləşir.
- A) I – 1, 3; II – 2, 4; III – 5, 6
B) I – 2, 3; II – 1, 4; III – 5, 6
C) I – 5, 6; II – 2, 3; III – 1, 4
D) I – 1, 4; II – 2, 6; III – 3, 5
E) I – 1, 3; II – 4, 5; III – 2, 6

32. Ölkənin dəmir filizi hasilatı 900 mln. ton, polad istehsalı isə 650 mln. tondur. İstehsal olunan poladın 15%-i metal tullantılarından əldə edilib. Filizin tərkibində 40% metal olduğunu bilərək, ölkənin idxal etdiyi dəmir filizinin həcmi hesablayın.

- A) 481,25 ton B) 322,5 ton
C) 566,75 ton D) 741,25 ton
E) 112 ton

33. Qitələri müstəqil ölkələrin sayının azalmasına görə sıralayın.

- Asiya
 - Avropa
 - Amerika
 - Avstraliya və Okeaniya
 - Afrika
- A) 5, 1, 2, 3, 4 B) 1, 5, 2, 3, 4
C) 5, 1, 3, 2, 4 D) 4, 3, 2, 1, 5
E) 1, 3, 5, 4, 2

34. Cədvələ əsasən, doğru sıranı müəyyən edin.

No	Yaşayış məntəqəsi	Aid olduğu inzibati rayon	Aid olduğu iqtisadi rayon
1	Ağbənd	Zəngilan	Şərqi Zəngəzur
2	Güləbrid	Cəbrayıl	Qarabağ
3	Çanaqqı	Tərtər	Gəncə-Daşkəsən
4	Çaylı	Xocalı	Qarabağ
5	Xanlıq	Laçın	Şərqi Zəngəzur

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

35. Afrika və Avstraliya materiki üçün oxşar olan hansı xüsusiyyətlər Cənubi Amerika materiki üçün səciyyəvi deyil?

- Çöl təbii zonasına rast gəlinir.
 - Codyarpaqlı meşə və kolluqlara rast gəlinir.
 - İqlim qurşaqları təkrar olunur.
 - Çayları iki okean hövzəsinə aiddir.
 - Fiziki aşınmanın intensiv gətirdiyi landşaftlar daha böyük sahə tutur.
 - Daxili axarsız hövzənin sahəsi daha böyükdür.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 5, 6 E) 4, 5, 6

36. Əgər Yer kürəsi xəyali oxu ətrafında 1°-ni 6 dəqiqəyə dönsəydi, XVIII saat qurşağının şərq sərhədi hansı coğrafi uzunluqda yerləşərdi?

- A) 175°q.u.
B) 165°ş.u.
C) 85°q.u.
D) 155°ş.u.
E) 122°q.u.

37. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A ölkəsini B ölkəsindən **fərqləndirən** əlamətləri müəyyən edin.

1. Quru sərhədi mövcuddur.
 2. Konstitusional monarxiya olub unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
 3. Seysmik cəhətdən sabit ərazidə yerləşir.
 4. BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvüdür.
 5. Böyük yeddiyə daxildir.
 6. İnkişaf etmiş dəniz nəqliyyatına malikdir.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 2, 4, 5

38. Rusiya Federasiyası tərkibində olan türk dövlət qurumlarını qruplaşdırın.

- I Sibir
II Şimali Qafqaz
III Ural-Volqaboyu
- a. Tatarıstan
 - b. Kabarda-Balkar
 - c. Tıva (Tuva)
 - d. Çuvaşiya
 - e. Sintzyan-Uyğur
 - f. Xakasiya
 - h. Qaraçay-Çərkəz
 - j. Qaqauziya
- A) I- a, f, c; II- b, d; III- e, h, j
B) I- c, d; II- a, b, e; III- f, h, j
C) I- c, f; II- b, h; III- a, d
D) I- c, d; II- b, h; III- a, f
E) I- f, h, j; II- b, c; III- a, d

39. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Florida yarımadasında zəngin fosforit ehtiyatları var.
 2. Aralıq dəniz iqlim tipinə aid olan bütün ərazilərdə yağıntılardan çox hissəsi dekabr, yanvar, fevral ayında düşür.
 3. Mis ehtiyatlarının əsas qurşağı şimal yarımkürəsindədir.
 4. Ozon qazlarının əsas hissəsi Atmosferin stratosfer qatındadır.
 5. Kopetdağ silsiləsi iki türk dövlətinin sərhədində yerləşir.
 6. Qarabağ və Qazax-Qarabağ fiziki-coğrafi rayonları həmsərhəddir.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 6 E) 3, 4, 5

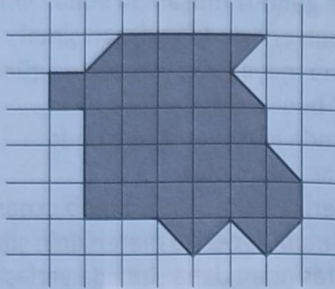
40. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Qrinvic (0°) meridianı	180°-lik meridian
1. Üç materiklə kəsişir.	4. Təqvim vaxtının Beynəlxalq dəyişmə xəttidir.
2. XXIV saat qurşağının orta meridianıdır.	5. Rusiya və Avstraliyanın şərqə ilə kəsişir.
3. 1°-lik qövsünün uzunluğu ən böyük olan meridianıdır.	6. Uzunluğu 40009 kmdir.

- A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

SINAQ 17

1. Həqiqi sahəsi 2268 km² olan meşənin xəritədə tutduğu ərazi paletkada göstərilmişdir. Bu xəritədə A və B məntəqələri arasındakı məsafənin 16 sm olduğunu nəzərə alaraq, həmin məntəqələr arasındakı həqiqi məsafəni hesablayın.

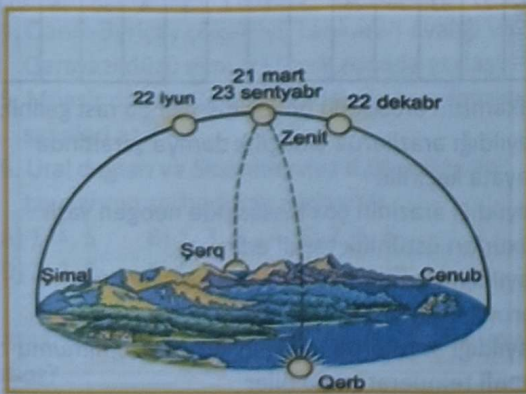

- A) 248 km B) 424 km C) 324 km
D) 115 km E) 288 km

2. Coğrafiya müəllimi dərs zamanı şagirdlərinə yaşadıkları şəhər ilə Oğuz şəhəri arasında yerli vaxt fərqi daha az, Hacıqabul şəhəri arasındakı fərqi isə daha çox olduğunu söyləyir. Onlar hansı şəhərdə yaşayırlar?

- A) Ağdaş B) Qobustan C) Siyazan
D) Salyan E) Xızı

3. Sxemdə fəsilər üzrə Günəşin günorta vaxtı üfəqdə görüntüləri əks olunmuşdur. Bu görüntüləri nəzərə alaraq, sxemin hansı enlik üçün səciyyəvi olduğunu müəyyən edin.

- A) 0° (ekvator) B) 23,5° şm.e.
B) 23,5° c.e. B) 20° şm.e.
B) 20° c.e.

4. Xəritədə VI saat qurşağının şərq sərhədi ilə XXII saat qurşağının qərb sərhədi arasındakı məsafənin 40°-lik paralel çevrəsi üzərində 13,5 sm olduğunu nəzərə alaraq, xəritənin tərtib edildiyi miqyası müəyyən edin.

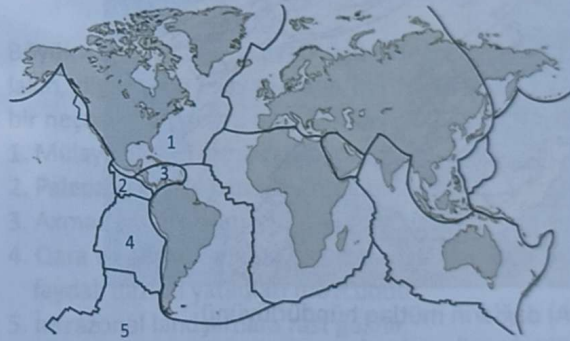
- A) 1:110 000 B) 1: 95 200 000
C) 1:44 200 00 D) 1: 36 800 000
E) 1: 85 400 000

5. Sxemdə baş verən prosesə əsasən, doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Bu proses nəticəsində Sakit okeanın sahəsi genişlənməmişdir.
2. Bu prosesin nəticəsində vulkanik mənşəli adalar əmələ gəlmişdir.
3. Bu proses dərin okean novlarının yaranmasına səbəb olmuşdur.
4. Bu prosesin nəticəsində rift dərələri yaranmışdır.
5. Kuba adası bu prosesin nəticəsində yaranıb.
6. Bu prosesin baş vermə səbəbi mantiyada yüksək temperatur və təzyiqin mövcud olmasıdır.
A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

6. Qalapaqos adaları rəqəmlərlə verilmiş hansı tava-ların sərhədində yerləşir?

- A) 2 və 3 B) 1 və 3 C) 2 və 4
D) 4 və 5 E) 3 və 4

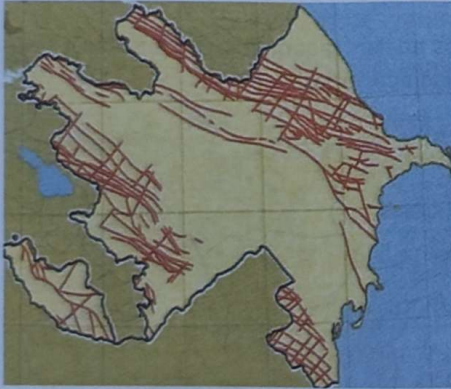
7. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Kolumbiya çayının keçdiyi ərazilər həm Mezozoy, həm də Kaynozoy qırıqlıqlı vilayətlərində yerləşir.
2. Kamerun vulkanının Şərqi Afrika yaylasının Kilimancarodan sonra ikinci ən hündür vulkanıdır.
3. Nepal və Butanın həmsərhəd olduğu ölkələr eynidir.
4. Ada ölkələrində Haiti, Bruney və Filippinin quru sərhədləri mövcuddur.
5. Qara dəniz sahillərində sarı torpaqlara rast gəlinmir.
6. Təklə-Məkan səhrası Tarim çökəkliyində yerləşir.
A) 1, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 6 E) 2, 4, 5

8. Doğru fikirləri müəyyən edin:

1. Respublikamızın relyefi geosinkinalın inkişafının III mərhələsindədir.
 2. Zəfər yolu Zəfər zirvəsinin şimal yamaclarından Şuşaya çəkilən yoldur.
 3. Zuvand yasaqlığı Rvord yasaqlığından fərqli olaraq Lerik rayonunda yerləşir.
 4. Zəfər zirvəsi Qarabağ sıra dağlarında yerləşir.
 5. Xocavənd rayonunun həmsərhəd olduğu inzibati rayonların sayı, İsmayilli rayonunun həmsərhəd olduğu rayonların sayından daha çoxdur.
 6. Kəlbəcər inzibati rayonunun ərazisində Murovdağ, Şərqi Göyçə və Qarabağ silsilələri yerləşir.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

9. Xəritə-sxemə əsasən, müəyyən etmək olar:

- A) dağların mütləq hündürlüyünü
B) tektonik qırılmaları
C) süxurların geoloji yaşını
D) ekzogen relyef formalarını
E) antropogen landşaftları

10. Soyuq okean cərəyanlarının təsiri altında olsa da, rütubətli iqlim şəraitinin formalaşdığı əraziləri müəyyən edin.

- A) Nyufaundlend və Saxalin adaları
B) Florida yarımadası və Kuba adası
C) Somali və Yuakatan yarımadaı
D) Skandinaviya yarımadası və Böyük Britaniya adası
E) Kaliforniya yarımadası və Madaqaskar adası

11. Aşağıda verilmiş fikirləri hansı gölə aid etmək olar?

- I. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
II. Buzlaq mənşəlidir.
III. Yalnız bir ölkənin ərazisində yerləşir.
IV. Şorsuludur.

- A) I, IV; Eyr B) II, III; Eri
C) I, II; Balaton D) III, IV; Ölü dəniz
E) II, IV; Van

12. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Dəniz və ya okean səviyyəsində yerləşən hər hansı bir məntəqədə atmosfer təzyiqi 760 mm c.s.-dan çox ola bilməz.
 2. Ölkəmizin fiziki səthinin sahəsi 86600 km² -dən daha çoxdur.
 3. 5 dekabr tarixində Şimal qütb işıqlanma qurşağında gündüz müşahidə edilə bilməz.
 4. 40°-lik cənub enliyində yerləşən şimal istiqamətinə meyilli dağ yamacında günəş şüaları 90° bucaq altında düşə bilər.
 5. Azərbaycanda iyul-avqust aylarında antisiklonlar hakim olur.
 6. Şimali Amerika materikin cənub ucqar nöqtəsi, Cənubi Amerika materikin şimal ucqar nöqtəsindən daha şimalda yerləşir.
- A) 2, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

13. Verilmiş iqlim göstəricilərinin aid olduğu iqlim ya-
rım tipini üçün hansı fikirlər doğrudur?

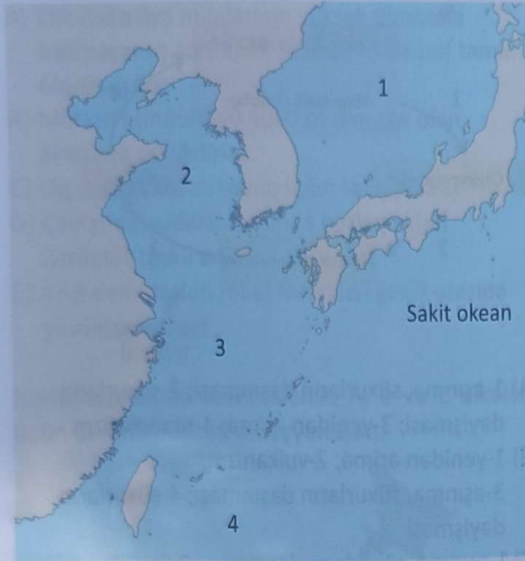
Aylar	Y	F	M	A	M	İ	İ	A	S	O	N	D
Havanın temperaturu (C°)	4	6	8	10	15	25	27	25	20	15	10	5
Yağının miqdarı (mm)	27	33	36	23	12	7	4	3	4	30	38	30

1. Ölkəmizin ərazisinin böyük hissəsində rast gəlinir.
 2. Yayıldığı ərazilərdə əkinçilik dəmyə şəraitində həyata keçirilir.
 3. Yayıldığı ərazinin çox hissəsində neogen yaşlı süxurları üstünlük təşkil edir.
 4. Yayıldığı ərazilərdə arid denudasion relyef formalarına rast gəlinə bilər.
 5. Yayıldığı ərazilərdə havanın sutkalıq minimumu mənfi temperatur ola bilər.
 6. Yalnız Kür çökəkliyi təbii vilayətində rast gəlinir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 5, 6

14. Hərəkət istiqamətləri eyni olan okean cərəyanları:

- A) Şimali Atlantik, Labrador, Norveç
B) Kuroşio, Qolfstrim, Kanar
C) Bengel, Kanar, Kaliforniya
D) Braziliya, Şərqi Avstraliya, Mozambik
E) Peru, Anqola, Qərbi küləkləri

15. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn dənizləri müəyyən edin.

- A) 1-Yapon, 2-Sarı, 3-Şərqi Çin, 4-Filippin
B) 1-Yapon, 2-Sarı, 3-Şərqi Çin, 4-Cənubi Çin
C) 1-Oxot, 2-Sarı, 3-Yapon, 4-Şərqi Çin
D) 1-Yapon, 2-Şərqi Çin, 3-Sarı, 4-Filippin
E) 1-Sarı, 2-Şərqi Çin, 3-Yapon, 4-Filippin

16. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Klyuçi Sopkası və Keriçi vulkanları litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşir.
 2. Pasxa adası Naska və Cənubi Amerika litosfer tavalarının sərhədində yerləşir.
 3. Peru çökəkliyi Cənubi Amerika və Sakit okean litosfer tavalarının sərhədində yerləşir.
 4. Qanıx-Əyriçay çökəkliyi, Lənkəran ovalığı və Qarayazı düzü eyni tektonik zonada yerləşir.
 5. Müasir dövrdə Atlantik və Hind okeanlarının sahələri azalır.
 6. Ural dağları və Skandinaviya dağları litosfer tavalarının sərhədində yerləşir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 4

17. Aşağıda verilmiş fikirləri hansı dağlara aid etmək **olmaz**?

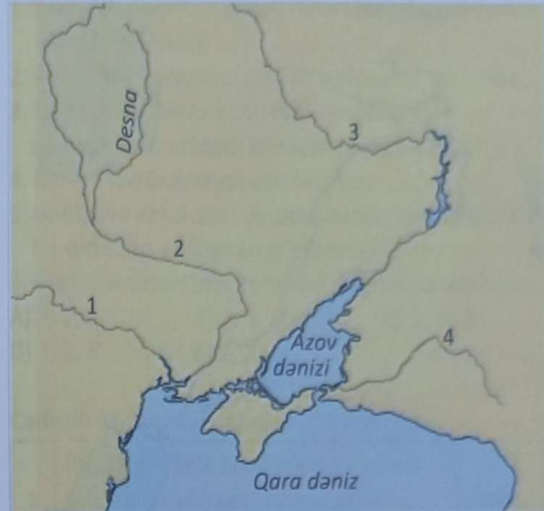
- I. İki işıqlanma qurşağında yerləşir.
- II. Qədim faylı dağlardır.
- III. Alp dağəmələgəlməsində yaranıb.
- IV. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.

- A) I, III; Atlas B) I, II; Skandinaviya
C) I, II; Böyük Suayırıcı D) I, IV; And
E) III, IV; Apennin

18. Çayın 88 saniyədəki su sərfi 55 000 m³-dir. Çayın 80 sutka ərzində axıdacağı suyun həcmi hesablayın.

- A) 4,32 km³ B) 5,12 km³ C) 6,13 km³
D) 1,78 km³ E) 11,6 km³

19. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çayları müəyyən edin.

- A) 1-Dnestr, 2-Dnepr, 3-Don, 4-Kuban
B) 1-Prut, 2-Dnepr, 3-Kuban, 4-Don
C) 1-Dunay, 2-Dnepr, 3-Don, 4-Kuban
D) 1-Dnepr, 2-Don, 3-Oka, 4-Kuban
E) 1-Dnepr, 2-Dunay, 3-Kuban, 4-Don

20. Böyük Qafqaz təbii vilayəti üçün doğru olmayan, lakin, digər təbii vilayətlərdən hər hansı biri və ya bir neçəsi üçün doğru olan fikirləri müəyyən edin.

1. Mülayim iqlim qurşağı mövcuddur.
2. Paleozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir.
3. Axmaz (su-erozion) göllərə rast gəlinir.
4. Qara və əlvan metallurgiya xammalı olan filiz faydalı qazıntı yataqları mövcuddur.
5. İntrazonal landşaftlara rast gəlinir.
6. İki tektonik zonada yerləşir.

- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 6

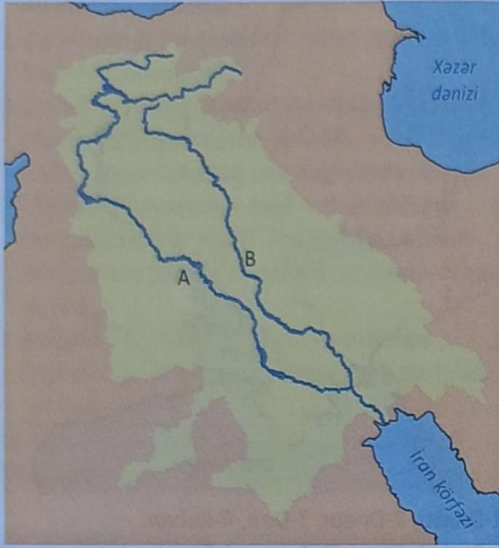
21. Emmiqrasiya nədir?

- A) ölkəni tərk etmiş əhəlinin yenidən ölkəyə qayıtması
- B) daimi və uzunmüddətli yaşayış üçün əhəlinin ölkəni tərk etməsi
- C) təbii artımın II tipinə aid olan ölkələrdə əhəlinin artırılması istiqamətində aparılan demoqrafik siyasət
- D) Bir ildə doğulanlar və ölənlər arasındakı fərq
- E) iri şəhərlərdə əhəlinin şəhər ətrafına cəmlənməsi

22. Xəzər dənizinə tökülən çayları müəyyən edin.

- A) Ural, Emba, Terek, Sulak
B) Kür, Atrek, Volqa, Neva
C) Volqa, Kür, Narın, Emba
D) Terek, Sulak, Kama, Rioni
E) Volqa, Ural, Emba, Kuban

23. Xəritə sxemdə təsvir olunmuş A və B çaylarına aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

- Mənbələrini Anadolu dağlıq yaylasından götürürlər.
 - Qovuşduqları ərazidən Şəttül-Ərəb çayı adlanırlar.
 - Türkiyə, Suriya, İran və İraq olmaqla dörd ölkənin ərazisindən axırlar.
 - Hövzələri iki iqlim və iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Mesopotamiya ovalığının relyef formalarının əmələ gəlməsində başlıca rol oynayırlar.
 - Quraq ərazidən axdıqlarından yayda krik çaylara çevrilirlər.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 6
C) 4, 5, 6 E) 3, 4, 6

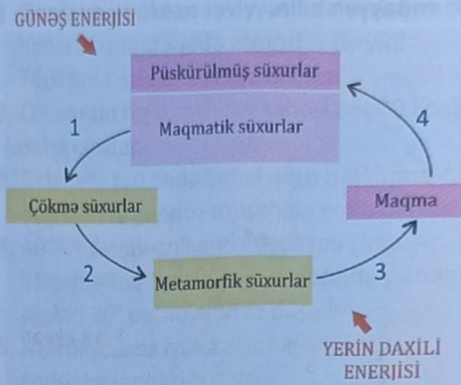
24. Roman və German dil qrupları üçün oxşar xüsusiyyətlər:

- Kanada və Belçikanın rəsmi dilləri aiddir.
 - Bəzi Şərqi Avropa ölkələrinin rəsmi dilidir.
 - Tacikistanın rəsmi dövlət dili ilə eyni ailəyə aiddirlər.
 - Bu dil qruplarına aid olan bütün xalqlar əhalinin təbii artımının I tipinə daxildir.
 - Qərbi Avropanın bütün ölkələrinin rəsmi dövlət dilləri bu qruplara aiddir.
 - İsveçrənin bütün rəsmi dövlət dilləri bu qruplara aiddir.
- A) 1, 3, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5

25. Bakıdan Helsinki limanına yük daşıyan gəmi hansı çaylardan istifadə edə bilər?

- Dauqava 2. Volqa 3. Neva
 - Neman 5. Dnepr 6. Svir
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 5, 6

26. Sxemi tamamlayın.

- A) 1-aşınma, süxurların daşınması; 2-süxurların dəyişməsi; 3-yenidən ərimə; 4-maqmatizm
B) 1-yenidən ərimə; 2-vulkanizm; 3-aşınma, süxurların daşınması; 4-süxurların dəyişməsi
C) 1-aşınma, süxurların daşınması; 2-yenidən ərimə; 3-süxurların dəyişməsi; 4-vulkanizm
D) 1-vulkanizm; 2-yenidən ərimə; 3-aşınma, süxurların daşınması; 4-süxurların dəyişməsi
E) 1-aşınma, süxurların daşınması; 2-yenidən ərimə; 3-vulkanizm; 4-süxurların dəyişməsi

27. 22 dekabr tarixində günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun minimum olduğu yarımkürədə yerləşən A ölkəsi iki böyük adadan ibarətdir və bu adaları Kuk boğazı ayırır. Bu ölkə həm mülayim, həm də subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir. Məndə verilmiş A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki uyğun-suzluğu müəyyən edin.

1	Fəaliyyətdə olan vulkan mövcuddur.	doğru
2	Yayda tropik, qışda mülayim hava kütlələri hakim olur.	yanlış
3	İEO-lər qrupuna daxildir.	doğru
4	Çayları iki okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.	yanlış
5	Ərazisinin 90%-i ovalıqlardan ibarətdir.	doğru
6	İki yarımkürədə yerləşir.	yanlış

- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6 E) 2, 5, 6

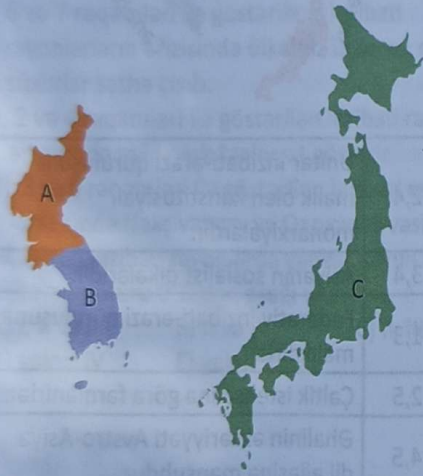
28. Həmsərhəd **olmayan** inzibati rayonlar:

- A) Quba, Şamaxı, Qusar,
B) Ağcabədi, Ağdam, Xocavənd
C) Lerik, Lənkəran, Astara
D) Şahbuz, Babək, Culfa
E) Şəmkir, Samux, Göygöl

29. Günnüt-Qapıcıq, Vulkanik yayla və Zaqatala-Lahıc fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi xüsusiyyət:

- A) İllik radiasiya miqdarının yüksək olmasına baxmayaraq aqroiqlim ehtiyatları ilə zəif təmin olunmuşdur.
- B) Mütəlak hündürlüyü 4000 m-dən çox olan zirvələrə malikdirlər.
- C) Qışı quraq keçən soyuq iqlim səciyyəvidir.
- D) Çaylarının qidalanmasında buzlaq suları üstünlük təşkil edir.
- E) Arid-denudasion relief formaları geniş ərazidə yayılmışdır.

30. Xəritə-sxemlərdə təsvir olunan A, B və C ölkələri üçün ümumi əlaməti müəyyən edin.

- A) Unitar inisibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
- B) Sahilləri Sarı və Yapon dənizlərinin suları ilə yuyulur.
- C) Konstitusiyalı monarxiyalardır.
- D) Əhalinin başlıca sitayiş etdikləri din konfusiçilikdir.
- E) ASEAN təşkilatına üzv ölkələrdir.

31. Sahəsinə görə yalnız Bakı iqtisadi rayonundan böyük olan bu iqtisadi rayon ölkəmizin mühim avtomobil və dəmir yollarının üzərində yerləşir. Urbanizasiya səviyyəsi 80%-dən yüksəkdir.

Haqqında bəhs edilən iqtisadi rayondan fərqli olaraq:

- A) Mərkəzi Aran iqtisadi rayonunda düzənlik relyefi üstündür.
- B) Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu Xəzər sahilində yerləşir.
- C) Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda qara və əlvan metallurgiya sənayesi mövcuddur.
- D) Mil-Muğan iqtisadi rayonunda yarımsəhra və quru çöl iqlim tipi yayılmışdır.
- E) Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunun tərkibinə daxil olan inzibati rayonların sayı daha azdır.

32. Beynəlxalq iqtisadi integrasiyanın üstünlüklərindən deyil:

- 1. Xammal, enerji və əmək resurslarından səmərəli istifadə edilməsi
 - 2. Əhalinin miqrasiyasıyanın qarşısının alınması
 - 3. Ölkənin polisentrik iqtisadi modeldən monosentrik iqtisadi modelə keçid etməsi
 - 4. Milli təsərrüfatların yaxınlaşması
 - 5. Hasilat və emal-sənaye sahələrinin yerləşməsinin bir-birindən asılılığının güclənməsi
 - 6. Regional təsərrüfat komplekslərinin yaradılması
- A) 2, 3, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

33. Cədvəl əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

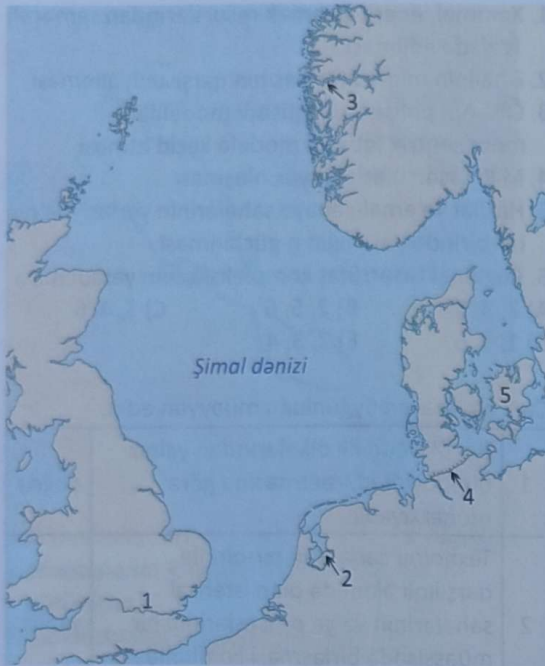
1	Böyük yeddi ölkələrindən yalnız biri dövlət idarəetməsinə görə monarxiyadır.	doğru
2	Texnoloji cəhətdən bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan istehsal sahələrinin və ya proseslərinin bir müəssisədə birləşməsi kombinləşmə adlanır.	yanlış
3	Təsərrüfatın inkişafının ilkin vaxtlarında iqtisadi və maliyyə imkanları məhdud olduğu hallarda həyata keçirilməsi mümkün olan iki proqramdan biri seçilir, bu zaman ehtiyatda qalan layihənin qiyməti alternativ dəyər hesab olunur.	doğru
4	YUNEP təşkilatı təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin qorunması üçün yaradılmışdır.	yanlış
5	Kordilyer dağlarında sönmüş vulkanlara rast gəlinmir.	yanlış
6	22 iyun tarixində Bakı şəhərində Günəş şəhər şimal-şərqdə çıxıb, axşam şimal-qərbdə batır.	doğru

- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 3, 5, 6 E) 3, 4, 6

34. Səhralarda şirin yeraltı suların səthə çıxdığı ərazilərdə palma ağacları bitir və xüsusi təbii mühit yaranır. Ölkəmizdə hansı landşaftın yaranma səbəbi bu təbii mühitin yaranma səbəbi ilə oxşar xüsusiyyətlər daşıyır?

- A) tuqay meşələri
- B) şoranlıqlar
- C) dağüstü kserofit kolluqlar
- D) subalp və alp çəmənliyi
- E) dağ meşələri

35. Xəritə-sxemə əsasən, doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

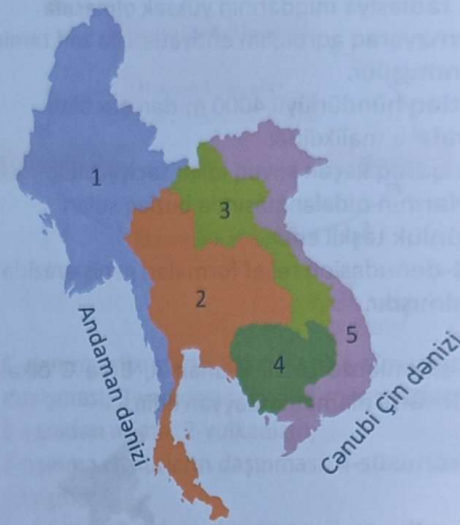
- A) 4 rəqəmi ilə Danimarka Krallığına məxsus Kill kanalı göstərilmişdir.
B) 2 rəqəmi ilə Niderlandın dənizdən mənimsədiyi polder ərazi göstərilmişdir.
C) 1 rəqəmi ilə gəmilərin qabarma sayəsində daxil ola bildiyi Temza çayı göstərilmişdir.
D) 5 rəqəmi ilə Kopenhagen şəhərinin yerləşdiyi Zelandiya adası göstərilmişdir.
E) 3 rəqəmi ilə buzlaqların fəaliyyəti nəticəsində formalaşmış Soqne fyordu göstərilmişdir.

36. Xəritə-sxemə əsasən, müvafiq olaraq I rəqəmi ilə göstərilən çayı, II rəqəmi ilə göstərilən səhranı və III rəqəmi ilə göstərilən gölü müəyyən edin.

- A) I – Tarim, II – Təklə-Məkan, III – Lobnor
B) I – Hilmənd, II – Təklə-Məkan, III – Lobnor
C) I – Tarim, II – Qobi, III – Kukunor
D) I – Zərəfşan, II – Qızılqum, III – Xubsuqul
E) I – Tarim, II – Təklə-Məkan, III – Xubsuqul

37. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıraların doğru olduğunu müəyyən edin.

I	2,4	Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malik olan konstitusiyalı monarxiyalardır.
II	3,4	Asiyanın sosialist ölkələridir.
III	1,3	Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
IV	2,5	Çəltik istehsalına görə fərqlənirlər.
V	4,5	Əhalinin əksəriyyəti Avstro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.
VI	1,2	Başlıca din konfusiçilik hesab olunur.

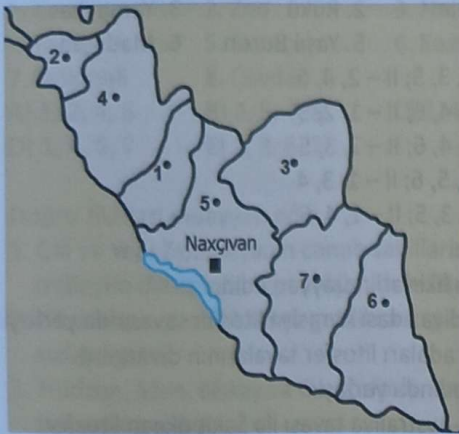
- A) I, IV, V B) II, IV, V C) IV, V, VI
D) I, II, III E) II, III, VI

38. – Yağıntıları bərabər paylanan mülayim-isti iqlim tipi yayılmışdır.
– Tez-tez sürüşmə hadisələri müşahidə olunur.
– Dağ meşələri geniş sahələri əhatə edir.
– Ərazisində axan çaylardan qidalanmasında qar və buzlaqların iştirak etdiyi çaylar mövcuddur.
Yuxarıda verilən bütün fikirlərin aid olduğu fiziki-coğrafi rayonu müəyyən edin.
A) Qonaqkənd B) Talış
C) Gəncə D) Qarabağ
E) Vulkanik yayla

39. Hansı şəhərlərin orta illik temperaturu daha yüksəkdir?

1. Xaçmaz 2. Şirvan 3. Culfa
4. Naxçıvan 5. Neftçala
A) 4, 5 B) 1, 3 C) 3, 4
D) 2, 5 E) 1, 2

40. Xəritə-sxemdə göstərilmiş inzibati rayonlar haqqında verilmiş hansı fikirlər doğrudur?

- I. 6 və 7 rəqəmləri ilə göstərilmiş inzibati rayonların ərazisində ölkəmiz üçün ən qədim suxurlar səthə çıxıb.
 - II. 2 və 4 rəqəmləri ilə göstərilən inzibati rayonların ərazisində milli park fəaliyyət göstərir.
 - III. 3 və 5 rəqəmləri ilə göstərilən inzibati rayonların ərazisində Naxçıvançay və Qapıcıq zirvəsi yerləşir.
 - IV. Bütün inzibati rayonlarda yanvar ayının orta temperaturu 0°C -dən aşağı olur.
- A) I, II və III B) II və IV C) II, III və IV
D) yalnız IV E) yalnız II

SINAQ 18

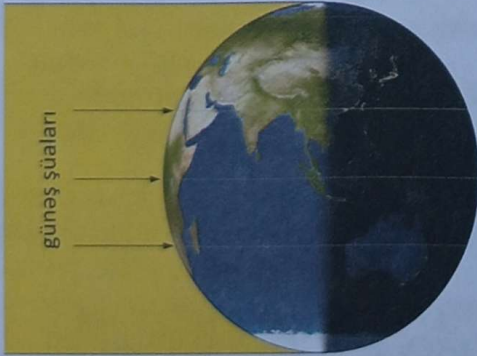
1. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Küləyin gücü ilə sürəti tərs mütənəsbidir.
 2. Havanın temperaturu aşağı düşərsə doymamış hava doymuş havaya çevrilə bilər.
 3. Yanvar ayında Bakı şəhərində cənub küləkləri hakim olar.
 4. Meteoroloji stansiyalarda havanın nisbi rütubətliyi hiqrometr vasitəsilə ölçülür.
 5. İqlim xəritələrində eyni temperatura malik olan nöqtələri birləşdirən əyri xətlərə izobarlar deyilir.
 6. Arktika və Antarktika səhralarında vahələrə rast gəlinir.
- A) 2, 4, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 6 E) 3, 4, 5

2. Şimali Afrikada rütubətli iqlim şəraitində, Qrenlandiyada isə buzların altında isti iqlim şəraitində yaşamış canlı orqanizmlərə aid qalıqlar aşkar edilməmişdir. Bu faktların araşdırılması ilə məşğul olan elm sahəsi hansıdır?

- A) Rekreasiya coğrafiyası B) Biocoğrafiya
C) Tibbi coğrafiya D) Paleontologiya
E) Landşaftşünaslıq

3. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinin baş verdiyi tarix ilə bağlı olan hansı fikir doğrudur?

- A) Bu tarixdən etibarən günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağının $66,5^\circ$ olduğu coğrafi enlikdə cisimlərin kölgəsinin uzunluğu artmağa başlayır.
- B) Bu tarixdə 30° şimal və cənub enliklərində şaquli cisimlərin kölgələri günorta vaxtı eyni istiqamətləri göstərir.
- C) 20° şimal enliyində yerin xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürəti artır.
- D) Bu tarixdən başlayaraq ekvator xətti boyunca gecə və gündüzün uzunluqları dəyişir.
- E) Bu tarixdən başlayaraq İslandiya və Yeni Zelandiya adalarında gündüzün uzunluqları azalmağa başlayacaq.

4. Müvafiq olaraq Şimal tropik xəttindən cənubda (I) və şimalda (II) yerləşən adalar.

1. Haynan 2. Rükü 3. Yamayka
 4. Azor 5. Yaşıl Burun 6. Madeyra
- A) I – 1, 3, 5; II – 2, 4, 6
B) I – 3, 4, 6; II – 1, 2, 5
C) I – 1, 4, 6; II – 2, 3, 5
D) I – 2, 5, 6; II – 1, 3, 4
E) I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6

5. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. İrlandiya adası Avrasiya litosfer tavaasında yerləşir.
 2. Antil adaları litosfer tavalının divergent sərhədində yerləşir.
 3. Hind-Avstraliya tavaası ilə Sakit okean litosfer tavalının sərhədində novşəkilli çökəkliklər mövcuddur.
 4. Antarktida və Hind-Avstraliya litosfer tavalının sərhədində orta okean dağ silsiləsi mövcud deyil.
 5. İndiqirka və Kolima çaylarının axdığı ərazilər orta qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
 6. Ərəbistan və Hindistan yarımadaı eyni qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 6

6. Böyük Suayrıcı dağ silsiləsi üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Maksimal hündürlüyü Kap dağlarının maksimal hündürlüyündən daha az, Ural dağlarının maksimal hündürlüyündən isə daha çoxdur.
 2. Sakit okean və Hind-Avstraliya litosfer tavalının konvergent sərhədində yerləşir.
 3. Cənub istiqamətə doğru hündürlüyü artır.
 4. Şərq yamaclarına bol yağıntı düşür.
 5. Qədim dağlar olub Baykal qırıxıqlığında yaranıb.
 6. Yerləşdiyi materikin ən hündür zirvəsi bu dağlarda deyil.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

7. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. çökmə süxurlar
 2. maqmatik süxurlar
 3. metamorfik süxurlar
- a. qlauber duzu b. dolomit
c. pemza d. qneys
e. kvarsit f. diorit
- A) 1-c,e; 2-b,d; 3-a,f
B) 1-b,f; 2-c,d; 3-a,e
C) 1-a,d; 2-b,f; 3-c,e
D) 1-a,e; 2-b,d; 3-c,f
E) 1-a,b; 2-c,f; 3-d,e

8. Azərbaycan Respublikası ərazisində mövcud olan filiz mənşəli faydalı qazıntı yataqlarını seçin.

1. Levçay
 2. Zod
 3. Nehrəm
 4. İpək
 5. Qaraçala
 6. Kasdağ
 7. Hökməli
 8. Çovdar
- A) 1, 2, 4, 6 B) 3, 5, 7, 8 C) 2, 4, 6, 8
D) 1, 4, 5, 7 E) 1, 3, 6, 7

9. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Çili və Yeni Zelandiyanın cənub sahillərində mülayim dəniz iqlim tipi müşahidə edilir.
 2. Okeanların dərinliklərinə getdikcə suyun orta sıxlığı azalır.
 3. Hudzon, Men, Biskay və Fin körfəzləri eyni okean hövzəsinə aiddir.
 4. Tarım çayı daxili axarsız hövzəyə aiddir.
 5. Balaton, Taymır və Venern gölləri müxtəlif yarımkürələrdə yerləşir.
 6. Samur və Katex çaylarının mənbələri Qutondağdır.
- A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 2, 3, 6

10. XIII və XX saat qurşaqlarının hansı oxşar cəhəti VIII saat qurşağı üçün fərqlidir?

1. Üç yarımkürədə yerləşir.
 2. Keçdiyi okeanlardan biri dörd yarımkürədə yerləşir.
 3. Üç materik ərazisindən keçir.
 4. Şimal yarımkürəsinin ən aşağı temperaturunun müşahidə olunduğu məntəqənin yerləşdiyi materikdən keçmir.
 5. Keçdiyi materiklərdə mütləq monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə yoxdur.
 6. Eyni ölkə ərazisindən keçir.
- A) 4, 5, 6
B) 1, 3, 5
C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5
E) 2, 3, 6

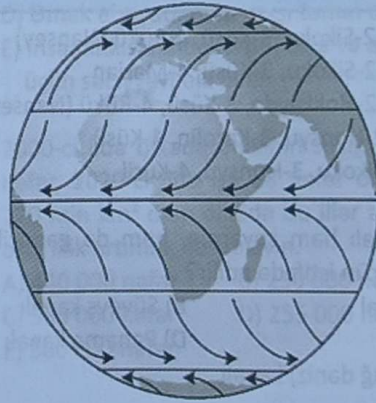
11. A məntəqəsi XVIII saat qurşağının orta meridianı üzərində, B məntəqəsi isə VI saat qurşağının orta meridianı üzərində yerləşir. 40°şimal enliyində yerləşən bu məntəqələr arasındakı ən qısa məsafənin 1: 60 000 000 miqyaslı xəritədə neçə santimetr olduğunu müəyyən edin.

- A) 32,4
B) 22,5
C) 16,4
D) 25,6
E) 18,5

12. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Ekvatorial və mülayim təzyiq qurşaqları termik alçaq təzyiq sahəsində yerləşirlər.
 2. Tornado, tayfun, villi-villi və baquyo tropik siklonların yerli adlarıdır.
 3. Yerli sirokkə küləyinin səciyyəvi olduğu ölkə platformada yerləşir.
 4. Yağış ölçən cihaz hiqrometr adlanır.
 5. Yanvar ayında Nallarbor düzənliyində 1 m³ havanın su buxarı ilə doyma həddi Mesopotamiya ovalığından daha yüksəkdir.
 6. Arktik iqlim qurşağında ən isti ayın orta temperaturu Antarktik iqlim qurşağından daha yüksəkdir.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 5, 6

13. Sxemdə təsvir edilmişdir:

- A) Daimi küləklər və yer kürəsinin onların istiqamətinə təsiri
B) Musson küləkləri və onların yarımkürələr üzrə hərəkət istiqaməti
C) Liosfer tavalarının hərəkət istiqaməti
D) Əhalinin miqrasiyasının istiqamətləri
E) Yeraltı suların hərəkət istiqaməti

14. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Kənar dənizlər	Adalararası dənizlər	Daxili dənizlər
1	Bering	Fici	Qırmızı
2	Ueddell	Yava	Bofort
3	Karib	Baffin	Baltik
4	Şimal	Sulavesi	İrlandiya
5	Ross	Banda	Azov
6	Molukk	Çukot	Marmərə

- A) 1, 2, 3 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

15. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn adaları müəyyən edin.

- A) 1-Honsyu, 2-Sikoku, 3-Küsü, 4-Rükü (Nansei)
B) 1-Honsyu, 2-Sikoku, 3-Küsü, 4-Marian
C) 1-Honsyu, 2-Hokkaydo, 3-Küsü, 4-Rükü (Nansei)
D) 1-Sikoku, 2-Honsyu, 3-Karolin, 4-Küsü
E) 1-Küsü, 2-Sikoku, 3-Honsyu, 4-Kuril

16. Hansı su kanalı həm suvarma, həm də gəmiçilik məqsədləri üçün istifadə edilir?

- A) Böyük Kanal
B) Süveyş kanalı
C) Kill kanalı
D) Panama kanalı
E) Belomor (Ağ dəniz) kanalı

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çayları müəyyən edin.

- A) 1-Reyn, 2-Elba, 3-Odra, 4-Visla
B) 1-Reyn, 2-Odra, 3-Elba, 4-Visla
C) 1-Odra, 2-Reyn, 3-Visla, 4-Elba
D) 1-Elba, 2-Odra, 3-Visla, 4-Dauqava
E) 1-Reyn, 2-Elba, 3-Dauqava, 4-Odra

18. 80° cənub enliyində qütb gecələrinin başladığı tarixdə Qütb ulduzunun (Polaris) görünmə bucağı ilə günəş şüalarının günorta vaxtı düşmə bucaqları bərabər olan coğrafi enliyə aid olan xüsusiyyətləri seçin.

1. Çevrəsinin uzunluğu, Bakı şəhərinin yerləşdiyi paralel çevrəsinin uzunluğundan daha böyükdür.
2. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
3. İki materik və üç okean ərazisi ilə kəşifir.
4. Günorta vaxtı il ərzində şaquli cisimlərin kölgəsinin istiqaməti yalnız şimal tərəfə düşür.
5. Qütb dairələrinə qədər olan ən qısa məsafə eynidir.

- A) 1, 4 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 2, 4 E) 2, 3

19. Kür çayı sahilində yerləşən şəhərləri müəyyən edin.

- A) Şirvan, Zərdab, Mingəçevir
B) Şəmkir, Yevlax, Kürdəmir
C) Neftçala, Salyan, Ağdaş
D) Tovuz, Ağstafa, Qazax
E) Sabirabad, İmişli, Bərdə

20. Şimali Amerika və Afrika materiklərinin hər ikisi üçün hansı oxşar cəhət və ya cəhətlər Cənubi Amerika materiki üçün fərqlidir?

- I. Ərazisi üç işıqlanma qurşağında yerləşir.
II. Dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
III. Sahillərində subduksiya prosesi baş verir.
IV. Cənub ucqar nöqtəsi keçid iqlim qurşağında yerləşir.
A) yalnız IV B) I, II və IV C) yalnız III
D) II və III E) I və IV

21. Dünya okeanına çıxışı **olmayan** ölkələri müəyyən edin.

- A) Uqanda, Ruanda, Paraqvay, Sloveniya
B) Monqolustan, Nepal, Butan, Kamboca
C) Qazaxıstan, Boliviya, Laos, Mali
D) Burundi, İsveçrə, Qırğızıstan, Suriya
E) İsrail, Avstriya, Qambiya, Vyetnam

22. Aşağıda verilmiş fikirləri hansı dağlara aid etmək olar?

- I. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
II. Cavan qırıq dağlardır.
III. Hersin dağamələgəlməsində yaranıb.
IV. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.

- A) I, III; Ural B) II, III; Karpət
C) I, II; Kap D) III, IV; And
E) II, IV; Pamir

23. Müxtəlif təbii vilayətlərdə yerləşən, lakin bir-biri ilə həmsərhəd olan fiziki-coğrafi rayonlar:

1. Vulkanik yayla	2. Qobustan-Abşeron
3. Qanix-Əyriçay	4. Kür-Araz
5. Qarabağ	6. Qonaqkənd
7. Gəncə	8. Arazboyu
9. Zaqatala-Lahıc	
- A) 3-9; 2-4; 1-8 B) 1-4; 3-9; 5-7
C) 2-6; 4-8; 3-9 D) 3-4; 2-6; 4-8
E) 5-7; 3-4; 1-7

24. Seysmik hərəkətlərə qarşı qabaqlayıcı tədbirlər görən ölkələri müəyyən edin.

1. Çad	2. Meksika	3. Yaponiya
4. İrlandiya	5. Polşa	6. Çili
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 5

25. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A ölkəsini B ölkəsindən **fərqləndirən** əlamətləri müəyyən edin.

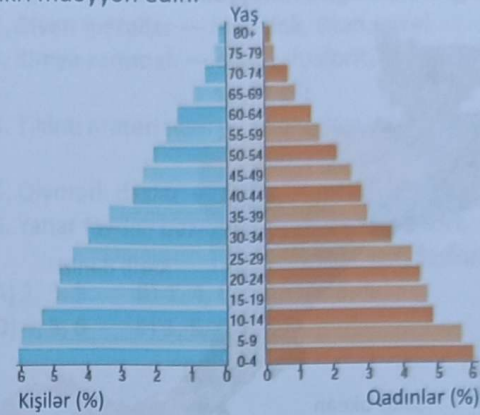

- Sahilləri iki okeanın suları ilə yuyulur.
 - Ərazisində Orinoko çayının sutoplayıcı hövzəsi yerləşir.
 - Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
 - Rəsmi dövlət dili ispan dilidir.
 - Mərkəzi Amerika ölkəsi ilə həmsərhəddir.
 - Karibsaşılı mövqeyə malikdir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

26. Aşağıda verilmiş fikirləri hansı gölə aid etmək **olmaz**?

- Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Axarlı göl olub Atlantik okeanı hövzəsinə aiddir.
 - Tektonik qrabəndə yerləşir.
 - İki ölkə arasında sərhəd təşkil edir.
- A) III, IV; Çad B) I, IV; Titikaka
C) I, II; Viktoriya D) II, III; Tanqanika
E) II, IV; Cenevrə

27. Verilmiş yaş və cins pramidası üçün doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

- A) Demografik keçidin I mərhələsindədir.
B) Orta ömür müddəti aşağıdır.
C) Əmək qabiliyyətli insanların xüsusi çəkisi yüksəkdir.
D) Əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuşdur.
E) İnsan inkişaf indeksi (iii) orta və aşağı olan ölkə üçün səciyyəvi ola bilər.

28. 2000-ci ildə ölkədə əhalinin sıxlığı hər km²-də 48 nəfər, 2020-ci ildə isə 88 nəfər olmuşdur. Sahəsi 220 min km² olan ölkədə bu illər ərzində əhalinin orta illik artımını hesablayın.

- A) 440 000 nəfər B) 230 000 nəfər
C) 550 000 nəfər D) 255 000 nəfər
E) 360 000 nəfər

29. Şəkildə verilmiş mənsəb formalarına uyğun gələn çayları müəyyən edin.

- A) I – Yenisey, II – Volqa
B) I – Lena, II – Ob
C) I – Dunay, II – Nil
D) I – Parana, II – Konqo
E) I – Peçora, II – Mekonq

30. Ümumi torpaq fondunda əkin sahələrinin payının daha yüksək olduğu ölkələri müəyyən edin.

- A) Banqladeş, Ukrayna, Danimarka
B) Monqolustan, Konqo, Anqola
C) Qabon, Norveç, Kolumbiya
D) Laos, Papua Yeni-Qvineya, Kosta-Rika
E) Kanada, Avstraliya, Braziliya

31. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı bəndin doğru **olmadığını** müəyyən edin.

A)	1,7	ALADİ təşkilatına üzv ölkələrdir.
B)	5,6	Zəlzələ və müasir dağəmələgəlmə zonasında yerləşirlər.
C)	1,2	Meksika ilə həmsərhəddirlər.
D)	3,4	İspandilli ölkələrdir.
E)	3,5	Savanna və seyrək meşələrə rast gəlinir.

32. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Afrika, Şimali Amerika və Cənubi Amerika litosfer tavaları həm okean, həm də materik yer qabığından ibarətdir.
 2. Şimali Amerika və Hind-Avstraliya litosfer tavaları eyni istiqamətdə hərəkət edirlər.
 3. Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonasında Mezozoy erasının bütün dövrlərinə aid olan çöküntülərə rast gəlinir.
 4. Trias, Yura, Təbaşir dövrlərinin hakim olduğu müddət, Paleogen, Neogen və Antropogen dövrlərinin hakim olduğu müddətdən daha azdır.
 5. Afrika litosfer tavası Naska litosfer tavaından daha sürətlidir.
 6. Malakka yarımadası orta qırıxıqlıqda yaranmışdır.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 6

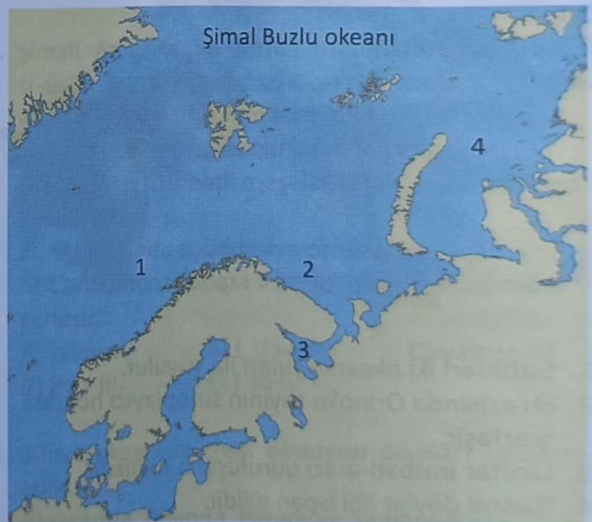
33. Mənbəyində eyni dövrün çöküntüləri yayılan çayların verildiyi bəndi müəyyən edin.

- A) Naxçıvançay, Ordubadçay, Arpaçay
- B) Mazımçay, Tərtərçay, Astaraçay
- C) Arpaçay, Qudyalçay, Əlicançay
- D) Astaraçay, Turyançay, Kürmükçay
- E) Viləşçay, Zəyəmçay, Ordubadçay

34. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Naxçıvanın Arazboyu düzənliklərində respublikamızın maksimal və ən yüksək orta illik temperaturları qeydə alınmışdır.
 2. Azərbaycanda maksimal yağıntı Lənkəran ovalığında müşahidə olunmuşdur.
 3. Ceyranbatan və Yenikənd su anbarlarının yerləşdiyi ərazidə eyni iqlim yarımipini müşahidə edilir.
 4. Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində dağ-çöl landşaftlarına rast gəlinir.
 5. Rvarud yasaqlığının yerləşdiyi inzibati rayonda vulkanik mənşəli süxurlara rast gəlinir.
 6. Ağdərə, Şahbuz və Yardımlı şəhərləri fərqli tektonik zonalarda yerləşirlər.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

35. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn dənizləri müəyyən edin.

- A) 1-Norveç, 2-Barents, 3-Ağ, 4-Kara
- B) 1-Norveç, 2-Barents, 3-Ağ, 4-Laptevlar
- C) 1-Qrenlandiya, 2-Barents, 3-Kara, 4-Laptevlar
- D) 1-Qrenlandiya, 2-Kara, 3-Ağ, 4-Şərqi Sibir
- E) 1-Şimal, 2-Ağ, 3-Kara, 4-Şərqi Sibir

36. Türk Dövlətləri Təşkilatında iştirak edən müşahidəçi ölkələri müəyyən edin.

1. Özbəkistan
 2. Moldova
 3. Macarıstan
 4. Əfqanıstan
 5. Ukrayna
 6. Türkmənistan
- A) 1, 4 B) 3, 6 C) 3, 5
D) 4, 5 E) 2, 6

37. Xəritə sxemdə verilmiş A və B gölləri üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Tektonik çökəklikdə yerləşirlər.
 2. Dəniz səviyyəsindən aşağıda yerləşirlər.
 3. Şorsulu göllərdir.
 4. Daxili axarsız hövzəyə aiddirlər.
 5. İki qonşu ölkənin sərhədində yerləşirlər.
 6. Son illərdə sahəsi fasiləsiz olaraq kiçilməkdədir.
- A) 1, 3, 4 B) 3, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 4, 5

38. Müvafiq ardıcılığın gözləniləndiyi bəndi müəyyən edin.

No	Faydalı qazıntının şərti işarəsi	Faydalı qazıntı yatağının adı	Faydalı qazıntı yataqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayon
1		Levçay	Həkəri
2		Toğanalı	Qarabağ
3		Mehmana	Gəncə
4		Çıraqdərə	Gəncə
5		Zəylik	Qazax-Qarabağ

- A) 1 B) 3 C) 4 D) 5 E) 2

39. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu altı iqtisadi rayonla həmsərhəddir.
 2. Şirvan-Salyan iqtisadi rayonunda Kür çayının mənsəbi yerləşir, İranla həmsərhəddir, tərkibində beş şəhər var və qərb istiqamətində bütün ixrac boru kəmərləri ərazisindən keçir.
 3. Araz çayı üç iqtisadi rayon və üç təbii vilayət ərazisindən axır.
 4. Qazax-Tovuz iki, Lənkəran Astara iqtisadi rayonu isə yalnız bir iqtisadi rayonla həmsərhəddir.
 5. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda yarımsəhra və quru-çöl iqlim tipinə rast gəlinir.
- A) 3, 4 B) 1, 3 D) 1, 5
D) 2, 5 E) 2, 4

40. Düzgün **olmayan** sıraları müəyyən edin.

1. Qara metallar — dəmir, xrom, kobalt, manqan
2. Əlvan metallar — mis, sink, titan, nikel
3. Kimya xammalı — apatit, fosforit, kükürd, seolit gili
4. Tikinti materialları — əhəngdaşı, mərmər, travertin, perlit
5. Qiymətli daşlar — yaqut, zümrüd, almaz, qızıl
6. Yanar faydalı qazıntılar — daş kömür, torf, yanar şist, fosforit

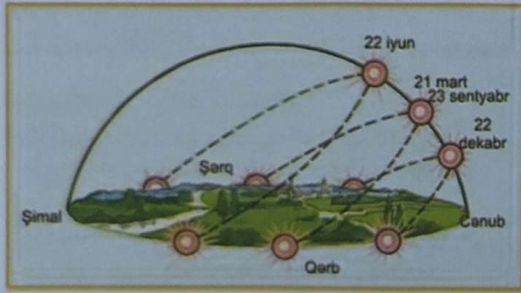
- A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 5, 6

SINAQ 19

1. Çevrəsinin uzunluğu 25812 km olan paralel üzərində yerləşən A məntəqəsi VI saat qurşağının şərq sərhədində, B məntəqəsi isə XVIII saat qurşağının qərb sərhədində yerləşir. Həqiqi sahəsi 720 min km² olan bataqlığın xəritədəki sahəsinin 8 sm² olduğunu nəzərə alaraq, A və B məntəqələri arasındakı paralel üzrə ən qısa məsafənin bu xəritədə neçə santimetr olduğunu müəyyən edin.
A) 39,4 B) 46,6 C) 34,1
D) 48,2 E) 56,5

2. 1:1200 000 miqyaslı xəritədə 45 sm² sahə tutan bataqlığın sahəsinin 12%-qurudularsa, onun sahəsinə hesablayın.
A) 5702,4 km² B) 6304,2 km²
C) 5222,8 km² D) 1212,5 km²
E) 3006,1 km²

3. Sxemdə fəsilələr üzrə Günəşin günorta vaxtı üfüqdə görüntüləri əks olunmuşdur. Bu görüntüləri nəzərə alaraq, sxemin hansı enlik üçün səciyyəvi olduğunu müəyyən edin.

- A) 45° şm.e. B) 35° şm.e. C) 55° şm.e.
D) 20° şm.e. E) 30° şm.e.

4. Hansı məntəqədə 1m³ havanın su buxarı ilə doyma həddi daha yüksəkdir?

Məntəqə	1m ³ havada mövcud olan faktiki su buxarının miqdarı	Nisbi rütubətlik
1	6 q	80%
2	2,6 q	85%
3	2 q	70%
4	4,5 q	75%
5	5 q	60%

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

5. Materikləri maksimal hündürlüklərinin azalmasına görə sıralayın.

1. Afrika 2. Şimali Amerika
3. Avstraliya 4. Avrasiya
5. Cənubi Amerika
A) 4, 5, 2, 1, 3 B) 5, 4, 2, 1, 3
C) 4, 5, 1, 3, 2 D) 2, 4, 1, 3, 2
E) 2, 1, 4, 5, 3

6. Orta okean dağ silsilələri və okean novları üçün ümumi **olmayan** əlamətləri müəyyən edin.

1. Geosinklinal qurşaqlarda yerləşir.
2. Materik və okean tipli litosfer təbəqələrinin sərhədində yerləşir.
3. Bazalt qatı mövcuddur.
4. Okean yer qabığının daha qalın hissəsidir.
5. Litosfer təbəqələrinin üfüqi hərəkəti nəticəsində formalaşır.

- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 1, 4
D) 3, 5 E) 2, 5

7. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Uluru massivinın yerləşdiyi materikdə seysmik cəhətdən fəal ərazilər mövcuddur.
2. Nikaraqua gölü tektonik mənşəlidir.
3. Amazon çayının uzunluğu Maranyon və Ukayali çaylarının qovuşduğu ərazidən hesablanır.
4. Şimali Amerikada yerləşən Böyük göllərdən yalnız Miçiqan ABŞ-Kanada sərhədində yerləşir.
5. Gilançayın mənbəyi Dərələyəz silsiləsində yerləşir.
6. Şimali Amerika və Afrika materiklərində qırmızı-sarı torpaqlara rast gəlinir.

- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

8. Cədvəldə verilən dağlardan hansılarının yerlərini dəyişsək, onların mütləq hündürlüklərinin düzgün azalma sırasını müəyyən etmək olar?

No	Dağlar
1	Kunlun
2	Sayan
3	Altay
4	Skandinaviya
5	Böyük Suayırıcı

- A) 2 və 3 B) 2 və 4 C) 3 və 5
D) 1 və 4 E) 4 və 5

9. Hansı dağ zirvələri arasında atmosfer təzyiqi fərqi daha böyükdür?

A) Qapıcıq və Qazangöldağ
B) Qızılboğaz və Böyük İşıqlı
C) Tufandağ və Bazaryurd
D) Kömürköy və Dübrar
E) Gəmişdağ və Dəlidağ

10. Əhalisinin sayı 100 milyon nəfərdən çox olan ölkələri seçin:

1. Pakistan 2. Kanada 3. İndoneziya
4. Fransa 5. Nigeriya 6. Argentina
A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6 E) 1, 2, 5

11. Müvafiq olaraq ən az və ən çox albedoya malik olan səth örtüklərini müəyyən edin.

1. Meşə 2. Buz 3. Torpaq
4. Su 5. Qum
A) 2 və 4 B) 1 və 3 C) 4 və 2
D) 5 və 2 E) 3 və 1

12. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çayları müəyyən edin.

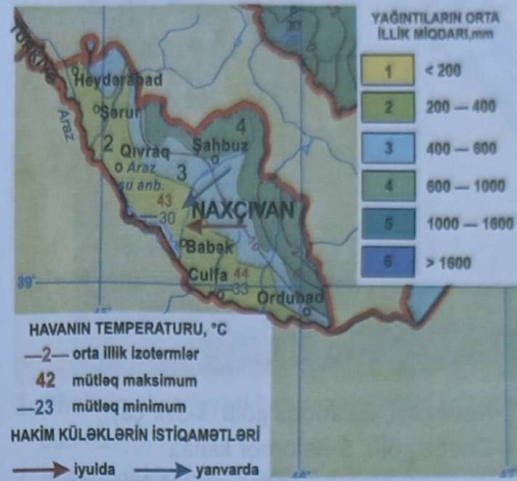

A) 1-Taxo, 2-Ebro, 3-Po
B) 1-Taxo, 2-Luara, 3-Po
C) 1-Qvadiana, 2-Taxo, 3-Ebro
D) 1-Luara, 2-Ebro, 3-Taxo
E) 1-Ebro, 2-Qvadiana, 3-Po

13. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Kuk boğazı subduksiya zonasında yerləşir.
2. Sakit və Hind okeanlarında daxili dənizlər mövcud deyil.
3. Mərcan və Tasman dənizləri mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
4. Okean cərəyanları istilik qurşaqlarının sərhədlərinin formalaşmasına təsir edir.
5. Şimal dənizi və Alyaska körfəzi sahillərində mülayim dəniz iqlim tipinə rast gəlinir.
6. Norveç, Baltik və Aralıq dənizləri üç yarımkürədə yerləşir.
A) 1, 4, 5 B) 4, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

14. Xəritə-sxema əsasən, Naxçıvan ərazisi üçün qışda və yayda müvafiq olaraq hakim küləklərin istiqamətini müəyyən edin.

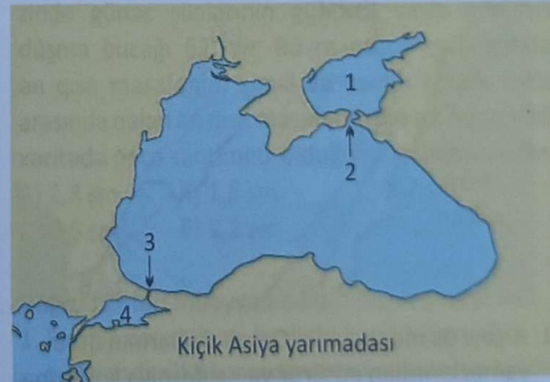

A) cənub-qərb; qərb B) şimal-şərq; şərq
C) şərq; şimal-şərq D) qərb; cənub-qərb
E) şimal-qərb; şərq

15. Hərəkət istiqamətləri eyni olan okean cərəyanları:

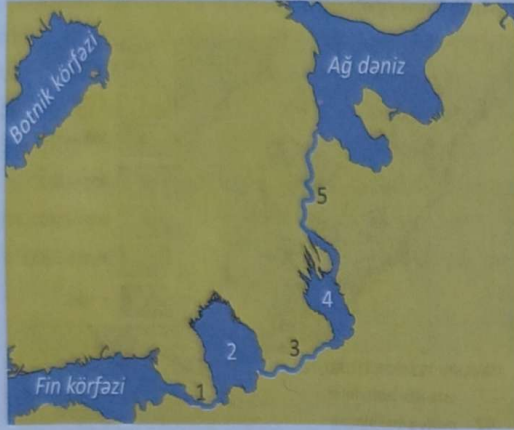
A) Bengel, Kanar, Kaliforniya
B) Braziliya, Şərqi Avstraliya, Qərbi Avstraliya
C) Kuroso, Qolfstrim, Folklend
D) Şimali Atlantik, Labrador, Norveç
E) Peru, Anqola, Mozambik

16. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

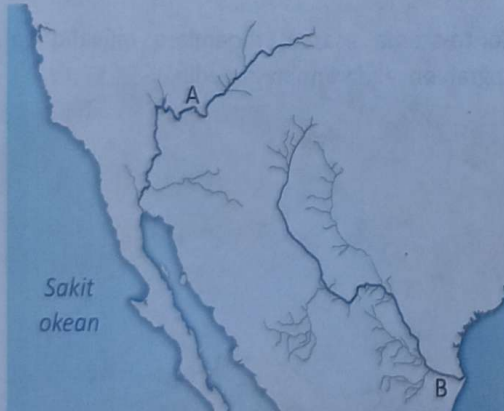
A) 1-Azov dənizi, 2-Kerç boğazı, 3-Bosfor boğazı, 4-Mərmərə dənizi
B) 1-Azov dənizi, 2-Taqanroq boğazı, 3-Dardanel boğazı, 4-Mərmərə dənizi
C) 1-Qara dəniz, 2-Kerç boğazı, 3-Bosfor boğazı, 4-Egey dənizi
D) 1-Qara dəniz, 2-Taman boğazı, 3-Dardanel boğazı, 4-Egey dənizi
E) 1-Azov dənizi, 2-Bosfor boğazı, 3-Dardanel boğazı, 4-Mərmərə dənizi

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

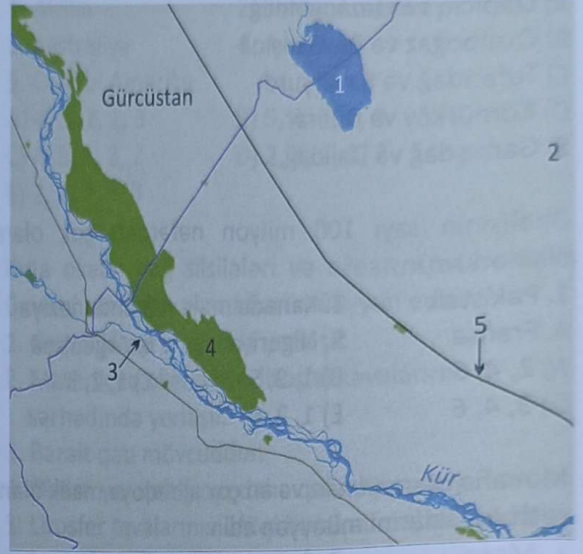
- A) 1-Neva çayı, 2-Ladoqa gölü, 3-Svir çayı, 4-Oneqa gölü, 5-Belomor kanalı
B) 1-Dauqava çayı, 2-Ladoqa gölü, 3-Neva çayı, 4-Oneqa gölü, 5-Belomor kanalı
C) 1-Neva çayı, 2-Oneqa gölü, 3-Svir çayı, 4-Ladoqa gölü, 5-Belomor kanalı
D) 1-Neva çayı, 2-Ladoqa gölü, 3-Dauqava çayı, 4-Oneqa gölü, 5-Svir kanalı
E) 1-Svir çayı, 2-Oneqa gölü, 3-Dauqava çayı, 4-Ladoqa gölü, 5-Neva kanalı

18. Xəritə-sxemə əsasən, hərflərlə ifadə olunan çaylar üçün aşağıdakı fikirlərdən hansılar doğrudur?

1. A çayı öz mənbəyinin Qayalı dağlarının qərb yamaclarından götürür və Kaliforniya körfəzinə tökülür.
2. B çayı Şimali Amerikanın 3-cü ən uzun çayı olub ABŞ və Meksika arasında sərhəd təşkil edir.
3. A çayının üzərində ABŞ-in ən böyük SES-i olan "Qrand-Kuli" inşa edilmişdir.
4. B çayı öz mənbəyini İtaska gölündən götürür və Meksika körfəzinə tökülür.
5. A çayının yatağında dünyanın ən böyük kanyonu formalaşmışdır.
6. B çayının mənsəbində Aralıq dənizi iqlim tipi şəraitində geniş sahədə codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlar formalaşmışdır.
A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 6

19. Xəritə-sxemədə təsvir olunmuş coğrafi obyektlərdən hansının yeri *səhv* göstərilmişdir?

- A) 1 – Candargöl
B) 2 – Ceyrançöl
C) 3 – Anaxatr çayı (Xrami çayı)
D) 4 – Qarayazı Dövlət Təbiət Qoruğu
E) 5 – Bakı-Qazax magistral avtomobil yolu

20. Bass boğazını Torres boğazından fərqləndirən xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Sahilində materikin ucqar nöqtələrindən biri yerləşir.
2. Hind okeanını Sakit okeana birləşdirir.
3. Sahilboyu ərazilərdə codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlar yayılmışdır.
4. Adanı materikdən ayırır.
5. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
6. Yayda tropik, qışda mülayim hava kütlələrinin təsirinə məruz qalır.
A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 6

21. Ölkəmizin iqlimi ilə bağlı olan doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qış ayları üçün hakim hava kütlələri Arktik hava kütlələridir.
2. Radiasiyanın illik miqdarının maksimal olduğu ərazidə temperatur da maksimum həddə olur.
3. Kəlbəcər şəhərində qışı quraq keçən soyuq iqlim tipi müşahidə edilir.
4. Bütün qonşu ölkələrlə sərhədimizdə yarımsəhra və quru çöl iqlim tipinə rast gəlinir.
5. Araz çayı sahilində soyuq iqlim tipinə rast gəlinir.
6. Qanıx və Qabırçı çaylarının mənsəblərində mülayim-isti iqlim tipi formalaşmışdır.
A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

22. Şəkil-sxemədə Naxçıvanda mövcud olan azonal landşaf tiplərinin hündürlüyə doğru dəyişməsi və-
rilməmişdir. Hansı landşaf tiplərinin yerlərini dəyişsək,
doğru ardıcılıq müəyyən olunar?

8. nival-buzlaq
7. subnival
6. alp çəmənləri
5. subalp çəmənləri
4. dağ-kserofit bitkiləri
3. quru çöllər
2. dağ çölləri
1. yarımşəhralar

- A) 3 və 4 B) 1 və 2 C) 7 və 8
D) 5 və 6 E) 2 və 3

23. Doğru fikirləri müəyyən edin.

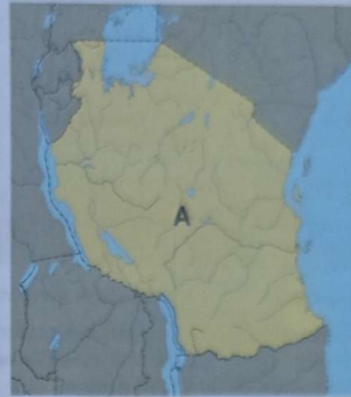
1. Şimal yarımkürəsində quru səthinin sahəsi su səthinin sahəsindən daha kiçikdir.
 2. Şimal Buzlu okeanının dibə qədər donmamasının əsas səbəbi, bu okeanın dibində baş verən endogen proseslərin intensiv olmasıdır.
 3. Təbiətdə suyun kiçik dövründə iştirak edən su kütləsinin payı, suyun böyük dövründə iştirak edən su kütləsinin payından daha çoxdur.
 4. Temperaturundan asılı olmayaraq okean cərəyanları okeanlarda suyun duzluluğunun azalmasına səbəb olur.
 5. Okeanlarda buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı ən böyük fərq tropik enliklərdədir.
- A) 1, 3 B) 2, 3 C) 4, 5
D) 1, 5 E) 2, 4

24. Xəritə-sxemədə təsvir olunmuşdur:

- A) Avstraliyanın su təchizəti (hər nəfərə 1000 m³/il)
B) Avstraliya əhalisinin sıxlığı (hər km²-də nəfər)
C) Avstraliyada qoyunların sayı (hər km²-də min baş)
D) Avstraliyanın daş kömür təchizəti (hər nəfərə ton)
E) Avstraliyanın meşə təchizəti (hər nəfərə hektar)

25. Xəritə-sxemədə göstərilən A ölkəsinin BRİKS (BRICS) təşkilatına üzv olan sahəyə ən kiçik ölkə ilə oxşar cəhətləri:

1. Əhalinin əksəriyyəti bantu xalqlarından təşkil olunub.
 2. İqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə eyni qrupa aiddirlər.
 3. Sahilləri yalnız bir okeanın suları ilə yuyulur.
 4. Əhalinin əksəriyyəti iqtisadiyyatın I və II sektoruna aiddir.
 5. İxracatında xammal məhsulları üstünlük təşkil edir.
 6. Ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 3, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 5

26. Eyni meridian üzərində, lakin, müxtəlif yarımkürələrdə yerləşən A və B məntəqələrində il ərzində günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağı 62°-dir. Bu məntəqələr arasındakı ən qısa məsafənin, şimal və cənub tropik xətləri arasında qalan ən qısa məsafənin 9,4 sm göstərildiyi xəritədə neçə santimetr olduğunu müəyyən edin.
- A) 2,8 sm B) 1,8 sm C) 3,7 sm
D) 2,6 sm E) 1,2 sm

27. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Faydalı qazıntıların hasilatı, kənd təsərrüfatı, meşə tədarükü iqtisadiyyatın I sektoruna aiddir.
2. Atakama və Qobi səhraları tropik iqlim qurşağında yerləşir.
3. Günəş sisteminin bütün planetlərinin peykləri mövcuddur.
4. Mülayim işıqlanma qurşağının sərhədlərinin formalaşması Yer in orbit müstəvisinə meyilliliyindən asılıdır.
5. Balakən, Zaqatala və Şəki inzibati rayonları iki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
6. Çayların müxtəlif mənsəb formalarına malik olma səbəblərindən biri də Ayın Yerə olan təsiridir.

- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

28. Cədvəldə demoqrafik siyasət əsasında aparılan çoxməzmunlu tədbirlər öz əksini tapmışdır. Hansı siyasi tədbirlərin yerini dəyişsək cədvəl doğru olar?

1. Müavinətlərin verilməsi	6. Nikah yaşının artırılması
2. Çoxuşaqlı ailələrə və yeni evlənənlərə güzəştlər	7. Müxtəlif təbəqə tədbirləri
3. Uzunmüddətli ödənişli analıq məzuniyyətinin verilməsi	8. Ali təhsil müəssisələrində təhsil alanların ailə qurmasının qarşısının alınması
4. Tibbi xidmət və təhsil ödənişlərinin dövlət hesabına olması	9. Körpələrin uşaq müəssisələrinə cəlb edilməsi
5. Azuşaqlı ailələrdə uşaqların təhsil və tibb xidmətlərinə edilməsi üstünlük verilməsi	10. Uşağı az olan valideynlərə iqtisadi və sosial güzəştlərin verilməsi

- A) 5 və 9
B) 2 və 8; 1 və 9
C) 4 və 10
D) 2 və 7; 1 və 6
E) cədvəl doğrudur, dəyişikliyə ehtiyac yoxdur

29. Dünya okeanında duzluluğunun zonal paylanmasını pozan amilləri seçin.

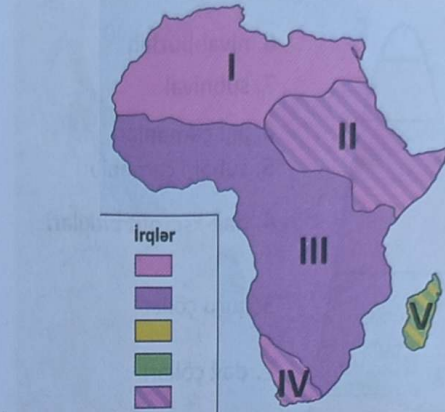
- A) aysberqlər, bolsulu çaylar, okean cərəyanları
B) su səthinin temperaturu, yağıntılar, buxarlanma qabiliyyəti
C) vulkanlar, təzyiq, okean dibinin relyefi
D) su səthinin temperaturu, təzyiq, okean dibinin süxurları
E) okean cərəyanları, bolsulu çaylar, buxarlanma qabiliyyəti

30. Böyük Qafqaz təbii vilayəti üçün doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Boz, boz-qonur, düzən meşə-çəmən torpaqlarına rast gəlinir.
2. Çaylarının əksəriyyəti öz mənbəyini Baş Suayırıcı silsilədən götürür.
3. Şimal-şərq hissədə hündürlüyə doğru landşaft inversiyası müşahidə olunur.
4. Şimal-qərb hissə əsasən, çökmə, cənub-şərq hissə isə möhkəm maqmatik və metamorfik süxurlardan təşkil olunmuşdur.
5. Respublikamızda mövcud olan bütün palçıq vulkanları bu təbii vilayətdə yerləşir.
6. Tərkibində olan fiziki-coğrafi rayonların sayına görə yalnız Kür çökəkliyi vilayətindən geri qalır.

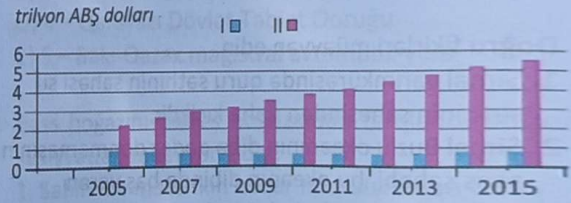
- A) 2, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 6

31. Xəritə-sxemdə Afrika qitəsinin irqlərinin yayılması göstərilib. Hansı ərazilərin yerli əhalisində monqoloid və avstraloid irqinin xüsusiyyətləri müşahidə olunur?

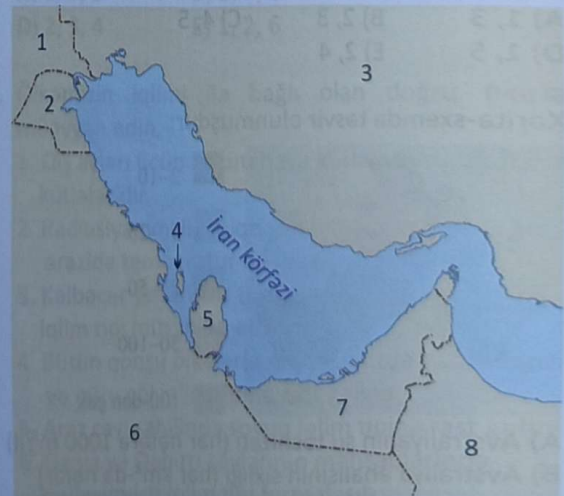
- A) I B) II C) III D) IV E) V

32. Diaqramda iki ölkənin gəlirlərinin 2005–2015-ci illərdə artım dəyişməsi göstərilmişdir. Buna əsasən, müvafiq olar ölkələri müəyyən edin.

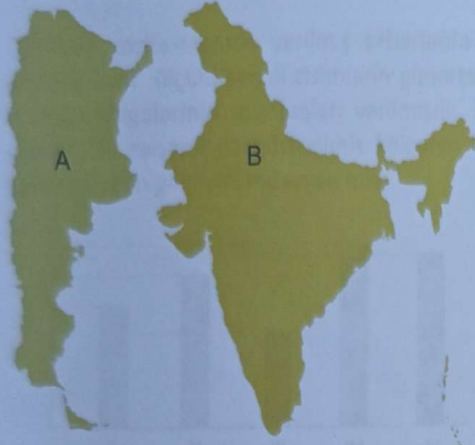
- A) I-Rusiya, II-Çin
B) I-Hindistan, II-Yaponiya
C) I-Braziliya, II-CAR
D) I-Böyük Britaniya, II-Almaniya
E) I-Çin, II-ABŞ

33. Xəritə-sxema əsasən, OPEK təşkilatının üzvü **olmayan** ölkələri müəyyən edin.

- A) 4, 5, 8 B) 1, 3, 8 C) 5, 6, 7
D) 1, 4, 5 E) 2, 6, 7

34. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Hər ik ölkədə Günəşin zenitdə olduğu coğrafi enliklər mövcuddur.
 2. A ölkəsi BRİKS (BRİCS), B ölkəsi isə NAFTA təşkilatının üzvüdür.
 3. Hər iki ölkə ərazisində aid olduqları materikin ən uzun çayı yerləşir.
 4. Hər iki ölkədə savanna və seyrək meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
 5. B ölkəsinin bütün quru qonşuları bu ölkə ilə eyni dili qrupuna aiddir.
- A) 2, 3 B) 3, 5 C) 1, 2
D) 1, 4 E) 4, 5

35. Xəritə-sxema əsasən, müvafiq olaraq I rəqəmi ilə göstərilən çayı və II rəqəmi ilə göstərilən su anbarını müəyyən edin.

- A) I – İli, II – Kapçaqay B) I – İrtiş, II – Buxtarma
C) I – İli, II – Çardərə D) I – Tobol, II – Kapçaqay
E) I – Narın, II – Toktoqul

36. Bu mərhələdə qeyri-neft sektorunun inkişafına diqqət artırıldı. Gəncə alüminium, Daşkəsən filiz-saflaşdırma, Sumqayıt boru-prokat və sintetik kauçuk zavodu, Mingəçevir SES-i, Bakı məişət kondisionerləri və digər iri müəssisələr fəaliyyətə başladı. Verilmiş fikirlər ölkəmizin iqtisadi inkişafının hansı mərhələsinə aiddir.

- A) I B) II C) III D) IV E) V

37. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Yeni Qvineya adası, 2-Torres boğazı, 3-Arafur dənizi, 4-Arnhemlend yarımadası
B) 1-Yeni Qvineya adası, 2-Bass boğazı, 3-Timor dənizi, 4-Arnhemlend yarımadası
C) 1-Yeni Britaniya adası, 2-Torres boğazı, 3-Arafur dənizi, 4-Keyp-York yarımadası
D) 1-Yeni İrlandiya adası, 2-Torres boğazı, 3-Arafur dənizi, 4-Arnhemlend yarımadası
E) 1-Yeni Qvineya adası, 2-Bass boğazı, 3-Timor dənizi, 4-Keyp-York yarımadası

38. Qazax-Tovuz və Şirvan-Salyan iqtisadi rayonlarının oxşar xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

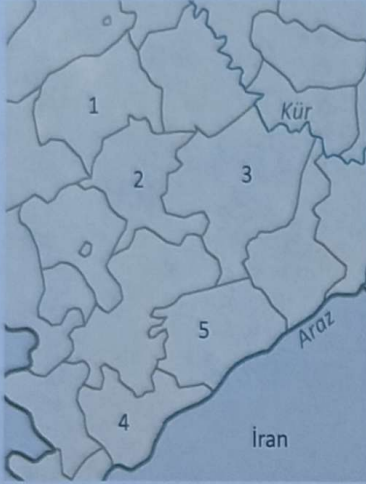
1. Kür çayının hər iki sahilində yerləşirlər.
2. Sənaye qovşağına (ƏİK) malikdirlər.
3. Xarici ölkə ilə həmsərhəddirlər.
4. Neft və qaz hasil edirlər.
5. Quru çöl landşaftları yayılmışdır.
6. İnzibati rayon mərkəzi olmayan şəhər mövcuddur.

- A) 1, 3, 6 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 4, 5, 6

39. Antarktida materikinə sahillərində yerləşən Qərbi yarımkürəsinə (I) və Şərqi yarımkürəsinə (II) aid olan dənizləri müəyyən edin.

- A) I – Ueddell, Bellinshauzen, Amundsen
II – Kosmonavtlar, Deyvis, Birlik
B) I – Deyvis, Dürvil, Riser-Larsen
II – Ueddell, Amundsen, Ross
C) I – Ross, Bellinshauzen, Dürvil
II – Lazarev, Kosmonavtlar, Birlik
D) I – Ueddell, Lazarev, Amundsen
II – Bellinshauzen, Deyvis, Birlik
E) I – Ross, Bellinshauzen, Riser-Larsen
II – Dürvil, Kosmonavtlar, Lazarev

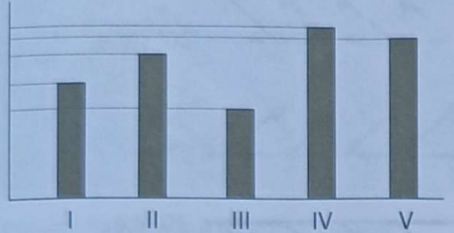
40. Verilmiş inzibati rayonlar üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

- I. 4 və 5 rəqəmləri ilə işarələnən inzibati rayonların ərazisindən Horadiz–Ağbənd dəmir yolu xətti keçir.
 - II. 1 rəqəmi ilə işarələnmiş inzibati rayonda "Suqovuşan 1" və "Suqovuşan 2" SES-ləri fəaliyyət göstərir
 - III. 3 və 4 rəqəmləri ilə işarələnən inzibati rayonlar 1, 2 və 5 rəqəmləri ilə işarələnən inzibati rayonların yerləşdiyi iqtisadi rayona aid deyil.
 - IV. 2 rəqəmi ilə işarələnmiş inzibati rayonda "Ağdam İqtisadi Zonası" Sənaye Parkının yaradılması icra olunmaqdadır.
- A) yalnız I B) I, II və IV C) yalnız IV
D) II və III E) I və III

SINAQ 20

1. Qrafikdə xəritə-sxemdə verilmiş şəhərlərdə basdırılmış eyni ölçülü şaquli cisimlərin günorta vaxtı üçün kölgələrinin uzunluqları verilmişdir. Buna əsasən, III rəqəmi ilə göstərilmiş kölgənin hansı şəhərə uyğun gəldiyini müəyyən edin.

- A) Şəki B) Balakən C) Zərdab
D) Şəmkir E) Ağsu

2. X paraleli üzərindəki A məntəqəsi 5-ci saat qurşağının şərq sərhədində, B məntəqəsi isə 10-cu saat qurşağının qərb sərhədində yerləşir. Bu paralelin 1°-lik qövsünün uzunluğu ilə Bakı şəhərinin yerləşdiyi paralelin 1°-lik qövsünün uzunluqları cəmi 141,2 km-ə bərabərdir. Buna əsasən, məntəqələr arasındakı ən qısa məsafənin, miqyası 1:72 000 000 olan xəritədə neçə santimetr olduğunu hesablayın.
A) 9,8 sm B) 17,25 sm C) 5,25 sm
D) 16,85 sm E) 4,65 sm

3. 22 iyunda müxtəlif məntəqələrdə günəş şüalarının günorta vaxtı üçün düşmə bucağı verilmişdir. Buna əsasən, doğru bəndi müəyyən edin.
A) 22° və 25° şimal enliklərinə → 88,5°
B) 11° cənub və 55° şimal enliklərinə → 45,5°
C) 13° və 40° şimal enliklərinə → 78,5°
D) 16° şimal və 36° cənub enliklərinə → 77,5°
E) 5° və 45° şimal enliklərinə → 60,5°

4. Bakı şəhərində 22 dekabr tarixində Günəşin çıxdığı vaxt şaquli cisimlərin kölgəsi hansı istiqaməti göstərir?
A) şimal-qərb B) cənub-qərb
C) cənub-şərq D) şimal-şərq
E) şimal

5. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Baykal qırışıqlığı
2. Hersin qırışıqlığı
3. Kaledon qırışıqlığı
a. Perm b. Devon c. Kembri
d. Silur e. Ordovik f. Karbon (Daş kömür)
A) 1-c,e; 2-b,d; 3-a,f B) 1-b,f; 2-c,d; 3-a,e
C) 1-a,d; 2-b,f; 3-c,e D) 1-a,e; 2-b,d; 3-c,f
E) 1-c,e; 2-a,f; 3-b,d

6. Şimali Amerikanın Kordilyer dağlarında yerləşən vulkanları müəyyən edin.

- A) Taxumulko, Orisaba, Montan-Pele
B) Momotombo, Şasta, Pinatubo
C) Kolima, Reynir, Popokatepetl
D) Kolima, Ruis, Şasta
E) Kotopaxi, Bardarbunqa, Ruapexu

7. Şərqi Avstraliyada dağlar üstünlük təşkil edir. Materikin şərq sahilləri boyunca çox da yüksək olmayan qədim Böyük Suayırıcı silsilə uzanır. O, ayrı-ayrı massivlərdən ibarətdir və onlardan da ən hündürü Avstraliya Alpları massividir. Burada ən yüksək zirvə hündürlüyü 2228 m olan Kostyuşko dağıdır. Bu regionun ən nəhəng düzənliyi Mərkəzi ovalıqdır (Mərkəzi adlansa da, materikin şərqinə daha yaxın yerləşir). Murrey və Darlinq düzənlikləri eyniadlı çayların gətirdiyi çöküntülər nəticəsində yaranmışdır. Nə vaxtsa dənizin dibi olmuş alçaq düzənliklər okean sahillərində yerləşir. Bu, şimalda yerləşən Karpentariya və cənubdakı Nallarbor düzənlikləridir.

Mətnə əsaslanaraq düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Mərkəzi ovalıqda dəniz çöküntüləri üstünlük təşkil edir.
2. Karpentariya və Nallarbor düzənliyi dəniz akkumulyativ mənşəlidir.
3. Böyük Suayırıcı silsilə Kaynozoyda formalaşmayıb.
4. Şərqi Avstraliyada dağların üstünlük təşkil etməsi səbəbi geosinklinala yaxın yerləşməsidir.
5. Böyük Suayırıcı silsiləsi yalnız bir massivdən ibarətdir.
6. Materikin ən yüksək zirvəsində atmosfer təzyiqi adətən 510 mm c.s.-dan çox olur.
A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 1, 3, 4 E) 1, 5, 6

8. Exolotdan göndərilmiş səs signalının gedib qayıtma müddəti 6,5 saniyəyə bərabərdir. Ölçülən bu məsafə hansı su hövzəsi üçün xarakterik deyil?

- A) Baltik dənizi B) Filippin dənizi
C) Sarqass dənizi D) Fici dənizi
E) Karib dənizi

9. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucaqları 40° olan coğrafi enliklərdə yerləşən şaquli cisimlərin kölgəsinin uzunluğu sıfıra bərabər ola bilməz.
 2. Tasmaniya, İslandiya adalarının sahillərini iki okean suları yuyur.
 3. Topoqrafik xəritələrin tərtib edilməsində çoxüzlü proyeksiyadan istifadə etmək daha məqsədəuyğun hesab olunur.
 4. Tinqvedlir milli parkı litosfer təbəqələrinin konvergent sərhədində yerləşir.
 5. Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonasında Neogen çöküntülərinə rast gəlinir.
 6. Sinoptik xəritələr məzmununa görə ümumcoğrafi xəritələr hesab edilir.
- A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 4, 5, 6

10. Sinoptik xəritəyə əsasən, düzgün fikirləri müəyyən edin.

- I. Peçora çayının mənsəbində müşahidə edilən atmosfer təzyiqi Şimali Dvina çayının mənsəbindəki atmosfer təzyiqindən daha yüksəkdir.
 - II. Xarkov və Volqaqrad şəhərlərində buludluluq səviyyəsi eynidir.
 - III. Sankt-Peterburq şəhərindən Kiyev şəhərinə külək əsə bilməz.
 - IV. Verilmiş ərazidə siklonun yaranması üçün əlverişli təbii şərait var.
- A) II, III və IV B) I və IV C) I və III
D) yalnız I E) III və IV

11. İstiqaməti doğru verilmiş və dinamik yüksək təzyiq qurşağından dinamik alçaq təzyiq qurşağına doğru əsasən daimi küləkləri müəyyən edin.

- A) 60° şm.e.
- B) 30° şm.e.
- C) 30° c.e.
- D) 30° c.e.
- E) 90° şm.e.

12. Avropaya aid olan yerli küləkləri müəyyən edin.

- A) baquyo, həbub B) bora, sarma
C) vilivili, tayfun D) sirokko, mistral
E) tornado, föhn

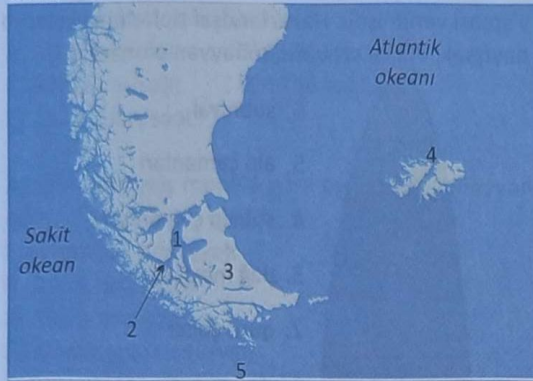
13. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Aralıq dəniz iqlim tipinin yayıldığı ərazilərdə yağıntıların çox hissəsi həm dekabr, yanvar, fevral aylarında, həm də iyun, iyul və avqust aylarında düşə bilər.
 2. Alyaska yarımadasında mülayim dəniz iqlim tipi müşahidə edilir.
 3. Biskay körfəzi sahillərində mülayim kontinental iqlim tipi yayılmışdır.
 4. Ekvator xətti ilə kəsişən bütün ərazilərdə yağıntılar il boyu bərabər paylanır.
 5. Tar səhrası subtropik iqlim qurşağının kontinental iqlim tipində yerləşir.
 6. Pataqoniyada qışda temperaturu -30°C -dən aşağı olan şaxtılı günlər müşahidə olunur.
- A) 1, 2, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 5

14. Asiyanın sosialist ölkələrini müəyyən edin.

- A) Yəmən, Kamboca, Banqladeş, Şri-Lanka
B) Tacikistan, Türkmənistan, Özbəkistan, Qırğızistan
C) Suriya, Myanma, İraq, Monqolustan
D) Çin, KXDR, Vyetnam, Laos
E) Tailand, KXDR, Vyetnam, Filippin

15. Xəritə-sxemə əsasən, doğru **olmayan** fikri müəyyən edin.

- A) 2 rəqəmi ilə Horn burnu göstərilmişdir.
 B) 3 rəqəmi ilə Çili və Argentinaya aid olan Odlu Torpaq arxipelağı göstərilmişdir.
 C) 1 rəqəmi ilə fyordlu sahillərə malik olan Çilin nəzarətindəki Magellan boğazı göstərilmişdir.
 D) 4 rəqəmi ilə Böyük Britaniya və Argentinanın mübahisəsinə səbəb olan Folklend (Malvin) adaları göstərilmişdir.
 E) 5 rəqəmi ilə dünyanın ən enli boğazı hesab olunan Dreyk boğazı göstərilmişdir.

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə verilmiş coğrafi obyektlərdən hansılarının yeri **səhv** göstərilmişdir?

1. Timor dənizi
 2. Banda dənizi
 3. Kapentariya körfəzi
 4. Mərcan dənizi
 5. Fici dənizi
 6. Coğrafiya körfəzi
 A) 2, 5, 6
 B) 2, 4, 6
 C) 1, 3, 4
 D) 1, 5, 6
 E) 2, 3, 5

17. Verilən çayları eroziya bazisinin mütləq hündürlüyünün artmasına görə sıralayın.

1. Türənçay
 2. Ordubadçay
 3. Vəlvələçay
 4. Araz
 A) 3, 4, 1, 2
 B) 2, 1, 4, 3
 C) 1, 3, 2, 4
 D) 3, 1, 4, 2
 E) 1, 2, 4, 3

18. Xəritə-sxemədə verilmiş A çayına aid olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Mənbəyi Tibetin qərb hissəsində yerləşir.
 2. Yerləşdiyi ölkənin ikinci ən uzun çayı ilə 1700 km məsafədə uzanan "Böyük kanal" vasitəsilə birləşdirilmişdir.
 3. Üzərində "Üç dərə" SES inşa edilmişdir.
 4. Mənbəyi yüksək dağlıqda yerləşdiyindən, qidalanmasında qar və buzlaq suları üstünlük təşkil edir.
 5. Cənubi Çin dənizinə tökülür.
 6. Yerləşdiyi qitənin ən uzun çayıdır.
 A) 2, 3, 6
 B) 2, 4, 6
 C) 1, 3, 4
 D) 1, 5, 6
 E) 1, 2, 5

19. Daxili axarsız və okeanların su toplayıcı hövzələrinə uyğun gələn gölləri müəyyən edin.

- I. Daxili axarsız hövzə
 II. Sakit okean
 III. Atlantik okeanı
 IV. Hind okeanı
 V. Şimal Buzlu okean

1. Çad
 2. Baykal
 3. Cenevrə
 4. Miçiqa
 5. Nyasa
 6. Atabaska
 7. Xanka
 8. Lobnor
 A) I - 1, 8; II - 7; III - 3, 4; IV - 5; V - 2, 6
 B) I - 1; II - 7; III - 3, 4; IV - 5, 8; V - 2, 6
 C) I - 8; II - 1; III - 3, 7; IV - 2, 6; V - 4, 5
 D) I - 3, 4; II - 5; III - 2, 6; IV - 7; V - 1, 8
 E) I - 7; II - 1, 8; III - 2, 6; IV - 5; V - 3, 4

20. Mezozoy erasında baş vermişdir:

1. Kordilyerin Qayalı dağlar hissəsi formalaşmışdır.
 2. Atmosferin tərkibində karbonun miqdarı artmışdır.
 3. Avstraliyanın qərb hissəsi qalxmağa başlamışdır.
 4. Kimmeri qırışıqlığı ilə bağlı Sixote-Alin dağları yaranmışdır.
 5. Örtülütəxumlu bitkilər və quşlar yaranmışdır.
 6. Pangeya Lavrasiya və Qondvanaya parçalanmışdır.
 A) 1, 4, 5
 B) 3, 5, 6
 C) 2, 3, 4
 D) 1, 5, 6
 E) 2, 3, 6

21. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çayları müəyyən edin.

- A) 1-Zəyəmçay, 2-Şəmkirçay, 3-Qoşqarçay, 4-Gəncəçay
B) 1-Zəyəmçay, 2-Qoşqarçay, 3-Şəmkirçay, 4-Gəncəçay
C) 1-Gəncəçay, 2-Şəmkirçay, 3-Qoşqarçay, 4-Zəyəmçay
D) 1-Qoşqarçay, 2-Zəyəmçay, 3-Qoşqarçay, 4-Gəncəçay
E) 1-Qoşqarçay, 2-Zəyəmçay, 3-Gəncəçay, 4-Şəmkirçay

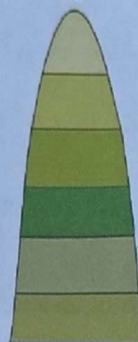
22. Xəritə-sxemə əsasən, cədvəldə verilmiş hansı sıraların doğru olduğunu müəyyən edin.

I	1,2	Dağ-meşə və dağ-çəmənlərinin nadir faunası ilə birlikdə mühafizə olunduğu qoruqlardır.
II	5,6	Düzən-meşə landşaftlarının mühafizə olunduğu milli parklardır.
III	3,4	Eyni iqtisadi rayonda yerləşirlər və arid landşaftların mühafizə olunduğu qoruqlardır.
IV	4,5	Tektonik çökmə zonasında yerləşirlər.
V	3,5	Ərazilərində yarımsəhra və quru çöl iqlimi formalaşmışdır.
VI	1,6	Ərazilərində yay daha quraq keçir.

- A) I, II, IV B) I, IV, V C) IV, V, VI
D) I, III, III E) II, III, VI

23. Şəkil-sxemədə Kiçik Qafqaz dağlarında mövcud olan azonal landşaft tiplərinin hündürlüyə doğru dəyişməsi verilmişdir. Hansı landşaft tiplərinin yerlərini dəyişsək, doğru ardıcılıq müəyyən olunar?

6. subnival
5. alp çəmənləri
4. subalp çəmənləri
3. dağ meşələri
2. quru çöllər
1. dağ çölləri

- A) 1 və 2 B) 3 və 4 C) 5 və 6
D) 2 və 3 E) 4 və 5

24. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Naxçıvanın Arazboyu düzənliklərində respublikamızın maksimal və ən yüksək orta illik temperaturları qeydə alınmışdır.
- Azərbaycanda maksimal yağıntı Talış dağlarının ən yüksək zirvəsində müşahidə olunmuşdur.
- Ceyranbatan və Şəmkir su anbarlarının yerləşdiyi ərazidə eyni iqlim yarımipini müşahidə edilir.
- Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində subnival landşaftlara rast gəlinir.
- Azərbaycanda 22 dekabr tarixindən sonra gündüzlər uzanmağa başlayır.
- Xankəndi, Ordubad və Lerik şəhərləri fərqli tektonik zonalarda yerləşirlər.

- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

25. İsraili Cənubi Koreyadan **fərqləndirən** əlamət:

- A) "Köçürülmə kapitalist" ölkəsidir.
B) Emal sənayesi inkişaf etmişdir.
C) Xarici iqtisadi əlaqələrdən asılılığı yoxdur.
D) ÜDM-in ümumi həcmi 1 trilyon ABŞ dollarından çoxdur.
E) Materikdaxili mövqeyə malikdir.

26. Doğru bəndi müəyyən edin.

- A) Əksər inkişaf etmiş ölkələr üçün demoqrafik keçidin IV mərhələsi səciyyəvidir.
B) Bütün inkişaf etməkdə ölkələrdə əhalinin təbii artımının II tipi səciyyəvidir.
C) Avropa İttifaqına üzv olan bütün ölkələr inkişaf etmiş ölkələr hesab olunur.
D) Bütün inkişaf etmiş ölkələrdə ixracın payı idxaldan yüksəkdir.
E) BRİKS (BRICS) təşkilatına üzv olan bütün ölkələr inkişaf etməkdə olan ölkələr hesab olunur.

27. Yer kürəsində 18 saat qurşağı mövcud olarsa, 40°-lik paralel üzrə Yerın öz oxu ətrafında orta fırlanma sürəti nə qədər olar?
A) 1024 km/saat B) 1134 km/saat
C) 928,3 km/saat D) 1708 km/saat
E) 1537,2 km/saat

28. Aşağıda verilmiş modelə görə uyğunluğu müəyyən edin.
I. Avtomobil nəqliyyatı
II. Dəniz nəqliyyatı
III. Hava nəqliyyatı
IV. Dəmir yolu nəqliyyatı
1. Sərnişin daşımaya görə dünyada birinci yerdədir.
2. Yük daşımaya görə ilk sıradadır.
3. Uzaq məsafəyə sərnişinləri daha tez daşıyır.
4. Sərnişin daşımaya görə dünyada üçüncü yerdədir.
A) I-1; II-2; III-3; IV-4
B) I-3; II-2; III-1; IV-4
C) I-2; II-3; III-4; IV-1
D) I-1; II-2; III-4; IV-3
E) I-4; II-3; III-1; IV-2

29. Cədvəldə verilən ekoloji siyasətin istiqamətləri hansıların yerlərini dəyişsək, onların qədimdən cavana doğru düzgün sırasını müəyyən etmək olar?

No	Ekoloji siyasətin istiqamətləri	Ekoloji siyasətin məqsədi
1	Siyasi	ətraf mühitin mühafizəsi uğrunda hökumətlərin, siyasi və ictimai təşkilatların fəaliyyəti
2	İqtisadi	ətraf mühiti çirkəndirən müəssisələrin ödəmə və vergi sistemlərinin yenidən işlənməsi, həmçinin təbiətdən səmərəli istifadə edənər üçün güzəşt və imtiyazların tətbiqi
3	Qanunverici	cəmiyyət, istehsalat və təbiət arasında münasibətlərin tənzimlənməsinə yönəldilmiş qanunların qəbul edilməsi
4	Maarifləndirici və təbliğat	təbiəti mühafizə qanunvericiliyinə əməl olunmasına vətəssərrüfat fəaliyyətinə nəzarət, ekoloji monitoring
5	İnzibati nəzarət	əhalinin ekoloji biliklərinin və mənavi məsuliyyətinin formalaşdırılmasına kömək edilməsi

- A) 4 və 5 B) 2 və 3 C) 3 və 5
D) 2 və 4 E) 1 və 2

30. Rəqəmlərlə göstərilən ölkələrə aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

1. İtaliya 2. Niderland 3. Meksika
4. Hindistan 5. CAR 6. Almaniya
A) 2,4,5 – Demoqrafik keçidin III mərhələsindədirlər.
B) 4,5,6 – Əhalisinin sayı 100 milyon nəfərdən çoxdur.
C) 1,3,5 – Ərazilərində Aralıq dənizi iqlim tipinə rast gəlinir
D) 1,2,6 – Rəsmi dövlət dilləri eyni dil qrupuna aiddir.
E) 1,2,3 – Əhalisi təbii artımın I tipinə aiddir.

31. Verilmiş inzibati rayonlar üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

- I. Rəqəmlərlə işarələnmiş inzibati rayonların hər biri fərqli iqtisadi rayonlarda yerləşirlər.
II. 2 rəqəmi ilə işarələnmiş inzibati rayon Mil və Muğan düzlərində yerləşir
III. Rəqəmlərlə işarələnmiş inzibati rayonların hər biri əhalinin milli tərkibinin yekcinsliyi ilə fərqlənir.
IV. 4 rəqəmi ilə işarə olunan inzibati rayonun ərazisində Bəhramtəpə hidroqovşağı yerləşir.
A) yalnız I B) I, II və IV C) yalnız IV
D) II və III E) I və III

32. Cədvəldə verilən suvarma kanallarından hansılarının yerlərini dəyişsək, onların uzunluqlarının düzgün azalma sırasını müəyyən etmək olar?

No	Suvarma kanalları
1	Samur-Abşeron
2	Yuxarı Şirvan
3	Yuxarı Qarabağ
4	Baş Mil
5	Baş Muğan

- A) 2 və 3 B) 2 və 4 C) 3 və 5
D) 1 və 4 E) 4 və 5

33. Həmsərhəd **olmayan** inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Quba, Şamaxı, Qusar,
- B) Ağcabədi, Ağdam, Xocavənd
- C) Lerik, Lənkəran, Astara
- D) Şahbuz, Babək, Culfa
- E) Şəmkir, Samux, Göygöl

34. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A ölkəsini B ölkəsindən **fərqləndirən** əlamətləri müəyyən edin.

1. Avropa İttifaqı və NATO-ya üzv ölkədir.
 2. Zeytunçuluq və sitrus meyvəçiliyi inkişaf etmişdir.
 3. Sahilləri Egey dənizin suları ilə yuyulur.
 4. Codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlara rast gəlinir.
 5. Paytaxtı ölkənin ən böyük şəhəridir.
 6. İEO hesab olunur.
- A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 5

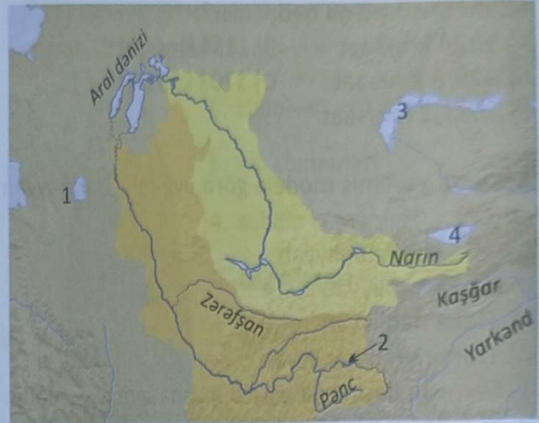
35. "Kapital, təbii və insan resursları olmadan istehsal prosesinin yaranması mümkün deyil. Buna görə də onları istehsal amilləri adlandırırlar. İstehsal amillərinin təşkili üçün müəyyən qədər ... və ya investisiya tələb olunur. ... iqtisadiyyatın hər hansı sahəsinin inkişaf etdirilməsi üçün tələb olunan xərclərdir. Adətən, ... xammalın əldə edilməsinə, onu emal etmək üçün avadanlıqların alınmasına, işçilərin əmək haqqına, məhsulun daşınmasına, reklam edilməsinə və s. sərf olunur". Yuxarıdakı mətnə hansı söz buraxılıb?

A) kredit B) sərmayə C) səhm
D) maya dəyəri E) məbləğ

36. Düzgün **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Padan, Aşağı Dunay və Mesopotamiya ovalıqlarında neft və qaz ehtiyatları mövcuddur.
 2. Avstraliyada həm Aralıq dəniz iqlim tipində, həm də bərabərrütubətli subtropik iqlim tipində codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonası formalaşmışdır.
 3. Okean sularının altında olan bütün yer qabığında Konrad sərhədi mövcud deyil.
 4. Ərəbistan yarımadası ən qədim qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
 5. Bütün saat qurşaqları 4 yarımkürədə yerləşir.
 6. Florida yarımadasında bərabərrütubətli subtropik iqlim tipi yayılmışdır.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

37. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn gölləri müəyyən edin.

- A) 1-Sarıqamış, 2-Sarez, 3-Balxaş, 4-İsık-Köl
B) 1-Sarıqamış, 2-Sarez, 3-İsık-Köl, 4-Balxaş
C) 1-Zaysan, 2-İsık-Köl, 3-Balxaş, 4-Sarez
D) 1-Balxaş, 2-Zaysan, 3-Sarıqamış, 4-İsık-Köl
E) 1-Sarez, 2-Sarıqamış, 3-Balxaş, 4-Zaysan

38. Düzgün **olmayan** ifadələri müəyyən edin.

1. Daş kömür ən yüksək istilikvermə qabiliyyətinə malik yanacaq növüdür.
 2. Yüksək İEO-in iqtisadi inkişafının əsasını yerli xammal məhsulları təşkil edir.
 3. Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin kənd təsərrüfatının əsasını əkinçilik təşkil edir.
 4. ETİ-nin nailiyyətlərinin tətbiqi maddi-istehsal sahələrinin ÜDM-də payının azalmasına səbəb olur.
 5. Fransa və İspaniya təsərrüfatının sahəvi quruluşunda I sektor aparıcı sahə hesab olunur.
 6. Şərqi Avropada monarxiya idarəetmə sistemində aid olan ölkə yoxdur.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

39. Rusiya və Gürcüstanla həmsərhəd olan bu iqtisadi rayonda əhalinin milli tərkibi müxtəlifliyi ilə seçilir. Sahəsi 8,84 min km²-dir.

Haqqında bəhs edilən iqtisadi rayondan fərqli olaraq:

- A) Şirvan-Salyan iqtisadi rayonunda neft və təbii qaz hasil olunur.
- B) Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun tərkibinə 6 inzibati rayon daxildir.
- C) Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda yay və qış otlaqları mövcuddur.
- D) Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunda qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim yarımtipi yayılmışdır.
- E) Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda polimetal ehtiyatları mövcuddur.

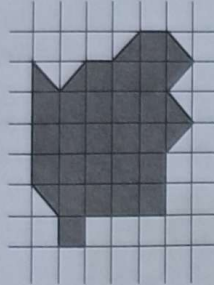
40. Cədvələ, əsasən Aralıq və Qırmızı dənizləri müqayisə edin.

Oxşar	Fərqli
1. Ərazisi iki yarımkürədə yerləşir.	4. İki işıqlanma qurşağında yerləşir.
2. Tektonik hərəkətlərlə bağlı olaraq sahəsi böyüyür.	5. Divergent sərhəddə yerləşir.
3. Coğrafi mövqeyinə görə daxili dənizdir.	6. İsrailin sahillərini yuyur.

- A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5

SINAQ 21

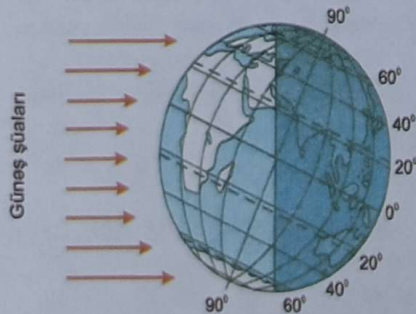
1. Həqiqi sahəsi 4732 km² olan taxıl zəmisinin xəritədə tutduğu ərazi paletkada göstərilmişdir. Xəritənin tərtib edildiyi miqyası müəyyən edin.

- A) 1: 16 900 000 B) 1: 67 600 000
C) 1: 2 600 000 D) 1: 1 690 000
E) 1: 28 000 000

2. Qarabağ iqtisadi rayonu üçün hansı fikirlər doğrudur?
1. Zəngilan inzibati rayonu ilə həmsərhəddir.
 2. Tərkibinə Beyləqan inzibati rayonu daxildir.
 3. Tərkibinə daxil olan Xankəndi şəhəri inzibati rayon mərkəzi deyil.
 4. Ərazisində yarımsəhra landşaftlarına rast gəlinir.
 5. Ərazisində Sərsəng və Suqovuşan su anbarları, Qaragöl qoruğu yerləşir.
 6. Hadrut qəsəbəsi və Ağdərə şəhəri yerləşir.
- A) 1, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 3, 4, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 5

3. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinə əsasən, düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Yeni Zelandiyada ən uzun gündüz müşahidə edilir.
 2. Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən başlayaraq Bakı şəhərində gündüzün uzunluğu artmağa başlayır.
 3. Bu vəziyyətin baş verdiyi tarix Cənub yarımkürəsində ən isti gün hesab olunur.
 4. Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən etibarən Cənub tropik işıqlanma qurşağının sahəsi artır.
 5. Bu vəziyyətin baş verdiyi ay Şimal yarımkürəsi üçün ən soyuq ay hesab olunur.
- A) 3, 5 B) 1, 2 C) 1, 4
D) 3, 4 E) 2, 5

4. III saat qurşağının şərq sərhədi ilə XXIII saat qurşağının qərb sərhədi arasındakı yerli vaxt fərqi neçə dəqiqə olduğunu hesablayın.
- A) 120 dəqiqə B) 180 dəqiqə
C) 340 dəqiqə D) 300 dəqiqə
E) 280 dəqiqə

5. Litosfer tavalarının xəritə-sxeminə əsasən, hansı tavanın hərəkət istiqaməti doğru göstərilmişdir?

- A) 2 B) 1 C) 4 D) 5 E) 3

6. Şəkildə xarici amillərin təsirindən formalaşan relyef vahidləri təsvir edilmişdir. Bu relyef vahidləri üçün düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Fiziki aşınmanın təsiri ilə formalaşblar.
 2. Deflyasiyaya məruz qalan ərazilərdə rast gəlinir.
 3. I rəqəmi ilə kar, II rəqəmi ilə sirk təsvir olunmuşdur.
 4. Yeraltı suların fəaliyyətinin təsiri ilə əmələ gəliblər.
 5. Morfoskulpturlar hesab olunurlar.
 6. Yayıldıqları ərazilərdə kimyəvi aşınma üstündür.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 2, 5

7. Şərqi Qat, Mak-Donnel və Hamersli dağlarına aid olan düzgün fikri müəyyən edin.
- A) Ərazilərindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.
- B) Baykal qırıqlığından daha əvvəl yaranan dağlardır.
- C) Kaledon qırıqlığında yaranıblar.
- D) Eyni yarımkürələrdə yerləşirlər.
- E) Ölkəmizdə bu dağlarla eyni geoloji dövrlərdə əmələ gələn dağlar mövcuddur.

8. Respublikamızda müvafiq olaraq Kaynozoy və Me-zozoy yaşlı süxurların yayıldığı relyef vahidlərinin müəyyən edin.

A) Qarabağ vulkanik yaylası, Murovdağ silsiləsi
B) Qanıx-Əyriçay çökəkliyi, Ceyrançöl-Acınohur alçaqdağlığı
C) Zəngəzur silsiləsi, Şirvan düzü
D) Qusar maili düzənliyi, Peştəsər silsiləsi
E) Sudur silsiləsi, Arazboyu düzənliklər

9. Cədvələ əsasən süxurların metamorfikləşməsinin düzgün göstərildiyi sıraları müəyyən edin.

Nö	Maqmatik və ya çökmə süxurlar	Metamorfik süxurlar
1	Əhəngdaşı	Mərmər
2	Kvarsit	Qumdaşı
3	Qranit	Qneys
4	Gil	Gilli şist
5	Bazalt	Almaz
6	Qneys	Kvarsit

A) 1, 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

10. Düzgün olan fikirləri müəyyən edin.

1. Bakı şəhərində gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı vaxt fərqi il ərzində 4 saat 20 dəqiqədən çox ola bilməz.
2. 25° cənub enliyində günəş şüaları günora vaxtı ilboyu üfünqün şimal tərəfində görünür.
3. 1:2 000 000 miqyaslı xəritədə Xəzər dənizinin sahəsi İrlandiya dənizinin sahəsindən daha böyük olar.
4. Orta miqyaslı xəritədə uzunluğu 24 sm olan çayın həqiqi uzunluğu 46,8 km ola bilər.
5. Qırmızı dənizin 500 litr suyundan alınan duzun miqdarı, orta duzluluğuna malik olan 600 litr okean suyundan alınan duzun miqdarına bərabər deyil.
6. Çayın orta meyilliliyi onun mənbəyi ilə mənsəbi arasındakı hündürlük fərqi.

A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 6
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 5

11. Aşağıdakı əlamətlərin aid olduğu çay və eroziya bəzisi:

1. Eroziya bəzisi daxili dənizdir.
2. Ərazisindən axdığı ölkəni iki hissəyə bölür.
3. Paytaxt şəhərindən axır.
4. Tranzit çay hesab olunmur.
A) Visla; Baltik dənizi B) Reyn; Şimal dənizi
C) Dauqava; Baltik dənizi D) Oder; Baltik dənizi
E) Elba; Şimal dənizi

12. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Patom yaylası, Timan tirəsi və Böyük Suayrıç dağları eyni dağmələgəlmə mərhələsində formalaşmışdır.
2. Qviana və İran dağlıq yaylaları eyni dağmələgəlmə mərhələsində formalaşib.
3. Transqresiya zamanı səth örtüyünün albedosu artar.
4. Aerosollar atmosfer çöküntülərinin formalaşması üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir.
5. Ölkəmizin bütün təbii vilayətlərində yarımsəhra və quru çöl iqlim tipinə rast gəlinir.
6. Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətində hündürlüyü 500 m-dən çox olan relyef vahidlərinə rast gəlinir.
A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 6

13. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Skagerrak, Kateqqat boğazları və Kill kanalı eyni dənizlərin su əlaqəsini təmin edir.
2. Liquriya, Adriatik, Tirren və İonik dənizlərinin sahillərində Aralıq dənizi iqlim tipi müşahidə edilir.
3. Reyn, Elba və Oder (Odra) çaylarının eroziya bəzisi eyni dənizdir.
4. Afrika və Cənubi Amerika materiklərinin yerləşdiyi litosfer təvəllərinin üfünqü hərəkəti nəticəsində Atlantik okeanının sahəsi azalır.
5. Asiyanın çayları 3 okean hövzəsinə aiddir.
6. Okeanlarda orta duzluluğa təsir edən əsas amil buxarlanmadır.
A) 1, 2, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 6

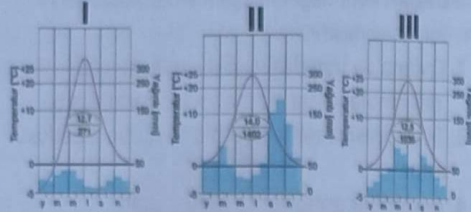
14. Avrasiya materikində qərbdən şərqə doğru bütöv zolaq əmələ **gətirməyən** iqlim qurşaqları:

A) subekvatorial və subtropik
B) subtropik və tropik
C) mülayim və subarktik
D) ekvatorial və subtropik
E) tropik və subekvatorial

15. Verilən fikirlərdən hansılar Afrika materiki üçün səciyyəvi olub, həm Şimali və həm də Cənubi Amerika materikləri üçün səciyyəvi **deyil**:

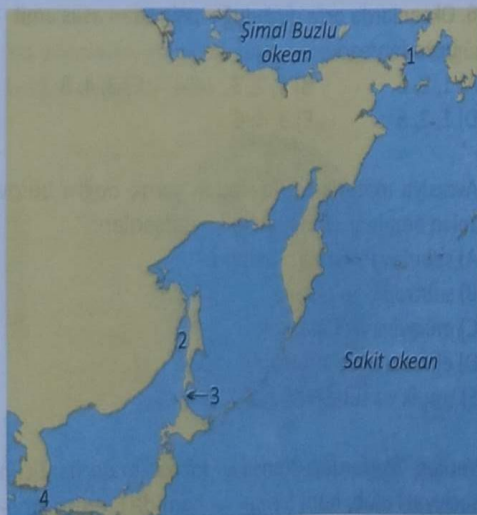
1. Savanna və seyrək meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
2. İqlim qurşaqları təkrar olunur.
3. Çöl təbii zonasına rast gəlinir.
4. Sahilini daxili dəniz suları yuyur.
5. Bir tropik və iki mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
A) 3, 5 B) 1, 2 C) 3, 4
D) 2, 5 E) 4, 5

16. Verilmiş iqlim diaqramları üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Bu iqlim diaqramlarının aid olduqları iqlim yarım-
tiplərindən heç birinə Naxçıvan ərazisində rast
gəlinir.
 2. II diaqramın aid olduğu iqlim yarım tipinin yayıldığı
ərazilərdə əkinçilikdə suvarma tətbiq edilir.
 3. II diaqramının aid olduğu məntəqədə 22 dekabr
tarixində gündüzün uzunluğu I və III diaqramların
aid olduğu məntəqələrdəkindən daha qısadır.
 4. III diaqramın aid olduğu iqlim yarım tipinə Kiçik
Qafqazın alçaq və orta dağlıq hissəsində rast
gəlinir.
 5. I diaqramın aid olduğu iqlim tipinə Mil və Muğan
düzlərinə rast gəlinir.
 6. II iqlim diaqramının aid olduğu məntəqənin
yerləşdiyi inzibati rayonda, bütün fəsillərdə
bol yağıntılı soyuq iqlim yarım tipinə rast gəlinir.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 1, 3, 6

17. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn
boğazları müəyyən edin.

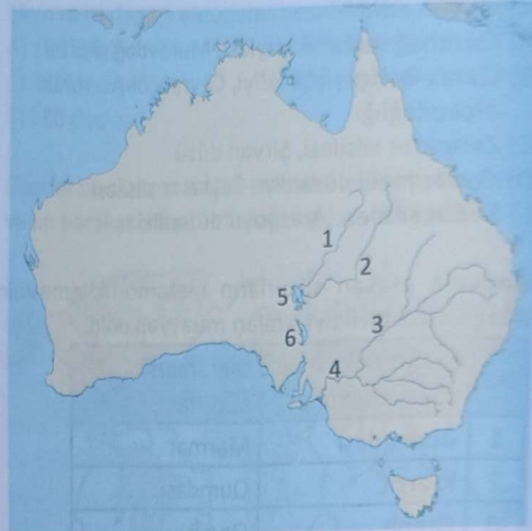

- A) 1-Bering, 2-Tatar, 3-Laperuz, 4-Koreya
B) 1-Bering, 2-Laperuz, 3-Tatar, 4-Koreya
C) 1-Dejnyov, 2-Tatar, 3-Kunaşir, 4-Tayvan
D) 1-Dejnyov, 2-Kunaşir, 3-Kuril, 4-Laperuz
E) 1-Çukot, 2-Tatar, 3-Laperuz, 4-Kunaşir

18. Duzluluğu 36 % olan 1 litr suyun duzluluğu 40%-ə
qədər artmışsa, neçə litr suyun buxarlandığını mü-
əyyən edin.

- A) 0,1 B) 1,2 C) 0,9 D) 0,4 E) 0,7

19. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn
coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Dayamantina çayı, 2-Kuper-krik çayı,
3-Darling çayı, 4-Murrey çayı, 5-Eyr gölü,
6-Torrens gölü
B) 1-Kuper-krik çayı, 2-Dayamantina çayı,
3-Darling çayı, 4-Murrey çayı, 5-Torrens gölü,
6-Eyr gölü
C) 1-Dayamantina çayı, 2-Kuper-krik çayı,
3-Murrey çayı, 4-Darling çayı, 5-Arquayl gölü,
6-Eyr gölü
D) 1-Dayamantina çayı, 2-Darling çayı,
3-Kuper-krik çayı, 4-Murrey çayı, 5-Hiller gölü,
6-Torrens gölü
E) 1-Kuper-krik çayı, 2-Dayamantina çayı,
3-Murrey çayı, 4-Darling çayı, 5-Eyr gölü,
6-Hiller gölü

20. Mənbələri Çin, mənsəbləri Vyetnam (I) və Myan-
manın (II) ərazisində yerləşən müvafiq çaylar:

- A) I-Mekonq, II-İravadi
B) I-İravadi, II-Saluin
C) I-Brahmaputra, II-Mekonq
D) I-Saluin, II-İravadi
E) I-Mekonq, II-Brahmaputra

21. Çayların mənsəbinin düzgün verildiyi sıraları müəy-
yən edin.

1. Peçora → Ağ dəniz
2. Ob → Laptevlər dənizi
3. Kolorado → Kaliforniya körfəzi
4. Po → Adriatik dənizi
5. Amur → Yapon dənizi
6. Ebro → Aralıq dənizi
A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 5, 6

22. Adalar qrupunun aid olduğu müvafiq Avropa ölkələrini müəyyən edin.

1. Azor	a. Norveç
2. Kanar	b. Danimarka
3. Farer	c. İspaniya
4. Şpitsbergen	d. Portuqaliya
- A) 1-d, 2-c, 3-b, 4-a B) 1-d, 2-b, 3-c, 4-a
C) 1-a, 2-c, 3-b, 4-d D) 1-c, 2-d, 3-b, 4-a
E) 1-b, 2-a, 3-d, 4-c

23. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

- İsti okean cərəyanlarının olduğu bütün ərazilər mərcanların yaşaması üçün əlverişlidir.
 - Yerin xarici təbəqələrinin yaranma ardıcılığı litosfer, atmosfer, hidrosfer və biosfer olaraq davam edir.
 - Darfur və Barkli platolarında paleotektonik, Meseta və Kolorado platolarında isə neotektonik proseslər üstünlük təşkil edir.
 - Kuba, Haiti, Folklend və Pasxa adaları eyni okeanda yerləşir.
 - Ekstremal təbii şəraitə malik olan bütün ərazilərdə havanın temperaturu 0°C-dən aşağı olur.
 - Havanın temperaturu artdıqca termik təzyiq azalır.
- A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 1, 4, 6

24. Azərbaycanda təbii halda yayılmış iynəyarpaqlı ağac növlərini müəyyən edin.

- A) qaraçöhrə, qarmaqvarı şam, Eldar şamı, ardıc
B) cökə, fıstıq, saqqızağacı, ardıc
C) Eldar şamı, küknar, vələs, dəmirağac
D) söyüd, vələs, qovaq, qaraçöhrə
E) qarmaqvarı şam, saqqızağacı, söyüd, ardıc

25. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- ABŞ-da Missisipi çayı və Böyük Göllər arasında olan kanallar Sakit və Atlantik okeanları arasında yükləri daşınmasını təmin edir.
 - Kill kanalı Baltik və Barents dənizlərini birləşdirir.
 - Sindao və Valdiz limanları müxtəlif ölkələr aid olsa da eyni okeanın sahillərində yerləşir.
 - Dəniz daşımalarında ilk sıranı neft və neft məhsulları tutur.
 - Dünya nəqliyyatında konteynerləşmə yalnız dəniz nəqliyyatının inkişafına təkan vermişdir.
 - Əlcəzairdən İtaliya və İspaniyaya ixrac edilən təbii qazın əsas hissəsi boru-kəmərlər nəqliyyatı ilə həyata keçirilir.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 6

26. Xəritə-sxema əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Hind-Avropa dil ailəsi
b. Sami-Hami dil ailəsi
c. Niger-Kordofan dil ailəsi
d. Avstroneziya dil ailəsi
- A) 1-a, 2-b, 3-c, 4-d B) 1-d, 2-b, 3-d, 4-c
C) 1-b, 2-c, 3-d, 4-a D) 1-b, 2-c, 3-a, 4-d
E) 1-b, 2-d, 3-a, 4-c

27. Doğru **olmayan** bəndi seçin.

- A) BƏƏ və Bruneı mütləq monarxiyalı dövlətlərdir.
B) Respublikalarda dövlət başçıları xalq tərəfindən seçilir.
C) Əhalisi 100 milyon nəfərdən artıq olan dövlətlərin sırasında İndoneziya və Yaponiya da var.
D) Ruhani zümrənin hakimiyyəti teokratiya adlanır.
E) Bütün "cırdan" dövlətlər Avropada yerləşir.

28. – Şaquli cisimlərin kölgəsinin uzunluğu günorta sıfıra bərabər olmur.

– Çayları yalnız bir okean hövzəsinə aiddir.

– Ərazisi qədim, ən qədim və orta olmaqla 3 qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.

Verilmiş xüsusiyyətlərin aid olduğu yarımada müəyyən edin.

- A) Taymır B) Çukot C) Labrador
D) Pireney E) Skandinaviya

29. Düzən-meşə landşaftının qorunduğu milli park:

- A) Samur-Yalama B) Şirvan
C) Qızılağac D) Abşeron
E) Altağac

30. Səudiyyə Ərəbistanı, Oman, Suriya və Yəmən üçün oxşar cəhət və ya cəhətləri müəyyən edin.

I. Sahillərini Hind okeanı suları yuyur.

II. Unitar inzibati ərazi quruluşuna malikdir.

III. Ərazisi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.

IV. Aid olduğu regionda İEO mövcuddur.

- A) II və IV B) yalnız IV C) yalnız III
D) I, II, III E) III və IV

31. Xəritə-sxemlərdə təsvir olunan A və B ölkələri üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Liviya ilə həmsərhəddirlər.
 2. Paytaxtları milyonçu şəhər olub, ölkənin ən böyük şəhəridir.
 3. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
 4. Tropik xətti ilə kəsişirlər.
 5. İki okeanın sularına birbaşa çıxışları mövcuddur.
 6. Şimalında cavan dağlar yerləşir.
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

32. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Fransa 2. Qazaxıstan
 3. Argentina 4. İsveç
- a. Ərazisi iki qitədə yerləşir.
 - b. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 - c. Federativ inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
 - d. Ərazisi üç yarımkürədə yerləşir.
 - e. Ərazisinin əksər hissəsində ilboyu günorta vaxtı Günəş üfüqün şimal tərəfində görünür.
 - f. İki rəsmi dövlət dilinə malikdir.
 - g. NATO təşkilatının üzvüdür
 - h. Əhalisinin əksəriyyəti Hind-Avropa dil ailəsinin German dil qrupunda danışır
- A) 1 – d, g; 2 – a, f; 3 – c, e; 4 – b, h
B) 1 – c, d; 2 – a, f; 3 – e, h; 4 – b, g
C) 1 – b, d; 2 – a, f; 3 – c, e; 4 – g, h
D) 1 – d, g; 2 – a, c; 3 – e, f; 4 – b, h
E) 1 – c, e; 2 – a, f; 3 – d, g; 4 – b, h

33. Cədvəldə verilən iqtisadi rayonlardan hansıların yerlərini dəyişsək, onların əhalisinin düzgün artma sırasını müəyyən etmək olar?

Nö	İqtisadi rayonlar
1	Abşeron-Xızı
2	Gəncə-Daşkəsən
3	Mərkəzi Aran
4	Lənkəran-Astara
5	Qarabağ

- A) 4 və 5 B) 2 və 3 C) 3 və 5
D) 2 və 4 E) 1 və 2

34. Materik və ya qitələrin iqliminə aid olan **doğru** fikirləri müəyyən edin.

1. Avrasiya materikində Şimal yarımkürəsi üçün səciyyəvi olan bütün iqlim qurşaqlarına rast gəlinir.
 2. Avropa qitəsində qərbdən şərqə doğru yağıntıların miqdarı artır.
 3. London şəhərində yanvar ayının orta temperaturu Praqa şəhərindəkindən daha aşağı olur.
 4. Tayfun küləkləri güclü yağışların yağmasına **səbəb** olur.
 5. Asiya qitəsində ən çox yağıntı Çerapunci məntəqəsinə düşür.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 5

35. Materikləri əhalisinin sıxlığının azalmasına görə sıralayın.

1. Avstraliya və Okeaniya 2. Afrika
 3. Cənubi Amerika 4. Şimali Amerika
 5. Avrasiya
- A) 5, 2, 4, 3, 1 B) 1, 4, 3, 2, 5 C) 3, 1, 4, 5, 2
D) 5, 2, 3, 4, 1 E) 2, 1, 5, 4, 3

36. Verilmiş inzibati rayonlar üçün **doğru olmayan** fikirləri müəyyən edin.

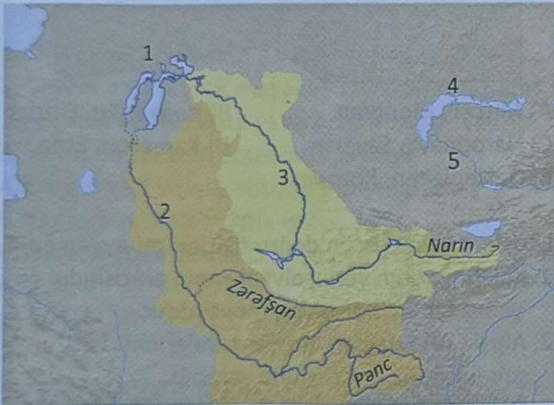

- I. Bütün inzibati rayonlar eyni iqtisadi rayona aiddir.
 - II. 1 rəqəmi ilə işarələnmiş inzibati rayonda "Çıraq 1" və "Çıraq 2" kiçik SES-ləri tikilmişdir.
 - III. 5 rəqəmi ilə işarələnmiş inzibati rayonda "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkının yaradılması icra olunmaqdadır.
 - IV. 4 rəqəmi ilə işarə olunan inzibati rayonda hava limanı fəaliyyət göstərir.
- A) yalnız I B) I, II və IV C) yalnız IV
D) II və III E) I və III

37. Aşağıdakı fikirlərdən hansılar doğrudur?

1. Ölkəmizdə şəhərlərin sayı inzibati rayonların sayından daha azdır.
 2. Balakən, Şəmkir və Qazax inzibati rayonlarında əhalinin orta sıxlığı Biləsuvar, Kürdəmir və Ağsu rayonlarının orta sıxlığından daha yüksəkdir.
 3. Cənubi Amerikada 65 yaşdan yuxarı olan əhalinin xüsusi çəkisi Asiyadakı əhalinin xüsusi çəkisindən daha çoxdur.
 4. Təbrizdə yaşayan azərbaycanlıların sayı Gəncədə yaşayan azərbaycanlıların sayından daha azdır.
 5. Ölkəmizdə kənd əhalisinin xüsusi çəkisi şəhər əhalisinin xüsusi çəkisindən daha çoxdur.
 6. Ukraynada əhalinin müəyyən hissəsi məcburi miqrasiyaya məruz qalmışdır.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 6

38. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Aral dənizi, 2-Amudərya çayı, 3-Sirdərya çayı, 4-Balxaş gölü, 5-İli çayı
B) 1-Aral dənizi, 2-Sirdərya çayı, 3-Amudərya çayı, 4-Balxaş gölü, 5-İli çayı
C) 1-Sarıqamış gölü, 2-Amudərya çayı, 3-Sirdərya çayı, 4-Balxaş gölü, 5-İrtiş çayı
D) 1-Sarıqamış gölü, 2-Sirdərya çayı, 3-Amudərya çayı, 4-Zaysan gölü, 5-İli çayı
E) 1-Aral dənizi, 2-Amudərya çayı, 3-İli çayı, 4-Zaysan gölü, 5-Tobol çayı

39. – Sahillərini iki okeanın suları yuyur.

– Aid olduğu materikin şimal, cənub, şərq və ya qərb ucqar nöqtələrindən hər hansı biri ərazisində yerləşir.

– Üç yarımkürədə, lakin bir işıqlanma qurşağında yerləşir.

Verilmiş xüsusiyyətlərin aid olduğu ölkəni müəyyən edin.

- A) Kolumbiya B) Çili C) Panama
D) Əlcəzair E) CAR

40. İki xarici ölkə ilə həmsərhəd olan inzibati rayonlar:

- A) Daşkəsən, Zaqatala, Kəlbəcər
B) Ordubad, Culfa, Gədəbəy
C) Qax, Qazax, Zəngilan
D) Şərur, Şəki, Ağstafa
E) Samux, Laçın, Şahbuz

SINAQ 22

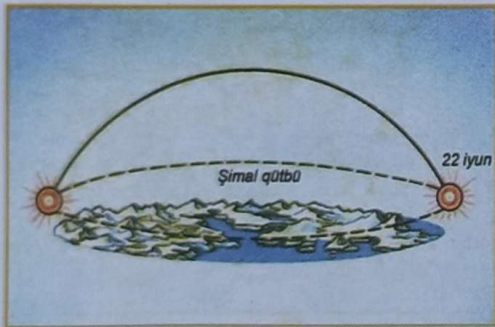
1. Çayın orta meyilliliyi 0,8 m/km, mənsəbi ilə mənbəyi arasındakı temperatur fərqi isə 14,4°C-dir. Bu çayın uzunluğunu hesablayıb, onun aşağıdakı çayların hansılarından daha uzun olduğunu müəyyən edin.

1. Zambezi	2. Xuanxe	3. Dnepr
4. Mekonq	5. Reyn	6. Niger
A) 1, 3, 5	B) 1, 2, 5	C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 6	E) 1, 4, 6	

2. Coğrafi obyektin xəritədəki sahəsi 24 sm², həqiqi sahəsi isə 864 km²-dir. Çayın sutoplayıcı hövzəsinin sahəsinin 240 km², sıxlığının isə 1,2 m/km olduğunu nəzərə alaraq, çay şəbəkəsinə aid olan çayların ümumi uzunluğunun bu xəritədə nə qədər olduğunu müəyyən edin.

A) 48 sm	B) 41 sm	C) 36 sm
D) 38 sm	E) 32 sm	

3. Sxemdə fəsillər üzrə Günəşin günorta vaxtı üfüqdə görüntüləri əks olunmuşdur. Bu görüntüləri nəzərə alaraq, sxemin hansı enlik üçün səciyyəvi olduğunu müəyyən edin.

A) 66,5° şm.e.	B) 23,5° şm.e.
C) 23,5° c.e.	D) 45° şm.e.
E) 90° şm.e.	

4. Adalarla bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

1. Qütb gecə və gündüzləri müşahidə edilir.

2. Üzərində Günəş zenitdə olur.

3. Bütün fəsillər aydın müşahidə olunur.

a. Balear b. Elsmir c. Timor

d. Seyşel e. Küsü

A) 1-b; 2-c,d; 3-a,e B) 1-b,d; 2-a; 3-c,e

C) 1-a,b; 2-c, d; 3-e D) 1-b,c; 2-d; 3-a,e

E) 1-b; 2-a,c; 3-d,e

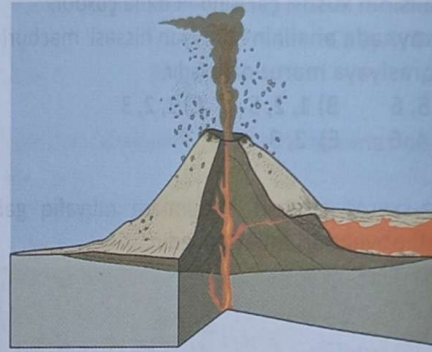
5. Hansı adada əhali daha sıx məskunlaşmışdır?

A) Yava	B) Tayvan	C) Kalimantan
D) İrlandiya	E) Kuba	

6. Litosfer tavalarının konvergent sərhədləri üçün doğrudur:

A) Geotermik pillə kiçik olur.
B) Cavan platformalar yaranmışdır.
C) Luson, Mindanao və Qalapaqos adaları yaranmışdır.
D) Altay, Sayan, Tyan-Şan dağları və orta okean dağ silsilələri yaranmışdır.
E) Novşəkilli çökəkliklər və abbasal düzənliklər yaranmışdır.

7. Sxemdə təsvir edilmiş dağ mənşə formasına uyğun gələn dağları müəyyən edin.

A) Mitçell, Monblan	B) Kostyuşko, Elbrus
C) Narodnaya, Savalan	D) Kamerun, Etna
E) Qalxepiggen, Kotopaxi	

8. Litosfer tavaları üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Kuk boğazının yerləşdiyi okeanın ərazisində yalnız bir litosfer tava mövcuddur.
2. Alp və And dağları litosfer tavalarının subduksiyası nəticəsində yaranıb.
3. Divergent və konvergent sərhədlərdə yerləşən vulkanların püskürmələrində bazalt mənşəli süxurlara rast gəlinir.
4. Litosfer tavalarının hərəkət sürəti eyni olsa da, hərəkət istiqamətləri müxtəlifdir.
5. Okean novları və rift dərələrində yer qabığının granit qatı mövcud deyil.
6. Orta okean silsilələrində Moxo sərhədi kəsilir.

A) 5, 6 B) 2, 4 C) 3, 5
D) 1, 2 E) 3, 6

9. And dağları üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qərb yarımkürəsində yerləşir.
2. Maksimal hündürlüyü Qafqaz dağlarının maksimal hündürlüyündən daha çoxdur.
3. Ərazisində mis qurşağı mövcuddur.
4. Şimali Amerika materikində yerləşir.
5. Cənub və Şərq yarımkürələrində yerləşir.
6. Avrasiya materikində yerləşir.

A) 1, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 2, 3

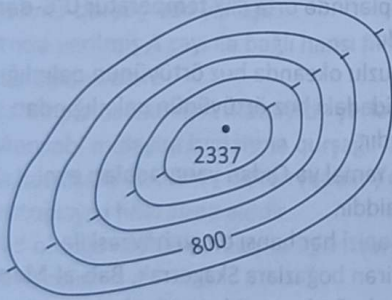
10. Həm Şimali, həm də Cənubi Amerika materiklərində mövcud olan iqlim qurşaqlarını müəyyən edin.
A) subekvatorial, tropik, mülayim
B) ekvatorial, tropik, subtropik
C) mülayim, subarktik, subekvatorial
D) subekvatorial, tropik, subantarktik
E) ekvatorial, subekvatorial, tropik

11. Xəritədə hüdüdləndirilmiş ərazidə verilmiş çay hövzəsinə aid olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Dünyanın ən hündür şlaləsi yerləşir.
 2. Savanna və seyrək meşələr, dəyişkən rütubətli meşələr və rütubətli ekvatorial meşələr yayılıb.
 3. Yalnız bir ölkənin ərazisində yerləşir.
 4. Zəngin neft və qaz ehtiyatlarına malikdir.
 5. Yay qışa nisbətən daha quraq keçir.
 6. Əsasən geosinklinal sahəyə uyğun gəlir.
- A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 6

12. Horizontal-sxemə əsasən, doğru fikirləri müəyyən edin.

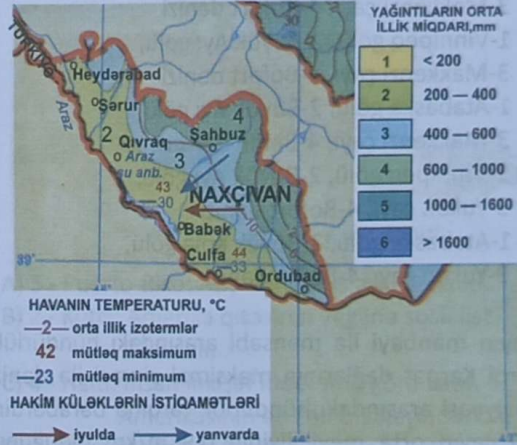

1. Təsvir edilmiş dağın mütləq hündürlüyü Altay dağlarının mütləq hündürlüyündən daha azdır.
 2. Kəsmə yüksəkliyi 600 m-dir.
 3. Səth suları kənarlardan daxilə doğru hərəkət edir.
 4. Daxili horizontal ilə zirvə arasında temperatur fərqi 2,4°C-dən çoxdur.
 5. Cənub subtropik iqlim qurşağında yerləşəydi şimal yamacı daha isti olardı
- A) 1, 5 B) 2, 3 C) 1, 4
D) 3, 5 E) 2, 4

13. Doğru *olmayan* fikirləri müəyyən edin.

1. Peru və Bengel cərəyanları cənub mülayim istilik qurşağının sahəsinin kiçilməsinə səbəb olmuşdur.
 2. Yanvar və iyul izotermiləri arasındakı ən böyük temperatur fərqi Afrika materikindədir.
 3. Siklonun daxil olduğu ərazilərdə havanın qalxan hərəkəti nəticəsində quru hava şəraiti yaranır.
 4. Ümumi radiasiyanın ən böyük qiymət aldığı ərazilər tropik iqlim qurşağında yerləşir.
 5. Buludları təşkil edən əsas su kütləsi maye halındadır.
 6. Havanın su buxarı ilə doyma həddi artdıqca yağıntı düşmə ehtimalı azalır.
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 6

14. Xəritə-sxemə əsasən, Naxçıvan ərazisində yağıntıların orta göstəricisinin ən böyük qiymət aldığı aralıq:

- A) 1000 – 1600 mm B) 200 – 400 mm
C) 400 – 600 mm D) 600 – 1000 mm
E) > 1600 mm

15. Aşağıda verilmiş xüsusiyyətlərin aid olduğu boğazları seçin.

- Adaları bir-birindən ayırır.
- Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
- Yerləşdiyi ərazi litosfer təbəqələrinin sərhədinə uyğun gəlir.

- A) Deyvis, Magellan B) Bonifaço, Skagerrak
C) Torres, Messina D) Kuk, Laperuz
E) Kunaşir, Tatar

16. Eyni okean hövzəsinə aid olan, lakin müxtəlif materiklərin sahillərində yerləşən adalar:

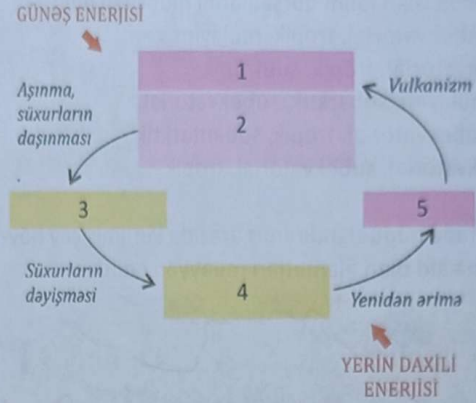
- A) İrlandiya, Yaşıl Burun, Baham, Folklend
B) İslandiya, Şpisbegen, Haiti, Böyük Britaniya
C) Aleut, Saxalin, Fici, Severnaya Zemlya
D) Sulavesi, Vankuver, Mindanao, Vrangeli
E) Maldiv, Komor, Yeni Zelandiya, Andaman

17. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

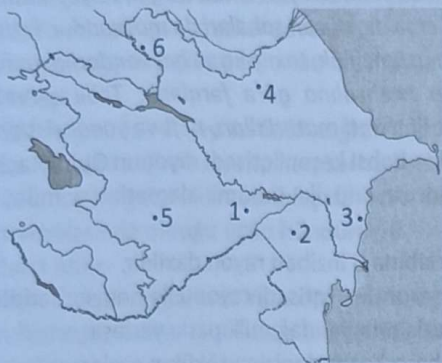
- A) 1-Atabaska gölü, 2-Böyük Kölə gölü, 3-Makkenzi çayı, 4-Bofort dənizi
 B) 1-Vinnipeq gölü, 2-Böyük Ayı gölü, 3-Makkenzi çayı, 4-Bofort dənizi
 C) 1-Atabaska gölü, 2-Böyük Ayı gölü, 3-Makkenzi çayı, 4-Baffin dənizi
 D) 1-Vinnipeq gölü, 2-Böyük Ayı gölü, 3-Yukon çayı, 4-Bofort dənizi
 E) 1-Atabaska gölü, 2-Böyük Kölə gölü, 3-Yukon çayı, 4-Baffin dənizi
18. Çayın mənbəyi ilə mənsəbi arasındakı hündürlük fərqi Karpat dağlarının maksimal zirvəsi ilə dəniz səviyyəsi arasındakı hündürlük fərqinə bərabərdir. Bu çayın orta meyilliliyinin 0,9 m/km olduğunu bilərək, onun uzunluğu hesablayın.
 A) 2389,5 km B) 1926 km C) 2469,2 km
 D) 2820,3 km E) 2950 km
19. Şirvan düzünün çaylarını şərqdən qərbə doğru sıralayın.
 1. Əlicançay 2. Girdimançay
 3. Türyançay 4. Ağsu
 5. Göyçay
 A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 4, 5, 2, 3, 1
 C) 5, 2, 1, 4, 3 D) 3, 1, 5, 4, 2
 E) 4, 2, 5, 3, 1
20. Xəzər dənizi üçün səciyyəvi olan hansı cəhət və ya cəhətlər Pamir dağları üçün səciyyəvi ola bilər?
 I. Neotektonik hərəkətlər baş verir.
 II. Bütün hissələri geosinklinalda yerləşir.
 III. Palçıq vulkanlarına rast gəlinir.
 IV. Subduksiya zonasında yerləşir.
 A) yalnız I B) I və IV C) II və III
 D) yalnız II E) I, II və III

21. Sxemi tamamlayın.

- A) 1-püskürülmüş süxurlar, 2-maqmatik süxurlar, 3-çökmə süxurlar, 4-metamorfik süxurlar, 5-maqma
 B) 1-püskürülmüş süxurlar, 2-çökmə süxurlar, 3-maqmatik süxurlar, 4-metamorfik süxurlar, 5-maqma
 C) 1-maqmatik süxurlar, 2-çökmə süxurlar, 3-metamorfik süxurlar, 4-maqma, 5-püskürülmüş süxurlar
 D) 1-çökmə süxurlar, 2-metamorfik süxurlar, 3-maqma, 4-püskürülmüş süxurlar, 5-maqmatik süxurlar
 E) 1-çökmə süxurlar, 2-püskürülmüş süxurlar, 3-maqmatik süxurlar, 4-metamorfik süxurlar, 5-maqma
22. Doğru fikirləri müəyyən edin.
 1. Yanvar ayında Bakı şəhərinə tropik hava kütləsi daxil ola bilər.
 2. Ölkəmizdə mövcud olan bütün iqlim tip və yarımtiplərində orta illik temperatur 0°C-dən yuxarıdır.
 3. Şimal Buzlu okeanda buz örtüyünün qalınlığı Antarktidadakı buz örtüyünün qalınlığından daha azdır.
 4. Taymır, Yamal və Qıdan yarımadaları eyni qitəyə aiddir.
 5. Daxili dənizi hər hansı bir su hövzəsi ilə birləşdirən boğazlara Skagerrak, Bab-əl-Məndəb və Tatar boğazlarını aid etmək olar.
 6. Kış, Şin və Kürmük çayları Əyriçaya tökülür.
 A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
 D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6
23. Seysmik qurşaqlarda yerləşən materik mənşəli adaları müəyyən edin.
 A) Yeni Qvineya, Siciliya, Sumatra
 B) Havay, Kalimantan, Azor
 C) Kuril, Qalapaqos, Yeni Zelandiya
 D) İslandiya, İrlanda, Tasmaniya
 E) Şri-Lanka, Saxalin, Hokkaydo

24. Xəritə-sxema əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

1. 4-cü məntəqədə atmosfer təzyiqi 5-ci məntəqədəki atmosfer təzyiqindən daha aşağıdır.
 2. 1, 2, 3 və 6-cı məntəqələrdə yağıntıların əsas hissəsi ilin soyuq dövründə düşür.
 3. 22 dekabr tarixində 6-cı məntəqədə gündüzün uzunluğu 3-cü məntəqəkindən daha çoxdur.
 4. Bütün məntəqələrdə günorta vaxtı günəş şüalarının maksimum və minimum düşmə bucaqları arasındakı fərq 47°-dir.
 5. 2-ci məntəqənin mütləq hündürlüyü 1-ci məntəqənin mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
 6. Bütün məntəqələrdə səplənən radiasiyanın müşahidə olunduğu saatlar mövcuddur.
- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

25. A çayının yerləşdiyi materikdə gecə və gündüzün adı növbələşməsi pozulmur və bu materik üç işıqlanma qurşağında yerləşir. Eroziya bazisi Neva çayının eroziya bazisi ilə eyni okeandır. Ruapexu vulkanı ilə eyni işıqlanma qurşağında yerləşir. Mətnə verilmiş A çayı ilə bağlı hansı fikirləri doğru hesab etmək olar?

1. Barkli platosu ilə eyni materikdə yerləşirlər.
 2. Mənsəbi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 3. Sahəsi fasiləsiz olaraq qığılən (qədim) okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
 4. Aid olduğu materik mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
 5. La-Plata ovalığı ilə eyni yarımkürələrdə yerləşir.
 6. Axdığı ərazi platformadır.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 6

26. Hansı ölkələrdə ümumi əhalinin yarıdan çoxu ölkənin paytaxt aqlomerasiyasında yaşayır?

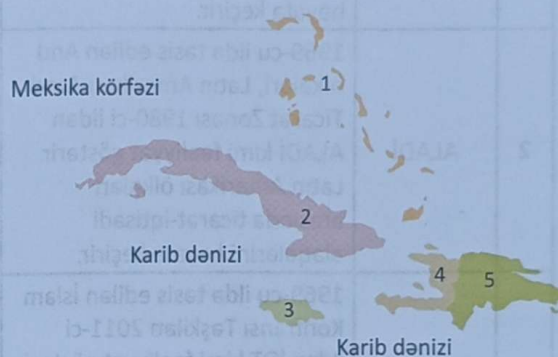
1. Uruqvay 2. Portuqaliya 3. İslandiya
 4. İran 5. İsveçrə
- A) 1, 3 B) 2, 3 C) 1, 5
D) 2, 4 E) 4, 5

27. Ərazi-inzibati quruluşuna görə eyni qrupa daxil olan ölkələri seçin.

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 2, 5, 6

28. Uyğunluq **pozulmuşdur**:

- A) 5 - Puerto-Riko: ABŞ-a məxsus asılı ərazidir.
B) 2 - Kuba: Amerika qitəsinin yeganə sosialist ölkəsidir.
C) 4 - Haiti: İnsan inkişaf indeksinə görə Latin Amerikasının ən zəif ölkələrindəndir.
D) 1 - Baham adaları: Dəniz turizminin üstün inkişafı ilə fərqlənir.
E) 3 - Yamayka: Boksit ixracatçısıdır.

29. Cədvəldə verilən dağlardan hansıların yerlərini dəyişsək, onların mütləq hündürlüklərinin düzgün artma sırasını müəyyən etmək olar?

No	Dağlar
1	Karpat
2	Skandinaviya
3	Pireney
4	Alp
5	Qafqaz

- A) 1 və 2 B) 2 və 3 C) 3 və 5
D) 2 və 4 E) 4 və 5

30. 28°şm.e., 160°q.u.-da olan K məntəqəsi ilə 73°c.e., 120°ş.u.-da olan L məntəqəsi arasında yerli və qurşaq vaxt fərqi hesablayın.

A) 5 saat 20 dəq; 5 saat
B) 9 saat 25 dəq; 9 saat
C) 6 saat 30 dəq; 6 saat
D) 8 saat 20 dəq; 8 saat
E) 5 saat 40 dəq; 6 saat

31. Cədvəl əsasən, doğru **olmayan** sıranı müəyyən edin.

No	Beynəlxalq təşkilat	Fəaliyyət istiqaməti
1	NAFTA	1994-cü ildə təsis olunub, Afrika ölkələri arasında ticarət-iqtisadi əlaqələrini həyata keçirir.
2	ALADI	1969-cu ildə təsis edilən And ölkələri, Latın Amerikasız Azad Ticarət Zonası 1980-ci ildən ALADI kimi fəaliyyət göstərir. Latın Amerikasız ölkələri arasında ticarət-iqtisadi əlaqələrini həyata keçirir.
3	İƏT	1969-cu ildə təsis edilən İslam Konfransı Təşkilatı 2011-ci ildən İƏT kimi fəaliyyət göstərir. İƏT iqtisadiyyat, elm, mədəniyyət və digər sahələrdə əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardımın göstərilməsini həyata keçirir.
4	MDB	1991-ci ildə təsis olunub. Keçmiş SSRİ ölkələri arasında siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrin genişləndirilməsini həyata keçirir.
5	ASEAN	1967-ci ildə təsis olunub, siyasi, iqtisadi və mədəni regional əməkdaşlığı həyata keçirir.

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

32. Türk dil qrupunun Uyğur qoluna aid **olmayan** xalqları müəyyən edin.

A) noqaylar, qumıqlar, qaraqalpaqlar
B) komosin-tobollar, şorlar, salarlar
C) baraba tatarları, özbəklər, başqırdlar
D) altaylar, çulım tatarları, baraba tatarları
E) karaimlər, qaqauzlar, komosin-tobollar

33. Bu iqtisadi rayon əhalisinin sayına görə respublikamızda sonuncu yeri tutur. Dağlıq relyef üstünlük təşkil etsə də, düzən sahələri də mövcuddur. İqtisadi rayon üzümçülük, taxılçılıq və heyvandarlıq məhsullarının istehsalına görə fərqlənir. Təbii sərvətləri müxtəlif tikinti materialları, neft və yanar şistlərdir. Məndə bəhsi keçən iqtisadi rayonun Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu ilə ümumi əlamətlərini müəyyən edin.

1. Tərkibinə 5 inzibati rayon daxildir.
2. Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddir.
3. Ərazisində Şahdağ milli parkı yerləşir.
4. Birbaşa Xəzər dənizinə tökülən çayları mövcuddur.
5. Əhalinin milli tərkibi müxtəlifliyi ilə seçilir.
6. Xəzərsahili mövqeyə malikdir.
A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 5, 6

34. Monarxiya ölkələrini müəyyən edin.

A) Yaponiya, Böyük Britaniya, Norveç, Livan
B) Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Bruneı, Misir
C) Vatikan, Belçika, Mərakeş, İsveç
D) Liviya, Əlcəzair, İran, Pakistan
E) Nigeriya, Bruneı, Böyük Britaniya, Mərakeş

35. Canlı aləm müxtəlifliyi ilə fərqlənir. Bitki və heyvanların, yəni üzvi aləmin təxminən 2,5 milyon növü vardır. Yer kürəsində növ tərkibinə görə heyvanlar, üzvi kütlənin miqdarına görə isə bitkilər üstündür. Lakin okean və quruda bu fərqlidir. Qurudakı canlı aləmin 92%-ni bitkilər, okeanlardakıların isə 94%-ni heyvan və mikroorqanizmlər təşkil edir. Günəş enerjisi və istiliyi bitki, heyvan və mikroorqanizmlərin bir-biri ilə və eyni zamanda, Yerə digər təbəqələri ilə daimi əlaqəsini təmin edir. Verilmiş mətnə əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

I. Dəniz və okeanların sahəsinin genişlənməsi heyvanların kütləsinin azalmasına səbəb ola bilər.
II. Heyvanların növ tərkibi bitkilərin növ tərkibindən daha zəngindir.
III. Atmosfer və hidrosferin qarşılıqlı əlaqəsini formalaşdıran günəş enerjisidir.
IV. Bitki və heyvanların, yəni üzvi aləmin təxminən 2,5 milyon növünün mövcud olmasına Yer səthinin relyefinin təsiri yoxdur.

A) yalnız III B) I və IV C) II və III
D) yalnız II E) I, II və III

36. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Şirvan suvarma kanalı vasitəsi ilə Kür çayının sağ sahilində yerləşən ərazilər suvarılır.
 2. İlisu qoruğu iki inzibati rayonun ərazisində yerləşir.
 3. Qarabağ vulkanik yaylası fiziki-coğrafi rayonu ilə, Gəncə fiziki-coğrafi rayonu həmsərhəd deyil.
 4. Talış dağları geosinklinalın inkişafının sonuncu mərhələsində olduğu üçün hündürlüyü daha azdır.
 5. Kiçik Qafqaz dağlarında Yura dövrünə aid vulkanogen (effuziv) çökmə süxurlar böyük ərazidə yayılıb.
 6. Naxçıvan iqtisadi rayonunda dolomit ehtiyatlarına rast gəlinir.
- A) 3, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5

37. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. İran, İraq, Suriya və Rumıniyanın Türkiyə ilə quru sərhədləri mövcuddur.
 2. Araz çayı dörd, Həkəri çayı isə bir iqtisadi rayon ərazisindən axır.
 3. Tropik iqlim qurşağının yayıldığı bütün ərazilərdə günəş zenitdə olur.
 4. Ölkəmizin ÜMM-nun həcmi ÜDM-nun həcmindən daha çoxdur.
 5. Avropada şirin su təchizatı ilə ən yüksək təminat göstəricisi Norveç və İslandiyadır.
 6. Latın Amerikasının əksər ölkələri demoqrafik keçidin III mərhələsindədir.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

38. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Şəmkir su anbarı, 2-Yenikənd su anbarı, 3-Qabırçı çayı, 4-Acınohur gölü
B) 1-Yenikənd su anbarı, 2-Şəmkir su anbarı, 3-Qabırçı çayı, 4-Acınohur gölü
C) 1-Şəmkir su anbarı, 2-Yenikənd su anbarı, 3-Qanıx çayı, 4-Əyriçay su anbarı
D) 1-Ağstafaçay su anbarı, 2-Şəmkir su anbarı, 3-Qanıx çayı, 4-Acınohur gölü
E) 1-Şəmkir su anbarı, 2-Əyriçay su anbarı, 3-Kürəkçay, 4-Candargöl

39. Bakıdan Rotterdam limanına yük daşıyan gəmi hansı çaylardan istifadə edə bilər?

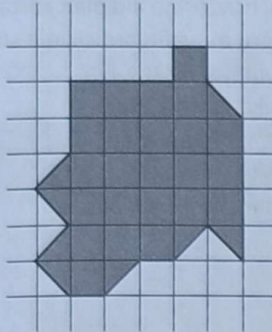
1. Dunay	2. Mayn	3. Elba
4. Odra	5. Don	6. Luara
A) 1, 2, 5	B) 2, 4, 6	C) 1, 3, 4
D) 1, 5, 6	E) 2, 3, 5	

40. Atlantik okeanı hövzəsinə aid olan körfəzləri cənubdan şimala doğru müvafiq ardıcılıqla sıralayın.

- A) La-Plata, Qvineya, Biskay, Fin
B) Sidra, Meksika, Botnik, Rıqa
C) Qvineya, Rıqa, Biskay, Men
D) La-Plata, Biskay, Meksika, Lion
E) Qvineya, Ədən, Meksika, Biskay

SINAQ 23

1. Həqiqi sahəsi 4732 km² olan taxıl zəmisinin xəritədə tutduğu ərazi paletkada göstərilmişdir. Bu xəritədə A və B məntəqələri arasındakı məsafənin 24 sm olduğunu nəzərə alaraq, həmin məntəqələr arasındakı həqiqi məsafəni hesablayın.

- A) 348 km B) 624 km C) 224 km
D) 182 km E) 728 km

2. Şimal istiqamətində hərəkət edən tədqiqatçı çatdığı məntəqədə günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun öz uzunluğuna bərabər olduğunu müəyyən etdi. Tədqiqatçının çatdığı coğrafi enlik aşağıdakılardan hansı ola **bilməz**?

- A) 20°c.e. B) 30°ş.m.e. C) 23,5°ş.m.e.
D) 66,5°c.e. E) 50°ş.m.e.

3. Xəyali oxu ətrafında fırlanma müddəti müvafiq olaraq maksimum və minimum olan planetləri müəyyən edin.

- A) Mars, Uran B) Venera, Mars
C) Merkuri, Saturn D) Neptun, Merkuri
E) Venera, Yupiter

4. G-20 ölkələrinin 2022-ci ilin noyabr ayında toplantısının keçirildiyi ada:

- A) Haynan B) Sumatra C) Hönsü
D) Vankuver E) Bali

5. Kolıma çayının axdığı ərazi üçün doğrudur:

- A) Yeni qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
B) Qədim platformadır.
C) Qədim qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
D) Ən qədim qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.
E) Orta qırıxıqlıq vilayətində yerləşir.

6. Hansı soyuq okean cərəyanı suyunun temperaturu daha yüksəkdir?

- A) Kanar B) Qərb küləkləri
C) Folklend D) Labrador
E) Kuril-Kamçatka

7. Şirvan düzündən axan çaylardan hansının qidalanmasında yağış suları üstünlük təşkil edir?

- A) Ağsuçay B) Pirsaatçay C) Türyançay
D) Göyçay E) Girdimançay

8. Mütləq hündürlüyü daha az olan silsilələri müəyyən edin.

- A) Zəngəzur, Dübrar, Yan silsilə
B) Dərələyəz, Qarabağ, Daşüz
C) Ləngəbiz, Palantökən, Burovar
D) Murovdağ, Xocaşen, Peştəsər
E) Şərqi Göyçə, Şahdağ, Daşüz

9. Mənbəyi ilə mənsəbi eyni tektonik zonada yerləşən çaylar:

- A) Ordubadçay, Sumqayıtçay, Oxçuçay
B) Arpaçay, Ataçay, Mazımçay
C) Əlincaçay, Pirsaatçay, Köndələnçay
D) Vəlvələçay, Həkəri, Gilançay
E) Sumqayıtçay, Əlicançay, Astaraçay

10. Cədvəl hansı şkalaya əsasən formalaşdırılmışdır?

Küləyin gücü (bal)	Küləyin sürəti (m/san)	Dağıdıcı qüvvəsi
0-1	0-0,2 m/san-ya qədər	Şəlakət (küləksiz hava)
1-3	0,3-5,4 m/san-ya qədər	Zəif
4-6	5,5-13,8 m/san-ya qədər	Güclü
7-8	13,9-20,7 m/san-ya qədər	Çox güclü
9-10	20,8-28,4 m/san-ya qədər	Qasırga
11-12	28,5-32,7 m/san və daha çox	Güclü qasırga

- A) Rixter B) Bofort C) Merkalli
D) Farengeyt E) Kelvin

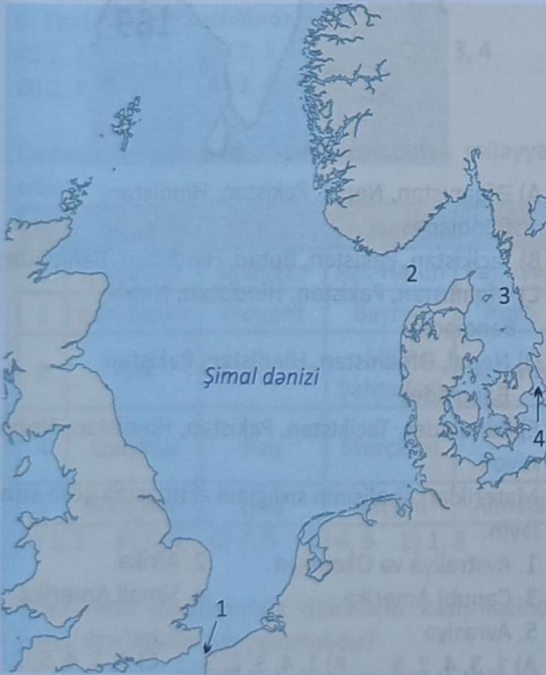
11. Sahəsi fasiləsiz olaraq böyüyən okean hövzələrinə aid olan çayları müəyyən edin.

- A) San-Fransisku, Limpopo, Maqdalena
B) Oranj, Saluin, Kolıma
C) Amur, İndigirka, Xuanxe
D) Rio-Qrande, Ebro, Yukon
E) Murrey, Zambezi, Kolumbiya

12. Hansı dənizlər aid olmadığı okean hövzəsi ilə bir-başə su əlaqəsinə malikdir?
 A) Norveç, Arafur, Yava, Bering
 B) Tasman, Andaman, Qırmızı, Yapon
 C) Karib, Şimal, Bofort, Mərcan
 D) Çukot, Qrenlandiya, Baltik, Kara
 E) Baffin, Ueddell, Oxot, Aralıq

13. Mozambik boğazını Dreyk boğazından fərqləndirən xüsusiyyətləri müəyyən edin.
 1. İki işıqlanma qurşağında yerləşir.
 2. Atlantik okeanını Sakit okeana birləşdirir.
 3. İsti okean cərəyanları hərəkət edir.
 4. Adanı yarımadaadan ayırır.
 5. Dünya okeanında ən uzun boğaz hesab edilir.
 6. Yayda tropik, qışda ekvatorial hava kütlələrinin təsirinə məruz qalır.
 A) 1, 3, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 5, 6
 D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 6

14. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn boğazları müəyyən edin.

- A) 1 – Pa-de-Kale, 2 – Skagerrak, 3 – Kattegat, 4 – Eresunn (Zund)
 B) 1 – La-Manş, 2 – Kattegat, 3 – Skagerrak, 4 – Eresunn (Zund)
 C) 1 – Duvr, 2 – Kattegat, 3 – Skagerrak, 4 – Eresunn (Zund)
 D) 1 – Pa-de-Kale, 2 – Skagerrak, 3 – Eresunn (Zund), 4 – Böyük Belt
 E) 1 – İngilis kanalı, 2 – Skagerrak, 3 – Kattegat, 4 – Kiçik Belt

15. Çayları mənsəblərinin hündürlüklərinin artmasına görə sıralayın.

1. Terek 2. Kolıma 3. Şari
 4. Kama 5. Tarım 6. Araz
 A) 1, 6, 2, 4, 3, 5 B) 2, 1, 6, 3, 5, 4
 C) 6, 1, 4, 2, 5, 3 D) 1, 6, 2, 3, 4, 5
 E) 6, 1, 2, 4, 3, 5

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn coğrafi obyektləri müəyyən edin.

- A) 1-Atabaska çayı, 2-Kōlə çayı, 3-Makkenzi çayı, 4-Böyük Ayı gölü
 B) 1-Vinnipeq çayı, 2-Atabaska çayı, 3-Makkenzi çayı, 4-Böyük Ayı gölü
 C) 1-Kōlə çayı, 2-Atabaska çayı, 3-Nelson çayı, 4-Böyük Kōlə gölü
 D) 1-Atabaska çayı, 2-Kōlə çayı, 3-Makkenzi çayı, 4-Vinnipeq gölü
 E) 1-Atabaska çayı, 2-Nelson çayı, 3-Yukon çayı, 4-Böyük Kōlə gölü

17. Bir neçə ölkənin ərazisində yerləşən coğrafi obyektləri müəyyən edin.

1. Yeni Qvineya adası 2. Miçiqan gölü
 3. Vankuver adası 4. Titkaka gölü
 5. Yava adası 6. Taxo çayı
 7. Çad gölü 8. Kill kanalı
 A) 1, 4, 6, 7 B) 1, 3, 4, 5
 C) 2, 3, 6, 8 D) 1, 5, 7, 8
 E) 2, 4, 5, 7

18. Sahəsi fasiləsiz olaraq böyüyən okean hövzələrinə aid olan çayları müəyyən edin.

- A) San-Fransisku, Limpopo, Maqdalena
 B) Oranj, Saluin, Kolıma
 C) Amur, İndigirka, Xuanxe
 D) Rio-Qrande, Ebro, Yukon
 E) Murrey, Zambezi, Kolumbiya

19. Rütubətli ekvatorial meşələrdə yayılmış torpaqlar:
A) laterit B) qara C) podzol
D) qəhvəyi E) boz-qonur

20. Uyğunluq gözlənilmişdir:

№	Ərazi	Landşaft	Landşaft tipi	Yaranma səbəbləri
I	Kür-Araz ovalığı	tuqay meşələri	intrazonal	qrunt suları
II	Ləngəbiz silsiləsi	çəmən-meşə	intrazonal	yağış suları
III	Talış dağları	dağ-kserofit bitkiləri	azonal	yağıntı inversiyası
IV	Zəngəzur silsiləsi	Alp, subalp çəmənlikləri	zonal	qar və buzlaq suları

- A) I və III B) I və IV C) II və IV
D) I və II E) yalnız I

21. Sənaye və məişət tullantıları altında hər il xeyli torpaq sahələri tamamilə yararsız hala düşür. Belə torpaqların yenidən bərpa edilməsi, ilə mümkündür.

Nöqtələrin yerinə yazılmalıdır:

- A) irriqasiya B) akkumulyasiya
C) rezervasiya D) rekultivasiya
E) rekreasiya

22. Doğru fikri müəyyən edin.

- A) Açıq hava şəraitində Orta Araz və Kiçik Qafqaz təbii vilayətlərinin müəyyən hissəsindən Böyük və Kiçik Ağrı dağlarını vizual müşahidə edilməsinə relyef şəraiti imkan verir.
B) Xəzər dənizində üfüq xəttini görmək mümkün deyil.
C) Lənkəran təbii vilayəti Orta Araz təbii vilayətindən fərqli olaraq yarımvilayətlərə bölünür.
D) Hirkan və Qızılağac milli parkları eyni təbii vilayətdə yerləşir.
E) Kiçik Qafqaz təbii vilayətində neft ehtiyatları mövcuddur.

23. Qara dənizin orta duzluluğu Mərmərə dənizinin orta duzluluğundan 7% azdır. Qırmızı dənizin 600 litr suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarı, Mərmərə dənizinin 600 litr suyunun buxarlandırılmasından alınan duzun miqdarından 10,2 kq çoxdur. Qara dənizin orta duzluluğunu hesablayın.

- A) 22‰ B) 18‰ C) 36‰
D) 11‰ E) 25‰

24. Təsərrüfat modelində xidmət sahələrinin payının daha çox olduğu ölkələri müəyyən edin.
A) İtaliya, İrlandiya, Somali
B) Almaniya, İsveçrə, Banqladeş
C) Nigeriya, Kamerun, Əfqanıstan
D) Böyük Britaniya, Belçika, Fransa
E) Yəmən, Paraqvay, Haiti

25. Baykal gölü aşağıdakı çay hövzələrindən hansına aiddir?
A) Yenisey B) Ob C) Lena
D) İrtiş E) Amur

26. Xəritə-sxemdə əhali sayı (milyon nəfər) verilmiş ölkələri əhali sıxlığına görə artan ardıcılıqla düzün.

- A) Əfqanıstan, Nepal, Pakistan, Hindistan, Banqladeş
B) Tacikistan, Pakistan, Butan, Hindistan, Banqladeş
C) Əfqanıstan, Pakistan, Hindistan, Nepal, Banqladeş
D) Nepal, Əfqanıstan, Hindistan, Pakistan, Banqladeş
E) Banqladeş, Tacikistan, Pakistan, Hindistan, Nepal

27. Materikləri əhalisinin sıxlığının artmasına görə sıralayın.

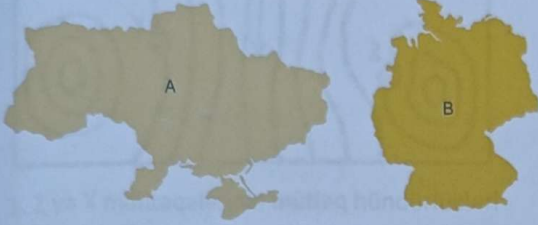
1. Avstraliya və Okeaniya 2. Afrika
3. Cənubi Amerika 4. Şimali Amerika
5. Avrasiya
A) 1, 3, 4, 2, 5 B) 1, 4, 3, 2, 5 C) 3, 1, 4, 5, 2
D) 5, 2, 3, 4, 1 E) 2, 1, 5, 4, 3

28. ÜMM-nun dəyəri 150 mlrd. ABŞ dollarıdır. Ölkə şirkətlərinin xaricdə yaratdığı dəyər ÜMM-un 30%-ni təşkil edir. Ölkənin ÜDM ümumi həcmi 220 mlrd. ABŞ dolları olarsa, bu göstəricidə xarici şirkətlərin payını müəyyən edin.
A) 115 mlrd. ABŞ dolları
B) 225 mlrd. ABŞ dolları
C) 65 mlrd. ABŞ dolları
D) 47 mlrd. ABŞ dolları
E) 102 mlrd. ABŞ dolları

29. Müəssisənin sutkalıq yanacaq sərfiyyatı 390 t daş kömür təşkil edir. Əgər alternativ yanacaq olaraq neftdən istifadə edilərsə, sutkalıq nə qədər yanacaq sərf edilə bilər?

A) 260 t B) 195 t C) 780 t
D) 150 t E) 200 t

30. Xəritə-sxemlərdə verilmiş A və B ölkələri üçün ümumi əlamətləri müəyyən edin.

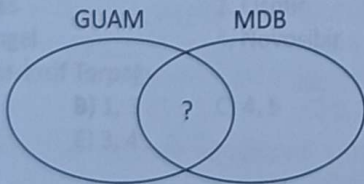
- Daş kömür ehtiyatlarına malikdirlər.
 - Polşa Respublikası ilə həmsərhəddirlər.
 - İnzibati-ərazi quruluşlarına görə federativ ölkələrdir.
 - Qərbi Avropa ölkəleridir.
 - Əhalinin təbii artımının I tipi xarakterikdir.
 - Paytaxtı dəniz sahilində yerləşir.
- A) 1, 2, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5

31. Cədvəldə əsasən doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

No	Şimal	Cənub	Şərq	Qərb
1	Çelyuskin	Maryato	Ras-Həfun	Parinyas
2	Ben-Sekka	Frouerd	Bayron	Roka
3	York	Sent-Çarlz	Uels Şahzadəsi	Dejnyov
4	Qalyinas	Piay	Merçison	Stip-Poynt
5	Merçison	İynə	Bayron	Almadi

A) 1, 2 B) 3, 4 C) 2, 5 D) 4, 5 E) 1, 3

32. Eyler-Venn diaqramında dairələrin kəsişməsində hansı dövlətlərin adı yazılmalıdır?

- A) Azərbaycan, Ukrayna
B) Azərbaycan, Gürcüstan
C) Azərbaycan, Moldova
D) Moldova, Ukrayna
E) Gürcüstan, Ukrayna

33. Faydalı qazıntıların yayıldığı müvafiq inzibati rayonları müəyyən edin.

I. Mis

II. Polimetal

III. Dəmir filizi

- a. Kəlbəcər b. Gədəbəy c. Xaçmaz
d. İsmayilli e. Daşkəsən f. Qazax
A) I-a, II-e, III-f B) I-b, II-a, III-e
C) I-b, II-d, III-e D) I-f, II-a, III-e
E) I-c, II-f, III-a

34. Coğrafiya müəllimi şagirdlərinə yaşadıkları şəhərdə Ağsu şəhəri ilə müqayisədə günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun daha qısa, Culfa şəhəri ilə müqayisədə isə daha uzun olduğunu söyləyir. Onlar hansı şəhərdə yaşayırlar?

- A) Ağstafa B) Astara C) Ağcabədi
D) Şəki E) Siyazan

35. Cədvəldə verilən iqtisadi rayonlardan hansıların yerlərini dəyişsək, onların sahəsinin düzgün azalma sırasını müəyyən etmək olar?

No	İqtisadi rayonlar
1	Qazax-Tovuz
2	Şəki-Zaqatala
3	Quba-Xaçmaz
4	Naxçıvan
5	Bakı

- A) 1 və 2 B) 2 və 3 C) 3 və 5
D) 2 və 4 E) 4 və 5

36. BMT-nin sahəvi təşkilatlarından olan IAEA-nın əsas iş prinsipi nədən ibarətdir?

- A) Nüvə texnologiyasının dinc məqsədlərlə istifadə edilməsi sahəsində elmi-texniki əməkdaşlığı həyata keçirir.
B) Dünyada beynəlxalq ədalətin təmin edilməsini həyata keçirir.
C) Ticarət gəmiçiliyinin inkişafında və dəniz hüququnun unifikasiya edilməsində hökumətlərin əməkdaşlığına nəzarət edir.
D) Uşaq hüquqlarının qorunmasını həyata keçirir.
E) Əhalinin kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsinə nəzarət edir.

37. Çay dərəsinin formalaşmasında relyefin təsiri böyükdür. Dağ çayları yumşaq süxurlar üzərində axaraq dərin, ensiz və dik yamaclara malik dərələr əmələ gətirir.

Mətnə hansı relyef formasından bəhs edildiyini müəyyən edin.

- A) Estuari B) Kanyon C) Delta
D) Astana E) Şəlalə

38. Qaraçay-Çarkəz və Kabarda-Balkarıstan türk dövlət qurumlarına aid olan əlamətlər:

1. Düzən relyef üstünlük təşkil edir.
 2. Paytaxtları bu respublikaların ən böyük şəhərləridir.
 3. Gürcüstan Respublikası ilə həmsərhəddirlər.
 4. Əhalinin milli tərkibi mürəkkəbdir.
 5. Kəskin kontinental iqlim şəraitinə malikdirlər.
 5. Volqaboyunda yerləşirlər.
- A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 3, 5

39. Viktoriya və Anhel şəlalərinin yerləşdiyi çay sistemləri üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

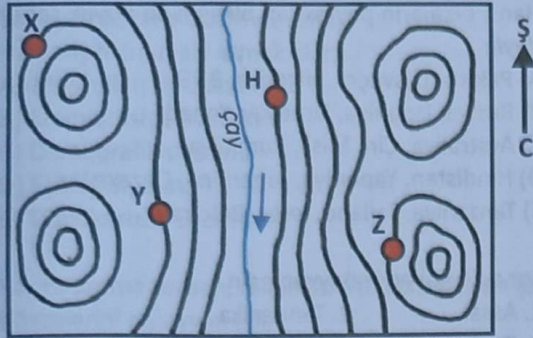
1. Cənub yarımkürəsində yerləşir.
 2. Keçid iqlim qurşağında yerləşir.
 3. Atlantik okeanı hövzəsinə aiddir.
 4. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
 5. Sahilindəki müşahidəçi gecə vaxtı qütb ulduzunu (Polaris) görə bilər.
 6. Qədim Qondvanaya aid olmuş materikdə yerləşir.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 6

40. Cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

A)	Quruda canlı aləmin çox hissəsini heyvanlar təşkil edir.	yanlış
B)	Rütubətli ekvatorial meşələrdə laterit torpaqlara rast gəlinir.	doğru
C)	İslandiya, Monako və Lixtenşteyndə 1 milyondan az əhali yaşayır.	doğru
D)	Belçika, Mərakeş və Livan konstitusiyalı monarxiya ölkələridir.	doğru
E)	Rusiya, Hindistan və Almaniyada ərazi vahidləri milli-etnik əlamətlərə görə formalaşmışdır.	yanlış

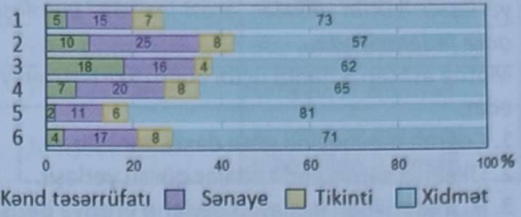
SINAQ 24

1. Horizontal-sxemdə kəsmə yüksəkliyinin 60 metr olduğunu nəzərə alaraq doğru fikirləri müəyyən edin.

- Z və X məntəqələrinin mütləq hündürlükləri bərabərdir.
 - H və Y məntəqələri arasında atmosfer təzyiqi fərqi 18 mm c.s.-dur.
 - H və Z məntəqələri arasında temperatur fərqi X və Y məntəqələri arasındakı temperatur fərqinə bərabər deyil.
 - H və Z məntəqələri arasında temperatur fərqi 1,8°C-dir.
 - Y və X məntəqələri arasında əsən küləyin sürəti H və Z məntəqələri arasında əsən küləyin sürətindən daha az olar.
- A) 1, 3 B) 3, 5 C) 2, 4
D) 4, 5 E) 2, 3
2. 30° şərq uzunluğunda yerli vaxtla (Günəş saati) saat 03:40-dir. Ondan cənub-qərbdə yerləşən, yay gündönümündə günəş şüalarının günorta vaxtı 44,5° bucaq altında düşdüyü K məntəqəsində isə saat 19:28-dir. K məntəqəsinin coğrafi koordinatlarını müəyyən edin.
- A) 123° ş.u., 21° c.e. B) 96° q.u., 22° c.e.
C) 93° q.u., 22° c.e. D) 123° ş.u., 22° ş.m.e.
E) 90° q.u., 22° ş.m.e.
3. Hansı adalarda qütb gecə-gündüzləri daha uzun müddət davam edir?
1. Banks
 2. Elsmir
 3. Vrangeli
 4. Novosibir
 5. Frans-İosif Torpağı
- A) 2, 5 B) 1, 3 C) 4, 5
D) 1, 2 E) 3, 4
4. Baykal gölü ətrafı üçün xarakterik olan yerli külək:
- A) Bora B) Mistral C) Səhum
D) Sarma E) Sirokko

5. Əhalinin iqtisadiyyatın sahələri üzrə məşğulluq strukturunun verildiyi diaqrama əsasən yüksək inkişaf etmiş ölkələri müəyyən edin.

- A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 4, 6 z
6. Okeandan qövsvari adalarla ayrılan dənizləri müəyyən edin.
- A) Qara və Mərmərə B) Bering və Oxot
C) İrlandiya və Lazarev D) Şərqi Sibir və Baltik
E) Filippin və Aralıq
7. Bu dağlar Kaynozoy erasında formalaşmış, orta hündürlüklü dağ hesab olunurlar və burada fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcud deyil. Yuxarıda bəhs edilən dağlarla bağlı hansı fikirləri doğru hesab etmək olar?
- I. Maksimal hündürlüyü Alp dağlarının maksimal hündürlüyündən daha azdır.
 - II. Sahəsi ən kiçik olan qitədə yerləşirlər.
 - III. Cavan platformada yerləşirlər.
 - IV. Apennin yarımadasında yerləşirlər.
- A) III və IV B) I və II C) yalnız IV
D) yalnız I E) II və III
8. Doğru sıraları müəyyən edin.
1. Bentonit gili – Daş Salahlı – Gədəbəy
 2. Travertin – Şahtaxtı – Kəlbəcər
 3. Xromit – Qaradağ – Laçın
 4. Seolit gili – Ağdağ – Tovuz
 5. Molibden-mis – Diaxçay – Ordubad
 6. Dəmir – Hamaçay – Daşkəsən
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 4, 5, 6 E) 3, 5, 6
9. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
- A) İrlandiya adası Kanar adalarından daha quraq iqlim şəraitinə malikdir.
- B) Araz çayının mənbəyinin hündürlüyü Kür çayının mənbəyinin hündürlüyündən daha çoxdur.
- C) Azərbaycan QDİƏT (BSEC) təşkilatının üzvüdür.
- D) İl ərzində orta hesabla insan sağlamlığı və həyat fəaliyyəti üçün minimum ehtiyatların toplusu istehlak səbəti adlanır.
- E) Siciliya adasında fəaliyyətdə olan vulkan mövcuddur.

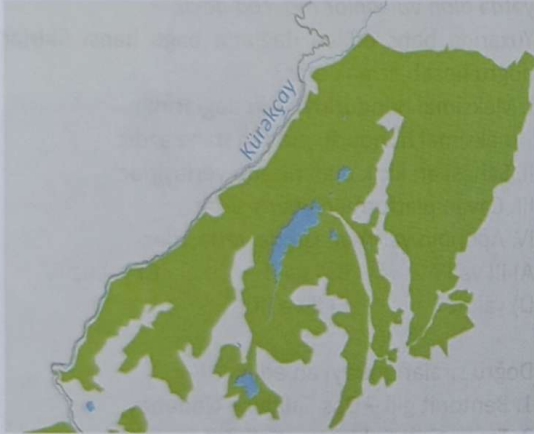
10. A dənizi üç yarımkürədə yerləşir və bu dənizə ölkəmlə həmsərhəd olan ölkələrdən birinin ərazisindən axan bəzi çaylar tökülür. A dənizinin sahillərində yerləşən bütün ölkələr ərazi-inzibati quruluşuna görə federasiyadır.

Mətnə əsasən A dənizi üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Coğrafi mövqeyinə görə daxili dənizdir.
2. Okeanla sərhədində adalar qövsü yerləşir.
3. İki materikdən başlayan çayların eroziya bazisidir.
4. Sahillərini yuduğu ölkələrdən biri və ya bir neçəsi OPEC (OPEK) təşkilatının üzvüdür.
5. Sahillərini yuduğu ölkələrdə təbii artımın I tipi səciyyəvidir.
6. Aid olduğu okean bütün saat qurşaqlarında yerləşir.

- A) 2, 3, 5 B) 2, 3, 4 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 5, 6

11. Xəritə-sxemdə təsvir olunmuş ərazi üçün səciyyəvi olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Uçqun-bənd mənşəli mənşəli göllər mövcuddur.
2. Ərazidə yerləşən milli parkda göl kompleksləri, qarmaqvarı şam ağaclarının geniş yayıldığı meşə landşaftı qorunur.
3. Yay quraq keçən soyuq və mülayim-isti iqlim yarımtipləri yayılmışdır.
4. Gəncə fiziki-coğrafi və Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonlarında yerləşir.
5. Murovdağ silsiləsinin cənub yamaclarını əhatə edir.
6. Hündürlüyə doğru landşaft inversiyası müşahidə olunur.

- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

12. Mülayim-isti iqlim tipində yerləşən gölü müəyyən edin.

- A) Göygöl B) Batabat C) Ağgöl
D) Tufangöl E) Candargöl

13. Başlanğıcı Taman yarımadasında olan dağ sistemi:
A) Qafqaz B) Krim C) Pont
D) Sixote-Alin E) Ural

14. Hansı ölkələrin paytaxtları ölkənin ən böyük şəhəri deyil:

- A) Pakistan, İsveçrə, Nigeriya, BƏƏ
B) Rusiya, İspaniya, Urquvay, Kanada
C) Avstraliya, Çin, Misir, Rumıniya
D) Hindistan, Yaponiya, Argentina, Qazaxıstan
E) Tanzaniya, Tailand, İsveç, Belçika

15. Şor sulu gölləri müəyyən edin.

1. Assal 2. Tanqanika
3. Baskuncak 4. Viktoriya
5. Elton 6. Batabat
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 6

16. Xəritə-sxemə əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn yarımada(lar)ı müəyyən edin.

- A) 1-Krim, 2-Taman, 3-Balkan, 4-Kiçik Asiya
B) 1-Taman, 2-Krim, 3-Balkan, 4-Kiçik Asiya
C) 1-Kerç, 2-Krim, 3-Anadolu, 4-Balkan
D) 1-Taman, 2-Kerç, 3-Peloponnes, 4-Balkan
E) 1-Krim, 2-Taman, 3-Peloponnes, 4-Kiçik Asiya

17. Meyilliliyi 1,75 m/km olan çayın, mənbəyi ilə mənsəbi arasındakı təzyiq fərqi 297,5 mm c.s. təşkil edir. Bu çayın xəritədəki uzunluğu 25 sm-ə bərabər olarsa, bu xəritənin miqyasını müəyyən edin.

- A) 1: 6 800 000 B) 1: 5 200 000
C) 1: 230 000 D) 1: 1 550 000
E) 1: 65 500 000

18. İki işıqlanma qurşağında yerləşən su obyektlərini müəyyən edin.

- A) Meksika körfəzi, Qırmızı dəniz, Danimarka boğazı
B) Deyvis boğazı, Ağ dəniz, Böyük Avstraliya körfəzi
C) Mozambik boğazı, La-Plata körfəzi, Qara dəniz
D) Alyaska körfəzi, Tatar boğazı, Andaman dənizi
E) Bering boğazı, Men körfəzi, Baffin dənizi

19. Dövlət işizlərə kömək edir və iş adamları ilə işçilər arasında əlaqənin qurulmasına yardım göstərir. Gənc nəslə peşəkarlığa yönəldir, iş yerlərini dəyişmək istəyənlərə kömək göstərir, əmək bazarının vəziyyəti barədə məlumat verir. Verilmiş fikirləri aid etmək olar:

A) Məşğulluq siyasətinə
B) Emmiqrasiya siyasətinə
C) Demografik siyasətə
D) Ekoloji siyasətə
E) Təhlükəsizlik siyasətinə

20. Xəritə-sxema əsasən, rəqəmlərə müvafiq gələn çay hövzələrini müəyyən edin.

A) 1-Ob, 2-Yenisey, 3-Lena
B) 1-Yenisey, 2-Lena, 3-Ob
C) 1-Ob, 2-Lena, 3-Yenisey
D) 1-Yenisey, 2-Ob, 3-Lena
E) 1-Lena, 2-Ob, 3-Yenisey

21. Azərbaycanın sənayesinə aid doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Bakı, Gəncə və Mingəçevir şəhərlərində parça istehsalı mövcuddur.
2. Gön-dəri və ayaqqabı istehsalının ən böyük olduğu Gəncə, Şəki və Lənkərandır.
3. Ölkəmiz yalnız xam neft istehsalçısıdır.
4. Bakı və Neftçalada əczaçılıq sənayesinin xammalı mövcuddur.
5. Ölkəmizdə təbii qazın çox hissəsi dəniz şelfin hasil edilir.
6. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun bütün rayon mərkəzlərində həm ağır, həm də yüngül sənaye sahələri inkişaf etmişdir.
A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 6 E) 1, 2, 6

22. İşğaldan yeni azad edilmiş ərazilərdə yerləşən yaşıqlıqları müəyyən edin.

A) Daşaltı, Arazboyu, Qubadlı
B) Laçın, Daşaltı, Rvurud
C) Arazboyu, Zuvand, Qızılca
D) Bəndovan, Laçın, Korçay
E) Qızılca, Rvurud, Zuvand

23. Uyğunluq **gözlənilməmişdir**:

1	Mədən kimyası	fosforit və apatit hasilatı
2	Əsas kimya	plastik kütlə istehsalı
3	Üzvi sintez kimyası	duz və qələvi istehsalı
4	Polimer kimyası	kimyəvi lif istehsalı
5	Məişət kimyası	ətriyyat və əczaçılıq məhsulları istehsalı

A) 1, 4 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 3, 4 E) 1, 5

24. Dünya okeanına çıxışı **olmayan** ölkələri müəyyən edin.

A) Polşa, Belarus, Moldova, Türkmənistan
B) Boliviya, Tacikistan, Çexiya, Danimarka
C) Avstriya, Slovakiya, Macarıstan, Qırğızıstan
D) Özbəkistan, Gürcüstan, İordaniya, Xorvatiya
E) Sloveniya, Rumıniya, Monqolustan, Əfqanıstan

25. Aşağıda verilmiş fikirləri hansı çaylara aid etmək olar?

I. Qidalanmasında buzlaq suları üstünlük təşkil edir.

II. Mənsəbi dünya okeanı səviyyəsində yerləşir.

III. Sutoplayıcı hövzəsinin çox hissəsi əsas iqlim qurşağında yerləşir.

IV. Düşmə kəmiyyəti böyük olsa da meyilliliyi azdır.

A) II, III; Amazon B) I, IV; Ural C) I, II; Amur
D) III, IV; Neva E) II, III; Amudərya

26. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Konturlu şərti işarələrlə coğrafi obyektin yalnız uzunluğu hesablanır.
2. Gemorfologiya həm endogen həm də ekzogen qüvvələrin təsiri ilə yaranan relyef formalarını öyrənir.
3. Baş miqyasla icmal xəritələrin bütün hissələrində dəqiq ölçü işləri aparmaq olar.
4. Fiziki xəritələrdə yaşıl rənglə meşə və çəmən landşaftı təsvir edilir.
5. Coğrafi proqnozlaşdırma yalnız təbii təsirlər nəticəsində baş verəcək dəyişikliklərin əvvəlcədən müəyyən edilməsidir.
6. Bütün xəritələrdə dərəcə toru mövcuddur.
A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 3, 5

27. Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz və Naxçıvanın dağlıq əraziləri üçün səciyyəvi olan landşaft tipini müəyyən edin.

A) subalp çəmənləri, dağ-meşə
B) yarımsəhra, dağ-meşə
C) nival, tuqay meşələri
D) quru çöl, subalp çəmənləri
E) alp çəmənləri, meşə

28. Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında hərəkəti zamanı paralellər üzrə hərəkət sürətləri fərqli olur. Aşağıdakılardan hansını bu prosesin nəticəsi hesab etmək olar?

- A) Yaz fəslinin şimal yarımkürəsində 21 mart, cənub yarımkürəsində isə 23 sentyabr tarixlərində başlamasını
- B) Meridianların uzunluqlarının bərabər olmasını
- C) Qütb ulduzunun görünmə bucağının coğrafi enliklər üzrə fərqli olmasını
- D) Düz və səpələnən radiasiyanın coğrafi enliklər üzrə qeyri-bərabər paylanmasını
- E) Günəşin çıxma və batma müddətinin coğrafi enliklər üzrə fərqli olmasını

29. Ölkəmizdə çay şəbəkəsinin sıxlığı 400 m/km^2 olduğunu nəzərə alaraq, çayların ümumi uzunluğunu müəyyən edin.

- A) 34640 km B) 31115 km C) 29876 km
- D) 30076 km E) 22734 km

30. Unitar inzibati-ərazi bölgüsünə malik olan ölkələri müəyyən edin.

- A) İtaliya, Çili, Misir
- B) Türkiyə, İran, Avstraliya
- C) Fransa, Qazaxıstan, ABŞ
- D) Rusiya, İraq, Yaponiya
- E) Azərbaycan, Almaniya, Nigeriya

31. Kooperativləşmə adlanır:

- A) İstehsalın təşkili formalarından biri olub hazır məhsulun istehsalında iştirak edən müəssisələr arasındakı əlaqə
- B) İstehsalın təşkili formalarından biri olub texnoloji cəhətdən bir-biri ilə əlaqəli olan istehsal sahələrinin bir müəssisədə cəmlənməsi
- C) İstehsalın və işçi qüvvəsinin kiçik müəssisələrdə cəmlənməsi
- D) Ölkələrin sosial-iqtisadi, tarixi-siyasi əlaqə forması
- E) Ölkələrin daxili tələbatdan daha çox məhsul istehsalı və xidmət göstərilməsi

32. Xaçmaz inzibati rayonunu Lerik inzibati rayonundan fərqləndirən əlaməti müəyyən edin.

- A) Tektonik çökmə zonasında yerləşir.
- B) Ərazisində yarımsəhra və quru-çöl iqlimi yayılmışdır.
- C) İnzibati mərkəzi şəhər yayaşış məntəqəsidir.
- D) Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
- E) Meşə massivləri yayılmışdır.

33. Respublikamızda taxıl istehsalı ərzaq tələbatından çox olmasına baxmayaraq, xeyli miqdarda taxıl idxal edilir. Bunun əsas səbəbini müəyyən edin.

- A) Ölkə ərazisində yığılan taxıl məhsullarının çox hissəsi heyvandarlıq və quşçuluqda yem məqsədilə istifadə edilir.
- B) Ölkədə yığılan taxıl yüksək keyfiyyətə malik olduğu üçün bir hissəsi ixrac olunur.
- C) Taxılın əksər hissəsi yazın əvvəlində yığılır.
- D) Ölkəmizdə istehsal olunan taxılın əksər hissəsinin orqanik olmadığı üçün yerli un dəyirmanları taxılı almaqdan imtina edir.
- E) İstehsal olunan taxılın əksər hissəsi toxumluq üçün istifadə edilir.

34. Xəritə-sxemdə verilmiş A, B, C və D ölkələri üçün oxşar **olmayan** xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Avropa Birliyinə üzv ölkələrdir.
 2. Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdurlar.
 3. Demografik keçidin IV mərhələsindədirlər.
 4. Seysmik cəhətdən passiv zonada yerləşirlər.
 5. Eyni dinə sitayiş edirlər.
 6. Xidmət sahələrinin payı daha yüksəkdir.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 5, 6

35. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Amazon çayının sutoplayıcı hövzəsində SES-lər mövcuddur.
 2. Parana çayının mənsəbində Manaus limanı yerləşir.
 3. Amazon çayının ən uzun sol qolu Topajos çayıdır.
 4. Anhel şlaləsi Çurun çayı hövzəsində yerləşir.
 5. Venesuela körfəzi Marakaybo gölü ilə kanal vasitəsi ilə birləşir.
 6. Amazon çayının başlanğıcı Rio Neqru və Marayon çaylarının birləşdiyi ərazi hesab edilir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 5, 6

36. Yarımsəhra və quru çöl iqlimində yerləşən şəhərləri müəyyən edin.

- A) Naxçıvan, Gəncə, Xaçmaz
- B) Kürdəmir, Şirvan, Şamaxı
- C) Şəmkir, Mingəçevir, Şəki
- D) Lənkəran, Sumqayıt, Yevlax
- E) Salyan, Ucar, Laçın

37. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- 1. Bozdağ silsiləsi Kür çökəkliyi vilayətində yerləşir.
- 2. Qarabağ fiziki-coğrafi rayonu Ermənistanla həmsərhəd deyil.
- 3. Zaqatala, Balakən və Qax inzibati rayonları iki fiziki-coğrafi rayonda yerləşir.
- 4. Talış və Peştəser silsilələri İranla həmsərhəddir.
- 5. Aşağı Körpü mineral bulağı Lənkəran təbii vilayətində yerləşir.
- 6. Günnüt-Qapıcıq fiziki-coğrafi rayonunda qəhvəyi dağ-meşə torpaqlarına rast gəlinir.

- A) 2, 5, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 3, 4
- D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6

38. Türkdilli ölkələrin paytaxtlarından **deyil**:

- 1. Bişkek 2. Ulan-Bator 3. Aşqabad
- 4. İslamabad 5. Düşənbə 6. Daşkənd
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 4, 5, 6
- D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

39. Cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

A)	Böyük və Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonalarında intensiv parçalanmış yüksək qırıxıq-qaymalı nival buzlaq relyef tiplərinə rast gəlinir.	<i>doğru</i>
B)	Kap və Draçon (Əjdaha) dağlarının yerləşdiyi litosfer tavası yalnız materik mənşəlidir.	<i>yanlış</i>
C)	Ölkəmizdə günəş radiasiyanın ən yüksək həddə çatdığı ərazilərdə, ən yüksək orta illik temperatur müşahidə edilir.	<i>doğru</i>
D)	Afrika materikində ekvatorial iqlim qurşağı qərbdən-şərqə tam zolaq təşkil edir.	<i>yanlış</i>
E)	Pamir, Alp və Krım dağları geosinklinalın platformaya çevrilməsinin üçüncü mərhələsindədir.	<i>doğru</i>

40. Sahəvi təşkilat hansıdır?

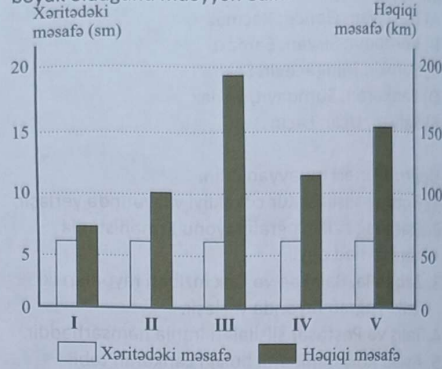
- A) OPEK B) MDB C) GUAM
- D) ASEAN E) Avropa İttifaqı (Aİ)

COĞRAFIYA SINAQLAR TOPLUSU

SINQAQ 25

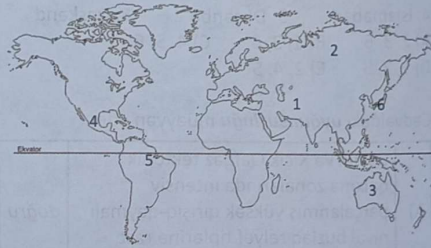
- 22 iyunda günorta vaxtı günəş şüaları-nın $21,5^\circ$ bucaq altında görüldüyü paralelə aid olan əlamətlər:
1. Keçdiyi ərazilərdə isti okean cərəyanlarının təsiri ilə musson meşələri formalaşmışdır.
2. Şərqə doğru hərəkət edən səyyah Qütb ulduzunu özündən sol tərəfdə görəəcək.
3. Yalnız bir materiklə kəsişir.
4. Günəş şüalarının maksimum düşmə bucağı $68,5^\circ$ -dir.
5. Bu paralel boyu Yer in öz oxu ətrafında fırlanma sürəti Madrid şəhərinin yerləşdiyi paralelin fırlanma sürətindən daha çoxdur.
6. Yaz gecə-gündüz bərabərliyi günü şaquli dirəyin kölgəsinin uzunluğu günorta vaxtı dirəyin öz uzunluğuna bərabər olur.
A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 6 E) 1, 3, 4
- 12° ş.m.e. və 8° ş.m.e.-də günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucaqları bərabərdir. Bu zaman Şimal yarımkürəsində cənuba doğru meyilliliyi 10° olan A məntəqəsində günəş şüalarının düşmə bucağı 55° -dir. A məntəqəsinin yerləşdiyi coğrafi enlik ilə Şimal tropiki xətti arasındakı ən qısa məsafəni hesablayın.
A) 6105 km B) 4606,5 km
C) 3496,5 km D) 8713,5 km
E) 1120 km
- Hansı şəhərdə 21 mart günü günorta vaxtı şaquli basdırılmış dirəyin kölgəsinin uzunluğu dirəyin öz uzunluğuna daha yaxındır?
A) Pekin B) Oslo
C) Qahirə D) Sankt-Peterburq
E) Cakarta
- 1: 6 000 000 miqyaslı xəritədə 28° c.e. və 44° c.e. arasındakı meridian üzrə məsafə 30 sm-dir. Təhrifi və xüsusi miqyası hesablayın.
A) 12 km və 1: 2 960 000
B) 48 km və 1: 26 640 000
C) 24 km və 1: 6 920 000
D) 48 km və 1: 5 880 000
E) 24 km və 1: 5 920 000
- Hansı adadan şərq istiqamətində hərəkətə başlayan səyyah ilkin məntəqəyə qayıtmaq üçün daha qısa məsafə qət edə bilər?
A) Kipr B) Kuba
C) Şri-Lanka D) Madaqaskar
E) Hokkaydo

- Diagrama əsasən, hansı xəritənin miqyasının daha böyük olduğunu müəyyən edin.

- A) I B) II C) III
D) IV E) V

- Xəritə-sxemdəki rəqəmlərə əsasən, geotetik pillənin daha böyük olduğu və neotektonik hərəkətlərin baş verdiyi əraziləri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 1, 4, 6 və 2, 3, 5 B) 2, 3, 6 və 1, 4, 5
C) 2, 4, 6 və 1, 3, 5 D) 2, 3, 5 və 1, 4, 6
E) 1, 3, 5 və 2, 4, 6

- Verilən coğrafi obyektlərin mütləq hündürlük-lərinin artma sırasını müəyyən edin.

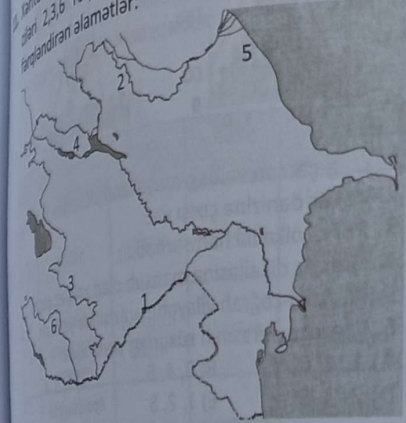
1. Eyr gölü 2. Qxor çökəkliyi
3. Karagiye çökəkliyi 4. Ölüm dərəsi
5. Assal gölü
A) 2, 5, 3, 4, 1 B) 1, 4, 3, 5, 2
C) 3, 4, 1, 2, 5 D) 2, 3, 4, 5, 1
E) 1, 5, 4, 3, 2

- Hansı qoruqlar milli parkların daxilində yerləşir?

- A) Şahbuz, İsmayilli, Pirqulu
B) İlisu, Bəsitçay, Şirvan
C) Eldar şamı, Korçay, İsmayilli
D) Zaqatala, Bəsitçay, Pirqulu
E) Şahbuz, Eldar şamı, Şirvan

1. Konvergent sərhəddə yerləşir.
2. Səhrə laylarının antiklinal və sinklinal yatım formaları xəttinin hündürlüyü təşkil edir.
3. Cənubi qar xəttinin hündürlüyü çoxdur.
4. Karpat, Elbur, Sixote-Alin
5. Alay, Mak-Donnell, Verxoyansk

1. Xəritə-sxemdə 1,4,5 rəqəmləri ilə göstərilən ərazilərdə 2,3,6 rəqəmləri ilə göstərilən ərazilərdən fərqlənən əlamətlər:

- I. Günəş radiasiyasının illik miqdarı daha çoxdur.
II. Çayların əmələ gəlməsi üçün təbii şərait əlverişli deyil.
III. Tektonik çökmə zonasında yerləşir.
IV. Arid-denudasion relyef formaları geniş yayılmışdır.
V. Buxarlanma qabiliyyəti daha yüksəkdir.
VI. Yağınların əksər hissəsi ilin isti dövründə düşür.
A) I, II, VI B) I, IV, VI C) II, III, V
D) II, IV, V E) I, III, V

- Cadıqla əsasən, düzgün **olmayan** sıraları müəyyən edin.

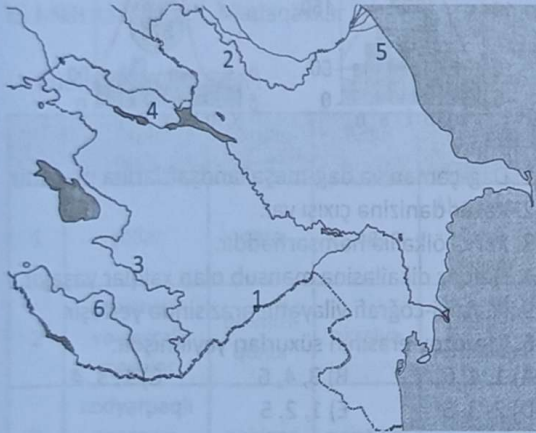
№	Faydalı qazıntı	Yatağın adı	Yerləşdiyi inzibati rayon
1	seolit	Ağdağ	Tovuz
2	xromit	Göydərə	Kəlbəcər
3	polimetall	Gümüşlü	Ordubad
4	mis	Qaradağ	Daşkəsən
5	civə	Şorbulaq	Laçın
6	gips	Ağcakənd	Goranboy

- A) 1, 2, 6 B) 2, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5

10. Verilən əlamətlərin aid olduğu dağları müəyyən edin.

1. Konvergent sərhəddə yerləşir.
 2. Süxur laylarının antiklinal və sinklinal yatım formaları üstünlük təşkil edir.
 3. Daimi qar xəttinin hündürlüyü çoxdur.
- A) Kordilyer, Kopetdağ, Tyan-Şan
B) Qafqaz, Pamir, And
C) Qaraqorum, Atlas, Tavr
D) Karpat, Elburs, Sixote-Alin
E) Altay, Mak-Donnell, Verxoyansk

11. Xəritə-sxemdə 1,4,5 rəqəmləri ilə göstərilən əraziləri 2,3,6 rəqəmləri ilə göstərilən ərazilərdən fərqləndirən əlamətlər:

- I. Günəş radiasiyasının illik miqdarı daha çoxdur.
 - II. Çayların əmələ gəlməsi üçün təbii şərait əlverişli deyil.
 - III. Tektonik çökmə zonasında yerləşir.
 - IV. Arid-denudasion relyef formaları geniş yayılmışdır.
 - V. Buxarlanma qabiliyyəti daha yüksəkdir.
 - VI. Yağıntıların əksər hissəsi ilin isti dövründə düşür.
- A) I, II, VI B) I, IV, VI C) II, III, V
D) II, IV, V E) I, III, V

12. Cədvələ əsasən, düzgün **olmayan** sıraları müəyyən edin.

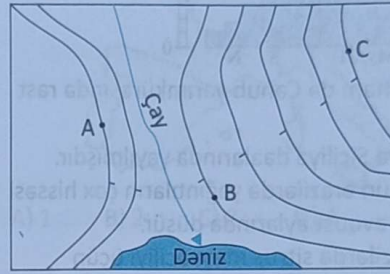
No	Faydalı qazıntı	Yatağın adı	Yerləşdiyi inzibati rayon
1	seolit	Ağdağ	Tovuz
2	xromit	Göydərə	Kəlbəcər
3	polimetal	Gümüşlü	Ordubad
4	mis	Qaradağ	Daşkəsən
5	civə	Şorbulaq	Laçın
6	gips	Ağcakənd	Goranboy

- A) 1, 2, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

13. Relyef vahidlərinin mütləq hündürlüklərinin azalmasına görə sırasını müəyyən edin.

1. Dübrar
 2. Böyük Hinaldağ
 3. Böyük Kirs
 4. Babadağ
 5. Kəpəz
 6. Qazangöldağ
- A) 4, 6, 2, 5, 3, 1 B) 4, 6, 5, 3, 2, 1
C) 6, 2, 4, 5, 1, 3 D) 1, 3, 5, 2, 4, 6
E) 6, 4, 2, 5, 3, 1

14. Sxemdə B nöqtəsində havanın temperaturu $+22,5^{\circ}\text{C}$, C nöqtəsində isə $+11,7^{\circ}\text{C}$ -dir. A nöqtəsində atmosfer təzyiqini və C nöqtəsinin mütləq hündürlüyünü müəyyən edin.

- A) 715 mm c.s. və 2250 m
B) 715 mm c.s. və 1800 m
C) 670 mm c.s. və 2250 m
D) 570 mm c.s. və 1350 m
E) 610 mm c.s. və 2250 m

15. Antisiklona aid olan əlamətləri müəyyən edin.

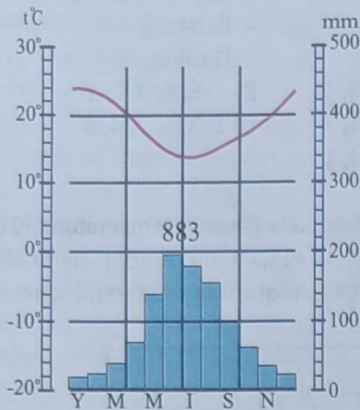
1. Havanın enən hərəkəti, rütubətin az olması
 2. Mərkəzdə yüksək, kənarda alçaq atmosfer təzyiqinin olması
 3. Küləyin sürətinin mərkəzə doğru artması
 4. Mərkəzdə atmosfer təzyiqinin kənlərə nisbətən az olması
 5. Şimal yarımkürəsində saat əqrəbinin hərəkəti istiqamətində olması
 6. Tropiklədə tayfun küləklərini əmələ gətirməsi
- A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

16. Qarabağ iqtisadi rayonu üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Tərtər çayının mənbəyi və mənsəbi burada yerləşir.
2. Şəhərlərin sayına görə iqtisadi rayonlar arasında birincidir.
3. Ərazisində beynəlxalq hava limanı yerləşir.
4. Ərazisində Mil-Muğan su anbarı yerləşir.
5. Yalnız bir tektonik zonada yerləşir.
6. Xocavənd, Xocalı, Şuşa və Cəbrayıl inzibati rayonları bu iqtisadi rayona daxildir.

- A) 1, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 2, 4

17. Verilən iqlim diaqramının aid olduğu iqlim tipinin səciyyəvi xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

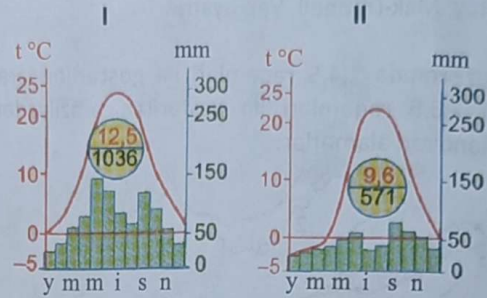

- Həm Şimal, həm də Cənub yarımkürəsində rast gəlinir.
 - Tasmaniya və Siciliya daalarında yayılmışdır.
 - Yayıldığı bütün ərazilərdə yağıntının çox hissəsi iyun, iyul və avqust aylarında düşür.
 - Yayıldığı ərazilərdə sitrus meyvəçiliyi üçün əlverişli təbii şərait vardır.
 - Yayıldığı ərazilərdə torpaqlar yay aylarında suvarılır.
 - Şimali Amerikada rast gəlinir.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 6
18. Doğru ifadələri müəyyən edin.
- Avstraliya materikinın subtropik iqlim qurşağının yayıldığı ərazilərində savanna və seyrək meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
 - Afrika, Hind-Avstraliya və Cənubi Amerika litosfer tavaları şimal-şərq istiqamətində hərəkət edirlər.
 - Odlu Torpaq adası iki ölkənin ərazisinə daxildir.
 - Cənubi Amerikada yalnız Ekvador və Çili Braziliya ilə quru sərhədinə malik deyil.
 - Saxalin adasında mülayim-dəniz iqlim tipi hakimdir.
 - Dunay çayına nisbətən Volqa çayının uzunluğu və düşməsi daha böyükdür.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 4
19. Okean cərəyanları təsir edə bilər:
- Aysberqlərin okeanda hərəkətinə
 - Buxarlanma qabiliyyətinin kəmiyyətinə
 - Çay mənsəbinin formasına
 - Okean dibinin morfostrukturlarının əmələ gəlməsinə
 - Daimi küləklərin yaranmasına
 - Zonal landşaftların formalaşmasına
- A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 3, 5, 6 E) 4, 5, 6

20. Şimal yarımkürəsinin dənizlərini bələşdirən boğazlar:

- Skagerrak
 - Yukatan
 - Malakka
 - Tatar
 - Torres
 - Hörmüz
- A) 1, 2, 3 B) 2, 5, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 6

21. Verilmiş iqlim diaqramlarına uyğun gələn məntəqələrin yerləşdiyi inzibati rayonlar üçün oxşar xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- Dağ-çəmən və dağ-meşə landşaftlarına malikdir.
 - Xəzər dənizinə çıxışı var.
 - Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 - Qafqaz dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.
 - İki fiziki-coğrafi vilayətin ərazisində yerləşir.
 - Mezozoy erasının süxurları yayılmışdır.
- A) 1, 4, 6 B) 3, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 5
22. Uyğunluğu müəyyən edin.
- Mənsəbləri boğazlarda yerləşən çaylar
 - Sutoplayıcı hövzələri iki işıqlanma qurşağında yerləşən çaylar
 - Mənsəbləri okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən çaylar
- İordan, Terek, Atrek
 - Lena, Nil, Parana
 - Amur, Sena, Zambezi
 - İrtiş, Tarim, Maranyon
 - Pəçora, Mekonq, Yenisey
- A) 1-d; 2-c,e; 3-a B) 1-c; 2-b,e; 3-a
C) 1-c,e; 2-b; 3-a D) 1-a,c; 2-b,e; 3-d
E) 1a,b; 2-d; 3-c,e
23. Müvafiq olaraq birbaşa Araz çayı üzərində, Araz çayının sutoplayıcı hövzəsinə aid olan çayın üzərində, Araz çayının sutoplayıcı hövzəsinə aid olma-yan çayın üzərində yerləşən su anbarları:
- Xudafərin, Köndələnçay, Xatınlı
 - Mil-Muğan, Göytəpə, Nohurqışlaq
 - Uzunoba, Çoğaz, Taxtakörpü
 - Qız Qalası, Bəhramtəpə, Arpaçay
 - Sirab, Yekəxana, Nehrəm

24. Çayların keçdikləri müvafiq inzibati rayonlar:

1. Əlicançay 2. Türyançay
 3. Kürəkçay 4. Girdimançay
- A) 1-Yevlax, 2-Ağdaş, 3-Goranboy, 4-Kürdəmir
B) 1-Ağdaş, 2-Qəbələ, 3-Şəmkir, 4-Ağsu
C) 1-Qəbələ, 2-Ağdaş, 3-Tovuz, 4-İsmayıllı
D) 1-Bərdə, 2-Şəki, 3-Göygöl, 4-Qəbələ
E) 1-Yevlax, 2-Oğuz, 3-Samux, 4-Zərdab

25. Savanna və seyrək meşələr təbii zonasının mövcud olduğu ölkələri müəyyən edin.

- A) Argentina, Keniya, Tailand
B) Anqola, Liviya, Hindistan
C) Avstraliya, Braziliya, Mərakeş
D) Kuba, Koreya Respublikası, Niger
E) Mavritaniya, Çili, Madaqaskar

26. Uyğunluq **pozulmuşdur**:

No	Təbii zona	Torpaq tipi	Bitki növü	Yayıldığı ərazi
1	çöllər	qara	tozağacı	Almaniya-Polşa ovalığı
2	savanna və seyrək meşələr	qırımlı-qonur	akasiya	Somali yarımadası
3	codyarpaqlı meşə və kolluqlar	qəhvəyi	papayya	Missisipi ovalığı
4	tayqa	podzol	kükmar	Qərbi Sibir düzənliyi
5	tundra	tundra-qleyli	şibya	Labrador yarımadası

- A) 2, 3 B) 1, 3 D) 4, 5
D) 3, 5 E) 1, 4

27. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Hərəmi düzü və Yazı yaylası eyni tektonik zonada yerləşir.
 2. Gəncə və Vulkanik yayla fiziki-coğrafi rayonları həmsərhəd deyil.
 3. Sərsəng su anbarı bir fiziki-coğrafi rayonda, lakin iki iqtisadi rayonda yerləşir.
 4. Korçay qoruğu Qazax-Qarabağ fiziki coğrafi rayonunda yerləşir.
 5. Ceyrankeçməz, Viləşçay, Köndələnçay və Gilançayın qidalanmasında yağış suları üstünlük təşkil edir.
 6. "Zəfər yolu" və Zəfər zirvəsi eyni təbii vilayətdə yerləşir.
- A) 2, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

28. Xəritə-sxema əsasən, əhalisinin əksəriyyətinin Slav-yan dil qrupuna aid olduğu ölkəni müəyyən edin.

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

29. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Meksika və Tibet dağlıq yaylalarının bir hissəsi Verxoyansk silsiləsi ilə eyni dağməhləmə mərhələsində formalaşmışdır.
2. Kopetdağ, Zaqros və Böyük Xinqan dağları geosinklinalın formalaşmasının 3-cü mərhələsindədir.
3. Karaimlər və Baraba tatarları türk dil qrupunun Bulqar yarımqrupuna aiddirlər.
4. Baykal gölünün səviyyəsinin mütləq hündürlüyü Aral gölünə nisbətən daha çoxdur.
5. Afrika materikində ekvator xəttinin keçdiyi ərazilərdə ekvatorial meşələr, dəyişkən rütubətli meşələr və savanna təbii zonaları yayılmışdır.
6. Z-Park və Sofiya-Antipolis texnoparklarının yerləşdiyi ölkələr inkişaf etmiş ölkələr qrupuna daxildir.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

30. Cədvəli tamamlayın.

Dənli bitki	1	Qərbi Avropa	Fransa
2	pambiq	Cənubi Avropa	Pakistan
Şəkərli bitki	şəkər çuğunduru	Şərqi Avropa	3

- A) 1-buğda, 2-lifli bitki, 3-Ukrayna
B) 1-qarğıdalı, 2-texniki bitki, 3-Almaniya
C) 1-çəltik, 2-yağlı bitki, 3-İspaniya
D) 1-arpa, 2-yem bitkisi, 3-Finlandiya
E) 1-buğda, 2-texniki bitki, 3-Danimarka

31. Bolqarıstanın Varna limanından Bakıya gələn gəminin keçdiyi su obyektlərinin düzgün ardıcılığı:

- A) Mərmərə dənizi → Bosfor boğazı → Kerç boğazı → Azov dənizi → Volqa-Don kanalı → Volqa çayı → Xəzər dənizi
 B) Qara dəniz → Bosfor boğazı → Kerç boğazı → Azov dənizi → Don çayı → Volqa-Don kanalı → Volqa çayı → Xəzər dənizi
 C) Qara dəniz → Kerç boğazı → Azov dənizi → Volqa çayı → Volqa-Don kanalı → Xəzər dənizi
 D) Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz → Volqa-Don kanalı → Volqa çayı → Don çayı → Xəzər dənizi
 E) Qara dəniz → Kerç boğazı → Azov dənizi → Don çayı → Volqa-Don kanalı → Volqa çayı → Xəzər dənizi

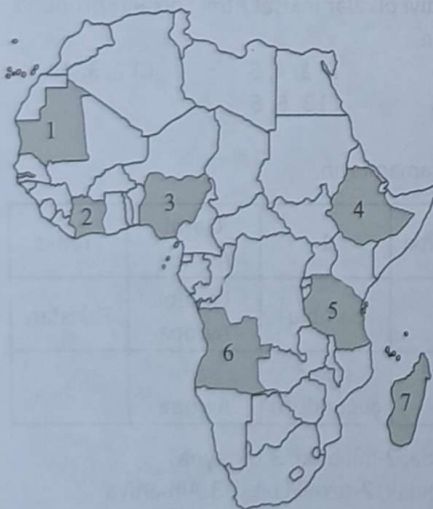
32. 50 min kkal enerji almaq üçün verilmiş yanacaq növlərinin kütləsinin azalmasına görə sırasını müəyyən edin.

1. təbii qaz 2. neft 3. yanar şist
 4. daş kömür 5. torf
 A) 3, 5, 4, 1, 2 B) 2, 1, 4, 5, 3
 C) 3, 4, 5, 1, 2 D) 3, 4, 5, 2, 1
 E) 2, 4, 1, 3, 5

33. Orta Araz, Lənkəran və Kiçik Qafqaz təbii vilayətlərinin hər üçünün ərazisində yayılan landşaftı müəyyən edin.

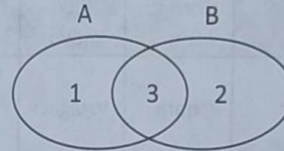
- A) subnival B) subalp çəmənləri
 C) yarımsəhra D) dağ-çöl
 E) dağ-meşə

34. Xəritə-sxema əsasən, federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik **olmayan** ölkələri müəyyən edin.

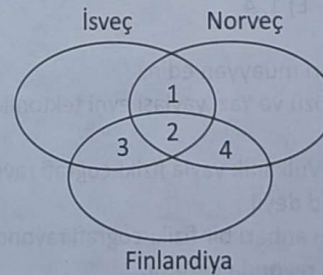
- A) 3, 4, 5, 6 B) 2, 4, 5, 7 C) 1, 3, 4, 6
 D) 1, 2, 6, 7 E) 1, 2, 4, 6

35. Xəritə-sxema əsasən, Eyler-Venn diaqramında fərqli və oxşar cəhətləri müəyyən edin.

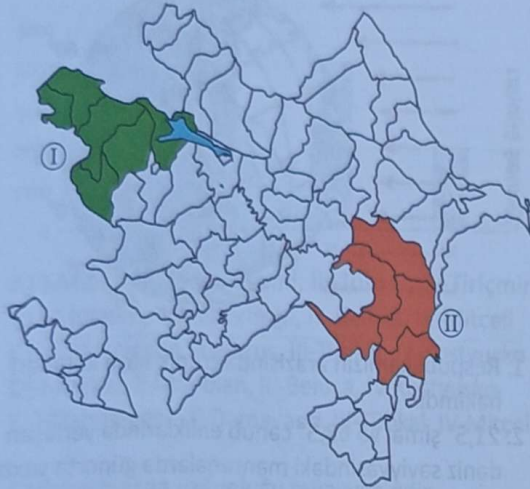
- a. Federativ inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
 b. Ərazisindən Dunay çayı keçir.
 c. Keçmiş Yuqoslaviyanın parçalanmasından yaranmışdır.
 d. Əhalisi əsasən Slavyan dil qrupuna mənsubdur.
 e. İnkişaf etmiş ölkələr qrupuna aiddir.
 f. Macarıstanla həmsərhəddir.
 A) 1-a,e; 2-c,d; 3-b,f B) 1-a,f; 2-c,d; 3-b,e
 C) 1-a,b; 2-c,e; 3-d,f D) 1-b,e; 2-a,d; 3-c,f
 E) 1-c,d; 2-b,f; 3-a,e

36. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Əhali ölkənin cənub hissəsində daha sıx məskunlaşmışdır.
 b. Sahilləri Baltik dənizinin suları ilə yuyulur.
 c. Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəddir.
 d. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 e. Əhalinin əksəriyyəti Hind-Avropa dil ailəsinin German dil qrupuna mənsubdur.
 A) 1-d,e; 2-a; 3-b; 4-c B) 1-e; 2-a,d; 3-b; 4-c
 C) 1-d,e; 2-a; 3-c; 4-b D) 1-a,b; 2-d; 3-c; 4-e
 E) 1-c; 2-b; 3-d; 4-a,e

37. Xəritə-sxemə əsasən, rənglərlə verilmiş iqtisadi rayonların tərkibinə daxil **olmayan** inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) I – Samux, II – Sabirabad
B) I – Samux, II – Biləsuvar
C) I – Gədəbəy, II – Sabirabad
D) I – Şəmkir, II – Saatlı
E) I – Gədəbəy, II – Saatlı

38. Respublikamızın yanacaq-energetika sənayesi kompleksi üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. Tükənməyən və ekoloji cəhətdən təmiz təbii resurslara malik deyil.
2. Elektrik enerjisi istehsalında İES-lərin payı üstündür.
3. Yanacaq-enerji balansında tükənən və bərpa olunmayan təbii sərvətlərin payı daha böyükdür.
4. Elektrik enerjisi istehsalında yanacaq kimi təbii qazdan daha çox istifadə olunur.
5. Bütün inzibati rayonlarda İES-lər fəaliyyət göstərir.
6. Şəmkir, Yenikənd və Xanbulançay su anbarlarında SES-lər mövcuddur.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

39. Saxa Respublikasına (Yakutiya) aid olan əlamətləri müəyyən edin.

1. Sahillərini Kara və Laptevlər dənizinin suları yuyur.
2. Ərazisində Yenisey çayının mənsəbi yerləşir.
3. Əhalisinin orta sıxlığı Qazaxıstanın orta sıxlığından daha azdır.
4. Cənub-qərbdən Tiva və Xakasiya respublikaları ilə həmsərhəddir.
5. Qızıl və almaz ehtiyatları ilə zəngindir.
6. Bəzi çaylarından odunçaq axıdılmasında istifadə edilir.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 6
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 5

40. Sakit okeana aid olan dəniz ticarət limanlarını müəyyən edin.

- A) Sindao, Valdiz, Pusan
B) Tampiko, Riçards-Bey, Tiba
C) Santus, Ras-Tannura, Dampir
D) Tubaran, San-Fransisko, Tokio
E) Xark, Kobe, Yeni Orlean

SİNAQ 26

1. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Nö	Çaylar	Doğru fikirlər	Yanlış fikirlər
1	Nil	Mənsəbi ilə mənbəyinin yerləşdiyi ərazi eyni iqlim qurşağında yerləşir.	Mavi Nil qolu Viktoriya gölündən başlayır.
2	Dnepr	Yerləşdiyi ölkə Bolqarıstan ilə həmsərhəddir.	Mənsəbi Don çayının mənsəbi ilə eynidir.
3	Parana	Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir və aid olduğu okeanın sahəsi genişlənir.	Yerləşdiyi materikdə musson iqlim tipinə rast gəlinir.
4	Mekonq	Düşməsi Volqa çayının düşməsindən daha böyükdür.	Butanın ərazisindən keçir.
5	Kolorado	Kolumbiya çayı ilə eyni okean hövzəsinə aiddir.	Dib eroziyanın təsiri nəticəsində yaranan relyef formaları yoxdur.
6	Murrey	Hind okeanı hövzəsinə aiddir və yerləşdiyi ölkə iki yarımkürədədir.	Mənsəbi Xuanxe çayının mənsəbi ilə eyni okeanda yerləşmir.

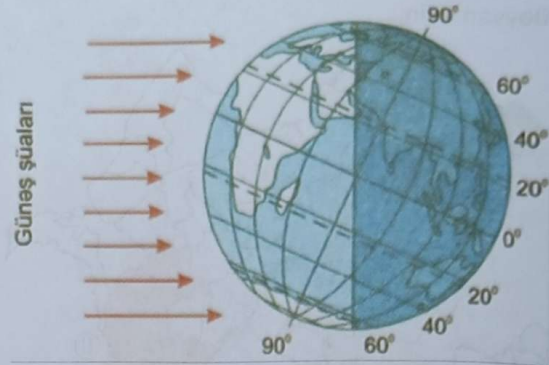
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

2. Cədvəldə verilmiş şərti işarələrə əsasən Quba-Xaçmaz iqsadi rayonunda mövcud **olmayan** faydalı qazıntıları müəyyən edin.

S/S	Şərti işarə	S/S	Şərti işarə
1	□	4	◇
2	⊗	5	⊛
3	○	6	▲

- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 3, 5, 6

3. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinə əsasən **doğru** fikirləri müəyyən edin.

- Respublikamızın ərazisində tropik hava kütlələri hakimdir.
 - 21,5° şimal və 68,5° cənub enliklərində yerləşən dəniz səviyyəsindəki məntəqələrdə günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgələrinin uzunluqları öz uzunluqlarına bərabərdir.
 - Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən sonra Folklend adalarında gündüzün uzunluğu qısalmağa başlayır.
 - Bu tarixdə ölkəmizdə gecə və gündüzün uzunluğu arasındakı fərq maksimuma çatır.
 - Bu tarixdə Günəş Cənubi Amerika materikində zenitdə olur.
 - Cənub yarımkürəsində quru səthində ilin ən soyuq ayı müşahidə edilir.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6

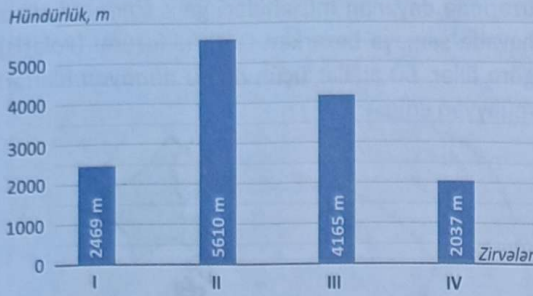
4. Rum rəqəmlərilə verilmiş dağlar üçün aşağıdakı fikirlərdən hansılar **doğru deyil**?

- I Skandinaviya
II Alp
III Karpət
IV Ural

- I və IV dağlar Şimal qütb dairəsi xətti ilə kəsişir.
- II və III dağlar Elburs dağları ilə eyni geoloji erada yaranmışdır.
- III və IV dağlarla eyni yaşda olan dağlara ölkəmizdə rast gəlinir.
- II və IV dağlar yalnız bir ölkənin ərazisində yerləşir.
- Yalnız II dağın mütləq hündürlüyü 4000-dən çoxdur.

- A) 2, 4 B) 1, 5 C) 1, 3
D) 2, 5 E) 3, 4

5. Diaqramlara uyğun gələn dağ zirvələrini müəyyən edin.

- A) I-Mulasen, II-Dəməvənd, III-Tübkal, IV-Tiriçmir
 B) I-Mulasen, II-Matterhorn, III-Beluxa, IV-Mitçell
 C) I-Qalxepiggen, II-Elbrus, III-Tübkal, IV-Kostyuşko
 D) I-Kaçkar, II-Monblan, III-Beluxa, IV-Kostyuşko
 E) I-Qalxepiggen, II-Dəməvənd, III-Tübkal, IV-Mitçell

6. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Şimali Amerika	No	Cənubi Amerika
1	Ərazisi üç yarımkürədə yerləşir və ərazisindən axan çaylarda həm raftinq, həm də avarçəkəmə idman növlərini inkişaf etdirmək imkanları mövcuddur.	4	Yer kürəsi orbit müstəvisinə 68° meyilli olarsa Şimal tropik xətti onun şimal hissəsini kəsməz.
2	Bütün ölkələrinin dünya okeanına birbaşa çıxışı mövcuddur.	5	Ərazisindən axan ən uzun çayın bolsululuq dövrü Temza çayının bolsululuq dövrü ilə nisbətən oxşardır.
3	Ərazisində Kimmeri qırışıqlığında yaranmış relyef formalarına yalnız Kanada və ABŞ-da rast gəlinir.	6	Yerləşdiyi litosfer tavası Qərb tərəfində yerləşən Sakit okean tavası ilə toqquşaraq And dağlarının yaranmasına səbəb olmuşdur.

- A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3
 D) 4, 5, 6 E) 2, 3, 4

7. Əgər Yer kürəsi xəyali oxu ətrafında 1°-ni 3 dəqiqəyə dönsəydi, XVIII saat qurşağının qərb sərhədi hansı coğrafi uzunluqda yerləşərdi?

- A) 15°ş.u. B) 10°q.u. C) 85°q.u.
 D) 97,5°q.u. E) 82,5°q.u.

8. Xəritədə rəng çalarları hansı meyara əsasən müəyyən edilmişdir?

- A) geoloji quruluş
 B) təbii komplekslər
 C) siyasi-inzibati sərhədlər
 D) dil müxtəlifliyi
 E) əhalinin orta sıxlığı

9. Cədvəldəki uyğunluğu müəyyən edin.

A)	Böyük və Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonalarında intensiv parçalanmış yüksək qırıxıq-qaymalı nival buzlaq relyef tiplərinə rast gəlinmir.	doğru
B)	Kap və Dracon (Əjdaha) dağlarının yerləşdiyi litosfer tavası yalnız materik mənşəlidir.	doğru
C)	Afrika materikində ekvatorial iqlim qurşağı qərbdən-şərqə tam zolaq təşkil edir.	yanlış
D)	Ölkəmizdə günəş radiasiyanın ən yüksək həddə çatdığı ərazilərdə, ən yüksək orta illik temperatur müşahidə edilmir.	yanlış
E)	Appalaç, Skandinaviya və Kap dağları geosinklinalın platformaya çevrilməsinin üçüncü mərhələsindədir.	doğru

10. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Mexaniki emal	Kimyəvi emal
1	ağac tədarükü	şpal
2	kağız	boya
3	karton	skipidar
4	taxta-şalban	kanifol
5	mebel	boya
6	şpal	spirt

- A) 1, 2, 3 B) 3, 5, 6 C) 2, 4, 5
 D) 4, 5, 6 E) 1, 4, 6

11. Xəritə-sxemə əsasən Qapıcıq zirvəsinin, Heydərabad qəsəbəsinin, Batabat gölünün yerləşdiyi müvafiq inzibati rayonlar:

- A) 6, 4, 1 B) 2, 5, 1 C) 1, 7, 3
D) 6, 7, 1 E) 2, 5, 4

12. Cədvəl əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

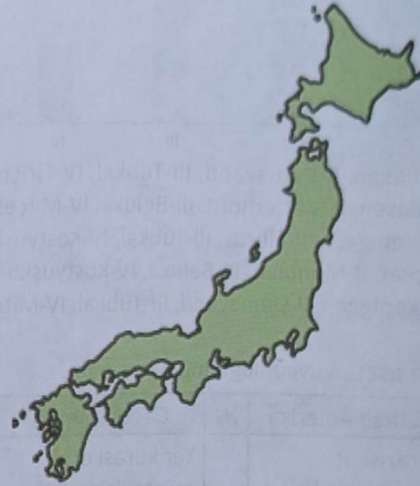
Yanlışdır	Doğrudur
1. Peru və Myanma ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.	4. And, Qafqaz və Altay dağları quruluşuna görə qırıq dağlar hesab edilir.
2. Kara və Bərens dənizləri üzərində formalaşan və qış aylarında ölkəmizə daxil olan hava kütləsi dəniz-arktik hava kütləsidir.	5. Merkuri və Venera planetlərinin təbii peyki mövcud deyil.
3. Qneys maqmatik, mərmər isə çökmə süxurların metamorfikləşməsindən yaranıb.	6. Təbiətdə ən çox yayılmış maqmatik süxurlar qranit və bazaltıdır.

- A) 2, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 6

13. Kiçik Qafqaz tektonik zonasında yerləşən qoruq və ya milli parkları müəyyən edin.

- A) Qarayazı, Göygöl, Türyançay
B) Eldar şamı, Göygöl, Bəsitçay
C) Hirkan, Zəngəzur, Qaragöl
D) Korçay, Zəngəzur, Ağgöl
E) Eldar şamı, Qarayazı, Qaragöl

14. Xəritə-sxemədə təsvir edilmiş adalar litosfer təbəqələrinin konvergent sərhədində yerləşir. Bu adaların üzərində dayanan müşahidəçi gecə vaxtı buludsuz havada səmaya baxarkən Qütb ulduzunu (Polaris) görə bilər. Bu adalar üçün doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcuddur.
2. İnkişaf etməkdə olan ölkənin ərazisidir.
3. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
4. Yerli vaxtı ölkəmizin yerli vaxtından geridir.
5. Bu adalarda yerləşən ölkə, dünyanın sahəsinə görə ən böyük ölkəsi ilə su sərhədinə malikdir.
6. Musson küləkləri müşahidə edilmir.
A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 6
D) 2, 4, 6 E) 2, 4, 5

15. Respublikamızın iqtisadi rayonları üçün doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Qarabağ iqtisadi rayonu yalnız bir xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
2. Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda kükürd ehtiyatları mövcuddur.
3. Mərkəzi Aran və Qazax-Tovuz iqtisadi rayonlarının hər ikisindən Kür və Araz çayları axır.
4. Respublikamızın şimal ucqar nöqtəsi Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda yerləşir.
5. Mil-Muğan iqtisadi rayonu heç bir xarici ölkə ilə həmsərhəd deyil.
A) 2, 5 B) 3, 5 C) 1, 4
D) 1, 3 E) 2, 4

16. Cədvəl əsasən doğru bəndi müəyyən edin.

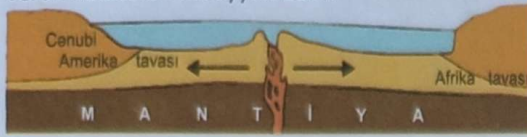
Daxili dəniz	Kənar dəniz	Adalararası
1. Şimal	4. Mərmərə	7. İrlandiya
2. Qırmızı	5. Ross	8. Bofort
3. Adriatik	6. Fici	9. Tasman

- A) 4, 5, 6, 7 B) 1, 4, 8, 9 C) 6, 7, 8, 9
D) 1, 2, 5, 8 E) 2, 3, 5, 7

17. Xəritəyə əsasən hansı vizual təhlili aparmaq **olmaz**?

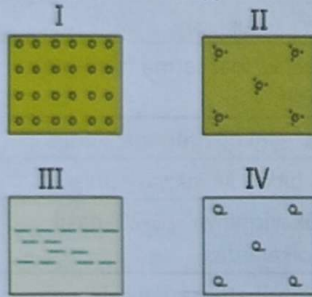

21. Sxemdə verilmiş litosfer tavalarının sərhədində baş verən hadisələri müəyyən edin.

1. Atlas dağları yaranır.
 2. Novşəkilli çökəkliklər yaranır.
 3. Müqəddəs Yelena adası yaranır.
 4. Atlantik okeanının sahəsi artır.
 5. Rift dərələri yaranır.
 6. Kanar adaları yaranır.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5

22. Ancaq antropogen landşaftı təsvir edən şərti işarə və ya işarələri müəyyən edin.

- A) yalnız IV B) II, III və IV C) II və III
D) yalnız I E) I və II

23. Mətnə verilmiş A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğun-suzluğu** müəyyən edin.

Orta Avropa regionunda yerləşən A ölkəsi, əsasən, dağlıq ölkə hesab olunur. Materikdaxil mövqeyə malikdir. Paytaxtından Dunay çayı keçir. Ölkədə dağ-xizək turizmi inkişaf etmişdir.

A)	Avropa İttifaqı və NATO təşkilatına üzv ölkədir.	yanlış
B)	Əhalinin əksəriyyəti German dil qrupuna aid olub, alman dilinin fərqli dialektə danışan xalqdır.	doğru
C)	Neytral ölkə olub, hərbi bloklara daxil deyil.	yanlış
D)	Respublika idarəetmə formasına malik olan unitar ölkədir.	yanlış
E)	Demografik keçidin IV mərhələsindədir	doğru

24. Uyğunluğu müəyyən edin.

I Siklon	II Antisiklon
a. Hava mərkəzdən kənarlara doğru hərəkət edir.	f. Atmosferin qapalı yüksək təzyiq sahəsində əmələ gəlir.
b. Havanın qalxan hərəkəti müşahidə olunur.	g. Havanın enən hərəkəti müşahidə olunur.
c. Hava kənardan mərkəzə doğru hərəkət edir.	h. Hava mərkəzdən kənara doğru hərəkət edir.
d. Quru, aydın və buludsuz hava şəraiti yaranır.	j. Buludlu və rütubətli hava müşahidə olunur.
e. Şimal yarımkürəsində saat əqrəbi istiqamətində hərəkət edir.	k. Cənub yarımkürəsində saat əqrəbi istiqamətində hərəkət edir.

- A) I – c, d, e; II – g, k
B) I – b, c, d; II – f, g, h, j
C) I – a, c; II – f, j, k
D) I – b, c; II – f, g, h
E) I – a, b, c, e; II – f, g, h

25. Verilmiş dağlara və cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Atlas 2. Ural 3. Pamir
4. Sixote-Alin 5. Karpət 6. Altay

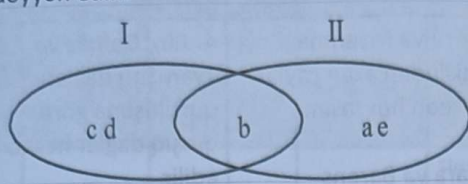
Nö	Dağlar	Ümumi olmayan xüsusiyyətlər
I	1, 2, 3	Qütb gecə və gündüzləri müşahidə edilmir.
II	2, 4, 6	Eyni ölkə ərazisində yerləşir və eyni geoloji eralarda yaranıblar.
III	1, 4, 6	Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşirlər.
IV	4, 5, 6	İki yarımkürədə yerləşirlər.
V	1, 4, 5	Ərazilərindən axan çaylar bir okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
VI	2, 3, 6	Paleozoy erasında yaranıblar.

- A) III, IV, V B) I, II, VI C) I, V, VI
D) I, II, V E) II, III, V

26. Bədo, Cimi, Turşsu, İlisu mineral bulaqlarının yerləşdiyi inzibati rayonları müvafiq olaraq sıralayın.

- A) İsmayilli, Qusar, Şuşa, Zaqatala
B) Şamaxı, Quba, Xocavənd, Qax
C) İsmayilli, Quba, Şuşa, Qax
D) Ağsu, Xaçmaz, Laçın, Şəki
E) Ağsu, Qusar, Xocavənd, Zaqatala

27. Eyler-Venn diaqramının köməyi ilə uyğun eraları müəyyən edin.

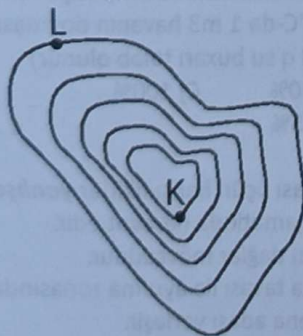
- a. Üç əsas dağmələgəlmə (qırıxıqlıq) baş vermişdir.
b. Şimali Amerika və Afrikada bu erada yaranmış dağlar mövcuddur.
c. Kopetdağ və Krım dağları yaranmışdır.
d. Üç geoloji dövrə ayrılır.
e. Pangeya Lavrasiya və Qondvanaya parçalanmışdır.
1. Arxey 2. Proterozoy 3. Paleozoy
4. Mezozoy 5. Kaynozoy
- A) I - 4; II - 3 B) I - 5; II - 3 C) I - 5; II - 4
D) I - 2; II - 1 E) I - 3; II - 2

28. Təbii ehtiyatların düzgün verildiyi sıraları müəyyən edin.

No	tükənən bərpa olunan	tükənən bərpa olunmayan
1	su	neft
2	torpaq	hava
3	bitki örtüyü	dəmir filizi
4	fosforit	heyvanat aləmi
5	hava	təbii qaz
6	su	torpaq

- A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 5

29. Horizontal-sxem vasitəsi ilə təsvir edilmiş relyef formasında K və L məntəqələri arasındakı temperatur fərqi $2,4^{\circ}\text{C}$ olarsa, kəsmə yüksəkliyinin neçə metr olduğunu müəyyən edin.

- A) 100 B) 200 C) 80 D) 125 E) 150

30. Doğru sıraları müəyyən edin.

No	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu yalnız cənub tərəfdən düşdüyü adalar	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu həm şimal həm də cənub tərəfdən düşdüyü adalar	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu yalnız şimal tərəfdən düşdüyü adalar
1	Korsika	Kalimantan	Folklend
2	Haiti	Seyşel	Odlu Torpaq
3	Saxalin	İrlandiya	Sardiniya
4	Böyük Britaniya	Maldiv	Yeni Zelandiya
5	Timor	Andaman	Kuril
6	Hokkaydo	Luson	Tasmaniya

- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 6

31. Cədvələ əsasən, Böyük Qafqaz və Kiçik Qafqaz tektonik zonalarını müqayisə edin.

Oxşar	Fərqli
1. Mezozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir.	4. Yarımsəhra landşaftlarına rast gəlinir.
2. Filiz mənşəli faydalı qazıntılara rast gəlinir.	5. Yağıntıları bərabər paylanan mülayim isti iqlim yarımtypi yayılmışdır.
3. Yay quraq keçən soyuq iqlim yarımtypi yayılmışdır.	6. Hündürlüyü 4000 metrden yüksək zirvələr mövcuddur.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

32. Cədvəldəki uyğunsuzluğu müəyyən edin.

1	Peru və Bengel okean cərəyanları Qərb küləkləri okean cərəyanından ayrılır.	doğru
2	Benqal körfəzinin orta duzluluğu İran körfəzinin orta duzluluğundan daha aşağıdır.	yanlış
3	Xəritədə duzluluğu eyni olan nöqtələri birləşdirən xətlər izoqalin adlanır.	yanlış
4	Aysberqlər yüksək coğrafi enliklərdə duzluluğun azalmasına səbəb olur.	doğru
5	İsti okean cərəyanları sahil ərazilərdə rütubətin miqdarının artmasına səbəb olur.	doğru

- A) 1, 5 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 3, 5 E) 1, 4

33. Cədvələ əsasən müvafiq saat qurşaqlarına aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

VI saat qurşağı	XV saat qurşağı
1. Üç yarımkürədə yerləşir və orta meridianı Sakit okeanla kəsişmir.	4. Üç yarımkürədə yerləşir və iki okeanla kəsişir.
2. Şərq yarımkürəsində yerləşir və qərb sərhədi ilə Bakı şəhəri arasındakı yerli vaxt fərqi 120 dəqiqədir.	5. Orta meridianının keçdiyi materiklərin yalnız birində günəş zenitdə olur.
3. Orta meridianı ən uzun meridian hesab edilir.	6. Şərq və qərb sərhədləri arasındakı yerli vaxt fərqi 80 dəqiqədir.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 4, 5

34. ECO (İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı) hansı ölkələr tərəfindən yaradılmışdır?

- A) Qazaxıstan, Rumıniya, Moldova
B) Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan
C) Pakistan, İran, Türkiyə
D) Ukrayna, Bolqarıstan, Macarıstan
E) İran, İraq, Suriya

35. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- İstənilən coğrafi enlikdə okean səthindən dərinliyə doğru hərəkət edərkən suyun temperaturunun azalması müşahidə edilir.
- İstənilən məntəqədə günəş şüalarının günorta vaxtı maksimum düşmə bucağı və ən yüksək orta illik temperatur müxtəlif təqvim günlərində müşahidə edilir.
- Tropik iqlim qurşağında yerləşən bütün ərazilərdə düz radiasiyanın kəmiyyəti üstünlük təşkil edir.
- B.P.Alisov iqlim təsnifatını ərazidə formalaşan temperatur şəraiti və hava kütlələrinə görə aparmışdır.
- Həm termik, həm də dinamik təzyiq qurşaqlarında qalxan hava yarana bilər.
- Okeanlarda səth və dərinlik su kütlələrinin temperaturunun dəyişməsi yalnız ekzogen qüvvələrin təsiri ilə baş verir.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 4

36. Uyğunluğu müəyyən edin.

Doğrudur	Yanlışdır
1. Peru və Myanma ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.	4. Alp, Qafqaz və Tyan-Şan dağları quruluşuna görə qırıq dağlar hesab edilir.
2. Kara və Bərens dənizləri üzərində formalaşan və qış aylarında ölkəmizə daxil olan hava kütləsi dəniz-arktik hava kütləsidir.	5. Merkuri və Venera planetlərinin peykləri mövcud deyil.
3. Qneys maqmatik, mərmər isə çökmə süxurların metamorfikləşməsindən yaranıb.	6. Təbiətdə ən çox yayılmış süxurlar qranit və mərmərdir.

- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

37. Xəritə-sxemə əsasən yay otlaqları kimi istifadə edilən bitki örtüyü hansı rəqəm və ya rəqəmlərlə göstərilir?

- A) 1, 3, 8 B) 2 C) 4 və 7
D) 7 E) 5 və 6

38. Temperaturu 0°C olan havanın nisbi rütubətliyi 90%-dir. Havanın temperaturu 10°C-yə yüksəlsə bu temperaturda nisbi rütubətlik neçə faiz olar? (Nəzərə alın ki, 0°C-də 1 m³ havanın doyması üçün 5 q, 10°C-də isə 9 q su buxarı tələb olunur)

- A) 60% B) 40% C) 100%
D) 50% E) 45%

39. Afrika litosfer tavası üçün hansı fikirlər **yanlışdır**?

- Şimal-şərq istiqamətində hərəkət edir.
- Cavan və qədim dağlar mövcuddur.
- Cənubi Amerika tavası ilə ayrılma zonasında Müqəddəs Yelena adası yerləşir.
- Hind okeanının ən dərin nöqtəsi bu tavanın sərhədində yerləşir.
- Şelf düzənlikləri mövcud deyil.
- Kanar, Seyşel və Andaman adaları yerləşir.

- A) 1, 2, 4 B) 4, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 5, 6 E) 1, 3, 6

40. Cədvələ əsasən düzgün olan sıraları müəyyən edin.

No	Düzənlik	Mənşəyi	Tektonik vəziyyəti	Yerləşdiyi yarımkürələr
1	Amazon	akkumulyativ	geosinklinal	Şimal, Şərq, Qərb
2	Pataqoniya	denudasion	platforma	Şimal, Qərb
3	Padan	akkumulyativ	geosinklinal	Şimal, Şərq
4	La-Plata	akkumulyativ	platforma	Cənub, Şərq
5	Qərbi Sibir	akkumulyativ	platforma	Şimal, Şərq
6	Böyük Hövzə	denudasion	geosinklinal	Şimal, Qərb

- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 1, 5, 6
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6

SINAQ 27

1. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Çaylar	Doğru fikirlər	Yanlış fikirlər
1	Nil	Mənsəbi ilə mənbəyinin yerləşdiyi ərazi eyni iqlim qurşağında yerləşir.	Mavi Nil qolu Viktoriya gölündən başlayır.
2	Volqa	Yerləşdiyi ölkə Moldova ilə həmsərhəddir.	Mənsəbi Amudərya çayının mənsəbi ilə eynidir.
3	Parana	Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir və aid olduğu okeanın sahəsi genişlənir.	Yerləşdiyi materikdə musson iqlim tipinə rast gəlinir.
4	Mekonq	Düşməsi Volqa çayının düşməsindən daha böyükdür.	Banqladеш ərazisindən keçir.
5	Kolorado	Yukon çayı ilə eyni okean hövzəsinə aiddir.	Dib eroziyanın təsiri nəticəsində yaranan relyef formaları yoxdur.
6	Murrey	Hind okeanı hövzəsinə aiddir və yerləşdiyi ölkə iki yarımkürədədir.	Mənsəbi Xuanxe çayının mənsəbi ilə eyni okeanda yerləşir.

- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

2. Əgər Yer kürəsi xəyali oxu ətrafında 1°-ni 3 dəqiqəyə dönsəydi, XVIII saat qurşağının qərb sərhədi hansı coğrafi uzunluqda yerləşərdi?

- A) 15°ş.u. B) 10°q.u. C) 85°q.u.
D) 97,5°q.u. E) 82,5°q.u.

3. İki inzibati rayonla və iki xarici ölkə ilə həmsərhəd olan inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Kəngərli, Gədəbəy, Şəki
B) Şərur, Qax, Tovuz
C) Ağstafa, Zaqatala, Zəngilan
D) Xaçmaz, Samux, Qəbələ
E) Daşkəsən, Culfa, Cəbrayıl

4. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qalxepiggen zirvəsinin yerləşdiyi dağ faylı dağ hesab edilir.
2. Karpat dağlarının mütləq hündürlüyü Pireney dağlarının mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.
3. Alp dağları Fransa, İsveçrə, Avstriya və İspaniyanın ərazisində yerləşir.
4. Orta Avropanın Atlantik okeanı sahillərində qurunun tektonik əylməsi baş verir.
5. Kırım və Qafqaz dağları qırıxıq dağlar hesab edilir.
6. Konqur zirvəsi və İsmayıl Somoni piki eyni dağ sisteminə aid deyil.

- A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 6

5. Cədvələ əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Ölkəmizin 4 iqtisadi rayonu Ermənistanla həmsərhəddir.	4. ABŞ, Kanada və İsraildə iqtisadi cəhətdən fəal əhəlinin əksəriyyəti
2. Pakistan, İran və Türkiyə İƏT (ECO) təşkilatının üzvüdür.	5. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri ixrac edilən nefti birbaşa Qara dəniz limanlarına çıxarır.
3. Amazon və Konqo çaylarının hövzələrində, Böyük Zond adalarında havanın orta illik temperaturu 15-20°C-dir.	6. Faydalı qazıntıları çıxararkən lazımsız süxur qalıqlarının təpələr şəklində qalaqlanması terrikonlar adlanır.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 4, 6 E) 2, 5, 6

6. Uyğunluğu müəyyən edin.

Faydalı qazıntılar			
No	Filiz	Qeyri-filiz	Yanar
1	mis	travertin	torf
2	dəmir	alunit	neft
3	qızıl	kükürd	daş kömür
4	molibden	almaz	təbii qaz
5	qranit	seolit	torf
6	xromit	travertin	perlit

- A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 4

7. A çayının yerləşdiyi materikdə gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulmur və bu materik üç işıqlanma qurşağında yerləşir. Eroziya bazisi Neva çayının eroziya bazisi ilə eyni okeandır. Ruapexu vulkanı ilə eyni işıqlanma qurşağında yerləşir.

Məndə verilmiş A çayı ilə bağlı hansı fikirləri doğru hesab etmək olmaz?

1. Mak-Donnel dağları ilə eyni materikdə yerləşirlər.
 2. Mənsəbi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
 3. Sahəsi fasiləsiz olaraq kiçilən (qədim) okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
 4. Aid olduğu materik mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
 5. Pataqoniya yaylası ilə eyni yarımkürələrdə yerləşir.
 6. Axdığı ərazi platformadır.
- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

8. Cədvələ əsasən düzgün bəndi müəyyən edin.

Coğrafi mövqeyinə görə				
No	Dəniz	Daxili	Kənar	Adalarası
1	Oxot		✓	
2	Sulavesi			✓
3	Baltik		✓	
4	Şimal	✓		
5	Fici		✓	
6	Azov	✓		

- A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

9. Pa-de-Kale boğazının materikdən ayırdığı ada:

- A) İslandiya B) Böyük Britaniya
C) Qrenlandiya D) Siciliya
E) Sardiniya

10. XIII və XX saat qurşaqlarının hansı oxşar cəhəti VIII saat qurşağı üçün fərqlidir?

1. Üç yarımkürədə yerləşir.
 2. Keçdiyi okeanlardan biri dörd yarımkürədə yerləşir.
 3. Üç materik ərazisindən keçir.
 4. Şimal yarımkürəsinin ən aşağı temperaturunun müşahidə olunduğu məntəqənin yerləşdiyi materikdən keçir.
 5. Keçdiyi materiklərdə mütləq monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə yoxdur.
 6. Eyni ölkə ərazisindən keçir.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 4, 5, 6

11. A dənizində orta duzluluğu 28 %, B dənizində isə 38 %-dir. Bu dənizlərin oxşar xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. Səviyyəsindən ərazilərin mütləq hündürlüyü ölçülə bilər.
 2. Hind okeanın cənub sahillərində yerləşə bilər.
 3. Çaylar üçün mənbə rolunu oynaya bilməz.
 4. Duzluluq səviyyələri eyni izoqalınla göstərilə bilər.
 5. Orta duzluluqları Baltik dənizinin orta duzluluğundan daha azdır.
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 1, 4 E) 3, 5

12. Respublikamızın iqtisadi rayonları üçün doğru olmayan fikirləri müəyyən edin.

1. Qarabağ iqtisadi rayonu yalnız bir xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 2. Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda kükürd ehtiyatları mövcuddur.
 3. Mərkəzi Aran və Qazax-Tovuz iqtisadi rayonlarının hər ikisindən Kür və Araz çayları axır.
 4. Respublikamızın şimal ucqar nöqtəsi Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda yerləşir.
 5. Mil-Muğan iqtisadi rayonu heç bir xarici ölkə ilə həmsərhəd deyil.
- A) 2, 5 B) 3, 5 C) 1, 4
D) 1, 3 E) 2, 4

13. Bədo, Cimi, Turşsu, İlisu mineral bulaqlarının yerləşdiyi inzibati rayonları müvafiq olaraq sıralayın.

- A) İsmayilli, Qusar, Şuşa, Zaqatala
B) Şamaxı, Quba, Xocavənd, Qax
C) İsmayilli, Quba, Şuşa, Qax
D) Ağsu, Xaçmaz, Laçın, Şəki
E) Ağsu, Qusar, Xocavənd, Zaqatala

14. Cədvələ əsasən müvafiq küləklərə aid olan doğru fikirləri müəyyən edin.

Passat küləkləri	Qərb küləkləri
1. Qolfstrim və Kurosio okean cərəyanlarının yaranmasına səbəb olur.	4. 45° və 60°-lik enliklərdə müşahidə edilir.
2. Tropik enliklərin yüksək təzyiq sahəsindən ekvatorial enliklərin alçaq təzyiq sahələrinə doğru əsir.	5. Şimal yarımkürəsində cənub-qərbdən şimal-şərqə doğru hərəkət edir.
3. Respublikamızda ilin isti dövründə müşahidə edilir.	6. Tropik alçaq təzyiq sahəsindən mülayim yüksək təzyiq sahəsinə doğru hərəkət edir.

- A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 5

15. Rum rəqəmlərilə verilmiş dağlar üçün aşağıdakı fikirlərdən hansılar doğrudur?

I Skandinaviya

II Alp

III Karpət

IV Ural

1. I və IV dağlar Şimal qütb dairəsi xətti ilə kəsişir.
 2. II və III dağlar Verxoyansk dağları ilə eyni geoloji erada yaranmışdır.
 3. III və IV dağlarla eyni yaşda olan dağlara ölkəmizdə rast gəlinir.
 4. II və IV dağlar yalnız bir ölkənin ərazisində yerləşir.
 5. Yalnız II dağın mütləq hündürlüyü 4000-dən çoxdur.
- A) 2, 4 B) 1, 5 C) 1, 3 D) 4, 5 E) 2, 3

16. Mingəçevir şəhərində 01.01.1990-cı ildə əhalinin sayı 85,5 min, 01.01.2010-cu ildə isə 97,5 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə şəhərdə miqrasiya hesabına əhalinin sayı 2,8 min nəfər artmışdır. Təbii artım hesabına əhalinin neçə nəfər artdığını hesablayın.

- A) 11,2 min nəfər B) 12 min nəfər
C) 7,4 min nəfər D) 8,6 min nəfər
E) 9,2 min nəfər

17. Dəniz səviyyəsindən aşağıda yerləşən qoruq və ya milli parkları müəyyən edin.

- A) Abşeron, Şirvan, Bəsitçay
B) Eldar şamı, Qarayazı, Ağgöl
C) Hirkan, Qaragöl, Korçay
D) Qızılağac, Şirvan, Samur-Yalama
E) Turyançay, Qarayazı, Qızılağac

18. Cədvələ əsasən, doğru sıraları müəyyən edin.

No	Litosfer tavanı	Litosfer tavanı	Sərhədlərində yerləşən adalar
1	Naska	Kokos	Qalapaqos
2	Şimali Amerika	Avrasiya	İslandiya
3	Cənubi Amerika	Afrika	Folklend
4	Sakit Okean	Hind-Avstraliya	Fici
5	Hind-Avstraliya	Antarktida	Tasmaniya
6	Afrika	Şimali Amerika	Kanar

- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 3, 4, 6

19. Avstraliya İttifaqı, Yeni Zelandiya, CAR və İsrail üçün ümumi fikirləri müəyyən edin.

1. Köçürmə kapitalizm ölkələridir.
 2. İqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə İEO-lar qrupuna daxildirlər.
 3. Şərq yarımkürəsində yerləşirlər.
 4. Ərazilərində Günəş zenitdə olmur.
 5. Urbanizasiya səviyyələri aşağıdır.
 6. Neft ixrac edən ölkələrdir.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 2, 3
D) 1, 3, 4 E) 3, 4, 6

20. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Günəş 20° şimal enliyində zenitdə olduğu vaxtdan 25 gün sonra 23,5° şimal enliyində zenitdə olur.
 2. Böyük Qafqaz təbii vilayətində metamorfik mənşəli süxurlara rast gəlinir.
 3. Kür çökəkliyi təbii vilayətinin Gürcüstan respublikası ilə sərhəd olan bütün hissələrində yalnız yarımsəhra və quru çöl iqlim tipinə rast gəlinir.
 4. Çay şəbəkəsinin ən sıx olduğu ərazi mülayim-kontinental iqlim vilayətində yerləşir.
 5. Orta düzluluğu ən yüksək olan okean Atlantikdir.
 6. Körpələrin uşaq müəssisələrinə cəlb edilməsi demoqrafik böhranın aradan qaldırılması tədbirlərindən hesab edilir.
- A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 4, 5, 6

21. Miqyası 1: 800 000 olan xəritədə təsvir edilmiş coğrafi obyekt 48 paletka damasını tutur. Obyektin həqiqi sahəsini müəyyən edin.

- A) 960 km² B) 384 km² C) 3072 km²
D) 768 km² E) 664 km²

22. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin. ("+" aiddir, "-" aid deyil)

No	Ölkələr	Monarxiya	Federasiya
1	Belçika	+	+
2	Butan	-	-
3	Laos	+	-
4	Kamboca	+	-
5	Malayziya	+	+
6	BƏƏ	+	-

- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 4, 6
D) 1, 5, 6 E) 3, 4, 5

23. Cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

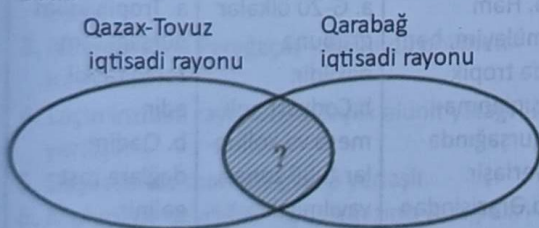
1	Dəniz transqresiyası ilə başlayan geoloji proses nəticəsində daş kömür yataqları yaranmışdır.	yanlış
2	Aralıq, Qara və Çukot dənizləri eyni qitənin sahillərini yuyur.	doğru
3	Ölkəmizin ərazisinin 31%-i okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.	doğru
4	Ölkəmizin fiziki səthinin sahəsi həndəsi səthinin sahəsindən daha böyükdür.	doğru
5	Dağ kserofit landşaftları Böyük və Kiçik Qafqazda dağlarında qurşaq təşkil etmir.	yanlış
6	Qızılca, Rvarud, Zuvand və Daşaltı yasaqlığı eyni tektonik zonada yerləşir.	doğru

- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 5

24. Çirkənməyə daha çox məruz qalmış hidroloji obyektlər:

1. Volqa çayı 2. Kolıma çayı
3. Yana çayı 4. Aralıq dənizi
5. Karib dənizi 6. Kara dənizi
7. İran körfəzi 8. Böyük Ayı gölü
A) 1, 3, 4, 5 B) 1, 4, 5, 7
C) 2, 4, 6, 8 D) 2, 5, 7, 8
E) 1, 3, 5, 6

25. Eyler-Venn diaqramını tamamlayan bəndi müəyyən edin.

1. İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
2. Neft ehtiyatları mövcuddur.
3. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddir.
4. Yay quraq keçən mülayim isti iqlim yarım tipinə rast gəlinir.
5. Bədləndlərə rast gəlinir.
6. İşğaldan azad edilən əraziləri mövcuddur.
A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 5, 6

26. Doğru sıraları müəyyən edin.

No	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu yalnız cənub tərəfdən düşdüyü adalar	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu həm şimal həm də cənub tərəfdən düşdüyü adalar	Günəş şüalarının günorta vaxtı ilboyu yalnız şimal tərəfdən düşdüyü adalar
1	İrlandiya	Sumatra	Tasmaniya
2	Kuba	Yava	Foklend
3	Honsyu	Nyufaundlend	Siciliya
4	Kipr	Şri-Lanka	Kergelen
5	Yava	Haynan	Aleut
6	Saxalin	Mindanao	Odlu Torpaq

- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 4

27. Avropa qitəsinin üçün hansı fikirlər doğrudur?

1. Arktik və mülayim iqlim qurşaqları daha böyük sahə tutur.
2. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.
3. Fiord tipli sahillərin olduğu ərazilər seysmik cəhətdən fəal hesab edilir.
4. Kənd təsərrüfatı üçün ən çox yararlı ərazi Şimali Avropa regionundadır.
5. Ərazisindən axan çaylar iki okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
6. Ən uzun çayı daxili axarsız hövzəyə aiddir.
A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 3, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 5, 6

28. Uyğunluğu müəyyən edin.

Ada və ya arxipelaq	Mənşəyi	Aid olduğu ölkə
A) Tasmaniya	vulkanik	Avstraliya
B) Havay	vulkanik	Yaponiya
C) Sumatra	materik	İndoneziya
D) Böyük sədd rifi	mərcan	Yeni Zelandiya
E) Şri-Lanka	vulkanik	Şri-Lanka

29. Afrika materikinə düzənlik ərazilərində rast **gəlin-məyan** torpaq tipləri:

- A) tundra-qleyli, qırmızı-sarı ferralit, qonur
B) boz, qırmızı-qonur, qəhvəyi
C) ibtidai, podzol (küləçalan), boz-qonur
D) podzol (küləçalan), qara, tundra-qleyli
E) qara, şabalıdı, boz

30. Verilmiş bütün fikirlərin səciyyəvi olduğu materialı müəyyən edin.

- Ərazisində Günəş zenitdə olur.
- Ərazisində cavan dağlara rast gəlinir.
- Subekvatorial iqlim qurşağında yerləşir.
- Sahillərini yalnız iki okean suları yuyur
- Hündürlüyü 3000 m-dən çox olan dağ zirvələri mövcuddur.

Materiklər

I Afrika II Şimali Amerika

III Cənubi Amerika

IV Avstraliya

A) II və IV B) I, II, III və IV C) I və III

D) II və III E) Yalnız III

31. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Üç yarımkürədə yerləşən ölkələrin əksəriyyəti Afrika materikində yerləşir.	4. Hindistan dünyanın ən böyük neft idxalçılarından biridir.
2. Mərkəzi Asiya regionunda yalnız bir ölkənin qurudan həmsərhəd olduğu heç bir ölkənin dünya okeanına birbaşa çıxışı yoxdur.	5. Almaniya, Avstraliya və Pakistan dünyanın əsas taxıl istehsalçılarından hesab edilir.
3. Dünyada ən böyük boksit hasilatı rayonu Avstraliyanın Arnemlend yarımadasında yerləşir.	6. Valdiz, Kure və Dampir limanları federativ ölkələrin ərazisində yerləşir.

- A) 1, 2, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 6 E) 4, 5, 6

32. Cədvələ əsasən, uyğunluğu müəyyən edin.

1	Barxan təpələri ora q formasında olur, külək tutan yamacı az meyilli, külək tutmayan yamacı isə dik olur.	doğru
2	Karst mağaraları eol relyef formalarından hesab edilir.	doğru
3	Buzlaqların dağıdıcı fəaliyyəti ekzarasiya adlanır.	yanlış
4	Ekzogen proseslərin fəaliyyəti ilə yaranan relyef formalarına morfoskulptur deyilir.	yanlış
5	Qırmızı-sarı ferralit torpaqların yayıldığı ərazilərdə fiziki aşınma daha sürətli baş verir.	yanlış

- A) 1, 5 B) 1, 3 C) 2, 3
D) 4, 5 E) 2, 4

34. Aşağıda verilmiş çaylara aid doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Kür
2. Araz
3. Qanix
4. Tərtər
5. Samur

I	3, 5	İki ölkə ərazisindən axırlar.
II	2, 4	Eroziya bazisi fərqli çaylardır.
III	1, 2	Mənbələri eyni ölkədə yerləşir.
IV	1, 5	Mənbələrinin mütləq hündürlüyü
V	3, 4	Eyni inzibati rayonların ərazilərindən axırlar.
VI	2, 5	Mənsəbləri Dünya okeanı səviyyəsindən aşağıda yerləşir.

- A) I, III, VI B) II, IV, V C) I, II, III
D) III, IV, V E) II, III, VI

35. Bir inzibati rayonla, lakin iki xarici ölkə ilə həmsərhəd olan inzibati rayonları müəyyən edin. həmsərhəd olan inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Ordubad, Şahbuz, Şərur
B) Sədərək, Zəngilan, Şahbuz
C) Qazax, Ağstafa, Zaqatala
D) Balakən, Qazax, Ordubad
E) Qax, Culfa, Tovuz

36. Cənubi Afrika Respublikasının (CAR) cədvəldə göstərilən ölkələrlə oxşarlığını müəyyən edin (bütün doğru fikirləri seçin).

I Misir	II İspaniya	III Hindistan
a. Həm mülayim, həm də tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.	a. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.	a. Tropik iqlim qurşağı tam zolaq təşkil edir.
b. Ərazisindən axan ən uzun çay Atlantik okeanı hövzəsinə aiddir.	b. Codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonası yayılmışdır.	b. Qədim dağlara rast gəlinir.
c. Sitrus bitkiçiliyi üçün təbii şərait mövcuddur.	c. Anklav dövlətlə həmsərhəddir.	c. BRİKS (BRICS) təşkilatına üzv ölkədir.

- A) I-a,b,c; II-b; III-b,c
B) I-b,c; II-a,b; III-a,b,c
C) I-a,b,c; II-b,c; III-a,c
D) I-a,b; II-b; III-b,c
E) I-a,b,c; II-a,b,c; III-a,b,c

37. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Naxçıvan ərazisi yalnız Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonasında yerləşir.
2. Talış dağları Kiçik Qafqaz tektonik qalxmasında yerləşir.
3. Respublikamızın ərazisi vaxtilə Tetis okeanının suları altında olmuşdur.
4. Kür tektonik çökmə zonasında yalnız ovalıqlar mövcuddur.
5. Sumqayıt və Şamaxı şəhərləri eyni tektonik zonada yerləşir.
6. Qafqaz dağları və Kür-Araz ovalığı litosfer tavalarının sərhədlərində yerləşdiyi üçün ildə 1-3 mm qalxır.

A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 5

38. Rusiya Federasiyası və Fransa üçün səciyyəvi olan hansı xüsusiyyətlər İtaliya üçün səciyyəvi **deyil**?

1. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvüdür.
2. Alp qırışıqlığı mərhələsində yaranan dağlar mövcuddur.
3. Mülayim dəniz iqlim tipinə rast gəlinir.
4. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.
5. Üç yarımkürədə yerləşir.
6. Tayqa təbii zonasına rast gəlinir.

A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 4
D) 1, 4, 5 E) 3, 5, 6

39. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Ölkəmizdə mövcud olan mis ehtiyatları Gədəbəy və Kəlbəcər inzibati rayonlarında yerləşir.
2. Şahdəniz və Ümid yataqlarından təbii qaz hasil edilir.
3. Naxçıvandakı Parağaçay yatağında polimetal hasil edilir.
4. Laçın inzibati rayonunda Zəylək alunit yatağı yerləşir.
5. Daşkəsəndə mərmər yatağı yerləşir.
6. Mehmanə qeyri-filiz faydalı qazıntı yatağıdır.

A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 3

33. Subekvatorial iqlim qurşağında yerləşən yarımada-ları müəyyən edin.

- A) Keyp-York və Yutlandiya
- B) Hindistan və Yukatan
- C) Florida və Kaliforniya
- D) Hind-Çin və Koreya
- E) Somali və Arnevlend

40. Cədvələ əsasən **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

1	Günəş şüalarının günorta vaxtı maksimum və minimum düşmə bucaqları arasında ən az fərqi olduğu coğrafi enlikdə yalnız bir iqlim qurşağına rast gəlinir.	doğru
2	Mesopotamiya ovalığında buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı fərq La-Plata ovalığından daha böyükdür.	yanlış
3	Cənubi Amerika materikin ucqar şimal nöqtəsi Avraziya materikin ucqar cənub nöqtəsindən daha cənubdadır.	yanlış
4	Yansız və Xuanxe çayları Şərqi Çin dənizinə tökülür.	yanlış
5	Asiya qitəsində həm sönmüş həm də fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	doğru
6	Kalimantan adası yalnız iki ölkənin ərazisi hesab edilir.	doğru

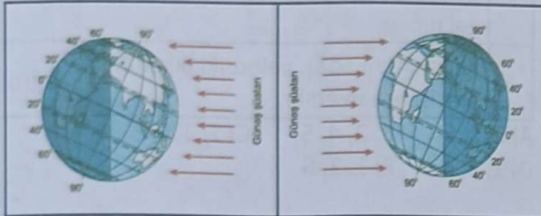
A) 2, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 6

SINAQ 28

- XIII və XX saat qurşaqlarının hansı oxşar cəhəti VIII saat qurşağı üçün fərqlidir?
 - Üç yarımkürədə yerləşir.
 - Keçdiyi okeanlardan biri dörd yarımkürədə yerləşir.
 - Üç materik ərazisindən keçir.
 - Şimal yarımkürəsinin ən aşağı temperaturunun müşahidə olunduğu məntəqənin yerləşdiyi materikdən keçmir.
 - Keçdiyi materiklərdə mütləq monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə yoxdur.
 - Eyni ölkə ərazisindən keçir.

A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 4, 5, 6

- Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətlərini nəzərə alaraq, cədvəldəki uyğunluğu müəyyən edin.

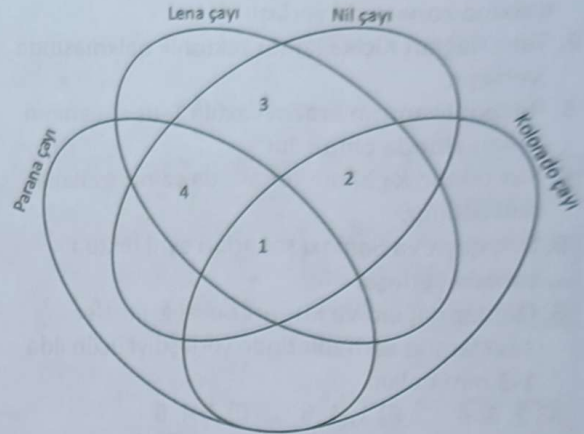
Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən sonrakı tarixlərdə Madaqaskarda gündüzün uzunluğu azalmağa başlayır. Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən sonrakı tarixlərdə Şimal yarımkürəsi daha çox işıq alacaq. Bu tarixdə günorta vaxtı London şəhərində düzənlik ərazidə günəş şüalarının maksimum düşmə bucağı müşahidə edilir.	Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən sonrakı tarixlərdə Bakı şəhərində gündüzlərin uzunluqları artmağa başlayır. Bu vəziyyətin baş verdiyi tarixdən sonrakı tarixlərdə Cənub tropik xəttindən cənubda qalan məntəqələrdə yerləşən şaquli cisimlərin günorta vaxtı kölgə uzunluqları artacaq. Bu tarixdə günorta vaxtı 45° şimal enliyinə günəş şüaları 23,5° bucaq altında düşür.

- A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 6

- Əgər Yer kürəsi 1 saatda 18° dönsəydi Bakı şəhəri hansı saat qurşağında yerləşərdi?

A) III B) II C) IV D) V E) VI

- Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Mənsəbinin yerləşdiyi ölkə iki qitədə yerləşir.
 - Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Keçdiyi bütün ölkələr respublika idarəetmə formasına malikdir.
 - Mənsəbində günorta vaxtı Günəş ilboyu cənub tərəfdən görünür.
 - Sutoplayıcı hövzəsi iki yarımkürədə yerləşir.
- A) 1-b; 2-c; 3-a, e; 4-b
B) 1-c; 2-d; 3-a; 4-b
C) 1-c; 2-d, e; 3-b; 4-a
D) 1-d; 2-b; 3-c; 4-a, e
E) 1-c; 2-d, e; 3-a; 4-b

- Cədvələ əsasən **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Əhalinin hal-hazırkı demoqrafik göstəricilərini nəzərə alsaq 2030-cu ildə dünya əhalisində ölənlərin mütləq sayı 2024-cü ildəkindən daha çox olacaq.	4. Ölkəmizdə iqtisadi inkişafın dördüncü mərhələsində iqtisadi böhran baş vermişdir.
2. Demoqrafik böhrana yalnız İEO-də rast gəlinir.	5. G-20 ölkələr qrupuna aid olan bütün ölkələr demoqrafik keçidin IV mərhələsindədir.
3. Afrikada uşaqlar və yaşlıların xüsusi çəkisinin cəmi orta yaşlılardan daha çoxdur.	6. Hal-hazırda dünya əhalisinin ən az hissəsi xidmət sahəsində çalışır.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

- Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin qorunması üzrə yaradılan təşkilat:

A) YUNEP B) OPEK C) ECO
D) GUAM E) MDB

7. Şırlan, Xalxal, Çuxuryurd, Xaşı mineral bulaqlarının yerləşdiyi inzibati rayonları müvafiq olaraq sıralayın.

A) Laçın, Qəbələ, Quba, Qusar
B) Şuşa, Oğuz, Şamaxı, Quba
C) Şahbuz, Gədəbəy, Xaçmaz, Zaqatala
D) Zəngilan, Masallı, Qobustan, Şabran
E) Şuşa, Oğuz, Qəbələ, Gədəbəy

8. İnkişaf etmiş ölkələr (İƏÖ) üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir.
2. Emmiqrasiya üstünlük təşkil edir.
3. Latın Amerikasında yalnız bir dövlət bu qrupa aiddir.
4. Sinqapur və Qətər ölkələri bu qrupa daxildir.
5. Xidmət sahələrinin məşğulluqda payı yüksəkdir.
A) 4, 5 B) 2, 3 C) 1, 5
D) 1, 3 E) 2, 4

9. Qafqaz dağlarının cədvəldə göstərilən dağlarla oxşarlığını müəyyən edin (bütün doğru fikirləri seçin).

I Pamir	II Tyan-Şan	III Skandinaviya
a. Dünya okeanına çıxışı olan ölkə ərazisində yerləşir.	a. Çayları yalnız axarsız hövzəyə aiddir.	a. Buzlaq mənşəli gölə rast gəlinir.
b. Subnival və nival landşaftlara rast gəlinir.	b. Altay dil ailəsinə mənsub olan xalqlar yaşayır.	b. Ərazisindən axan çayların töküldüyü su hövzələri qış aylarında buz bağlayır.
c. Federativ inzibati ərazi quruluşuna malik olan ölkə ərazisində yerləşir.	c. Həm yarımsəhra, həm də nival landşaftlar mövcuddur.	c. Ətəklərində mülayim kontinental iqlim tipinə rast gəlinir.

A) I-c; II-a,c; III-b
B) I-a,b,c; II-b,c; III-a,b,c
C) I-a,b; II-b,c; III-b,c
D) I-a,b,c; II-b; III-c
E) I-a,c; II-b,c; III-a,b

10. Milli-etnik əlamətlərə görə formalaşan federativ ölkələri seçin.

A) ABŞ, Kanada, İsveçrə
B) Rusiya, Nigeriya, Hindistan
C) Çin, Hindistan, Argentina
D) Nigeriya, Kanada, Avstraliya
E) Rusiya, Avstriya, Hindistan

11. Cədvəl əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Coğrafi obyekt	Divergent sərhəd	Konvergent sərhəd
1	Pasxa adası	✓	
2	Koreya yarımadası		✓
3	Azor adaları	✓	
4	Cavan platformalar		✓
5	Dərin okean novları	✓	
6	Tanqanika gölünün çuxuru	✓	

A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 6

12. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Qızılağac milli parkı Kür-Araz fiziki coğrafi rayonunda yerləşir.
2. Şəki inzibati rayonunun ərazisi yalnız iki fiziki-coğrafi rayonda yerləşir.
3. Zaqatala və Balakən inzibati rayonlarının ərazisində Yura dövrünün çöküntüləri Təbaşir dövrünün çöküntüləri ilə müqayisədə daha çox ərazilərdə yayılmışdır.
4. Böyük Qafqaz təbii vilayətində su-buzlaq düzənliklərinə rast gəlinir.
5. Culfa şəhərində havanın orta illik temperaturu Ağcabədi şəhərinin eyni göstəricisindən daha yüksəkdir.
6. Göyçə gölü axarsız göl hesab edilir.
A) 3, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 4

13. Cədvəl əsasən uyğunsuzluğu müəyyən edin.

No	Dil ailəsi	Dil qrupu	Xalqlar	Doğru və ya yanlış
1	Hind-Avropa	İran	kürdlər və taciklər	doğru
2	Ural	Fin-Uqor	estonlar və latışlar	doğru
3	Qafqaz	Nax-Dağıstan	osetinlər və læzgilər	doğru
4	Altay	Türk	şorlar və buryatlar	yanlış
5	Hind-Avropa	Hind-Ari	benqallar və əfqanlar	yanlış
6	Kartvel	Cənubi Kartvel	gürcülər və avarlar	doğru

A) 3, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 6 E) 2, 4, 5

14. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Xəzər dənizində (göl) yerləşən Kulalı və Durnev adaları Qazaxıstan dövlətinə məxsusdur.
 2. Niger, Yukon, Dauqava (Qərbi Dvina) və San-Fransisku çayları transsərhəd çaylar hesab edilir.
 3. Alyaska, Kamçatka, Yutlandiya və Apennin yarımadalarında neotektonik proseslər üstünlük təşkil edir.
 4. Atlantik okeanında tropik səhra (okean səhraları) iqlim tipinə rast gəlinir.
 5. Lena çayının bir çox sağ qolları Verxoyansk dağlarından başlayır.
 6. Anqara və Aldan çayları Yenisey çayının sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.
- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 5

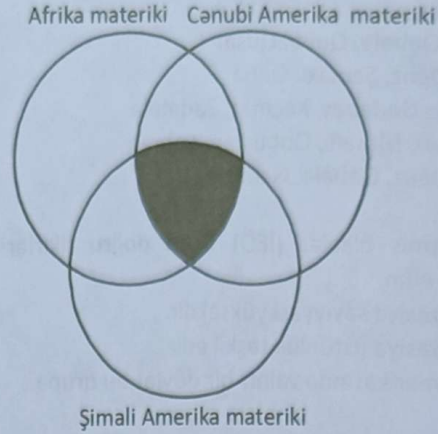
15. Verilmiş fikirlərə əsasən A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.
- Üç yarımkürədə yerləşir və sahillərini yalnız bir okean suları yuyur.
 - Litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşsə də, divergent sərhəddə yerləşən adaları mövcuddur.
 - Qurudan həmsərhəd olduğu ölkələrdən yalnız birinin sahillərini iki okean suları yuyur.
 - Əhalisinin xristian dininə sitayiş edir.
 - Çayları iki okean hövzəsinə aiddir.

1	Günəş zenitdə olur.	yanlış
2	Fəaliyyətdə olan vulkana rast gəlinir.	doğru
3	Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.	yanlış
4	İspan dilli ölkədir.	yanlış
5	Bəzi hissələrində Günəş zenitdə olmur.	doğru
6	Zəngin neft ehtiyatlarına malikdir.	doğru

- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

16. Doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Şimal Buzlu okeanda isti okean cərəyanlarına rast gəlinir.
 2. Sarı və Karib dənizləri coğrafi mövqeyinə görə kənar dəniz hesab edilir.
 3. Benqal körfəzinin orta duzluluğu Karib dənizinin orta duzluluğundan daha aşağıdır.
 4. Şimal Buzlu okeanın orta duzluluğu 15‰ -dir.
 5. Okean tipli litosfer tavaların toqquşması nəticəsində dərin okean novları yaranı bilər.
 6. Oxot dənizi və Lena çayının deltasında gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulmur.
- A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5

17. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

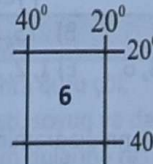
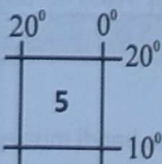
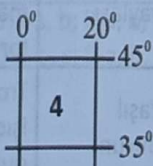
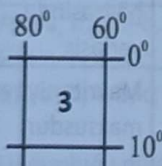
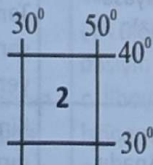
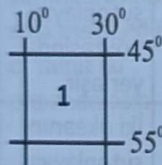
1. Həm alçaq həm də yüksək təzyiq qurşaqları mövcuddur.
 2. Üç işıqlanma qurşağında yerləşir.
 3. Qütb ulduzunu müşahidə etmək mümkündür.
 4. Mezozoy qırıqlığında yaranmış dağlar var.
 5. Yerləşdiyi litosfer tavaları həmsərhəddir.
 6. Çöl, meşə-çöllər təbii zonasına rast gəlinir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 5
18. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.
1. Codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonasına yalnız mülayim işıqlanma qurşağında rast gəlinir.
 2. Saxalin adası və Kamçatka yarımadasında iynəarpaqlı meşələr təbii zonası yayılmışdır.
 3. Anhel şalələsi və Marakaybo gölü eyni ölkənin ərazisində yerləşir.
 4. Amur çayının sutoplayıcı hövzəsi Alp qırıqlığı zonasında yerləşir.
 5. Malakka və Koreya yarımadaları geosinklinalda yerləşir.
 6. Yeni Zelandiya adaları litosfer tavalarının divergent sərhədində yerləşir.
- A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 2, 4, 6

19. Filippin arxipelağı üçün doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Ən böyük adaları Luson və Mindanaodur.
 2. İki iqlim qurşağında yerləşir.
 3. Unitar inzibati ərazi quruluşuna malik olan ölkənin ərazisidir.
 4. Ölkəmizdən şimal-şərqdə yerləşir.
 5. Ən böyük adası Şimal tropik xətti ilə kəşişir.
 6. Sahillərini iki okean suları yuyur.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

20. Doğru **olmayan** fikrləri müəyyən edin.

1. Mülayim işıqlanma qurşağında isti, mülayim və soyuq istilik qurşaqlarına rast gəlinir.
 2. Qlyasiologiya elmi qrunut sularını öyrənir.
 3. Vasyuqan bataqlığı və Qaraqum səhrası cavan platformada yerləşir.
 4. Araz çayının qidalanmasında yeraltı suların payının üstün olmasının əsas səbəblərindən biri mənbəyində vulkanik süxurların üstünlük təşkil etməsidir.
 5. Şirvan düzündən axan bütün çayların qidalanmasında yeraltı sular üstünlük təşkil edir.
 6. Yamacların istiqaməti qar xəttinin mütləq hündürlüyünə təsir etmir.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 5, 6

21. Coğrafi koordinatlara əsasən, cədvəldəki uyğunluğu müəyyən edin.

1	Cisimlərin kölgə uzunluqları sıfıra bərabər olmur və okeanda yerləşir.	yanlış
2	Aral gölünün ərazisinə uyğun gəlir.	doğru
3	Federativ ölkənin ərazisinə uyğun gəlir.	doğru
4	Aralıq dənizinə uyğun gəlir.	yanlış
5	Atlantik okeana uyğun gəlir.	doğru
6	XX saat qurşağında yerləşir.	doğru

- A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 5

22. Cənub-Qərbi Asiya regionunda yerləşən ölkələr:

- A) Küveyt, Pakistan, Türkmənistan
B) Türkiyə, Suriya, Banqladeş
C) İran, İraq, Özbəkistan
D) Yəmən, Oman, Nepal
E) İsrail, İordaniya, BƏƏ

23. Doğru fikrləri müəyyən edin.

1. Zaqros dağları bir neçə ölkənin sərhədində yerləşir.
 2. Alp dağları Fransa, İtaliya, Almaniya, İsveçrə ərazisində yerləşir.
 3. Həm platforma, həm də geosinklinal ərazilərdə filiz, qeyri-filiz və yanar faydalı qazıntılara rast gəlinə bilər.
 4. Apo vulkanı Luson adasında yerləşir.
 5. Ekzogen proseslərin fəaliyyəti nəticəsində qrabən və horstlar yarana bilər.
 6. Tavr dağları Anadolu yaylasının şimal tərəfində, Pont dağları isə cənub tərəfində yerləşir.
- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 3

24. Cədvələ əsasən doğru bəndi müəyyən edin.

Daxili dəniz	Kənar dəniz	Adalararası
1. Baltik	4. Oxot	7. Karib
2. Berinq	5. Sulavesi	8. Filippin
3. Norveç	6. Qırmızı	9. Fici

- A) 1, 4, 8, 9 B) 2, 3, 5, 7 C) 6, 7, 8, 9
D) 1, 2, 5, 8 E) 4, 5, 6, 7

25. Mətnə verilmiş A dağı ilə bağlı cədvəldəki **uyğun-suzluğu** müəyyən edin.

Ərazisi iki yarımkürədə yerləşən A dağının mütləq hündürlüyü Atlas dağlarının mütləq hündürlüyündən daha çoxdur. Bir neçə ölkə ərazisində yerləşir. A dağı mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir. Ərazisində konsitusiyalı monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə yerləşir. Yerləşdiyi qitədə yalnız üç ölkə üç yarımkürədə yerləşir.

1	Ərazisindən axan çaylar bir neçə dənizə tökülür.	doğru
2	Ən yüksək zirvəsi monarxiya idarəetmə formasına malik olan ölkə ərazisində yerləşir.	doğru
3	40° şimal enliyi ilə kəsişir.	doğru
4	Ətəklərində yarımsəhra landşaftları qurşaq təşkil edir.	yanlış
5	Arktik hava kütlələrinin təsirinə məruz qalır.	doğru
6	Tektonik mənşəli göllər mövcuddur.	yanlış

- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

26. Böyük Britaniya və Fransa arasındakı tunel hansı boğazın altından çəkilmişdir?

- A) Skagerrak B) La-Manş C) Cəbəlttariq
D) Kerç E) Polk

27. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

I Hindistan	II Almaniya
a. Ərazisində Hind və Qanq çaylarının mənsəbi yerləşir.	a. Ərazisinin əksər hissəsi mülayim dəniz iqlim tipində yerləşir.
b. Myanma ilə quru sərhədləri mövcuddur.	b. Həm cavan, həm də qədim dağlara rast gəlinir.
c. Ərazisində subtropik iqlim qurşağına rast gəlinir.	c. İslandiya ilə eyni dil qrupuna aiddir.
d. Milli-etnik əlamətlərinə görə federativ respublikadır.	d. Avropa qitəsinin ən uzun çayı olan Dunayın mənbəyi yerləşir.
e. Şimal-şərq hissəndə səhralar geniş sahə tutur.	e. Paytaxtı əhalisi ən çox olan şəhəridir.

- A) I-a,b,c,d,e; II-a,b,c,d,e
B) I-a,b,d; II-a,c,d
C) I-b,c; II-a,b,c,e
D) I-b,c,d; II-b,c,e
E) I-b,c,d; II-a,b,c,e

28. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Tovuz inzibati rayonunun ərazisi üç fiziki - coğrafi rayonun ərazisində yerləşir.
- Ağsu və Qarqarçayın qidalanmasında yeraltı sular üstünlük təşkil edir.
- Bəndovan və Korçay yasaqlıqlarında ceyranlar və su quşları qorunur.
- Ölkəmizin ərazisində yalnız Kaynozoy erasının vulkanik süxurlarına rast gəlinir.
- Xəzər dənizinin (göl) səviyyəsi indikindən 300 metr aşağı düşərsə Türkmənistan və Azərbaycan arasında quru yolu mövcud ola bilər.
- Xəzər dənizi Sarmat dənizinin qalığı hesab edilmir.

- A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 6
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 5

29. Respublikamızın iqtisadi rayonları üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

- Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu iki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
- Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonunda alunit ehtiyatları mövcuddur.
- Mərkəzi Aran və Qazax-Tovuz iqtisadi rayonlarının hər ikisindən Kür və Araz çayları axır.
- Respublikamızın şimal ucqar nöqtəsi Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda yerləşir.
- Mil-Muğan iqtisadi rayonu heç bir xarici ölkə ilə həmsərhəd deyil.

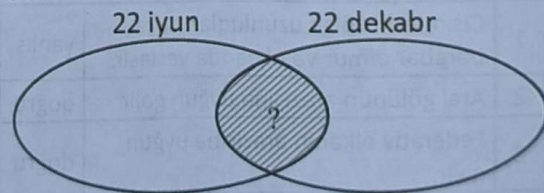
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 4

30. Uyğunluğuq gözlənilmişdir:

1	Qalapaqos adaları	Litosfer tavalarının divergent sərhədində yerləşir.	Aid olduğu ölkə ALADI təşkilatına üzv deyil
2	Sualavesi adası	Üç yarımkürədə yerləşir.	Aid olduğu ölkə federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
3	Saxalin adası	Tayqa təbi zonası yayılmışdır.	Mülayim iqlim qurşağının musson iqlim tipində yerləşir.
4	Nyasa gölü	Malavi, Mozambik və Tanzaniya sərhədində yerləşir.	Zambezi çayının sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.
5	Anadır yaylası	Kimmeri qırıxıqlığı mərhələsində formalaşmışdır.	İki okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.
6	Yaşıl Burun adaları	Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.	Mavritaniyaya məxsusdur.

- A) 1, 3, 5 B) 2, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 3

31. Eylər-Venn diaqramını tamamlayan bəndi müəyyən edin.

- Ekvator xətti üzərində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı minimum olur.
- Avrasiya materikində Günəş zenitdə olur.
- Cənubi Amerika materikində günəş zenitdə olur.
- Ankara şəhərində günorta vaxtı Günəş üfüqün cənub tərəfində görünür.
- Bəzi məntəqələrdə qış fəslə müşahidə edilir.
- Cənub yarımkürəsində udulan radiasiyanın kəmiyyəti azalır.

- A) 1, 2, 6 B) 1, 4, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

32. Subtropik iqlim qurşağında hakim olan hava kütlələri:
 A) mülayim və subekvatorial
 B) arktik və ekvatorial
 C) tropik və mülayim
 D) tropik və subarktik
 E) ekvatorial və tropik

33. Passat küləklərinin cədvəldə göstərilən küləklərlə oxşarlığını müəyyən edin.

I Qərb	II Qütb	III Musson
a. Tropik yüksək təzyiq sahəsindən hərəkət edir.	a. Şimal yarımkürəsinin şimal-şərqdən əsir.	a. Avraziya və Şimali Amerika materikində əsir.
b. Şimal yarımkürəsində sağa, cənub yarımkürəsində sola meyil edir.	b. Əsdiyi ərazilərdə dörd fəsil aydın müşahidə edilmir.	b. Yay aylarında dəniz üzərində daha çox rütubət daşıyır.
c. Yalnız iki okeanda əsir.	c. Okean cərəyanlarının yaranmasına səbəb olur.	c. İlboyu eyni istiqamətdə əsir.

- A) I-a, b, c; II-b, c; III-b, c
 B) I-a, b; II-a, b, c; III-a, b
 C) I-a, c; II-a, c; III-a, c
 D) I-b, c; II-a, b, c; III-b, c
 E) I-a, b; II-b, c; III-a, c

34. Uyğunluğu müəyyən edin.
 (bütün doğru fikirləri seçin)

İqtisadi rayon	Xüsusiyyətləri
I – Gəncə-Daşkəsən	a. Yarımsəhra quru çöl, mülayim-isti, soyuq və dağ-tundra iqlim tiplərinə ras gəlir. b. Əqiq, gips və kükürd kolçedanı faydalı qazıntı ehtiyatlarına malikdir. c. Ərazisindən Kür, Qanx və Qabırçı çayları axır.
II – Şəki-Zaqatala	a. Beş iqtisadi rayonla və iki xarici ölkə ilə həmsərhəddir. b. Yarımsəhra quru çöl iqlim tipinə rast gəlinir. c. Məlkəməud dağı yerləşir.
III – Lənkəran-Astara	a. İki tektonik zonada yerləşir. b. Ərdəbil şəhəri ilə müqayisədə Təbriz şəhərinə daha yaxındır. c. Ölkəmizdə günəş şüalarının ən böyük bucaq altında düşdüyü məntəqə yerləşir.

- A) I-b, c; II-a, b; III-b, c
 B) I-a, b; II-b, c; III-a, b, c
 C) I-a, b, c; II-c; III-a, c
 D) I-a, c; II-a, c; III-a, c
 E) I-a, b; II-c; II-a, b, c

35. Uyğunluğu müəyyən edin.
 (Bütün doğru cavabları seçin)

Dənizlər	Xüsusiyyətləri
I – Qara	a. Boğaz vasitəsilə əlaqəsi olan qonşu dənizlərə görə sahəsi daha böyükdür. b. Həm şimal tərəfində, həm də cənub tərəfində cavan dağlar mövcuddur.
II – Baltik	a. Şimal dənizi ilə həm kanal, həm də boğaz vasitəsilə əlaqəsi mövcuddur. b. Coğrafi mövqeyinə görə daxili dəniz olduğu üçün suvarmada istifadə edilir.
III – Ueddell	a. Amundsen dənizi ilə həmsərhəddir. b. Səthində albedo yüksəkdir.

- A) I-a, b; II-a, b; III-a, b
 B) I-b; II-a, b; III-a
 C) I-a, b; II-a; III-b
 D) I-a, b; II-b; III-b
 E) I-b; II-a; III-a, b

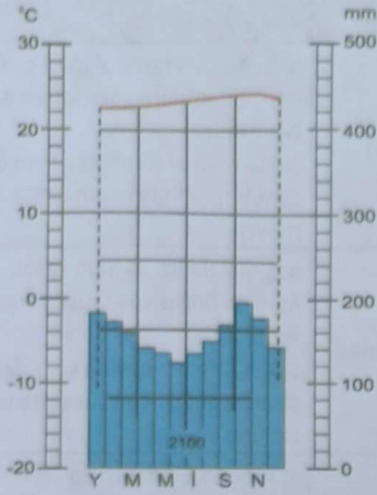
36. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- ABŞ-də subtropik iqlim qurşağının yayıldığı ərazilərdə səhralara rast gəlinir.
 - Çayları iki okean hövzəsinə aid olan Perunun sahillərini bir okean yuyur.
 - Kür çayının hər iki sahilində yerləşən bütün inzibati rayonlar okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 - Avropanın bütün ölkələrində friksion işsizlik mövcuddur.
 - Albaniya və İrlandiya Şengen zonasına daxildir.
 - Yer kürəsinə bir ildə düşən atmosfer çöküntülərinin miqdarı ilə buxarlanan suyun miqdarı arasında kəskin fərq mövcuddur.
- A) 1, 3, 4
 B) 1, 2, 4
 C) 2, 4, 6
 D) 1, 3, 5
 E) 2, 5, 6

37. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I Böyük Qafqaz dağları
 II Kiçik Qafqaz dağları
 a. Nialdağ silsiləsi yerləşir.
 b. Dəmir filizi yataqları mövcuddur.
 c. Xocaşen silsiləsi yerləşir.
 d. Tufandağ zirvəsi yerləşir.
 e. Çayların bir qismi Araz hövzəsinə aiddir.
- A) I-a, b; II-d, c, e
 B) I-b, d; II-c, e
 C) I-a, d; II-b, e
 D) I-a, d; II-b, c, e
 E) II-c, d; II-a, b

38. İqlim diaqramının hansı şəhərə aid olduğunu müəyyən edin.

- A) Madrid B) Tokio C) Qahirə
D) Sinqapur E) Nyu Dehli

39. Volqa çayının xəritədə göstərilən çaylarla oxşarlığını müəyyən edin.

1	2	3
a. Mənsəbi eyni ölkədə yerləşir.	a. Mənsəb formaları eynidir.	a. Mənsəb formaları eynidir.
b. Düşmə kəmiyyəti 500 metrdən çoxdur.	b. Axın istiqamətləri eynidir.	b. Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
c. İlin soyuq dövründə eroziya bazisinin olduğu dənizin bütün hissələri donur.	c. Mənbəyi mülayim iqlim qurşağında yerləşir.	c. Qədim platforma ərazisindən axır.

- A) I-b; II-c; III-a,c
B) I-a,b; II-c; III-a
C) I-a; II-c; III-a,c
D) I-a; II-a,c; III-b
E) I-c; II-b,c; III-a

40. Cədvələ əsasən uyğunsuzluğu müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
I Ölkəmizdə həm düzənlik həm də dağlıq ərazilərdə enliyarpaqlı meşələrə rast gəlinir.	IV Qrand-Kuli SES Kolorado çayı üzərində yerləşir.
II Pakistan və İranın yalnız su sərhədləri mövcuddur.	V Torpaq, dəmir və mis tükənib bərpa olunmayan ehtiyatlara aiddir.
III Eldar şamı, qarmaqvarı şam, qarçöhrə və ardıc kimi iynəyarpaqlı ağaclar yalnız mülayim isti iqlim tipinin yayıldığı ərazilərdə bitir.	VI Xammalı ardıcıl olaraq tam emal edən, bir-birinə xidmət edən və ya tullantıları emal edən müəssisələr kombinat adlanır.

- A) II, III, VI B) I, III, V C) II, IV, VI
D) III, V E) I, V, VI

SINQAQ 29

1. Hansı inzibati rayonda yarımsəhra və quru çöl, mülayim isti, soyuq və dağ tundra iqlim tiplərinə rast gəlmək olar?

A) Cəlilabad B) Kəlbəcər C) Ordubad
D) Şəki E) Zaqatala

2. Cədvələ əsasən **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

1	Günəş şüalarının günorta vaxtı maksimum və minimum düşmə bucaqları arasında ən az fərqin olduğu coğrafi enlikdə yalnız bir iqlim qurşağına rast gəlinir.	doğru
2	Mesopotamiya ovalığında buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı fərq La-Plata ovalığından daha böyükdür.	yanlış
3	Cənubi Amerika materikin ucqar şimal nöqtəsi Avrasiya materikin ucqar cənub nöqtəsindən daha cənubdadır.	yanlış
4	Yansız və Xuanxe çayları Şərqi Çin dənizinə tökülür.	yanlış
5	Asiya qitəsində həm sönmüş həm də fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	doğru
6	Kalimantan adası yalnız iki ölkənin ərazisi hesab edilir.	yanlış

A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5

3. Verilmiş fikirlərə əsasən A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

- Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
- Yarımadada yerləşir, lakin dünya okeanına çıxışı yoxdur.
- Qara dənizə çıxışı olan ölkə ilə həmsərhəddir.

1	Litosfer tavalarının konvergent sərhəddə yerləşir.	yanlış
2	Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulmur.	doğru
3	Şaquli cisimlərin kölgəsi sifra bərabər olmur.	yanlış
4	Əhalinin təbii artımının I tipi səciyyəvidir.	doğru
5	23 iyun tarixindən başlayaraq gündüzlər qısalmağa başlayır.	yanlış
6	Sahəsi Belarusun sahəsindən daha kiçikdir.	doğru

A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5 E) 2, 5, 6

4. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Taymır gölü federativ ölkə ərazisində yerləşir və bu gölün yerləşdiyi yarımadada gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.
2. Lobnor axarsız göl hesab edilir və yerləşdiyi ölkədə Günəş zenitdə olmur.
3. İssık-Kul gölü dağlıq ərazidə yerləşir və Amudərya çayının mənbəyidir.
4. Ölü dəniz (göl) iki ölkə sərhədində yerləşir və dünyada ən dərin göldür.
5. Aral gölü iki ölkə ərazisində yerləşir və yerləşdiyi ölkələrdən yalnız birində qara və şabalıdı torpaqlar geniş yayılmışdır.
6. Xubsuql gölü mülayim iqlim qurşağında yerləşir və yerləşdiyi ölkənin çox hissəsini dağlar və plato tutur.

A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 5, 6

5. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

I Nil çayı	II Yansız çayı
a. Mənsəbinin yerləşdiyi dəniz üç qitənin sahillərini yuyur.	a. Yalnız bir ölkə ərazisindən axır.
b. Ölkəmizdən cənub-şərqdə yerləşir	b. Yerləşdiyi qitənin ən uzun çayıdır.
c. Savanna, seyrək meşələr, səhra və çöl təbii zonasından axır.	c. Sarı dənizə tökülür.
d. Səviyyəsi tənzimlənib.	d. Aşağı axarı subtropik iqlim qurşağında yerləşir.

A) I-a, d; II-a, b, c B) I-a, b, d; II-b, c, d;
C) I-b, c; II-b, d D) I-a, d; II-a, b, d
E) I-c, d; II-a, d

6. Cədvələ əsasən, uyğun sıraları müəyyən edin.

İEO	İEOÖ
1. Cənubi Amerika materikində bu qrupa aid ölkə mövcud deyil.	4. Afrikanın bütün ölkələri bu qrupa aiddir.
2. Avropa qitəsində yerləşən bütün ölkələr bu qrupa aiddir.	5. Əksəriyyəti demoqrafik keçidin II və III mərhələsindədir.
3. Əksəriyyəti subtropik və mülayim iqlim qurşaqlarında yerləşir.	6. BRİKS (BRICS) təşkilatının üzvü olan ölkələrin heç biri bu qrupa daxil deyil.

A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 3, 5

7. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

I Argentina Respublikası	II Qazaxıstan Respublikası
a. Federativ inzibati ərazi quruluşuna malikdir.	a. Həmsərhəd olduğu ölkələrdən üçünün Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
b. Peru və Boliviya ilə həmsərhəddir.	b. Ərazisində Balxaş və Zaysan gölləri yerləşir.
c. Taxıl əkinləri üçün əlverişli təbii şəraitə malikdir.	c. Ərazisindən axan bəzi çaylar Şimal Buzlu okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
d. Ərazisində ildə bir dəfə günəşin zenitdə olduğu paralel mövcuddur.	d. Yalnız iki türk dövləti ilə həmsərhəddir.

- A) I-c, d; II-a, b, e
C) I-a, c, d; II-a, b, c
E) I-c, d, b; II-a, b, d
- B) I-a, b, c, d; II-a, b, c, d
D) I-a, b, d; II-a, b, c

8. Cədvələ əsasən doğru sıraları müəyyən edin. ("+" aiddir, "-" aid deyil)

No	Xüsusiyyətlər	Qafqaz	Pamir	Skandinaviya
1	Qırıxıq dağdır	+	+	-
2	Bir neçə ölkə ərazisində yerləşir.	+	+	-
3	Ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.	-	+	+
4	Meşə landşaftı qurşaq təşkil edir.	+	+	-
5	Qərb küləklərinin təsirinə məruz qalır.	+	+	+
6	Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinmir.	+	-	+

- A) 2, 3, 5
D) 2, 4, 6
- B) 2, 3, 6
E) 1, 3, 5
- C) 1, 4, 5

9. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

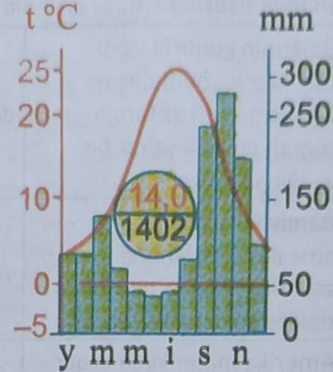
- Lena çayının mənsəb forması deltadır.
- Sarı, Qara, Qırmızı və Oxot daxili dəniz hesab edilir.
- Assal gölü Cənub yarımkürəsində yerləşir.
- Urmiya gölü axarsızdır.
- Saqızağacı və azat ağacı relikt bitki hesab edilir.
- Həkəri çayının mənbəyi Qarabağ sisiləsinin şərqi yamacındadır.

- A) 2, 4, 6
D) 1, 5, 6
- B) 1, 3, 5
E) 2, 3, 4
- C) 2, 3, 6

10. Faydalı qazıntıları çıxararkən lazımsız süxur qalıqlarının təpələr şəklində qalaqlanaraq yığılması adlanır:

- A) biosenoz
D) nekton
- B) terrikon
E) bentos
- C) plankton

11. İqlim diaqramının aid olduğu inzibati rayon üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

- Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 - Xəzər dənizinə çıxışı mövcuddur.
 - Ölkəmizin ən cənub ucqar nöqtəsi yerləşir.
 - 22 dekabr tarixində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı 26,5°-dir.
 - Əkinçilik suvarma şəraitində inkişaf etmişdir.
 - İlin soyuq dövründə səpələnən radiasiyanın kəmiyyəti daha böyükdür.
- A) 2, 3, 6
D) 1, 4, 5
- B) 1, 3, 4
E) 2, 5, 6
- C) 2, 4, 6

12. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Avstraliya materikində dəyişkən rütubətli (o cümlədən musson) meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
- Yalnız kənar dənizlərdə qabarma və çəkilmə baş verir.
- Kolumbiya Respublikası ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.
- Materiklərin qərb sahillərində yalnız soyuq okean cərəyanları hərəkət edir.
- İsti okean cərəyanlarının təsiri ilə Şimal Buzlu okeanının Çukot və Bərens dənizləri donmur.
- Şimal yarımkürəsində quru səthinin sahəsi su səthinin sahəsindən daha azdır.

- A) 1, 4, 6
D) 1, 3, 6
- B) 2, 4, 6
E) 2, 3, 5
- C) 1, 3, 5

13. Hansı faydalı qazıntının satışı nəticəsində digər sahələrin tənəzzülə uğraması "Holland sindromu" adını almışdır?

- A) Torf
D) Təbii qaz
- B) Dəmir filizi
E) Alüminium
- C) Mis

14. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

No	Dənizlər	Xüsusiyyətlər
1	Karib	Mərcan mənşəli adalara rast gəlinir.
2	Oxot	Sahillərində yerləşən ərazilərdə həm orta, həm də yeni qırıqlıq zonası mövcuddur.
3	Arafur	Mərcan dənizi ilə fərqli okean hövzəsində yerləşir.
4	Aralıq	Avropa qitəsinin ən uzun çayının mənsəbi yerləşir.
5	Baltik	Bir hissəsində gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur.
6	Qara	Qafqaz, Alp və Tavr (Toros) dağlarından başlayan çayların mənsəbidir.

- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 5 E) 3, 5, 6

15. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

No	Dil ailələri	Xüsusiyyətlər
1	Hind-Avropa	Kuba, Yeni Zelandiya və Finlandiyada əhalinin böyük əksəriyyəti aiddir.
2	Çin-Tibet	Yalnız Çin və onun muxtar ərazisi olan Tibet əhalisi aiddir.
3	Qafqaz	Böyük Qafqaz dağlarında yaşayan bütün xalqlar aid deyil.
4	Ural	Macarlar bu dil ailəsinə aiddir.
5	Niger-Kordofon	Konqo çayı hövzəsində yerləşən ölkələrdə yaşayan xalqların böyük əksəriyyəti bu dil ailəsinə aiddir.
6	Altay	Mərkəzi Asiyanın bütün ölkələri bu dil ailəsinə aiddir.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 3, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

16. And dağlarını Qafqaz dağlarından **fərqləndirir**:

- Okean və materik tipli litosfer tavalarının toqquşma zonasında yaranması
 - Qar xəttinin mövcudluğu
 - Ərazisindən axan çayların iki okean hövzəsinə aid olması
 - Kanyonvarı dərələrin yaranması üçün təbii şəraitin mövcud olması
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) yalnız 1
D) yalnız 3 E) 2, 3

17. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

No	Çaylar	Xüsusiyyətlər
I	Kür	Ağstafa, Qazax və Ucar inzibati rayonları ərazisindən keçir.
II	Araz	Həm mənbəyi, həm də mənsəbi geosinklinalda yerləşir.
III	Samur	Bakı şəhərinin su ilə təmin edilməsində əsas mənbələrdən hesab edilir.
IV	Tərtər	Mənbəyi Kəlbəcərdə mənsəbi isə Bərdədə yerləşir.

- A) Yalnız IV B) I, II, III C) Yalnız I
D) III və IV E) I və III

18. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Yer kürəsində yeddi istilik, beş işıqlanma qurşağı mövcuddur.
 - Yer kürəsində on üç iqlim və yeddi daimi təzyiq qurşağı var.
 - Atakama səhrasının yaranmasına Folklend cərəyanının təsiri böyükdür.
 - Böyük Qafqaz dağlarında yalnız qeyri-filiz faydalı qazıntılara rast gəlinir.
 - Ölkəmizdə 15 iqtisadi rayon mövcuddur.
 - Ölkəmizdə Qafqaz, Hind-Avropa və Altay dil ailəsinə aid xalqlar yaşayır.
- A) 2, 4, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 6 E) 1, 3, 5

19. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
I Ölkəmizin ərazisinin 55%-dən çox hissəsini ovalıqlar təşkil edir.	IV Vulkanik dağlar qırıq, qırıq-faylı və faylı qruplara bölünür.
II Qarabağ silsiləsinin mütləq hündürlüyü Talış silsiləsindən daha çoxdur.	V Şəki inzibati rayonunda yarımsəhra və quru çöl, mülayim-isti, soyuq və dağ-tundra iqlim tiplərinə rast gəlinir.
III Gümüşlü filiz, Parağaçay isə qeyri filiz faydalı qazıntı yatağıdır.	VI 30° şimal və cənub enliklərində havanın yalnız qalxan hərəkəti müşahidə edilir.

- A) I, III, V B) II, IV, VI C) III, IV, V
D) I, II, VI E) II, III, V

20. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Ağsu inzibati rayonu ilə həmsərhəd olan heç bir inzibati rayon xarici ölkə ilə həmsərhəd deyil.
2. Filiz faydalı qazıntı ehtiyatlarına yalnız dağlıq ərazilərdə rast gəlinir.
3. İl ərzində fəal orta sutkalıq temperaturlar cəmi 2000°C -dən aşağı olarsa əkinçiliyin inkişafı demək olar ki, mümkün deyil.
4. Bütün materiklər mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
5. Zəngəzur milli parkı Ordubad, Şahbuz və Babək inzibati rayonları ərazisində yerləşir.
6. 2025-ci ildə COP30 tədbirləri Braziliyada keçiriləcək.

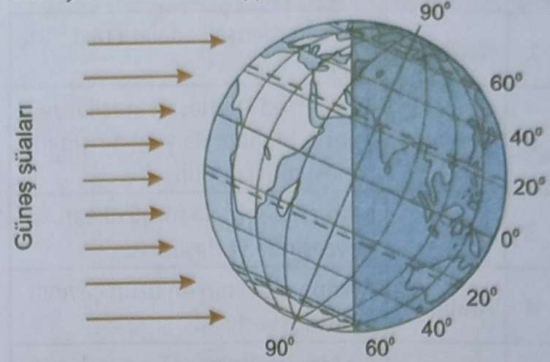
- A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

21. Cədvəl əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Ölkə	Doğru fikir	Yanlış fikir
1	Misir	Respublika idarəetmə formasına malikdir.	Həm İEO, həm də İEOÖ ilə həmsərhəddir.
2	Venesuela	Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.	Sahillərini iki okeanın suları yuyur.
3	Tailand	Sahillərini iki okeanın suları yuyur.	Həm günəşin zenitdə olduğu, həm də olmadığı ərazilər mövcuddur.
4	Danimarka	Yerləşdiyi materikdə yalnız bir ölkə ilə quru sərhədinə malikdir.	Mülayim-kontinental iqlim vilayətində yerləşir.
5	Argentina	Parana çayı üzərində Braziliya ilə sərhəddə müştərək İtaypu SES-i mövcuddur.	Latın Amerikasının G-20-yə üzv olan üç ölkəsindən biridir.
6	Əfqanıstan	Qoşulmama hərəkətinə üzv ölkədir.	Materikdaxili mövqeyə malikdir.

- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 6

22. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinə əsasən doğru olmayan fikirləri müəyyən edin.

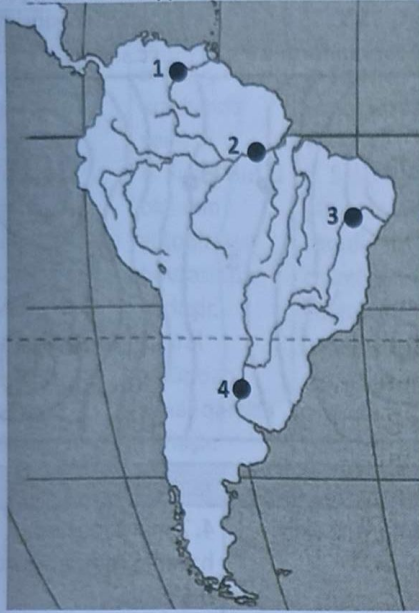
1. Günorta vaxtı $68,5^{\circ}$ şimal, $21,5^{\circ}$ cənub enliklərində şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları bərabərdir.
 2. Günorta vaxtı 6° şimal enliyində günəş şüalarının düşmə bucağı Bakı şəhərində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağından daha böyükdür.
 3. Qusar şəhərində gündüzün uzunluğu Saatlı şəhərindəkindən daha çoxdur.
 4. Sxemdəki vəziyyətin baş verdiyi tarixdən etibarən Folklend adalarında gündüzün uzunluğu azalmağa başlayır.
 5. Ekvator üzərində günorta vaxtı günəş şüalarının minimum düşmə bucağı müşahidə edilir.
 6. 66° cənub enliyində qütb gündüzləri müşahidə edilir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 6

23. Cədvəl əsasən uyğunsuzluğu müəyyən edin. ("+" aiddir, "-" aid deyil)

No	Küləklərə aid olan xüsusiyyətlər	Passat	Qərb	Qütb
1	Dinamik yüksək təzyiqdən alçaq təzyiqə doğru hərəkət edir.	+	+	-
2	Şimal yarımkürəsində sağa, cənubda isə sola meyil edir.	+	-	+
3	Avrasiya materikinə təsir edir.	+	+	-
4	Okean cərəyanlarının yaranmasına səbəb olur.	+	+	+
5	Afrika və Cənubi Amerika materiklərində həm Şimal, həm də Cənub yarımkürəsində müşahidə edilir.	+	-	-
6	İlboyu yalnız donmuş səth üzərində formalaşır.	-	-	+

- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 4, 5

24. Xəritə-sxemədə rəqəmlərlə göstərilən çaylarla bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

- 4 rəqəmi ilə göstərilən çay musson rejimlidir.
- 1 rəqəmi ilə göstərilən çay Mekonq çayı ilə eyni dövrdə bolsulu olur.
- 2 rəqəmi ilə göstərilən çayın qida rejimində qar suları üstünlük təşkil edir.
- 3 rəqəmi ilə göstərilən çay ekvatorial iqlim qurşağında yerləşir.
- 4 rəqəmi ilə göstərilən çayın sutoplayıcı hövzəsində İtaypu SES-i yerləşir.
- 1 rəqəmi ilə göstərilən çayın məsəb forması estuaridir.

- A) a, d, c B) a, b, f C) b, d, f
D) b, d, e E) a, e, f

25. Təbii zonalar haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.

- Cənub yarımkürəsində yerləşən bütün materiklərin cənub-qərb hissəsində codyarpaqlı meşə və kolluqlar təbii zonasına rast gəlinir.
- Avstraliya materikin şərqiində dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonasına rast gəlinir.
- Şimali Amerika materikində dəyişkən rütubətli meşələr və çöl təbii zonaları həmsərhəddir.
- Savanna və seyrək meşələr təbii zonasında rütubətlənmə əmsalı vahiddən kiçikdir.
- Hudzon körfəzinin sahillərində enliyarpaq və qarışıq meşələr təbii zonası üstünlük təşkil edir.
- Şimal yarımkürəsində səhralara yalnız tropik və subtropik iqlim qurşaqlarında rast gəlinir.

- A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 4

26. Cədvəl əsasən doğru sıraları müəyyən edin.

No	Şərti işarə	Faydalı qazıntının adı	Yatağın adı	Yerləşdiyi inzibati rayon
1	☒	Xromit	Göydərə	Goranboy
2	☾	Qızıl	Vejnəli	Qubadlı
3	■	Mis	Qaradağ	Gədəbəy
4	▲	Dəmir	Hamançay	Daşkəsən
5	●	Alunit	Zəylik	Daşkəsən
6	☢	Molibden	Diəxçay	Ordubad

- A) 3, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 5, 6

27. Şimal və Qərb yarımkürələrində yerləşən müvafiq dəniz, körfəz və boğazı müəyyən edin.

- İrlandiya, Biskay, Cəbəlüttariq
 - Labrador, Kaliforniya, Hudzon
 - Barens, Müqəddəs Lavrenti, Devis
 - Baffin, Alyaska, Tatar
 - Sarqas, Riqa, Qrenlandiya
 - Bofort, Meksika, Berinq
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 5 E) 4, 5, 6

28. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Rusiyanın Dağıstan Respublikasında türkdilli xalqlar yaşayır.
 - Mərakeş həm Şərq, həm də Qərb yarımkürələrində yerləşir.
 - Etanol, biodizel və qranul bioyanacağın maye növünə daxildir.
 - Bütün "köçürmə kapitalizm" ölkələri Böyük Britaniyanın müstəmləkəsi olmuşdur.
 - Albaniya, Yunanıstan və Serbiya BSEC təşkilatına üzv ölkələrdir.
 - Burkina-Faso və Surinam İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına (İƏT) üzv ölkələrdir.
- A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 5 E) 2, 3, 4

29. İki müşahidəçidən birincisi digərinə zəng edərək qeyd etdi ki, onun olduğu coğrafi uzunluqda Günəş saati (meridian üzərindəki yerli vaxt) 04:20-dir. Həmin anda 22,5° q.u.-dakı digər müşahidəçinin Günəş saati 22:40 olarsa, birinci müşahidəçinin dayandığı coğrafi uzunluğu müəyyən edin.

- A) 62,5° ş.u. B) 27,5° ş.u. C) 107,5° ş.u.
D) 135,5° q.u. E) 37,5° q.u.

30. — Litosfer tavalalarının sərhədində yerləşir.
— Yalnız İEO-in ərazisindədir.
— Çayları üç okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.
— Kolorado çayının mənbəyi yerləşir.
Yuxarıdakı fikirlərin aid olduğu dağlarla bağlı cədvəldəki uyğunluğu müəyyən edin.

1	Mezozoy yaşlıdır.	doğru
2	İki ölkənin ərazisidir.	yanlış
3	Həm buluddan, həm də havadan çökən yağıntı növlərinə rast gəlinir.	yanlış
4	Yalnız mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.	doğru
5	Günəş zenitdə olmur.	doğru
6	Yerləşdiyi ölkələrdə əhalinin 70% dən çoxu iqtisadiyyatın IV sektorunda çalışır.	doğru

- A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

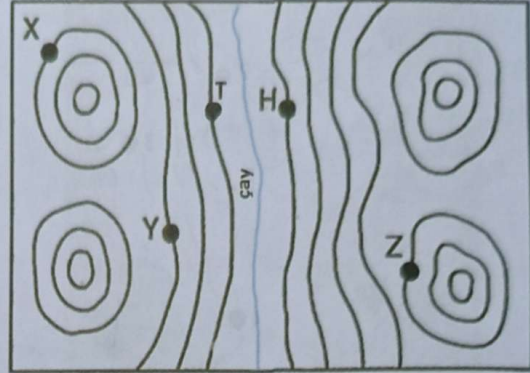
31. B.P.Alisovun iqlim təsnifatlandırmasına əsasən mülayim iqlim qurşağına aid doğru fikirləri müəyyən edin.
- Cənub yarımkürəsində tam zolaq əmələ gətirmir.
 - Şimal yarımkürəsində bütün vilayətlərində (tip) yanvar ayının orta temperaturu 0°C-dən aşağı olur.
 - Dəniz vilayətinə (tip) Avrasiya materikinə həm şərqində, həm də qərbində rast gəlinir.
 - Cənubi Amerika materikində həm dəniz, həm də mülayim-kontinental vilayətinə (tip) rast gəlinir.
 - Bütün vilayətlərində ilboyu yalnız alçaq təzyiq hakim olmur.
 - Mülayim, soyuq və daimi şaxta istilik qurşaqlarının mövcud olduğu ərazilərdə yayılıb.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 6 E) 3, 4, 5

32. Cədvəl əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

Hindistan	Pakistan
1. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.	4. Ərazisində səhra və yarımsəhralara rast gəlinir.
2. Daimi qar və buzlaqlara malikdir.	5. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.
3. Ərazisi yalnız platformada yerləşir.	6. Hind çayının mənbəyi yerləşir.

- A) 1, 4, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 4
D) 2, 5, 6 E) 3, 5, 6

33. Sxema əsasən cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin (Nəzərə alın ki, H məntəqəsində havanın temperaturu 15°C, Y və H məntəqələri arasındakı atmosfer təzyiqi fərqi isə 120 mm c.s.-dur).

Doğru	Yanlış
1. Kəsmə yüksəkliyi 600 m-dir.	4. Z məntəqəsində havanın temperaturu 0,6°C-dir.
2. X və Z məntəqələrinin mütləq hündürlükləri bərabərdir.	5. H və X məntəqələri arasında 2400 metr hündürlük fərqi var.
3. Verilmiş bütün məntəqələrdə temperatur 0°C-dən yüksəkdir.	6. T və H məntəqələri arasında keçidi təmin etmək üçün körpü tikmək məqsədəuyğundur.

- A) 3, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 6

34. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

No	Şəhərlər	Xüsusiyyətlər
1	Ər-Riyad	Aid olduğu ölkənin sahillərini Qırmızı dənizin suları yuyur.
2	Daşkənd	Yerli vaxtı Bakının yerli vaxtından irəlidir.
3	Madrid	Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.
4	Ankara	Aid olduğu ölkədə ÜDM-un həcmi İspaniyanın ÜDM-nun həcmindən daha azdır.
5	Pekin	Hind çayının mənsəbi yerləşir.
6	Cakarta	Sumatra adasında yerləşir.

- A) 4, 5, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6

35. Baykal gölünün sxemdə göstərilən göllərlə **fərqli** xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

I Yuxarı	II Ladoqa	III Titikaka
a. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.	a. Rusiya ərazisində yerləşir.	a. Şimal yarımkürəsində yerləşir.
b. Böyük yeddi illik ölkələri qrupuna daxil olan ölkə ərazisində yerləşir.	b. Şimal Buzlu okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.	b. Sahillərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgəsi sıfıra bərabər olmur.
c. Həm çay mənbəyi, həm də mənsəbidir.	c. Aral gölündən şimal-qərbdə yerləşir.	c. Dağlıq ərazidə yerləşir.

- A) I-a,c; II-b,c; III-a,b
B) I-c; II-a,c; III-b
C) I-a,b; II-b,c; III-b,c
D) I-a,b,c; II-b; III-c
E) I-b; II-b,c; III-a,b

36. Səbəb-nəticə əlaqələrinin düzgün verildiyi bəndi müəyyən edin.

No	Səbəb	Nəticə
1	Yer səthində su sahəsinin artması	Orta illik temperaturun artması
2	Litosfer tavalının aralanması	Vulkanik adaların yaranması
3	Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının artması	Tropik və qütb işıqlanma qurşaqlarının sahələrinin artması
4	Sutkalıq temperatur amplitudunun azalması	Fiziki aşınma prosesinin intensivləşməsi
5	Xəritənin miqyasının böyüməsi	Təhrifin azalması
6	Yağıntılarda illik miqdarının azalması	Sürüşmələrin intensivləşməsi

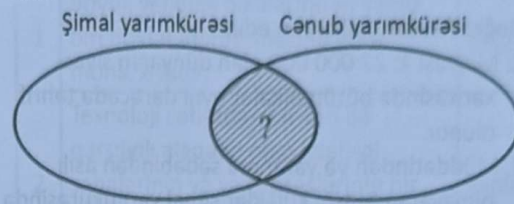
- A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 5
C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6
E) 4, 5, 6

37. Cədvələ əsasən, uyğun sıraları müəyyən edin.

Atlantik okean	Sakit okean
1. Donan dənizləri mövcuddur.	4. Həm İEO, həm də İEOO-in sahillərini yuyur
2. Orta duzluluğuna görə ən duzlu okean hesab edilir.	5. Sahilini yuduğu iki materikin ən uzun çayının mənsəbi yerləşir.
3. IV saat qurşağı yerləşir.	6. Sahəsi fasiləsiz olaraq böyüyür.

- A) 1, 2, 4
B) 1, 3, 5
C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 3
E) 3, 5, 6

38. Eyler-Venn diaqramını tamamlayan bəndi müəyyən edin.

- Okeanların sahəsi qurunun sahəsindən daha böyükdür.
- Amazon, Konqo və Şari çayları yerləşir.
- Həm konvergent, həm də divergent sərhəddə yerləşən adalar mövcuddur.
- Okean cərəyanları sağa meyil edir.
- Qırmızı-qonur torpaqlara rast gəlinir.
- Soyuq okean cərəyanları yalnız meridian istiqamətində hərəkət edir.

- A) 3, 4, 6
B) 1, 2, 5
C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6
E) 4, 5, 6

39. Doğru fikirləri müəyyən edin.

- Naska və Cənubi Amerika litosfer tavalının sərhədində Qalapaqos adaları yerləşir.
- Paleozoy erasında Tetis okeanı Xəzər (göl), Aral (göl), Qara və Aralıq dənizlərinə parçalanıb.
- Xəyali oxu ətrafında ən sürətli fırlanan planet Yupiterdir.
- İstənilən kartoqrafik proyeksiya ilə tərtib edilmiş xəritədə təhrif mövcuddur.
- Şelf düzənliklərində qranit qatı mövcud deyil.
- Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinməyən yeganə materik Avstraliyadır.

- A) 1, 2, 3
B) 1, 3, 4
C) 4, 5, 6
D) 3, 4, 6
E) 2, 5, 6

40. 22 dekabr tarixində günorta vaxtı kölgənin uzunluğunun minimum olduğu yarımkürədə yerləşən A ölkəsi iki böyük adadan ibarətdir və bu adaları Kuk boğazı ayırır. Bu ölkə həm mülayim, həm də subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.

Mətnə verilmiş A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğun-suzluğu** müəyyən edin.

1	Fəaliyyətdə olan vulkan mövcuddur.	doğru
2	Yayda tropik, qışda mülayim hava kütlələri hakim olur.	yanlış
3	İEO-lər qrupuna daxildir.	doğru
4	Çayları iki okeanın sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.	yanlış
5	Ərazisinin 90%-i ovalıqlardan ibarətdir.	doğru
6	İki yarımkürədə yerləşir.	yanlış

- A) 1, 4, 5
B) 1, 3, 6
C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6
E) 2, 5, 6

SINAQ 30

- Doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Miqyası 1: 22 000 000 olan dünyanın siyasi xəritəsində bütün ölkələr eyni dərəcədə təhrif olunur.
 - Müddətindən və yaranma səbəbindən asılı olmayaraq bütün küləklər şimal yarımkürəsində sağa, cənub yarımkürəsində sola meyil edir.
 - Cənub yarımkürəsində mülayim iqlim qurşağının üç tipinə rast gəlinir.
 - Atmosfer təbəqəsinin bütün qatlarında aerotermik pillə eynidir.
 - Biogenə qədərki mərhələ coğrafi təbəqənin ən uzun zaman davam edən mərhələsidir.
 - NAFTA təşkilatına üzv olan bütün ölkələr federativ inzibati ərazi quruluşuna malikdir.

A) 2, 5, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 5, 6

- Tədqiqatçı Qütb ulduzunun (Polaris) 25° bucaq altında görüldüyü məntəqə ilə 70° şərq uzunluğunun kəsişməsindən əvvəlcə 0°-lik azimutla 7215 km, sonra isə əks meridianla 180°-lik azimutla 4995 km gedərək çatdığı məntəqə haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Yerləşdiyi materikin sahillərini üç okean yuyur.
 - Yerləşdiyi ölkədə əhalinin təbii artımının II tipi səciyyəvidir.
 - Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağı 21,5°-dir.
 - XIV saat qurşağının orta meridianı yerləşir.
 - Subarktik iqlim qurşağında yerləşir.
 - 180°-lik meridianla olan ən qısa məsafəsi 0°-lik meridianla olan ən qısa məsafəsindən daha daha azdır.

A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 6

- Doğru fikirləri müəyyən edin.

No	Ölkələr	Xüsusiyyətlər
1	Fransa	Adriatik dənizin sahillərində yerləşir.
2	İtaliya	Fəaliyyətdə olan vulkanlar mövcuddur.
3	Meksika	Günəş ilboyu zenitdə olur.
4	CAR	Faylı dağlara rast gəlinir.
5	Pakistan	Hind çayının mənsəbi yerləşir.
6	Yeni Zelandiya	İEOÖ-lər qrupuna daxildir.

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 2, 3, 5

- Verilmiş fikirlərə əsasən A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.
 - G-20 ölkələr qrupuna daxildir.
 - Həm mülayim, həm də tropik iqlim qurşağında yerləşir.
 - 22 dekabr tarixindən 22 iyun tarixinə qədər şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları artır.
 - G-20 ölkəsi ilə quru sərhədi mövcuddur.

1	Çöl təbii zonaları geniş sahə tutur.	doğru
2	Günəşin ildə bir dəfə zenitdə olduğu ərazisi mövcuddur.	yanlış
3	Taxıl ixracatçısıdır.	doğru
4	Əhalinin əksəriyyəti Roman dil qrupuna aiddir.	yanlış
5	Ərazisindən axan ən uzun çay transsərhəd çaydır.	yanlış
6	Şərqi ilə müqayisədə qərbində geotermik pillə kiçikdir.	doğru

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 6

- Doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Diametri Yer kürəsinin diametrinə ən yaxın olan planet Veneradır.
 - Şimali Amerika materikindəki Böyük göllər kompleksi platformada yerləşir.
 - ABŞ-da əhalinin əksər hissəsi ölkənin şərqində, Rusiyada isə qərbində yaşayır.
 - Viktoriya gölü üç yarımkürədə və iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
 - Həm Qarabağ vulkan yaylasında, həm də Qarabağ silsiləsində IV dövrün vulkanik süxurları üstünlük təşkil edir.
 - Xəzər dənizindən cənubda qalan ətraf ərazilərdə sıfır metrden aşağı olan ərazilərin sahəsi şimal tərəfindəki sıfır metrden aşağı olan ərazilərin sahəsindən daha çoxdur.

A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

- Pekin, Ankara, Madrid və Bakı şəhərləri üçün doğru fikirləri müəyyən edin.
 - Şərq yarımkürəsində yerləşirlər.
 - Günəş ən tez Madrid şəhərində batır.
 - 22 iyun tarixində Günəş şimal-şərq istiqamətindən çıxır.
 - Günorta vaxtı Günəş eyni anda zenitdə olur.
 - 21 mart tarixində Günəş səhər tezdən şərqdə çıxır, qərbdə batır.
 - Eyni işıqlanma qurşağında yerləşirlər.

A) 3, 5, 6 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 6

7. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Aqroiqlim ehtiyatlarının əsas göstəricisi orta sutkalıq temperaturun $+10^{\circ}\text{C}$ -dən yuxarı olmasıdır.
2. Çəltiyin becərilməsi üçün il ərzində $1900-3300^{\circ}\text{C}$ aktiv temperaturlar cəmi tələb olunur.
3. Nəqliyyat vasitələri, yaşayış evləri, ev əşyaları, kənd təsərrüfatı inventarları fərdi mülkiyyət hesab edilir.
4. ABŞ-də mövcud olan müəssisələrin 70%-ə qədəri fərdi, 10%-i şərikli, 20%-i isə səhmdar cəmiyyətlərə məxsusdur.
5. Azərbaycan Respublikası ərazisi hüdudlarında torpaq, yerin təki, daxili sular və ərazi suları, bitki və heyvanlar aləmi, hava hövzəsi dövlətin müstəsna mülkiyyətidir.
6. Azərbaycanın hazırkı iqtisadi inkişafı 3-cü mərhələdədir.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 2, 4
D) 4, 5, 6 E) 1, 4, 5

8. Mətnə verilmiş A ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğun-suzluğu** müəyyən edin.

Ərazisi iki materikdə yerləşən A ölkəsinin sahillərini iki okeanı suları yuyur. A ölkəsinin ərazisi bütünlüklə tropik işıqlanma qurşağındadır.

1	Yerləşdiyi qitədə həm bərabərrütəbətlə subtropik, həm də subarktik iqlim qurşağı mövcuddur.	yanlış
2	İEO qrupuna daxil olan ölkə ilə həmsərhəddir.	doğru
3	Geosinklinalda yerləşir.	doğru
4	İki okeanı birləşdirən gəmiçilik kanalından xeyli miqdarda gəlir əldə edir.	yanlış
5	Əhalisinin əksəriyyəti Roman dil qrupuna aiddir.	doğru
6	Əhalinin təbii azalması müşahidə edilir.	yanlış

- A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 2, 3, 6

9. Tropik siklonların yayıldığı əraziləri seçin.

1. Avstraliyanın şimal-qərbi
 2. Ərəbistan yarımadası
 3. Madaqaskar adası
 4. Qalapaqos adaları
 5. Şri-Lanka adası
 6. Braziliya yaylası
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 6 E) 4, 5, 6

10. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1	Böyük yeddilik ölkələrindən yalnız biri dövlət idarəetməsinə görə monarxiyadır.	doğru
2	Texnoloji cəhətdən bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan istehsal sahələrinin və ya proseslərinin bir müəssisədə birləşməsi kombinləşmə adlanır.	yanlış
3	Təsərrüfatın inkişafının ilkin vaxtlarında iqtisadi və maliyyə imkanları məhdud olduğu hallarda həyata keçirilməsi mümkün olan iki proqramdan biri seçilir, bu zaman ehtiyatda qalan layihənin qiyməti alternativ dəyər hesab olunur.	doğru
4	YUNEP təşkilatı təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin qorunması üçün yaradılmışdır.	yanlış
5	Kordilyer dağlarında sönmüş vulkanlara rast gəlinmir.	yanlış
6	22 iyun tarixində Bakı şəhərində Günəş şəhər şimal-şərqdə çıxıb, axşam şimal-qərbdə batır.	doğru

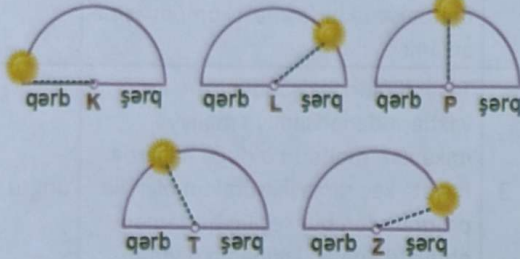
- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 3, 5, 6 E) 3, 4, 6

11. Baykal gölünün sxemdə göstərilən göllərlə oxşar xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

I Yuxarı	II Ladoqa	III Titikaka
a. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.	a. Rusiya ərazisində yerləşir.	a. Şimal yarımkürəsində yerləşir.
b. Böyük yeddilik ölkələri qrupuna daxil olan ölkə ərazisində yerləşir.	b. Şimal Buzlu okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.	b. Sahillərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgəsi sıfır bərabər olmur.
c. Həm çay mənbəyi, həm də mənsəbidir.	c. Aral gölündən şimal-qərbdə yerləşir.	c. Dağlıq ərazidə yerləşir.

- A) I-a,c; II-a; III-c
B) I-c; II-a,c; III-b
C) I-a,b; II-b,c; III-b,c
D) I-a,b,c; II-b; III-c
E) I-a,c; II-b,c; III-a,b

12. Sxemlərdə fərqli meridianlar lakin eyni paralel üzərində yerləşən məntəqələr üçün eyni anda Günəşin üfüqdəki vəziyyətləri əks edilmişdir. 20° ş.u.-da yerləşən məntəqədə səhər saat 08:00 olarsa, məntəqələrin hansı ilə arasındakı temperatur fərqi daha böyük olar (*hava temperaturuna təsir edən digər amillərin nəzərə alınmaması şərtlə*)?

- A) P B) K C) L D) Z E) T

13. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun xarici ölkə ilə həmsərhəd **olmayan** inzibati rayonlarını müəyyən edin.

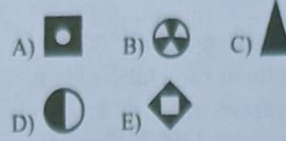
1. Lənkəran 2. Astara 3. Lerik
4. Masallı 5. Cəlilabad 6. Yardımlı
A) 1, 4 B) 2, 3, 6 C) 4, 6
D) 2, 3 E) 1, 3, 4

14. Doğru sıraları müəyyən edin.

No	İqtisadi rayon	Səciyyəvi əlaməti
1	Gəncə-Daşkəsən	Əqiq faydalı qazıntı ehtiyatları mövcuddur.
2	Quba-Xaçmaz	Neft və gil ehtiyatlarına rast gəlinə də yanar şist ehtiyatlarına rast gəlinir.
3	Şərqi Zəngəzur	Yazı yaylası və Gəyən düzü yerləşir.
4	Şəki-Zaqatala	Həm qara, həm də əlvan metallurgiya üçün xammal ehtiyatları ilə zəngindir.
5	Lənkəran-Astara	Dağ-tundra iqlim tipindən başqa digər bütün iqlim yarımtiplərinə rast gəlinir.
6	Qarabağ	Heç bir inzibati rayonu Ermənistanla sərhəd deyil.

- A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 4, 5, 6

15. Azərbaycanda həm Böyük Qafqaz, həm də Kiçik Qafqaz dağlarında mövcud olan faydalı qazıntının şərti işarəsini müəyyən edin.

16. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Ekvator xətti ilə kəsişən bütün materiklərdə iqlim qurşaqları təkrarlanır.
2. İxtiyari proyeksiya ilə tərtib edilən xəritələrdə bütün təhriflər sıfır bərabər olur.
3. Maqnit meridianı ilə coğrafi meridianlardan yalnız 0°-lik meridian üst-üstə düşür.
4. 23 sentyabr tarixində Bakı şəhərində səhər Günəş şərq tərəfdən çıxar, axşam qərb tərəfdə batar.
5. Endogen qüvvələrin təsiri ilə yaranan dalğalara yalnız Sakit okeanda rast gəlinir.
6. Pont, Tavr və Əndəlüs dağları morfoloji quruluşuna görə qırıq dağlar hesab edilir.
A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

17. Cədvəl əsasən uyğun **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Ceyrançöl alçaqdağlığı və Acınohur düzündə IV dövr çöküntülərinə rast gəlinir.	4. Qazaxıstan xırda təpəliyi və Böyük Xinqan dağları eyni dağmələgəlmə mərhələsində yaranmışdır.
2. Drenajlardan istifadə edərək sürüşmənin qarşısını almaq mümkündür.	5. Naxçıvanın dağlıq ərazilərində və Talış dağlarında vulkanik süxurlar yayılmışdır.
3. Daşkəsən inzibati rayonunda həm əlvan, həm də qara metallurgiya üçün xammal mövcuddur.	6. Paleozoy erasının sonunda Ərəbistan litosfer tavasının şimala hərəkət edərək Avrasiya tavası ilə toqquşması nəticəsində kiçik adalar yaranıb.

- A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 5 C) 3, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

18. Cədvələ əsasən doğru sıraları müəyyən edin.

No	Şərti işarə	Faydalı qazıntının adı	Yatağın adı	Yerləşdiyi inzibati rayon
1		Barit	Qaradağ	Gədəbəy
2		Perlit	Göydərə	Kəlbəcər
3		Seolit	Ağdağ	Tovuz
4		Bentonit gili	Daş Salahlı	Qazax
5		Gips	Ağcakənd	Goranboy
6		Travertin	Şahtaxtı	Ordubad

- A) 3, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 5, 6

19. **A** adası keçid iqlim qurşağında yerləşir. Bu ada İEO-nin ərazisidir və bu ölkənin paytaxtı da bu adada yerləşir. Bu adanın sahillərini iki okeanın suları yuyur.

Mətnə də bəhs edilən **A** adasının cədvəldəki adalarla bağlı oxşarlığını müəyyən edin.

I Kuba	II Luson	III Nyufaundlend
a. İki yarımkürədə yerləşir.	a. Fəaliyyət-də olan vulkanlara rast gəlinir.	a. Ölkəmizdən şimal-qərb istiqamətdə yerləşir.
b. Çayları iki okean hövzəsinə aiddir.	b. Qütb ulduzu görünür.	b. Yayda mülayim hava kütləsi hakim olur.
c. Litosfer tavalının sərhədində yerləşir.	c. Günəş heç vaxt zenitdə olmur.	c. Aid olduğu ölkənin ən böyük adasıdır.

- A) I-a,b,c; II-a,b; III-a,b
B) I-a,c; II-a,b,c; III-a,b,c
C) I-c; II-b,c; III-b,c
D) I-a,c; II-a,b; III-a,b
E) I-b; II-a,b; III-a,b

20. Pamir dağlarının cədvəldə verilmiş dağlar ilə oxşar **olmayan** xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

I And	II Alp	III Böyük Suayırçı
a. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	a. Mütləq hündürlüyü 5000 metrdən çoxdur.	a. Paralel istiqamətində uzanmışdır.
b. Alp qırışıqlığında yaranıb.	b. Bir-neçə ölkənin ərazisində yerləşir.	b. Geosinklinalın platformaya çevrilməsinin IV mərhələsindədir.
c. İki materik mənşəli litosfer tavalının sərhədində yaranıb.	c. Temperaturun ilboyu 0°C-dən aşağı olduğu zirvələr mövcuddur.	c. Bir-neçə ölkənin ərazisində yerləşir.

- A) I-a; II-a,b; III-b,c B) I-a,c; II-a; III-a,b,c
C) I-b,c; II-a; III-a,c D) I-a,b,c; II-a; III-a,c
E) I-a,c; II-a,c; III-a,b,c

21. Cədvələ əsasən doğru **olmayan** sıraları müəyyən edin.

No	Ölkə	Paytaxt	İdarəetmə forması
1	Tailand	Yanqon	respublika
2	İran	Tehran	monarxiya
3	Fransa	Paris	respublika
4	Belçika	Brüssel	monarxiya
5	Finlandiya	Helsinki	respublika

- A) 2, 4 B) 1, 5 C) 3, 4 D) 3, 5 E) 1, 2

22. Son illərdə Avropa, Şimali Amerika və Avstraliya-da əhalidə doğulanların sayının azalması bir çox amillərlə bağlıdır. Aşağıdakılardan hansı doğru amillərdən **deyil**?

- A) qadınların ictimai fəallığının artması (ali təhsil almaları, müxtəlif vəzifələrdə çalışmaları və s.)
B) gecikmiş nikahların üstünlük təşkil etməsi (təhsilin gec başa çatması, gələcək üçün karyera və yüksək maddi təminat istəyi)
C) yaşlı valideynlərin dövlət himayəsində deyil, övladları ilə yaşamaları
D) əhalinin maddi və mədəni tələbatlarının artması
E) uşaqların təhsil və tərbiyəsinə sərf olunan xərclərin artması

23. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. ABŞ, Kanada və Avstraliyada da əhalinin sayı, əsasən, immiqrasiya hesabına artır.
 2. İqtisadiyyatın birinci sektoru insanların təbiətdən istifadə etdikləri sahələri əhatə edir.
 3. Alüminium, maqnezium və sink yüngül əlvan metallar qrupuna daxildir.
 4. Plastik kütlə və spirt üzvi sintez kimyasına aiddir.
 5. Tütün məhsulları qida sənayesinə aid deyil.
 6. ABŞ-nin əlvan metallurgiya sənayesi İES-in əsas cəmləşdiyi qərb ştatlarındadır.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 6 C) 1, 2, 4
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6

24. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Aqroiqlim ehtiyatlarının əsas göstəricisi orta sutkalıq temperaturun $+10^{\circ}\text{C}$ -dən yuxarı olmasıdır.
 2. Çəltiyin becərilməsi üçün il ərzində $1900-3300^{\circ}\text{C}$ aktiv temperaturlar cəmi tələb olunur.
 3. Nəqliyyat vasitələri, yaşayış evləri, ev əşyaları, kənd təsərrüfatı inventarları fərdi mülkiyyət hesab edilir.
 4. ABŞ-də mövcud olan müəssisələrin 70%-ə qədəri fərdi, 10%-i şərikli, 20%-i isə səhmdar cəmiyyətlərə məxsusdur.
 5. Azərbaycan Respublikası ərazisi hüdudlarında torpaq, yerin təki, daxili sular və ərazi suları, bitki və heyvanlar aləmi, hava hövzəsi dövlətin müstəsna mülkiyyətidir.
 6. Azərbaycanın hazırkı iqtisadi inkişafı 3-cü mərhələdədir.
- A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 4

25. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. İsti və soyuq okean cərəyanlarının qarşılaşdığı sahələrdə güclü dalğalar yaranır.
 2. Ekvatorial və tropik enliklərdə ən böyük sahəni Sakit okean tutur.
 3. Okeanda yaranan bütün növ dalğalar xarici qüvvələrin təsiri ilə formalaşır.
 4. Kuroşio və Qolfstrim cərəyanları eyni daimi küləklərin təsiri ilə yaranır.
 5. Bengel və Peru okean cərəyanları hərəkət etdikləri ərazilərdə okean duzluluğunun artmasına səbəb olur.
 6. Sahil xətlərinin mürəkkəb olması dəniz ticarəti üçün əlverişsiz şərait yaradır.
- A) 3, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 4 E) 4, 5, 6

26. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	23 iyun tarixindən başlayaraq:	Artar	Azalar
1	Şimal Qütb dairəsində gündüzlərin uzunluqları		✓
2	Bakı şəhərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları	✓	
3	Gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı fərq	✓	
4	Cənub tropik xəttində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı	✓	
5	Tropik işıqlanma qurşağının sahəsi		✓
6	$23,5^{\circ}$ cənub enliyində Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürəti		✓

- A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 3, 5, 6
D) 3, 4, 6 E) 2, 4, 5

27. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

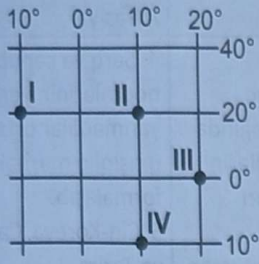
1. Yağıntılarda intensivliyi ilə qurult sularının səviyyəsi düz mütənəsidir.
 2. Xəzər dənizində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı ən böyük fərq onun cənub hissəsindədir.
 3. Avstraliya materikinə şimal hissəsinə düşən yağıntılarda illik miqdarı, Antarktida materikinə şimal hissəsinə düşən yağıntılarda illik miqdarından daha çoxdur.
 4. Ölkəmizin əksər dağlıq ərazilərində yağıntılarda çox hissəsi dekabr və yanvar aylarında düşür.
 5. Alyaska sahillərinə bol yağıntılarda düşməsinin əsas səbəbi şimal-şərq küləkləridir.
 6. Aralıq dəniz üzərində formalaşan siklonlar rütubətin miqdarının artmasına səbəb olur.
- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 3, 6

28. Cədvələ əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

85° ş.u.	120° q.u.
1. İki materiklə kəsişir.	4. XVII saat qurşağının orta meridianıdır.
2. Bakı şəhəri ilə yerli vaxt fərqi 2 saat 40 dəqiqədir.	5. Rusiya və ABŞ ilə kəsişir.
3. Çinin ərazisi ilə kəsişir.	6. Üç yarımkürədə yerləşir.

- A) 1, 2, 5 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 6 E) 1, 4, 6

29. Sxemə əsasən doğru fikir müəyyən edin.

- A) IV məntəqə şimal-şərq küləkləri ilboyu hakim olur.
 B) I və II məntəqələr eyni saat qurşağında yerləşir.
 C) III məntəqə materikin ən bolsulu çayının sutoplayıcı hövzəsinə uyğun gəlir.
 D) Yer kürəsinin orta fırlanma sürəti I məntəqədə IV məntəqədəkindən daha çoxdur.
 E) Günəş şüalarının günorta vaxtı minimum düşmə bucağının ən böyük olduğu məntəqə II məntəqədir.

30. Verilmiş dənizlərə və cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Qara
- Baltik
- Qırmızı
- Bering
- Andaman
- Sarı

№	Dənizlər	Ümumi olmayan xüsusiyyətlər
I	1, 2, 6	Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
II	2, 4, 5	Litosfer tavalarının sərhədində yerləşir.
III	1, 3, 6	Eyni materikin sahillərini yuyur.
IV	4, 5, 6	Yalnız Şərq yarımkürəsində yerləşir.
V	2, 3, 5	Sahillərini yuduğu qitədə musson rejimli çaylar mövcuddur.
VI	1, 2, 3	Qütb gecə və gündüzləri müşahidə edilmir.

- A) III, IV, VI B) I, II, VI C) II, IV, V
 D) I, II, IV E) III, V, VI

31. Rusiya Federasiyasının Oymyakon yaşayış məntəqəsində müşahidə edilən minimum temperaturu Farengeyt şkalasına əsasən müəyyən edin.

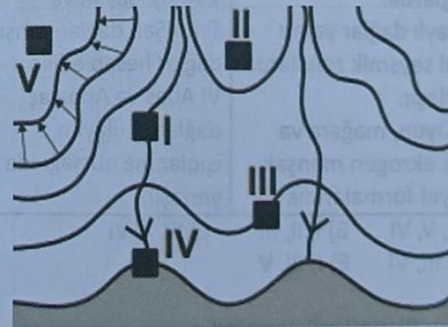
- A) -72,3°F B) -97,6°F C) -169,1°F
 D) 16,8°F E) -112,1°F

32. Avrasiya materikinın sxemdə göstərilən materiklərlə oxşarlığını müəyyən edin.

I Afrika	II Şimali Amerika	III Cənubi Amerika
a. Ən uzun çayının orta və aşağı axarı Şimal və Şərq yarımkürəsində yerləşir. b. Bir hissəsi mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.	a. Ekvatorial iqlim qurşağına rast gəlinir. b. Tropik iqlim qurşağı tam zolaq təşkil edir. c. Qırıq dağlara rast gəlinir.	a. Həm fəaliyyətdə olan, həm də sönmüş vulkanlara rast gəlinir. b. İqlim qurşaqları təkrar olunur. c. Qırmızı-sarı ferralit torpaqlar yayılmışdır. c. 21 martda Günəş zenitdə olur.

- A) I-a; II-a,b; III-a,c B) I-a,c; II-a,b; III-b,c
 C) I-b; II-a,c; III-a,c D) I-a,b; II-c; III-b,c
 E) I-a,b; II-c; III-a,c

33. Horizontal-sxemə əsasən dağarası çökəklikdə yerləşən məntəqəni müəyyən edin.

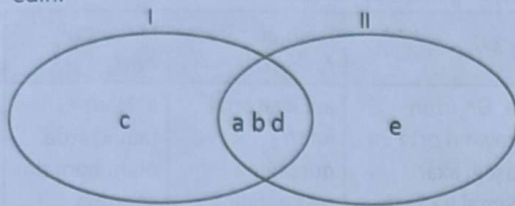
- A) I B) III C) IV D) V E) II

34. Azərbaycan ərazisində yayılan torpaqlarla bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

- Qırmızı-qonur torpaqlara rast gəlinir.
- Rütubətliyyəsinə görə dağ meşə torpaqları qonur və qəhvəyi olaraq iki tipə bölünür.
- Dağ-çəmən torpaqları dağ-meşə torpaqlarına nisbətən daha hündür ərazilərdə yayılıb.
- Kür-Araz ovalığında qara torpaqlara rast gəlinir.
- Sarı torpaqlara yalnız Talış dağlarında rast gəlinir.
- Qobustan-Abşeron və Naxçıvan dağətəyi ərazilərində boz və boz-qonur torpaqlar geniş yayılmışdır.

- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 6 C) 3, 4, 6
 D) 1, 3, 5 E) 1, 5, 6

35. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yansızı 2. Nil 3. Volqa
4. Mekonq 5. Kolorado
a. İlin isti dövründə bolsulu olur.
b. Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
c. Aid olduğu qitənin ən uzun çayıdır.
d. Suvarmada geniş istifadə edilir.
e. Musson rejimlidir.
A) I-2; II-1 B) I-2; II-4 C) I-1; II-4
D) I-1; II-5 E) I-3; II-5

36. Cədvələ əsasən uyğun olan fikirləri müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
I Mauna-Kea, Elbrus, Etna və Kamerun vulkanların fəaliyyəti nəticəsində yaranan dağlardır.	IV Orta meyillilikləri bərabər olan çayların düşmə kəmiyyətləri müxtəlif ola bilər.
II Faylı dağlar yalnız fəal seysmik zonalarda yerləşir.	V Altay, Sayan və Tyan-Şan dağları qırıq dağlar hesab edilir.
III Dyun, mağara və sirk ekzogen mənşəli relyef formalarıdır.	VI Atlas və Appalaç dağları mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.

- A) II, V, VI B) I, II, III C) IV, V, VI
D) I, III, VI E) I, III, V

37. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Yağıntılardan intensivliyi ilə qunt sularının səviyyəsi düz mütənəsidir.
2. Xəzər dənizində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı ən böyük fərq onun cənub hissəsindədir.
3. Avstraliya materikin şimal hissəsinə düşən yağıntılardan illik miqdarı, Antarktida materikin şimal hissəsinə düşən yağıntılardan illik miqdarından daha çoxdur.
4. Ölkəmizin əksər dağlıq ərazilərində yağıntılardan çox hissəsi dekabr və yanvar aylarında düşür.
5. Alyaska sahillərinə bol yağıntılardan düşməsinin əsas səbəbi şimal-şərq küləkləridir.
6. Aralıq dəniz üzərində formalaşan siklonlar rütubətin miqdarının artmasına səbəb olur.
A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 3, 6

38. Cədvələ, əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

Şimali Amerika	Avrasiya
1. Ərazisi iki yarımkürədə, üç işıqlanma qurşağında yerləşir və sahillərini üç okeanın suları yuyur.	4. Şərq və cənub ucqar nöqtələrinin yerləşdiyi yarımadalar orta qırıqlıq mərhələsində formalaşır.
2. Sahillərində mərcan mənşəli adalara rast gəlinir.	5. Çin-Koreya, CənubiÇin və Tarim platformaları mövcuddur.
3. Yalnız fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	6. Sahillərini yalnız kənar dənizlərin suları yuyur.

- A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 5, 6

39. Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. İsti və soyuq okean cərəyanlarının qarşılaşdığı sahələrdə güclü dalğalar yaranır.
2. Ekvatorial və tropik enliklərdə ən böyük sahəni Sakit okean tutur.
3. Okeanda yaranan bütün növ dalğalar xarici qüvvələrin təsiri ilə formalaşır.
4. Kurosio və Qolfstrim cərəyanları eyni daimi küləklərin təsiri ilə yaranır.
5. Kaliforniya və Kanar okean cərəyanları hərəkət etdikləri ərazilərdə okean duzluluğunun artmasına səbəb olur.
6. Sahil xətlərinin mürəkkəb olması dəniz ticarəti üçün əlverişsiz şərait yaradır.
A) 3, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

40. Cədvələ əsasən doğru sıraları müəyyən edin.

No	Ada və ya arxipelaq	Mənşəyi	Ölkə	Azərbaycana nəzərən yerləşdiyi istiqamət
1	Maldiv	mərcan	Maldiv	cənub-şərq
2	Böyük Sədd rifi	mərcan	Yeni Zelandiya	cənub-şərq
3	Kuril	vulkanik	Rusiya	cənub-şərq
4	Kalimantan	materik	Bruneý	cənub-şərq
	Korsika	materik	İtaliya	şimal-qərb
5	Şpisbergen	materik	Norveç	şimal-qərb

- A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 6